

Trends of Humanities and Social Sciences Research

ISSN : 2985-1769 (Print) ISSN : 2985-1777 (Online)

Volume 12 Number 1 (January – June 2024)

Division of Research Administration, University of Phayao
Muang Phayao District, Phayao Province 56000
Tel: 0 5446-6666 Ext 1047
E-mail: hu.journal.up@gmail.com

เพื่อเป็นเวทีที่แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติและการเสนอผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบข้อความในบทนิพนธ์ของตน มหาวิทยาลัยพะเยาไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับบทความที่ดีพิมพ์เสมอไป ผู้สนใจสามารถคัดลอก และนำไปใช้ได้ แต่จะต้องขออนุมัติเจ้าของและได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน พร้อมกับมีการอ้างอิงและกล่าวคำขอบคุณให้ถูกต้องด้วย

เจ้าของ: มหาวิทยาลัยพะเยา

กำหนดออก: ปีละ 2 ฉบับต่อปี

เดือน มกราคม – เดือน มิถุนายน

เดือน กรกฎาคม – เดือน ธันวาคม

การรับรองคุณภาพวารสาร: TCI กลุ่มที่ 2

ที่ปรึกษา:

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

บรรณาธิการ:

รศ.ดร. ผดิมณฑรา ชีรานนท์

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ:

ศ.(พิเศษ) ดร. กาญจนา เกรียงชัย (ผู้ทรงคุณวุฒิ) Prof. Ordinarius Dr. Habil Barbara (Poland)

Prof. Dr. Archana Shekara (USA)

ศ.ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ (มธ.)

รศ.ดร. จำเนียร บุญมาก (มจ.)

Prof. Dr. Shaharuddin Tahir (Malaysia)

รศ.ดร. เฉลิมชัย ปัญญาดี (ม.ม.จ.)

รศ.ดร. วศิณ ปัญญาวุธตระกูล (মন.)

รศ.ดร. ธนิษฐ์ รัฐนพวงศ์ภิญโญ (มศก.)

รศ.ดร. สุรัชย์ กังวล (มจ.)

ดร. สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ (মন.)

Assoc. Prof. Dr. Suwichit (sean) Chaidaroon (Singapore)

ผศ.ดร. พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ (มธ.)

ผศ.ดร. รุ่งทิวา กองสอน (มพ.)

ผศ. สนิท ยืนศักดิ์ (มพ.)

Dr. Du Thi Mai (Vietnam)

Dr. Nguyen Thi Quyet (Vietnam)

เลขานุการ

นางสาวอัญชลี เทียมศิริ

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางมนีกานต์ วังแสง

นางสาวรัชฎาภรณ์ แก้วสืบ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการประจำฉบับนี้

ศ.ชวน เพชรแก้ว	รศ.ดร.กาญจนา วิชญาปกรณ์	รศ.ดร.วีระพงษ์ แสง-ชูโต
รศ. ดร. เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์	รศ.ดร.ทวมทอง เซาว์กิริติพงศ์	รศ.ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร
รศ.ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ	รศ.ดร.ธนิษฐ์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ	รศ.ดร.สุรัชย์ กังวล
รศ.ดร.จำเนียร บุญมาก	รศ.ดร.เพ็ญภา คัล้ายสิงโต	รศ.ดร.ณัฐฐิรา ทับทิม
ผศ.ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์	ผศ.ดร.รุ่งทิวา กองสอน	ผศ.ดร.น้ำฝน เอกตาแสง
ผศ.ดร.ชมนาด อินทจามรรักษ์	ผศ.ดร.สุนทร คำยอด	ผศ.ดร.พิณรัตน์ อัศววัฒนากุล
ผศ.ดร.วรรณภากร พรประเสริ	ผศ.ดร.สุพิน ใจแก้ว	ผศ.ดร.คานิตย์ ศรีคุณ
ผศ.ดร.ปรัชญา แก้วแก่น	ผศ.ดร.สุรียา สัมจันทร์	ผศ.ดร.โสภา มะสินารี
ผศ.ณภัทร แสนโกษณ์	ดร.วัชรินทร์ แก่นจันทร์	ดร.ชินวัฒน์. ไซ่เกตุ
ดร.วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ	ดร.อดิสรณ์ ประทุมถิ่น	

บทความวิจัยทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ ซึ่งบทความทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอย่างน้อย 3 ท่าน
ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นทัศนะหรือความคิดเห็นของผู้เขียน โดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องกับทัศนะหรือความคิดเห็นดังกล่าว และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา

อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

โทรศัพท์ 0 5446-6666 ต่อ 1048

E-mail: hu.journal.up@gmail.com

website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Humanties-up/index>

ISSN: 2985–1769 (Print) ISSN: 2985–1777 (Online)

Trends of Humanities and Social Sciences Research
Volume 12 Number 1 January – June 2024

The Journal will serve as a platform for exchange and dissemination of technical knowledge both theoretical and practical. Presentation of research results that covers the fields of Humanities and Social Sciences.

The authors are themselves responsible for their contents. Signed article may not always reflect the opinion of University of Phayao. The articles can be reproduced and reprinted, provided that permission is given by the authors and acknowledgement must be given.

Ownership: University of Phayao

Publishing Frequency: Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao is published two issues annually in January – June and July – December

Journal Quality Assurance: TCI Group 2

Advisory Board:

President of University of Phayao
Vice President for Research and Innovation

Editor:

Assoc. Prof. Dr. Phanintra Teeranon

Advisory Editorial Board:

Prof. Kanchana Ngourungsi, Ph.D. (Senior Expert) Prof. Ordinarius Habil Barbara, Ph.D. (Poland)
Prof. Archana Shekara, Ph.D. (USA) Prof. Duan Kamdee, Ph.D. (KU)
Assoc. Prof. Jamnian Bunmark, Ph.D. (MJU) Prof. Shahuuddin Tahir, Ph.D. (Malaysia)
Assoc. Prof. Chalermchai Panyadee, Ph.D. (MJU) Assoc. Prof. Wasin Panyavuttrakul, Ph.D. (NU)
Assoc. Prof. Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D. (SU) Assoc. Prof. Surachai Kungwon, Ph.D. (MJU)
Assist. Prof. Suntaree Tungsiwong, Ph.D. (NU) Assoc. Prof. Dr. Suwichit (Sean) Chaidaroon (Singapore)
Assist. Prof. Pomtida Vaisaetsilapanonta, Ph.D. (TU) Assist. Prof. Rungtiwa Kongson, Ph.D. (UP)
Assist. Prof. Sanit Yeunsak (JP) Du Thi Mai, Ph.D. (Vietnam)
Nguyen Thi Quyet, Ph.D. (Vietnam)

Secretary

Miss Anchalee Thiemkhiri

Assistant Secretary

Mrs. Maneekarn Wongsang

Miss Ratchadaporn Kaewsueb

Peer Reviewers

Prof. Chuan Petchkaew	Assoc. Prof. Kanchana Witchayapakorn, Ph.D.
Assoc. Prof. Weerapong Saeng-Sutho, Ph.D.	Assoc. Prof. Premvit Vivattanaseth, Ph.D.
Assoc. Prof. Tuanthong Chaowakeeratiphong, Ph.D.	Assoc. Prof. Wareerat Kaewurai, Ph.D.
Assoc. Prof. Sorabud Rungrojsuwan, Ph.D.	Assoc. Prof. Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.
Assoc. Prof. Surachai Kungwon, Ph.D.	Assoc. Prof. Jammian Bunmark, Ph.D.
Assoc. Prof. Pennapa Klaisingto, Ph.D.	Assoc. Prof. Natthira Tuptim, Ph.D.
Asst. Prof. Dr. Kittipong Wongtip, Ph.D.	Asst. Prof. Rungtiwa Kongson, Ph.D.
Asst. Prof. Numfon Eaktasang, Ph.D.	Asst. Prof. Chommanad Intajomrak, Ph.D.
Asst. Prof. Sunthorn Khamyod, Ph.D.	Asst. Prof. Phinnarat Akharawatthanakun, Ph.D.
Asst. Prof. Wannakorn Phornprasert, Ph.D.	Asst. Prof. Supin Jaikeaw, Ph.D.
Asst. Prof. Sanit Srikoon, Ph.D.	Asst. Prof. Pratchaya Kaewkaen, Ph.D.
Asst. Prof. Suriya Somchan, Ph.D.	Asst. Prof. Sopa Matsunari, Ph.D.
Asst. Prof. Napat Sanpote	Vajrindra Kaencandra, Ph.D.
Chinawat kaiket, Ph.D.	Wuttinun Kaewjungle, Ph.D.
Adisorn Prathoomthin, Ph.D.	

All the research articles published in this journal are subjected to validation and accuracy.

All articles must be reviewed by at least 3 experts.

The articles in this journal are the author's opinion. If the editors do not agree with these perspectives or such comments, please feel free to ignore them. Those articles would not be any responsibility of the editors.

Editorial Office

Division of Research Administration, University of Phayao

Muang Phayao District, Phayao Province 56000

Tel: 0 5446-6666 Ext 1048

E-mail: hu.journal.up@gmail.com

website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Humanities-up/index>

บทบรรณาธิการ

เริ่มต้นปี 2567 วารสาร Trends of Humanities and Social Sciences Research มหาวิทยาลัยพะเยา ได้รับบทความทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่หลากหลาย และมีจำนวนนักวิจัยส่งบทความมาเพิ่มขึ้นกว่าปี 2566 กว่า 10% ในปีนี้ บทความที่ถูกส่งเข้ามาจำนวนมากจะเป็นบทความเกี่ยวกับการศึกษา ภาษาและภาษาศาสตร์ และ บริหารธุรกิจ เป็นที่สำนึใจว่า บทความในปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2567 นี้ มีบทความการศึกษาที่มีความใหม่ด้านองค์ความรู้ เช่น ประสาทวิทยาการศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การศึกษาเรื่องจิตใฝ่รู้ ซึ่งกำลังอยู่ในกระแสนวัตกรรมระดับโลก บทความภาษาและภาษาศาสตร์ มีความเป็นบทความบูรณาการมาก เช่น นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นด้วยเทคนิคแซโดอิ่ง เป็นต้น ในส่วนบทความบริหารธุรกิจ มีความทันสมัยของบทความเกี่ยวกับการบริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ความรักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ซึ่งสะท้อนสังคมปัจจุบันที่พฤติกรรมผู้บริโภคของลูกค้ามีความเป็นปัจเจกสูง

คณะทำงานวารสาร Trends of Humanities and Social Sciences Research มหาวิทยาลัยพะเยา มุ่งหมายให้วารสารฯ ได้ส่งมอบองค์ความรู้วิชาการที่ทันสมัย ใช้ประโยชน์ได้จริงให้กับทุกท่าน

ด้วยความขอบคุณที่ติดตามวารสารมหาวิทยาลัยพะเยาตลอดมา

กองบรรณาธิการ และ คณะทำงาน

วารสาร Trends of Humanities and Social Sciences Research

มหาวิทยาลัยพะเยา

Editor

Trends of Humanities and Social Sciences Research
Volume 12 Number 1 January – June 2024

Editor

As we embark on the year 2567 (2024), the Trends of Humanities and Social Sciences Research Journal, University of Phayao is proud to announce a remarkable increase in submissions from researchers across diverse fields. Compared to 2023, we have witnessed an impressive 10% rise in the number of manuscripts submitted for consideration. This year's submissions showcase a strong focus on Education, Language and Linguistics, and Business Management. The key highlights are: 1) innovative educational research including educational neuroscience, active learning, and curious mind of ethical mind all of which are at the forefront of global research trends, 2) integrated language and linguistics studies where this year's submissions demonstrate a strong emphasis on integrated approaches to language and linguistics, and 3) contemporary business insights reflecting the evolving consumer behavior patterns in today's society.

The editorial team and staff of the Trends of Humanities and Social Sciences Research Journal, University of Phayao are dedicated to providing our readers with access to cutting-edge, applicable academic knowledge. We strive to serve as a valuable resource for researchers and practitioners alike, fostering a vibrant exchange of ideas and promoting the advancement of knowledge in the humanities and social sciences.

Thank you for your continued support

Editorial Board and Staff

Trends of Humanities and Social Sciences Research

University of Phayao

บทความวิชาการ

ประสาทวิทยาการศึกษา: ความหมาย ขอบข่าย และเทคโนโลยีถ่ายภาพทางประสาท.....1	<i>ศานิตย์ ศรีคุณ</i>
“ฝรั่งคักดึกนา” กับแนวคิดเรื่องการแบ่งวรรณะด้วยทรัพย์และศักดิ์จากผลงาน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช.....27	<i>Truong Thi Hang</i>
แนวทางการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน.....61	<i>นัฐพล ปันสกุล</i>

บทความวิจัย

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในจังหวัดลำปาง.....79	<i>ฉัตรรัตน์ ผมงาม และ กนิษฐกานต์ ปั่นแก้ว</i>
การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟิ่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย.....97	<i>ระดับศิลป์ บุคดี</i>
ผลการขยายการใช้นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยา.....129	<i>ดารินทร์ อินทับทิม นริศฯ ไพเจริญ พิษญี่ลีมี เสถียรธรราดล เกริก เจษฎานุวัฒน์ และ น้ำฝน กันมา</i>
ทฤษฎีฐานรากว่าด้วยความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.....156	<i>พรรณพัชฌันท์ พิสิทธิ์ และ ศานิตย์ ศรีคุณ</i>
กลวิธีและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”.....180	<i>ยุภาพร ขจีรัมย์ ดำรงค์ นันทพาสุข และ อรทัย สุทธิ</i>

อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจ ค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง: บทบาทในการแทรกของความพร้อมใจของลูกค้า.....	197
<i>กุลวรรธน์ สังข์ภาพันท์ และ จิราภา พึ่งบางกรวย</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ในเขตกรุงเทพมหานคร.....	224
<i>วชิราภรณ์ วาณิชวิวัฒน์นาการ จรัสวรรณ จันทร์รัตน์ และ สิริธิดา สงขวัญ</i>	
การส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน.....	247
<i>รังสรรค์ หล้าคำจา</i>	
ปัญหาและข้อเสนอแนะสำหรับการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ: เสียงสะท้อนจากนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.....	294
<i>ฉันทน์ชนก พรหมบุตร</i>	
การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นด้วยเทคนิคแซโดอิง.....	316
<i>กิติกาญจน์ รัตน์พิทักษ์ และ อติมา แก้วสอาด</i>	
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์.....	331

Table of Contents

Academic Article

Educational neuroscience: definition, scope, and neuroimaging.....1	
<i>Sanit Srikoon</i>	
“Farang Sakdina” and a concept of caste division by treasure and dignity from M.R. Kukrit Pramoj’s work.....27	
<i>Truong Thi Hang</i>	
Guidelines for enhancing health literacy in schools.....61	
<i>Nattapon Pansakun</i>	

Research Article

The development of Thai Language course video materials to promote the proactive learning management skills of teachers in Lampang Province.....79	
<i>Thidarat Phomngam and Kanitkan Pankaew</i>	
A development of the integrated internal supervision model to enhance active learning management of teachers at Chiang Rai Municipality School 7 under Chiang Rai Municipality.....97	
<i>Radubsil Buddee</i>	
The effect of implementation of linguistic–integrated innovation for teaching English to minimize educational inequality of ethnic student.....129	
<i>Darinthorn Inthaphim, Narisa Paicharoen, Phitsinee Sathientharadol, Krerak Chetsadanuwat and Numfon Gunma</i>	
Grounded theory on the strength of curriculum development system in demonstration secondary school, Khon Kaen University.....156	
<i>Phanpatchanan Pisit and Sanit Srikoon</i>	
Strategies and format of strategies for Creating Humor in Facebook Page “Maew Auan”....180	
<i>Yupapom Khajeeram, Dumrong Nuntapasuk and Orathai Sutthi</i>	

The influence of service convenience affecting toward intention to visit Large retail business in Rayong Province: The mediating role of customer satisfaction.....	197
<i>Kullawat Sungpaphan and Jirapa Phungbangkruey</i>	
Factors influencing customer brand loyalty towards functional foods in Bangkok.....	224
<i>Wachiraphom Wanitwivatthanakam, Jaratchwahn Jantarot and Sirtida Songkhwan</i>	
Enhancing English Speaking Skills for Daily Life Communication of Undergraduate Students Adopting Task-Based Language Learning Techniques.....	247
<i>Rungsan Lakhamja</i>	
Problems and Suggestions to Improve English Academic Reading Course: Voices from Humanities and Social Sciences Students at Prince of Songkla University, Pattani Campus.....	294
<i>Tanchanok Prombut</i>	
Improving Listening and Speaking Skills through Shadowing Technique.....	316
<i>Kitikarn Ratanapitak and Atima Kaewsard</i>	
Instruction for Author.....	331

ประสาทวิทยาการศึกษา: ความหมาย ขอบข่าย
และเทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาท
Educational Neuroscience: Definition,
Scope, and Neuroimaging

ศานิตย์ ศรีคุณ^{1*}

Sanit Srikoon^{1*}

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

¹ Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

*Corresponding author: sonitsrikoon@gmail.com

Received: March 8, 2022; Revised: August 25, 2022; Accepted: December 12, 2023

บทคัดย่อ

วิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาท ได้แก่ เครื่องเอกซเรย์โพสิตรอนที่สามารรถใช้เพื่อศึกษากระบวนการทำงานของระบบประสาท ด้วยการวัดจากปริมาณความแตกต่างของคุณสมบัติทางแม่เหล็กไฟฟ้าของเลือด และเครื่องอีอีจีที่สามารถวัดคลื่นไฟฟ้าสมองของระบบประสาทวัดได้จากผลรวมของคลื่นไฟฟ้าสมองของแต่ละเซลล์ประสาท ด้วยเหตุประการฉะนี้จึงก่อเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่แม่นยำมากขึ้นด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์ จนกระทั่งเกิดการผสมผสานศาสตร์วิชาที่เรียกว่า “ประสาทวิทยาการศึกษา” อันเป็นสหวิทยาการที่สำคัญที่มีศาสตร์จิตวิทยา การศึกษา และประสาทวิทยาศาสตร์ หลอมรวมเพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถขยายพรมแดนการเรียนรู้ พร้อมทั้งยังสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือและแม่นยำมากยิ่งขึ้น การบูรณาการศาสตร์วิชานี้เกิดขึ้นทั้งระดับอุดมการณ์ ได้แก่ ทฤษฎี ยุทธศาสตร์ และคุณค่า อันเป็นการผสมผสานศาสตร์วิชา และระดับปฏิบัติการ ได้แก่ วิธีการ และสภาพแวดล้อม/สังคม รวมทั้งระดับผลลัพธ์อีกด้วย

คำสำคัญ: ประสาทวิทยาการศึกษา เทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาท
ประสาทวิทยาศาสตร์ การศึกษา

Abstract

There has been the evolution and advances of neuroimaging technologies, for example, fMRI which can be used to study the processes of the nervous system by measuring differences in electromagnetic properties of blood and EEG which can measure the brain's electrical activity based on the sum total of the electrical activity of each neuron. This has led to a more accurate body of knowledge about the learning process with scientific empirical evidence. As a result, it has contributed to the combination of sciences, thus developing a new field referred to as "Educational Neuroscience". This field is a multidisciplinary science between psychology, education, and neuroscience, which aims to shed clear light on the learning process, to transcend learning limitations, and to create educational innovations with reliability and more accuracy. This integration of sciences is implemented on an ideological level, e.g., theories, ideals, and values, which amalgamate different sciences, a practice level, including methods and environment/society, and an outcome level.

Keywords: Educational Neuroscience, Neuroimaging, Neuroscience, Education

บทนำ

"Educational neuroscience is frequently associated with the 'science' of learning. While it encompasses a broad range of scientific disciplines, from basic neuroscience to cognitive psychology to computer science to social theory, at its core is a resonant objective to determine and develop methods that teachers and students can use to improve the learning experience."

“ประสาทวิทยาการศึกษา เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์การเรียนรู้ และครอบคลุมสาขาวิชาที่หลากหลาย ตั้งแต่ประสาทวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ไปจนถึงจิตวิทยาการรู้คิด วิทยาการคอมพิวเตอร์ หรือแม้กระทั่งทฤษฎีทางสังคม อันมีจุดประสงค์หลักคือ เพื่อกำหนดและพัฒนาวิธีการที่ครูและนักเรียนสามารถใช้เพื่อปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้”

(Jamaludin, Henik and Hale, 2019)

มากกว่า 50 ปีที่ผ่านมา ได้มีวิวัฒนาการและความก้าวหน้าของงานวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์ (neuroscience) จำนวนมาก ที่พยายามจะอธิบายกระบวนการการเรียนรู้ของมนุษย์ และมีจำนวนมากพอที่จะใช้เป็นการรอบความคิดเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการรู้คิด (Cognitive Processes) จิตวิทยา (Psychology) การศึกษา(Education) วิทยาการคอมพิวเตอร์ (Computer Science) หรือแม้กระทั่งทฤษฎีทางสังคม (Social Theory) กล่าวคือเป็นการสำรวจความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างศึกษาศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ทางสมอง ซึ่งครอบคลุมถึงประสาทวิทยาศาสตร์ จิตวิทยาสำหรับเด็ก วิทยาการรู้คิด และวิทยาการคอมพิวเตอร์ อันส่งผลกระทบต่อกระบวนการต่าง ๆ ทางสังคม เพื่อสังเคราะห์ทฤษฎี วิธีการ และเทคนิค วิถีต่าง ๆ เพื่อประยุกต์ใช้กับงานวิจัยและการปฏิบัติการทางการศึกษา และในขณะเดียวกันองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยตามสาขาเหล่านี้ สามารถสะท้อนกลับคืนเพื่อตรวจสอบองค์ความรู้ หรือผลการวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์ได้เช่นเดียวกัน ด้วยกระบวนการอันเป็นวัฏจักรดังกล่าว ทำให้เกิดพื้นที่ความรู้ใหม่ ที่เรียกว่า ประสาทวิทยาการศึกษา (Educational Neuroscience) เป็นพหุวิทยาการ (Multidisciplinary)อีกแขนงหนึ่ง อันสามารถสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถขยายพรมแดนการเรียนรู้ และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา ที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้ได้ในบริบทจริง

วิวัฒนาการของการผสมผสานศาสตร์วิชาได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางระเบียบวิธีการวิจัย และเทคโนโลยี ที่เข้ามามีส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้กระบวนการวิจัยนั้นได้ดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว และมีความแม่นยำมากขึ้น เช่น โปรแกรมในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แหล่งฐานข้อมูลทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก็กลายเป็นตัวกระตุ้นที่ส่งผลต่อสังคมหรือระบบการศึกษาในประเทศ หรือมีการผสมผสานศาสตร์วิชาจนกลายเป็นศาสตร์วิชาแขนงใหม่นั้นเอง

2. ขอบข่ายความหมายของประสาทวิทยาการศึกษา

2.1 ขอบข่ายความหมายของคำว่า ประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience)

Goswami (2004) กล่าวว่า ประสาทวิทยาศาสตร์ เป็นกระบวนการที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และความจำของสมอง จากระดับโมเลกุล ไปจนถึงระดับเซลล์ รวมทั้งระบบการทำงานของสมองและระบบประสาท พื้นที่ของสมอง วิธีการทำงานของระบบประสาทของพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

Cambridge University (2021) ให้ความหมายของคำว่า ประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) ว่า เป็นการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับระบบประสาทและสมอง (the scientific study of the nervous system and the brain)

ระบบประสาท จะทำหน้าที่ควบคุมและประสานงานการทำงานของร่างกายในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกร่างกาย และระบบประสาท ประกอบด้วย 3 ระบบ ได้แก่ ระบบประสาทรับความรู้สึก (Sensory System) ระบบส่วนกลาง (Central System) และระบบประสาทมอเตอร์ (Motor System) และยังพบว่าระบบประสาทประกอบด้วยเซลล์ประสาท (Nerve Cell) และเส้นประสาท (Nerve Fiber) ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบ ทุกส่วนของร่างกาย เช่น ระบบประสาทควบคุมระบบไหลเวียนเลือด ระบบประสาทควบคุมระบบทางเดินอาหาร ระบบประสาทควบคุมระบบหายใจ เป็นต้น (ราตรีสุดทรวง, 2539) และเมื่อพิจารณากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ความจำ ความเข้าใจ อารมณ์ การคิด การสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เป็นต้น ล้วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานของระบบประสาททั้งสิ้น

ดังนั้นประสาทวิทยาศาสตร์ จึงเกี่ยวข้องกับระบบอื่น ๆ ของร่างกายทั้งหมด โดยมีความสัมพันธ์กับระบบประสาททั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2 ขอบข่ายความหมายของคำว่า การศึกษา (Education)

ส. ศิวรักษ์ (2516) ให้ความหมายของคำว่า “การศึกษา” หมายถึง

(ก) วิธีการต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

(ข) ทฤษฎีต่าง ๆ ที่พยายามจะอธิบายหรือให้เหตุผลในการถ่ายทอดนั้น ๆ

(ค) คุณค่าหรืออุดมคติต่าง ๆ ที่มนุษย์พยายามจะเข้าใจถึงโดยอาศัยความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพราะฉะนั้นวิธีการฝึกปฏิบัติหรือถ่ายทอดจึงขึ้นอยู่กับคุณค่าหรืออุดมคติที่ตั้งประสงค์นี้เป็นผลนับปลาย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นิยามคำว่า “การศึกษา” ไว้ในมาตรา 4 ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรยง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

วิทย์ วิศทเวทย์ (2544) กล่าวว่า การศึกษา คือ การสร้างคนที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ โดยลักษณะเหล่านั้นต้องสอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม วัฒนธรรมของสังคมด้วย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ศึกษา” หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554)

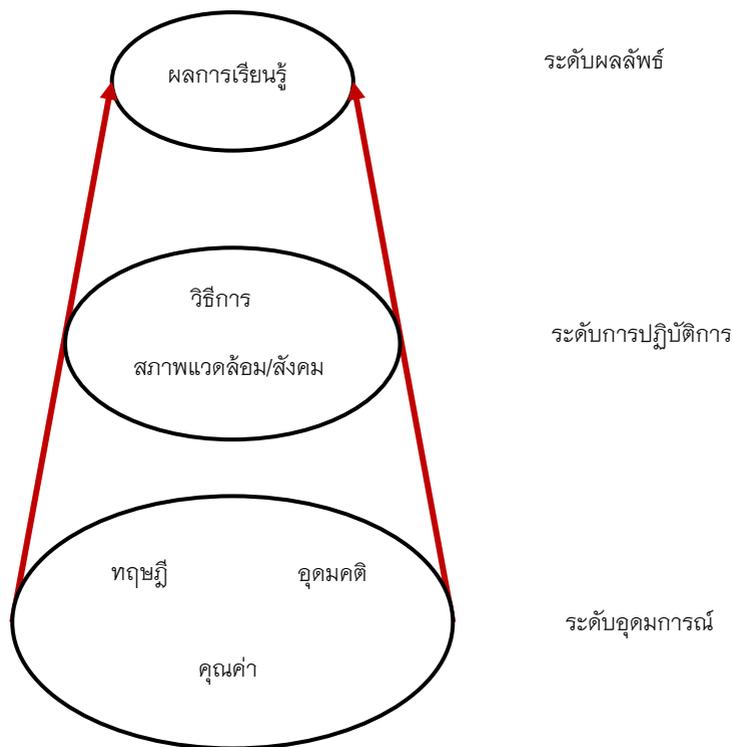
ดังนั้นเมื่อกล่าวคำว่า “การศึกษา” จึงมีความหมายครอบคลุมอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 ระดับอุดมการณ์ มีขอบเขตความหมายครอบคลุมถึง อุดมคติทางการศึกษา ทฤษฎีต่างๆ และคุณค่า

ประการที่ 2 ระดับการปฏิบัติ มีขอบเขตความหมายครอบคลุมถึง วิธีการต่าง ๆ อันทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อมหรือสังคม อันเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ประการที่ 3 ระดับผลการเรียนรู้ มีขอบข่ายความหมายครอบคลุมถึง ความรู้ ทักษะ ทักษะ องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมต่าง ๆ หรือ ผลลัพธ์อื่นใดก็ตาม อาจเกิดขึ้นจาก เหตุปัจจัย ทั้งระดับอุดมการณ์และระดับการปฏิบัติ

เมื่อพิจารณาทั้งสามระดับข้างต้น พบว่า ระดับอุดมการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการต่าง ๆ ทางการศึกษา เป็นระดับที่ต้องกำหนดอุดมคติ เป้าหมาย ทฤษฎีต่าง ๆ และคุณค่าทางการศึกษา นักการศึกษาจะพิจารณาประเด็นดังกล่าวอย่างถี่ถ้วนด้วยปัญญา เพื่อหาข้อสรุปและขอบเขตที่ชัดเจนตามบริบท หลังจากนั้น จึงนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามอุดมการณ์ทางการศึกษา และจะมีความพยายามสูงมากที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามอุดมการณ์ทางการศึกษา ซึ่งก็คือระดับการปฏิบัตินั่นเอง หลังจากนั้นก็มีข้อสงสัยว่า ผู้เรียนบรรลุองค์ความรู้หรือมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามอุดมการณ์ที่คาดหวังไว้หรือไม่ และอย่างไร เพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ในระดับผลการเรียนรู้นั่นเอง แต่โดยธรรมชาติของความสัมพัทธ์ทั้งสาม

ระดับขั้นต้นนั้น พบว่า ระดับผลการเรียนรู้อาจเกิดขึ้นน้อยกว่าเป้าหมายของระดับการปฏิบัติที่ ต้องการให้เป็น และการปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้น้อยกว่าเป้าหมายของระดับอุดมการณ์ที่ตั้งไว้ เพราะเหตุปัจจัยนานัปการที่เกิดขึ้นและเข้าแทรกแซงกระบวนการทางการศึกษา ดังนั้น นักการศึกษาควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเมื่อดำเนินการทางการศึกษาเพื่อให้ผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเกิดขึ้นตามอุดมการณ์ทางการศึกษามากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปขอบข่ายความหมายของการศึกษา

2.3 ขอบเขตความหมายของประสาทวิทยาการศึกษา (Educational Neuroscience)

ในช่วงสองทศวรรษนี้ มีความพยายามที่จะประสานระหว่างประสาทวิทยาศาสตร์กับการศึกษาเข้าด้วยกัน ส่งผลให้มีคำศัพท์ที่มีลักษณะความหมายคล้ายกันอยู่หลายคำ เช่น “Neuroeducation”, “Mind, Brain and Education”, “Neuroscience in Education” เป็นต้น ซึ่งแต่ละคำนั้นอาจมีนักการศึกษา ได้นิยามความหมายและขอบเขตเหมือนกันหรือแตกต่างกันไปตามแต่ละบริบท และอาจมีบางส่วนของขอบเขตความหมายเหล่านั้นมีส่วนร่วมซ้อนทับกับบทความวิชาการฉบับนี้ก็ตาม ขอให้ผู้อ่านถือว่าบทความวิชาการฉบับนี้ ส่งเคราะห์ขึ้นตามแนวคิด “ประสาทวิทยาการศึกษา (Educational Neuroscience)” เป็นสำคัญ

Byrnes and Vu (2015) ได้กล่าวถึงขอบเขตของ ประสาทวิทยาการศึกษาว่า ประกอบขึ้นจาก 3 ศาสตร์วิชา ได้แก่ จิตวิทยา (Psychology) การศึกษา (Education) และ ประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) อันมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังนั้น ประสาทวิทยาการศึกษา เป็นสหวิทยาการอีกแขนงหนึ่ง อันเกิดขึ้นจากการผสมผสานของทั้งสามสาขาวิชาข้างต้น

วิธีการที่จะพิจารณากระบวนการผสมผสานศาสตร์วิชา เพื่อให้เกิดประสาทวิทยาการศึกษา สามารถพิจารณาได้ดังนี้ หากให้แต่ละศาสตร์วิชาแทนด้วยวงกลม ประสาทวิทยาการศึกษาจะเป็นพื้นที่ซ้อนทับกันของทั้งสามวงกลม พื้นที่ซ้อนทับกันระหว่างจิตวิทยากับการศึกษาเรียกว่า จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology) พื้นที่ซ้อนทับกันระหว่างจิตวิทยากับประสาทวิทยาศาสตร์ เรียกว่า ประสาทจิตวิทยา (Neuropsychology) พื้นที่ซ้อนทับกันระหว่าง ประสาทวิทยาศาสตร์กับการศึกษา เรียกว่า ประสาทวิทยาศาสตร์ทางการศึกษา (Neuroscience in Education)

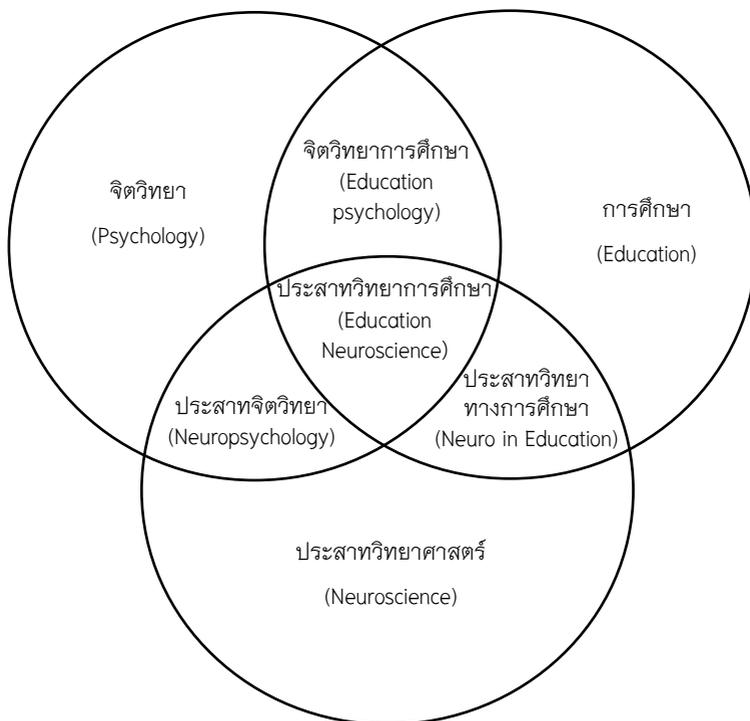
จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology) เป็นศาสตร์วิชาที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียน ในบริบทของการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อคิดค้น ทฤษฎีและหลักการ อันนำมาซึ่งแนวทางในการช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา อีกทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยยึดจิตวิทยาพัฒนาการ การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความจำ การจัดการเรียนรู้โดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้น ศาสตร์วิชานี้ได้รับการพัฒนามาอย่างยาวนาน และหลายครั้งก็เป็นคำถามว่าพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกนั้น มาจากเหตุปัจจัยตามทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาจริงหรือไม่ เนื่องจากองค์ความรู้และงานวิจัยทางจิตวิทยาการศึกษาที่ผ่านมามีใช้พฤติกรรมที่วัดได้ที่กลุ่มเป้าหมาย แสดงออกมา ดังนั้น หากมีองค์ความรู้ทางประสาทวิทยาศาสตร์ทั้งระดับโมเลกุล ระดับเซลล์

รวมทั้งกลไกการทำงานของระบบประสาท ก็จะสามารถเติมเต็มและพัฒนาองค์ความรู้ทางจิตวิทยาการศึกษาได้

ประสาทจิตวิทยา (Neuropsychology) เป็นศาสตร์วิชาที่นำองค์ความรู้และงานวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์มาอธิบาย และสร้างแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาทั่วไป เช่น การใช้งานวิจัยและองค์ความรู้ทางประสาทวิทยาศาสตร์เพื่ออธิบายกลไกของความจำ ความตั้งใจ หรือขบวนการคิดขั้นสูง เป็นต้น ซึ่งทำให้ศาสตร์วิชาจิตวิทยามีความชัดเจนมากขึ้น ด้วยเหตุที่ว่าองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์นั้น ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงทดลอง อันมีหลักฐานเชิงประจักษ์ ที่ได้มาจากเครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยสูง มีความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) แต่ก็ยังไม่ได้มีจุดเน้นเกี่ยวกับกระบวนการนำองค์ความรู้เหล่านี้ลงสู่กระบวนการเรียนการสอน

ประสาทวิทยาศาสตร์ในการศึกษา (Neuroscience in Education) เป็นการนำองค์ความรู้และงานวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์ มาอธิบายและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา โดยใช้องค์ความรู้ทางจิตวิทยาน้อยมาก เช่น การนำงานวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์มาเป็นแนวคิดทฤษฎีเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ (โดยไม่ได้พิจารณาแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา) เป็นต้น หากมีการใช้องค์ความรู้และงานวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์ลงสู่กระบวนการทางการศึกษาดังกรณีตัวอย่างข้างต้น อาจมีปัญหาเกิดขึ้นคือ สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น อาจมีความยากมากกว่าที่ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ หรืออาจจำยากเกินไป จนทำให้กระบวนการเรียนการสอนไม่คุ้มกับเวลา และงบประมาณที่สูญเสียไป

ประสาทวิทยาการศึกษา (Educational Neuroscience) จึงเป็นการผสมผสานทั้งสามศาสตร์วิชา ได้แก่ จิตวิทยา การศึกษา และประสาทวิทยาศาสตร์ เพื่อผสมผสานเติมเต็มแต่ละศาสตร์วิชาให้สามารถเกิดประโยชน์ให้มากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น หากครูผู้สอนต้องการยกระดับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอน พบว่า ถ้าผู้เรียนมีความจำ (Memory) ที่ดี จะมีผลการเรียนรู้ที่ดีด้วย (ถือเป็นองค์ความรู้ทางจิตวิทยา) และพบว่า พื้นที่สมองส่วนหน้า (Prefrontal Lobe) เป็นบริเวณที่ระบบประสาททำงานมากกว่าส่วนอื่น ขณะที่เกิดความจำ (ถือเป็นองค์ความรู้ทางประสาทวิทยาศาสตร์) และมากกว่านั้นยังพบว่า การฝึกด้วยภาระงาน A สามารถยกระดับความจำได้ (ถือเป็นองค์ความรู้ทางการศึกษา) หากมีข้อค้นพบว่า การฝึกด้วยภาระงาน A สามารถพัฒนาพื้นที่สมองส่วนหน้า (และอธิบายกระบวนการทำงานของระบบประสาทได้อย่างถูกต้อง) และสามารถยกระดับความจำได้ จึงถือว่าเป็นองค์ความรู้ทางประสาทวิทยาการศึกษานั้นเอง สรุปดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การผสมผสานจิตวิทยา การศึกษา และประสาทวิทยาศาสตร์
(ดัดแปลงจาก Feiler and Stabio, 2018)

ประสาทวิทยาการศึกษา บางครั้งถูกเรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ของการเรียนรู้ (Science of Learning) อันมีจุดเน้นเพื่อผสมผสานหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์ จากประสาทวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (Basic Neuroscience) จนสามารถอธิบายสภาพการณ์ทางสังคมต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) และวิทยาการคอมพิวเตอร์ (Computer Science) จนถึงทฤษฎีทางสังคม (Social Theory) โดยมีเป้าหมายหลักของการศึกษาคือ เพื่อกำหนดและอธิบายวิธีการที่ครูและผู้เรียนสามารถที่จะปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง (Jamaludin, Henik and Hale, 2019) และในทางกลับกันองค์ความรู้และงานวิจัยทางจิตวิทยาเชิงพุทธิปัญญา วิทยาการคอมพิวเตอร์ และทฤษฎีทางสังคม ก็อาจจะสะท้อนผลกลับ หรือตรวจสอบองค์ความรู้ทางประสาทวิทยาศาสตร์ได้อีกเช่นกัน และเป็นวัฏจักรต่อเนื่องกันไป

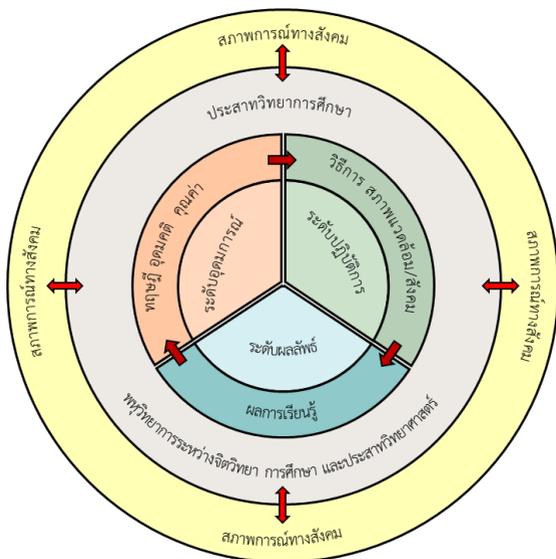
เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายความหมายของการศึกษาข้างต้น พบว่าประสาทยุทธศาสตร์ การศึกษาเป็นพหุวิทยาการศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจ และขยายพรมแดนของศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มีพรมแดนของศาสตร์วิชาอยู่ 3 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 ระดับอุดมการณ์ เป็นกระบวนการนำองค์ความรู้และงานวิจัยทางประสาทยุทธศาสตร์ และจิตวิทยา มาอธิบาย กำหนด หรือสร้างทฤษฎี อุดมคติ และคุณค่าทางการศึกษา หรือปรัชญาการศึกษานั้นเอง อันจะสามารถช่วยกำหนด สรรหาหรือจัดสรร วิธีการหรือสภาพแวดล้อม/สังคม ในระดับปฏิบัติการต่อไป

ระดับที่ 2 ระดับปฏิบัติการ เป็นการนำข้อสรุปจากระดับอุดมการณ์มาพัฒนาวิธีการและสภาพแวดล้อม/สังคม ที่มีประสาทยุทธศาสตร์การศึกษาเป็นฐาน และอาจตรวจสอบวิธีการและสภาพแวดล้อม/สังคมที่พัฒนาขึ้นนี้ด้วยวิธีการทางประสาทยุทธศาสตร์การศึกษา

ระดับที่ 3 ระดับผลลัพธ์ เป็นการศึกษาผลการเรียนรู้อันเกิดขึ้นจากวิธีการ และสภาพแวดล้อม/สังคม และสะท้อนผลกลับไปยังระดับอุดมการณ์ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

สรุปได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขอบข่ายความหมายของประสาทยุทธศาสตร์การศึกษา

3. เทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาท (Neuroimaging)

“The last decade has seen remarkable growth in the use of neuroimaging tools to explore the development of brain structure and function in typically and atypically developing child populations, from infancy through adolescence.”

“ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดปรากฏการณ์ความก้าวหน้าอันเป็นที่น่าสนใจในการใช้เครื่องมือภาพถ่ายทางประสาทเพื่อการสำรวจและพัฒนาเกี่ยวกับโครงสร้างของสมองและการทำงานของสมองทั้งในสภาวะปกติและไม่ปกติ ตั้งแต่ทารกจนถึงวัยรุ่น”

(Mareschal, Butterworth and Tolmie, 2014)

ช่วงเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาท (Neuroimaging) เช่น เครื่องเอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI: Functional Magnetic Resonance Imaging) เครื่องอีอีจี (EEG: Electroencephalography) เอ็นไออาร์เอส (NIRS: Near-Infrared Spectroscopy) เครื่องเอ็มอาร์ไอ (MRI: Magnetic Resonance Imaging) เป็นต้น โดยเฉพาะเครื่องเอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI) และเครื่องอีอีจี (EEG Tool) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่พบในงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้มากกว่านั้นเครื่องอีอีจี (EEG) ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถให้ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับคลื่นสมอง (Brain Wave) ชนิดต่างๆ และคลื่นอีอาร์พี (ERP: Event-Related Potential) พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปขยายผลวิเคราะห์ตามแนวคิดประสาทวิทยาเชิงคำนวณ (Computational Neuroscience) เพื่อสร้างแบบจำลองทางทฤษฎีของการทำงานของสมอง เชื่อมต่อองค์ความรู้ระหว่างประสาทวิทยาศาสตร์เชิงทฤษฎีและการทดลอง

เทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาทข้างต้นเข้ามามีบทบาทหลักต่อประสาทวิทยาการศึกษา ด้วยเหตุประการที่ว่า สามารถให้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสมองในเด็กได้เป็นอย่างดี และสามารถให้ข้อมูลในการทำวิจัยได้อย่างมีความเป็นปรนัย เช่น คลื่นสมองชนิดต่าง ๆ ภาพถ่ายทางสมอง หรือกระบวนการทำงานของระบบประสาท เป็นต้น แต่เทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาทก็มีข้อจำกัดบางประการ เช่น มีราคาสูง เครื่องมือวัดบางชนิดมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมากก่อความไม่สะดวกในการเคลื่อนย้ายและมีความไวต่อตัวกระตุ้นซึ่งต้องดำเนินการวัดในห้องทดลองที่ได้มาตรฐานเท่านั้น เป็นต้น จึงถูกวิพากษ์ว่าใช้งบประมาณสูงมาก และเป็นไปได้ยากที่จะนำไปใช้ในบริบททางการศึกษาที่ขาดแคลน แต่อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาทได้เข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศไทยนั้นได้มีการประยุกต์ใช้เครื่องเอฟเอ็ม

อาร์ไอ (fMRI) และเครื่องอีอีจี (EEG) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น และมีแนวโน้มทางการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นทุกปีอีกด้วย

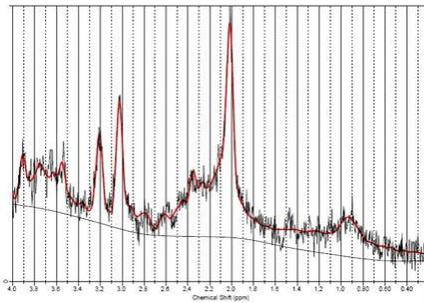
3.1 เครื่องเอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI)

เอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI: Functional Magnetic Resonance Imaging) หรือภาพถ่ายรังสีสมองด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เป็นเทคนิคแบบไม่รุกรานอสาสมัคร (Non-Invasive Technique) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทำงานของระบบประสาท ด้วยการวัดจากปริมาณความแตกต่างของคุณสมบัติทางแม่เหล็กไฟฟ้าของเลือดที่มีปริมาณออกซิเจนน้อยไปจนถึงปริมาณออกซิเจนสูง ดังภาพที่ 4

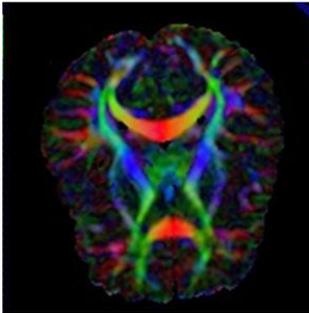

ภาพที่ 4 เครื่องเอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI) (Specht and Grüner, 2021a)

เฟฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI) เป็นการวัดกิจกรรมทางอ้อมของเซลล์ประสาท ด้วยการวัดจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สมอง โดยมีสมมติฐานว่ากิจกรรมของระบบประสาทและกระบวนการเมแทบอลิซึม (Metabolism) ของสมองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้ากิจกรรมของเซลล์ประสาทมีการทำงานหนัก แล้วกระบวนการเมแทบอลิซึมของสมองจะสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากกิจกรรมของเส้นประสาทมีการทำงานน้อย แล้วกระบวนการเมแทบอลิซึมของสมองจะต่ำ ผลของการใช้เทคนิคเฟฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI) จะบอกระดับความเข้มข้นของปริมาณออกซิเจนในแต่ละพื้นที่สมองที่เรียกว่า Blood-Oxygenation-Level-Dependent (BOLD) ตัวอย่างการใช้เทคนิคเฟฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI) ดังภาพที่ 5

ภาพ MR spectroscopy
เป็น ภาพแสดง metabolite spectrum
บริเวณ medial frontal cortex, และ
anterior cingulate.

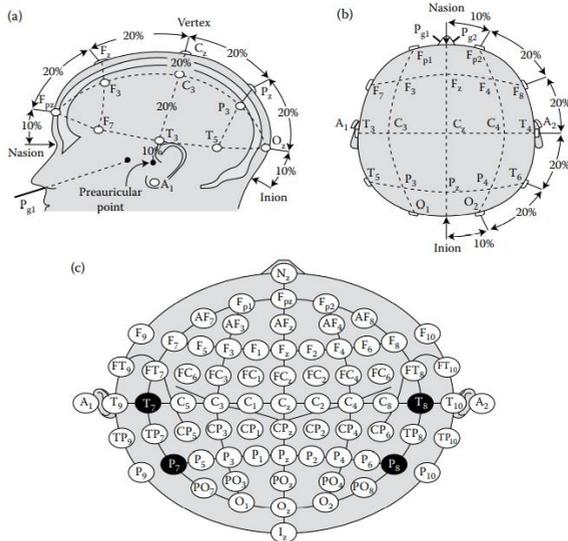
ภาพแสดงรหัสสีใน white matter tracts
แนวขวาง (สีแดง), แนวยาว (สีเขียว) and
แนวนอน (สีน้ำเงิน)

ภาพที่ 5 ตัวอย่างผลที่ได้จากการใช้เครื่องเฟฟเอ็มอาร์ไอ
(Specht and Grüner, 2021b)

3.2 เครื่องอีอีจี (EEG)

อีอีจี (EEG: Electroencephalography) เป็นเทคนิคแบบไม่รุกรานทางประสาทศาสตร์ (Non-Invasive Technique) เช่นเดียวกับเทคนิคเอกซเรย์เอ็มอาร์ไอ (fMRI) เป็นการบันทึกกิจกรรมไฟฟ้าภายในสมอง (Intrinsic Electrical Activity) โดยอ้างอิงจากการแพร่กระจายของแรงกระตุ้นไฟฟ้าไปตามเส้นใยประสาทเมื่อเซลล์ประสาททำงาน คลื่นไฟฟ้าภายในสมองจะถูกวิเคราะห์ในช่วงความถี่ที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตต่าง ๆ เช่น ความถี่แอลฟา (8-13 รอบ/วินาที) จะสัมพันธ์กับสภาวะทางสมองที่ผ่อนคลาย เป็นต้น เครื่องอีอีจี (EEG) จะบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงของสัญญาณอีอีจี (EEG) ที่อาจเกิดขึ้นเล็กน้อย และทันทีหลังจากที่นำเสนอลิ่งเร้าซึ่งรับรู้ได้ทันทีจากประสาทสัมผัส หรือทางพุทธิปัญญาหรือจิตใจหรือระบบทางสมองอื่น ๆ

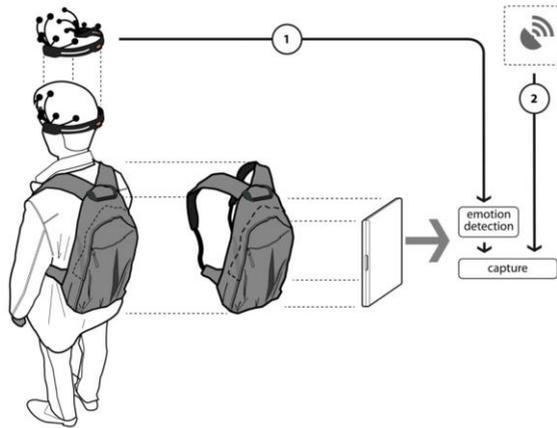
ระบบการบันทึกกิจกรรมไฟฟ้าภายในสมอง (Intrinsic Electrical Activity) อันเป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากลคือ ระบบอิเล็กโทรดแบบ 10-20 (10-20-Electrode System) (Dick, et al, 2014) โดยยึดหลักความสัมพันธ์ของการวัดระหว่างตำแหน่งอิเล็กโทรดและพื้นที่บนหนังศีรษะ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ระบบอิเล็กโทรดแบบ 10-20 (10-20-Electrode System)

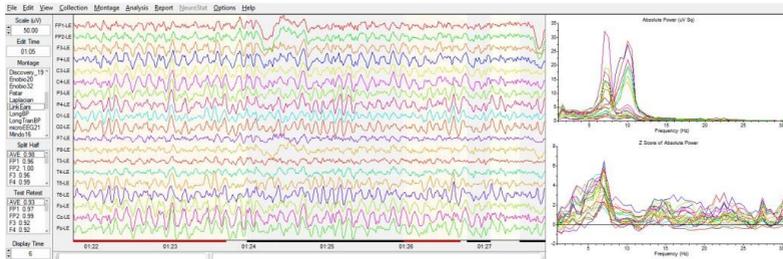
(Kamel and Jatoi, 2018)

ปัจจุบันเครื่องวัดคลื่นสมองนั้นมิมีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วจากที่วัดได้เฉพาะพื้นที่ให้ห้องทดลองที่ปราศจากคลื่นรบกวนเท่านั้น จนสามารถวัดได้ทุกพื้นที่ และสามารถวัดขณะเคลื่อนไหวได้ (Aspinall, Mavros, Coyne, and Roe, 2013) ด้วยมีการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่สามารถระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ด้วยการเชื่อมต่อ GPS ดังหมายเลข (1) และเก็บข้อมูลคลื่นสัญญาณอีอีจีไว้ใน laptop ดังหมายเลข (2) ในภาพที่ 7

ภาพที่ 7 Emotiv EPOC และ a low-cost mobile EEG recorder
(Aspinall, Mavros, Coyne, and Roe, 2013: 2)

สัญญาณอีอีจี (EEG) จะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของการสั่นของเส้นประสาท (Neural Oscillations) ที่เกิดขึ้นในหน่วยมิลลิวินาที ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าว ทำให้ได้ คลื่นสัญญาณไฟฟ้าสมองที่เกิดขึ้นแบบทันทีทันใด (Real Time) สามารถนำข้อมูลที่ได้นี้ไปประมวลผล ที่เรียกว่า Brain-Computer Interfaces (BCI) ที่สามารถสร้างภาพทางสมอง จำแนกและสะท้อนผลในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงตามสัญญาณที่เก็บรวบรวมมาได้ มากกว่านั้นยังได้คลื่นอีอาร์พี (ERP: Event-Related Potential) ซึ่งใช้สำหรับศึกษากิจกรรมทางสมอง และศึกษาเชื่อมโยงระหว่างประสาทสัมผัส (Sensory) ความใส่ใจ (Attention) และกระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) ตัวอย่างผลการบันทึกสัญญาณอีอีจี (EEG) ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ตัวอย่างผลการบันทึกสัญญาณอีอีจี (Bright Brain Centre, 2021)

จากภาพที่ 8 เป็นตัวอย่างผลการบันทึกสัญญาณอีอีจี แนวตั้ง (แกน X) แสดงเวลา และแนวนอน (แกน Y) แสดงแอมพลิจูด (Amplitude) ของคลื่นสัญญาณอีอีจี แต่ละช่องสัญญาณ จากตำแหน่งอิเล็กโทรดและบริเวณพื้นที่บนหนังศีรษะ

3.3 คลื่นอีอีจี (EEG)

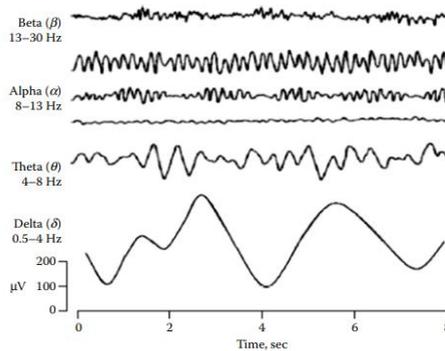
เมื่อเส้นประสาทถูกกระตุ้นจะสร้างสัญญาณไฟฟ้าขึ้นมา ที่เรียกว่า คลื่นสมอง (Brain Waves) และมักถูกเรียกว่าคลื่นอีอีจี (EEG) ความถี่ (Frequency) และความแรง (Voltage) ของคลื่นไฟฟ้าของระบบประสาทที่วัดได้ขึ้นอยู่กับผลรวมของเซลล์ประสาทแต่ละเซลล์ ถ้าเซลล์ประสาทมีการทำงานเป็นจำนวนมากพร้อมกันและเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันจะส่งผลให้มีความแรงสูงและความถี่ลดลง ในทางตรงข้ามถ้าเส้นประสาทไม่มีการทำงานพร้อมกัน ความแรงก็จะต่ำ และมีความถี่สูง สามารถแยกประเภทของคลื่นสมองตามความถี่ต่อวินาทีได้ 4 ประเภท คือ (ราตรี สุกตรวง, 2539)

(1) คลื่นแอลฟา (Alpha Rhythm) พบชัดเจนที่หนังศีรษะบริเวณ Occipital และ Posterior Head Region มีขนาดค่อนข้างใหญ่ (10–150 มิลลิโวลต์) มีความถี่ 8–13 รอบ/วินาที อาจเรียกว่า EEG Synchronization พบได้ในผู้ถูกวัดที่ปล่อยตัวตามสบาย หรือผ่อนคลายหลับตา ไม่ได้คิดอะไร และพบได้ชัดเจนที่สุดในเด็กอายุ 6–8 ปี

(2) คลื่นเบต้า (Beta Rhythm) มีความถี่ 14–30 รอบ/วินาที มีความแรงต่ำมากจนบางครั้งไม่สามารถวัดได้ พบได้ชัดที่หนังศีรษะบริเวณ Frontal และ Parietal มีความสัมพันธ์กับการทำงานของ Motor Cortex

(3) คลื่นเทต้า (Theta Rhythm) มีความถี่ 4–7 รอบ/วินาที พบได้ปกติในเด็กและในทุกระยะของวัยรุ่นตอนต้น พบได้ชัดที่หนังศีรษะบริเวณ Temporal Lobe และ Parietal Lobe ในเด็ก ส่วนในผู้ใหญ่พบว่ามีความสัมพันธ์กับสภาพทางอารมณ์ (Emotional State) ซึ่งจะพบในผู้ป่วยโรคจิต

(4) คลื่นเดลต้า (Delta Rhythm) ความถี่น้อยกว่า 4 รอบ/วินาที ไม่พบในคนปกติที่ตื่นอยู่ แต่พบได้ในคนนอนหลับปกติและในเด็กทารก เปรียบเทียบลักษณะของคลื่นทั้ง 4 ประเภท ได้ดังภาพที่ 9

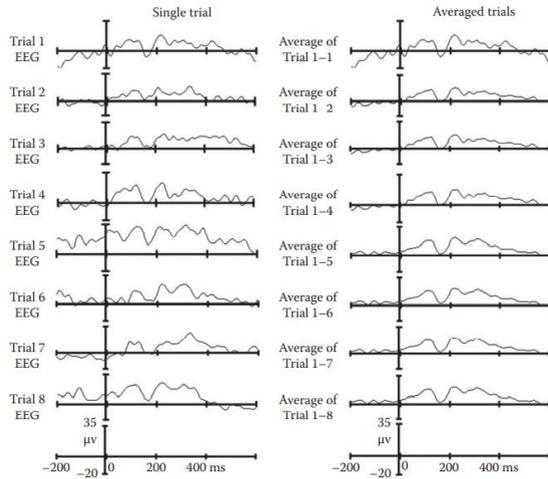
ภาพที่ 9 ชนิดของคลื่นอีอีจี ทั้ง 4 ชนิด (Kamel and Jatoi, 2018)

3.4 สัญญาณอีอาร์พี (ERP)

สัญญาณอีอาร์พี (ERP: Event-Related Potential) หรือศักดิไฟฟ้าที่สำคัญกับเหตุการณ์ เป็นค่าเฉลี่ย (Average) ของสัญญาณอีอีจี (EEG Signal) ในแต่ละช่วงเวลา นั่นคือเป็นค่าเฉลี่ยของอีอีจี (EEG) ที่ระบุช่วงเวลา (Time-Locked EEG Activity) เมื่อมีการตอบสนองในแต่ละตัวกระตุ้น (Mareschal, Butterworth and Tolmie, 2014) นั่นคือ สัญญาณอีอาร์พี เป็นค่าวัดระยะเวลาการสื่อสารหรือระยะเวลาการแปลผลในสมอง โดยมีการออกแบบการทดลองทางจิตวิทยา ที่มีการนำเสนอลำดับของสิ่งเร้าที่ซ้ำ ๆ กัน และมีการนำเสนอสิ่งเร้าที่เป็นตัวลวง หรือถูกขัดจังหวะด้วยสิ่งเร้าที่เบี่ยงเบน และมีการบันทึกในคลื่นสัญญาณอีอาร์พีด้วยช่วงความถี่ต่าง ๆ กัน เรียกว่า Oddball Paradigm (Duszyk, et al., 2019) เช่น N1 หรือ N100 เป็นคลื่นสมองที่มีจุดสูงสุดทางลบที่เกิดขึ้นประมาณ 80–130 มิลลิวินาที หลังการได้รับการกระตุ้น พบเมื่อมี

การเกิดขึ้นของสิ่งเร้าที่ไม่คาดหวัง เป็นการเตรียมการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเป้าหมาย และ P1 หรือ P100 เป็นคลื่นสมองที่มีจุดสูงสุดทางบวกที่เกิดขึ้นประมาณ 80–120 มิลลิวินาที หลังการได้รับการกระตุ้น แสดงถึงความใส่ใจของผู้ถูกวัดที่มีต่อสิ่งเร้า มากกว่านั้นยังมี P2 หรือ P200 เป็นคลื่นสมองที่มีจุดสูงสุดทางบวก เกิดขึ้นประมาณ 100–250 มิลลิวินาทีหลังได้รับการกระตุ้นของสิ่งเร้า เป็นตัวชี้วัดระดับความใส่ใจ รวมถึงกระบวนการลงรหัส (encoding) ของความจำขณะทำงาน (Working Memory) อีกทั้งมี P3 หรือ P300 เป็นคลื่นสมองที่มีจุดสูงสุดไปทางบวก เกิดขึ้นประมาณ 300–650 มิลลิวินาที หลังจากได้รับการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เป็นดัชนีแสดงถึงการประมวลผลความใส่ใจ และความต้องการของความจำขณะทำงาน เป็นต้น เทคนิคการหาค่าเฉลี่ยของสัญญาณอีอาร์พี (ERP Signal) มี 2 ระยะ ได้แก่ (Kamel and Malik, 2015)

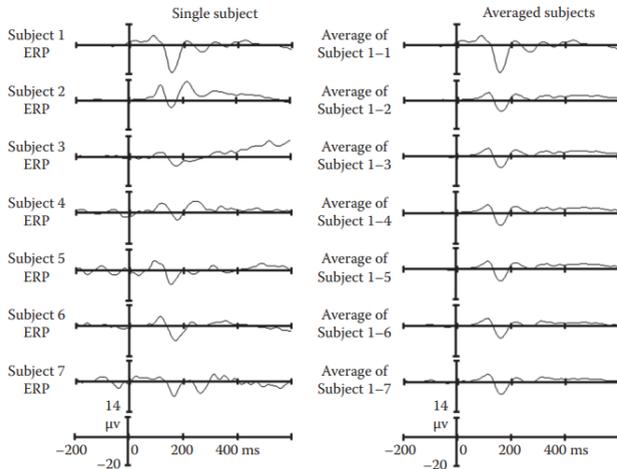
ระยะที่ 1 การหาค่าเฉลี่ยภายในอาสาสมัคร (Average within Subject) เนื่องจากว่าสัญญาณอีอีจี และสัญญาณอีอาร์พีในแต่ละการทดลอง (Trials) จะถูกเฉลี่ยแยกกัน ในแต่ละเงื่อนไขการทดลองและสำหรับอาสาสมัครแต่ละคน ในขั้นตอนนี้เราจะได้ไฟล์เฉลี่ย (Averaged File) วิธีการนี้จะแยกสัญญาณอีอาร์พี ออกจากสัญญาณอีอีจี ซึ่งสัญญาณอีอีจีมักมีขนาดใหญ่กว่าสัญญาณอีอาร์พีและสัญญาณอีอาร์พีจะอยู่ภายในสัญญาณอีอีจี แม้ว่าสัญญาณอีอีจีในแต่ละการทดลองจะถูกกรอง (Filter) ตรวจจับสิ่งแทรกแซง (Artifact Detection) และการแทนที่ช่องไม่ดี (Bad Channel Replacement) กระบวนการเหล่านี้จะช่วยกำจัดสิ่งแทรกแซง (Noise) และสิ่งแปลกปลอม (Artifact) จากแหล่งกำเนิดสัญญาณอื่น ๆ ซึ่งทำให้ยากต่อการวิเคราะห์สัญญาณอีอาร์พี ดังนั้นในแต่ละการทดลองจะถูกระบุช่วงเวลา ที่สอดคล้องกับสิ่งเร้า จะทำให้สามารถเฉลี่ยสัญญาณอีอาร์พีแบบจุดต่อจุด และง่ายต่อการเฉลี่ยสัญญาณอีอาร์พี ตัวอย่างดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ตัวอย่างสัญญาณอีอาร์พีจากการค่าเฉลี่ยภายในอาสาสมัคร
(Kamel and Malik, 2015)

จากภาพที่ 10 แนวตั้ง (แกน X) แสดงเวลา และแนวนอน (แกน Y) แสดงแอมพลิจูด (Amplitude) ของคลื่นสัญญาณสัญญาณอีอาร์พี คอลัมน์ด้านซ้ายเป็นภาพสัญญาณอีอาร์พี ที่ถูกกรอง ตรวจสอบจับสิ่งแทรกแซง และการแทนที่ช่องไม้ดีเรียบร้อยแล้ว คอลัมน์ด้านขวาแสดงผลของค่าเฉลี่ยจากการทดลองที่ 1 จนถึงการทดลองที่ 8

ระยะที่ 2 การหาค่าเฉลี่ยระหว่างอาสาสมัคร (Average between Subjects) ขั้นตอนนี้ไฟล์เฉลี่ยของแต่ละคนจะถูกนำมาเฉลี่ยเป็นไฟล์เดียวกัน เรียกว่า ไฟล์เฉลี่ยรวม (Grand Average File) ดังนั้น รูปแบบของคลื่นอีอาร์พี (ERP Waveform) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการนี้ จึงเป็นรูปแบบของคลื่นอีอาร์พีเฉลี่ยรวม (Grand Average ERP Waveform) ตัวอย่างดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ตัวอย่างสัญญาณอีอาร์พีจากการค่าเฉลี่ยระหว่างอาสาสมัคร
(Kamel and Malik, 2015)

จากภาพที่ 11 คอลัมน์ซ้าย แสดงค่าเฉลี่ยอีอาร์พีในอาสาสมัครแต่ละคน คอลัมน์ขวาแสดงสัญญาณเฉลี่ย จากอาสาสมัครคนที่หนึ่งถึงคนที่เจ็ด

3.5 การประยุกต์เทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาททางการศึกษา

แนวทางการประยุกต์เทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาททางการศึกษา มีดังนี้

(1) การวินิจฉัยความผิดปกติทางระบบประสาทเบื้องต้น

ด้วยเหตุประการที่ว่าหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ของครูนั้น จะเกี่ยวข้องกับผู้เรียนตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการเรียนรู้ ทำให้บทบาทหน้าที่ในการทำงานในวิชาชีพครูนั้น จะหลีกเลี่ยง การดูแลสุขภาพของผู้เรียนนั้นหาเสียไม่ได้ สำหรับการจัดการศึกษาที่ผ่านมา ระบบการศึกษามักใช้ แบบประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อคัดกรองความผิดปกติทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางอารมณ์ นักเรียนที่เรียนรู้ช้า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านความจำ เป็นต้น ถ้าหากในสถานศึกษามีเครื่องมือเทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาท ก็จะสามารถคัดกรองผู้เรียนได้อย่างแม่นยำมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วรสิทธิ์ ศิริพรพาณิชย์ (2556: 4) กล่าวว่า ปัจจุบันการตรวจคลื่นไฟฟ้าสมองเป็นวิธีการหนึ่งที่

สามารถใช้ประเมินการทำงานของสมองเด็กได้ การวิเคราะห์คลื่นไฟฟ้าสมองในเชิงปริมาณแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของคลื่นอัลฟา และคลื่นแกมมาในขณะที่บุคคลกำลังมีความตั้งใจจดจ่อ การตรวจคลื่นไฟฟ้าสมองเป็นวิธีการที่สามารถใช้ในการประเมินระดับของความตั้งใจจดจ่อในมนุษย์ได้อย่างละเอียด เพราะเป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงในสมองรวมถึงยังสามารถใช้ศึกษาทั้งในภาวะความบกพร่องและการพัฒนาความสามารถด้านความตั้งใจจดจ่อได้อีกด้วย

(2) การขยายองค์ความรู้เดิม

ความรู้ทางการศึกษา เช่น ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และทฤษฎีการศึกษา เป็นต้น โดยส่วนมากแล้วมักอ้างอิงมาจากการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ อาจไม่ได้ระบุเกี่ยวกับองค์ความรู้ระดับโมเลกุล และวงจรระบบประสาทและตำแหน่งของสมองที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ในหน้าที่ (Function) ต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของนักปรัชญาหลายท่านที่มีแนวคิดจะนำองค์ความรู้ทางประสาทวิทยาศาสตร์ เพื่ออธิบายกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น Anderson (2007) ได้นำผลการศึกษาจากการใช้เทคโนโลยีภาพถ่ายทางสมองของเครื่องเอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI) เพื่อขยายทฤษฎีทางการศึกษา เป็นต้น

(3) การตรวจสอบนวัตกรรมทางการศึกษา

นวัตกรรมทางการศึกษานั้น หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อใช้ทางการศึกษาอาจเป็นแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ เทคนิคการสอน วิธีการสอน แบบประเมิน สื่อการเรียนรู้ แบบทดสอบ หรือแบบวัดต่าง ๆ เป็นต้น เทคโนโลยีภาพถ่ายทางสมองสามารถนำมาใช้เพื่อตรวจสอบนวัตกรรมทางการศึกษาได้ ด้วยการนำ นวัตกรรมทางการศึกษาเหล่านั้น มาตรวจสอบด้วยเทคโนโลยีภาพถ่ายทางสมอง ตัวอย่างเช่น ทศนิยม บัญญัติ และคณะ (2558) ได้ทำการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบวัดสมรรถนะสมองด้านพุทธิปัญญาฉบับภาษาไทย ด้านความตั้งใจและความจำขณะทำงาน ซึ่งใช้โปรแกรม E-Prime ในการพัฒนาแบบวัดเหล่านี้ และได้ใช้เครื่องอีอีจี (EEG) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเวลาในการตอบสนอง (Latency) และค่าเฉลี่ยแอมพลิจูด (Amplitude) ของคลื่นอีอาร์พี (ERP) จำนวน 3 คลื่น ได้แก่ N100 เพื่อวัดความตั้งใจ และ P200 , P300 เพื่อวัดความจำขณะทำงานที่ตำแหน่งอิเล็กโทรด Fz, Cz และ Pz ของภาระงาน (task) ระหว่างโปรแกรม E-Prime และโปรแกรม STIM (เป็นโปรแกรมสร้างภาระงานในเครื่องอีอีจี) พบว่า ทั้งเวลาในการตอบสนอง และค่าเฉลี่ยแอมพลิจูด ไม่มีความแตกต่างกัน นั่นคือสามารถใช้โปรแกรม E-Prime แทนโปรแกรม STIM ในบริบทสถานศึกษาจริงได้

(4) การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ประสาทวิทยาการศึกษาเป็นฐาน

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับว่าจำนวนองค์ความรู้และงานวิจัยทางประสาทวิทยา การศึกษานั้น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีอิทธิพลต่อแวดวงทางการศึกษามากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากมาย ด้วยเหตุประการที่ว่าสามารถนำองค์ความรู้และงานวิจัยเหล่านี้มาสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้ เช่น คานิตย์ ศรีคุณ (2562) และคานิตย์ ศรีคุณ (2563ก) ได้พัฒนาซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงาน โดยใช้กรอบทฤษฎี ของทศนีย์ บุญเติม และคณะ (2558) มากกว่านั้นพบว่า สามารถนำองค์ความรู้ และงานวิจัยทางประสาทวิทยาการศึกษา มาใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนได้อีกด้วย เช่น คานิตย์ ศรีคุณ (2563ข) ได้พัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการฝึกความจำขณะทำงานโดยใช้ประสาทวิทยาการศึกษาศาสตร์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถเชิงพุทธิปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน สุดาพร ดีปาละ และคานิตย์ ศรีคุณ (2565) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเบ็ดเสร็จกับการฝึกเชิงพุทธิปัญญา อีกทั้งยังพบว่ามีการพัฒนานวัตกรรมที่เป็น Computerized Training Program เพื่อฝึกความจำขณะทำงาน เช่น งานวิจัยของ Klingberg, Forssberg, Westerberg (2002) ได้พัฒนา Computerized Training Program จำนวน 4 ภาระงาน ได้แก่ Visuo-Spatial Working Memory task, Backwards Digit-Span, Letter-Span Task และ Choice Reaction Time Task เป็นต้น อีกด้วย

บทสรุป

ความก้าวหน้าของวิทยาการวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์ได้เพิ่มจำนวนงานวิจัยขึ้นอย่างรวดเร็วและขยายอาณาบริเวณพื้นที่ความรู้สู่ศาสตร์วิชาอื่น เพื่อเติมเต็มให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าว “ประสาทวิทยาการศึกษา” จึงบังเกิดขึ้นจากการผสมกันระหว่าง 3 ศาสตร์วิชา ได้แก่ จิตวิทยา การศึกษา และประสาทวิทยาศาสตร์ การประสานอย่างกลมกลืนดังกล่าว เกิดขึ้นทั้งระดับอุดมการณ์ ได้แก่ ทฤษฎี อุดมคติ และคุณค่า อันเป็นการผสมผสานศาสตร์วิชา และระดับปฏิบัติการ ได้แก่ วิธีการ และสภาพแวดล้อม/สังคม รวมทั้งระดับผลลัพธ์ ซึ่งก็คือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนั่นเอง จนเกิดองค์ความรู้ที่สามารถอธิบาย สภาพการณ์ทางสังคม และในทางกลับกัน สภาพการณ์ทางสังคมก็สามารถตรวจสอบองค์ความรู้ทาง ประสาทวิทยาการศึกษาได้เฉกเช่นเดียวกัน

วิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีภาพถ่ายทางประสาท โดยเฉพาะ เครื่องเอกซเรย์เอ็มอาร์ไอ (fMRI) และเครื่องอีอีจี (EEG) ได้กลายเป็นเครื่องมือเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีทิศทางแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในยุคนี้

เอกซเรย์เอ็มอาร์ไอ (fMRI) สามารถใช้เพื่อศึกษากระบวนการทำงานของระบบประสาท ด้วยการวัดจากปริมาณความแตกต่างของคุณสมบัติทางแม่เหล็กไฟฟ้าของเลือด และเครื่องอีอีจี (EEG) เป็นการบันทึกกิจกรรมไฟฟ้าภายในสมอง ซึ่งสามารถให้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ คลื่นอีอีจี (EEG) และสัญญาณอีอาร์พี (ERP)

คลื่นอีอีจี (EEG) เป็นคลื่นไฟฟ้าสมองของระบบประสาทวัดได้จากผลรวมของคลื่นไฟฟ้าสมองของแต่ละเซลล์ประสาท มีจำนวน 4 ประเภท ได้แก่ คลื่นแอลฟา คลื่นเบต้า คลื่นเทต้า และคลื่นเดลต้า

สัญญาณอีอาร์พี (ERP) เป็นค่าเฉลี่ยของสัญญาณอีอีจีในแต่ละช่วงเวลา มีกระบวนการหาค่าเฉลี่ยของสัญญาณอีอาร์พีได้ 2 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกเป็นการหาค่าเฉลี่ยภายในอาสาสมัคร และระยะที่สองเป็นการหาค่าเฉลี่ยระหว่างอาสาสมัคร

เทคโนโลยีภาพถ่ายทางการศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในงานทางการศึกษา ดังนี้ การวินิจฉัยความผิดปกติทางระบบประสาทเบื้องต้น การขยายองค์ความรู้เดิม การตรวจสอบนวัตกรรมทางการศึกษา และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ประสาทวิทยาการศึกษาเป็นฐาน

จากวิวัฒนาการของประสาทวิทยาการศึกษาข้างต้นจึงส่งผลต่อทิศทางการวิจัยในอนาคตทางการศึกษา ได้แก่ การวินิจฉัยความผิดปกติทางระบบประสาทเบื้องต้น การขยายองค์ความรู้เดิม การตรวจสอบนวัตกรรมทางการศึกษา และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ประสาทวิทยาการศึกษาเป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกศราพรพรรณ คงเจริญ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการ
สอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 4(3), 12–27.

จตุภูมิ เขตจัตุรัส, ทศนีย์ บุญเติม, จินตนาภรณ์ วัฒนธร. (2558). การสังเคราะห์องค์ความรู้
เกี่ยวกับเครื่องมือวัดสมรรถนะสมองด้านพุทธิปัญญา.

ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ทัศนีย์ บุญเต็ม, จักรกฤษณ์ สำราญใจ, จุติมา เมทนีธร, .จินตนาภรณ์ วัฒนธร, .สุภาพร มัชฌิมะประุระ, ปณศพร วรธนานนท์, สุวิทย์ อุปลัย, ศานิตย์ ศรีคุณ และ ศิริพร วีระชัยรัตน์. (2558). **การพัฒนาซอฟต์แวร์วัดสมรรถนะสมองด้านพุทธิปัญญาฉบับภาษาไทย ด้านความตั้งใจ และ ความจำขณะทำงาน**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราตรี สุตทรง. (2539). **ประสาทสรีรวิทยา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรสิทธิ์ ศิริพรพาณิชย์. (2556). การประเมินความตั้งใจจดจ่อด้วยการตรวจคลื่นไฟฟ้าสมอง และการประยุกต์ใช้ในเด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้น. **วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ**, 20(1), 4–12.
- วิทย์ วิศุทเวทย์. (2544). **ปรัชญาการศึกษาไทย 2411–2545**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศานิตย์ ศรีคุณ. (2562). การตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎีของซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญาในมิติความถูกต้อง. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 42(4), 103–117.
- ศานิตย์ ศรีคุณ. (2563). การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญาในมิติเวลา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 12(3), 229–243.
- ศานิตย์ ศรีคุณ. (2563ข). การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการฝึกความจำขณะทำงานโดยใช้ประสาทวิทยาศาสตร์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถเชิงพุทธิปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม**, 10(3), 105–114.
- สุดาพร ดีบปาละ และศานิตย์ ศรีคุณ. (2565). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับการฝึกเชิงพุทธิปัญญาเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**, 10(1), 61–85.
- ส. ศิวรักษ์. (2516). **ปรัชญาการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เสด็จไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**.

สืบค้น 24 สิงหาคม 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th/index.php>.

Anderson, M. (2007). The Massive Redevelopment Hypothesis and Functional Topography of the Brain. **Philosophical Psychology**, 20(2), 144–149.

Bright Brain Centre. (2021). **EEG and Brain Waves**. Retrieved September 7, 2021, from <https://www.brightbraincentre.co.uk/electroencephalogram-eeg-brainwaves/>.

Aspinal, P., Mavros, P., Coyne, R., and Roe, J. (2013). The urban brain: analysing outdoor physical activity with mobile EEG. **British Journal of Sports Medicine**, 49(4), 272–276.

Bymes, J.P. and Vu, L.T. (2015). Educational Neuroscience: Definitional, Methodological, and Interpretive Issues. **WIREs Cogn Sci**, 6(1), 221–234.

Cambridge University. (2021). **Cambridge Dictionary**. Retrieved August 24, 2021, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/neuroscience>.

Dick, F., Lloyd-Fox, S., Blasi, A., Elwell, C. and Mill, D. (Mareschal, D., Butterworth, B. and Tolmie, A., Editor). (2014). **Neuroimaging Methods. Educational Neuroscience**. United Kingdom: John Wiley & Sons, Ltd.

Duszyk, A., Dvoglialo, M., Pietrzak, M., Zieleniewska, M., and Durka, P. (2019). Event-Related Potentials in the Odd-Ball Paradigm and Behavioral Scales for the Assessment of Children and Adolescents with Disorders of Consciousness: A Proof of Concept Study. **The Clinical Neuropsychologist**, 33(6031), 1–19.

Feiler, J.B. and Stabio, M.E. (2018). Three Pillars of Educational Neuroscience from Three Decades of Literature. **Trends in Neuroscience and Education**, 13(1), 17–25.

Goswami, U. (2004). Neuroscience and Education. **British Journal of Educational Psychology**, 74(1), 1–14.

Jamaludin, A., Henik, A. and Hale, J.B. (2019). Educational Neuroscience: Bridging Theory and Practice. **Learning and Research Practice**, 5(2), 939–998.

- Kamel, N. and Jatoi, M.A. (2018). **Brain Source Localization Using EEG Signal Analysis**. New York: Taylor & Francis Group.
- Kamel, N. and Malik, A.S. (2015). **EEG/ERP Analysis: Method and Applications**. New York: Taylor & Francis Group.
- Klingberg, T., Forssberg, H., Westerberg, H. (2002). Training of Working Memory in Children With ADHD. **Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology (Neuropsychology, Development and Cognition: Section A)**, 24(6), 781–791.
- Mareschal, D., Butterworth, B. and Tolmie, A. (2014). **Educational Neuroscience**. United Kingdom: John Wiley & Sons.
- Specht, K. and Grüner, R. (2021a). **Bergen fMRI Group**. Retrieved September 7, 2021, from <https://www.uib.no/en/rg/fmri>.
- Specht, K. and Grüner, R. (2021b). **Bergen fMRI Group**. Retrieved September 7, 2021, from <https://www.uib.no/en/rg/fmri/108133/methodology#functional-magnetic-resonance-imaging-nbsp-fmri-nbsp->.

“ฝรั่งศักดิ์นา” กับแนวคิดเรื่องการแบ่งวรรณะด้วยทรัพย์สินและศักดิ์จากผลงานของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
“Farang Sakdina” and a concept of caste division by treasure and dignity from M.R. Kukrit Pramoj’s work

Truong Thi Hang^{1*}

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง 52100

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang 52100

*Corresponding author: truongthihang.vn@gmail.com

Received: September 6, 2023; Revised: October 26, 2023; Accepted: November 16, 2023

บทคัดย่อ

หนังสือเรื่อง “ฝรั่งศักดิ์นา” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ให้ความรู้ทั้งประวัติความเป็นมารวมถึงหลักในการแบ่งชั้นวรรณะในสังคมตะวันตกสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา ทำให้เกิดบทความชิ้นนี้ขึ้น จากเนื้อหาของระบอบศักดินาเกิดขึ้นที่กรุงโรมเป็นแห่งแรก และในยุคที่รัฐบาลเสื่อมอำนาจจนไม่อาจคุ้มครองราษฎรอย่างทั่วถึง ศักดินาแม้จะเป็นแบบแผนที่ใช้กันแพร่หลายในจักรวรรดิโรมันเช่นดินแดนที่เป็นประเทศฝรั่งเศสและเยอรมันในปัจจุบัน แต่กลับได้พัฒนาสู่จุดที่สมบูรณ์ในดินแดนอังกฤษ โดยหลักสำคัญอยู่ที่ที่ดินทั้งประเทศเป็นของพระเจ้าแผ่นดิน และสิทธิเหนือที่ดินได้ถูกใช้เป็นเครื่องกำหนดฐานะและหน้าที่ของประชาชนทั้งหมอง สำหรับเมืองไทยซึ่งปกครองด้วยระบอบศักดินาตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยาลงมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการวัดศักดิ์ของบุคคลด้วยจำนวนไร่ที่เป็นมาตราวัดพื้นที่นา จากนั้นก็นำศักดินามาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และฐานะของบุคคลอีกต่อหนึ่ง ผลงานของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังทำให้ทราบว่ามีจำนวนใดเคยถูกใช้เป็นเครื่องประเมินเกียรติและอิทธิพลของบุคคลในสังคมอยุธยาพระเวทและสังคมแอฟริกาใต้ในช่วงก่อนและหลังจากที่ได้พ้นจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ อย่างไรก็ตาม การแบ่งวรรณะด้วยทรัพย์สินและศักดิ์ในสังคมตะวันตกอย่างอังกฤษ

แตกต่างจากสังคมตะวันตกเช่นอินเดียและไทย ตลอดจนสังคมแอฟริกาใต้ โดย “ทรัพย์สิน” อันประกอบด้วยวัตถุที่มีรูปร่างเช่นที่ดินและโคและวัตถุที่ไม่มีรูปร่างอย่างศักดินา และ “ศักดิ์” ในแง่ที่เป็นฐานะของบุคคลซึ่งสืบเนื่องมาจากการมีทรัพย์สินดังกล่าว ไม่ได้อยู่คู่กันเสมอ อนึ่ง แม้สังคมอริยະในยุคพระเวทรวมถึงแอฟริกาใต้จะใช้โคเป็นเครื่องประเมินฐานะของบุคคลในทำนองเดียวกับที่อังกฤษและไทยใช้ศักดินา แต่ก็เพียงค่านิยมของประชาชนในยุคสมัยหนึ่ง ไม่ใช่หลักเกณฑ์ตายตัวหรือที่ถูกบัญญัติไว้เป็นตบฏกฎหมาย

คำสำคัญ: “ฝรั่งศักดินา” วรรณะ ทรัพย์สิน ศักดิ์ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

Abstract

This article was sparked by reading a book titled “Farang Sakdina” (Feudal Farang) of M.R. Kukrit Pramoj, which provides knowledge on the history, the origin, including the principles of caste stratification in Western societies under the feudal regime. The roots of feudalism originated in the Roman Empire for the first time and in an era when the government was so weak that it could not provide thorough protection for the people. Although, feudalism was a common convention in the Roman Empire, such as in the territories of today's France and Germany, but it has developed into a complete point in British territory. The main principle is that the whole country's land belongs to the king, and the right of land was used to determine the status and duties of all people. Thailand was ruled by feudalism from the reign of King Borommtrailokkanat of the Ayutthaya period until the reign of King Rama V of the Rattanakosin period. A person's dignity is measured by the number of rai, which is a measure of rice field area. Then feudalism was used as a criterion for determining the rights, duties and status of a person. Reading the work of M.R. Kukrit Pramoj also reveals that the number of cows was used as a measure of honor and influence of a person in the Vedic age's Aryan society, and Zambian society in South Africa before and after it emerged from British colonialism. However, the division of wealth and dignity in Western societies such as England is different from Eastern societies such as India, Thailand, including Zambian societies in the South African region. For in the Eastern world, "treasures" consisting of tangible objects such as land and cattle, and intangible object such as feudalism. Moreover, "dignity" in the sense of the person's

status resulting from such possessions was not always go together. In addition, although Aryan societies in the Vedic age, including Zambia in the South African region, cows were used to assess the status of a person in the same way that Britain and Thailand used feudalism, but it's just the values of the people in one period of time, It is not a fixed rule nor it is established as a law.

Keywords: “Farang Sakdina”, Caste, Treasure, Dignity, M.R. Kukrit Pramoj

บทนำ

“ฝรั่งศักดินา” เป็นสารคดีเล่มสำคัญเล่มหนึ่งของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยรวบรวมบทความที่เจ้าตัวเคยเขียนลงในคอลัมน์ “เก็บเล็กผสมน้อย” ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน ติดต่อกันตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2500 จนถึงกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2501 ท่ามกลางบริบททางวิชาการที่ผู้คนจำนวนมากเข้าใจระบอบศักดินาอย่างคลาดเคลื่อน บทความชุดนี้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ “พิวคัลลิสม์” อันเป็นระบอบสังคมของตะวันตกในสมัยโบราณ หรือที่เขียนในภาษาอังกฤษว่า “Feudalism” โดยนักวิชาการไทยแปลว่า “ศักดินา” ที่หมายถึง “สิทธิเหนือที่ดิน” และนำมาใช้กับบริบทสังคมไทยในลักษณะเช่นเดียวกับสังคมตะวันตก ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงต้องทำความเข้าใจประเด็นนี้เสียใหม่ตั้งข้อความตอนหนึ่งว่า “ในฐานะที่จะมีผู้ใช้คำว่า ‘ระบอบศักดินา’ กันไปในความหมายต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะในทางการเมืองได้ใช้โฆษณาที่บดบังกันอยู่มาก การพูดถึง ‘ระบอบศักดินา’ เป็นไปในทำนองว่า ไม่ได้ไม่งาม และควรจะทำลายเสียให้สิ้น ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของความเห็นอันเป็นสิทธิบริบูรณ์ของแต่ละบุคคล เมื่อเป็นเช่นนี้ก็มิใช่หน้าที่ของผมที่จะเข้าไปคัดค้าน ภาระของผมที่จะมีต่อไป คือ นำเอา ‘ระบอบศักดินา’ ตามที่เป็นจริงมาตีแผ่ให้ปรากฏ น่าจะเป็นประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย แม้แต่ผู้ที่คิดทำลายระบอบศักดินาก็น่าจะได้ประโยชน์บ้างเหมือนกัน เพราะเป็นธรรมดาที่คนคิดจะทำลายสิ่งใดก็ควรจะมีผู้จ้องสังนัยโดยละเอียด จะได้ตีไม่ผิดที่” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2548: 3)

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อธิบายว่าระบบสังคมและระบอบการปกครองของตะวันตกในสมัยโบราณขึ้นอยู่กับที่ดินและการถือที่ดินทำกินเป็นสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ตลอดจนหลักในการบังคับบัญชาและพิพากษาความจึงขึ้นอยู่กับที่ดินและการถือที่ดินทั้งสิ้น ดังนั้น “Feudalism” ในแง่ที่เป็น “สิทธิเหนือที่ดิน” จึงถูกต้องเหมาะสมในบริบทของสังคมตะวันตก สังคมไทยในสมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาอีกอาจปกครองบัญชาการโดยอาศัยหลักที่ดินเป็น

เกณฑ์ คือ เจ้าเมืองเป็นเจ้าของที่ดินและเมื่อไพร่บ้านพลเมืองเข้าถือที่ดินของเจ้าเมืองเพื่อทำกิน ก็เป็นเรื่องปกติที่จะต้องอยู่ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนมีหน้าที่ส่งอาหารให้แก่เจ้าเมือง อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถลงมาจนถึง ยุครุ่งรัตนโกสินทร์

ในบริบทของสังคมไทย คำว่า “ศักดินา” ต้องมองในแง่ที่ “เป็นนาของศักดิ์” ไม่ใช่ในของพืชและไม่ได้เกี่ยวข้องกับสิทธิเหนือที่ดินแต่อย่างใด คำว่า “นา” และคำว่า “ป่า” ในภาษาไทยสมัยก่อนไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่ที่ดิน ที่ทำนา หรือป่าดงที่มีต้นไม้ขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีสื่อความหมายในแง่มุมอื่น ๆ เช่น “ป่าถ่าน” ในพระนครศรีอยุธยาไม่ได้แปลว่าป่าดงที่มีถ่าน แต่เป็น “ตลาดขายถ่าน” ลักษณะเดียวกันกับคำว่า “นา” ที่นอกจากจะหมายถึง “ที่ดิน” แล้ว ยังมีสื่อความหมายอื่น เช่น “นาบุญ” หรือ “เนื้อนาบุญ” ดังนั้น คำว่า “ศักดินา” ในบริบทของสังคมไทยจึงต้องแปลว่า “นาของศักดิ์” ไม่ใช่ “ไร่นา” ที่หมายถึงที่ดินแต่อย่างใด

ระบอบศักดินาของไทยกำหนดให้นำศักดิ์ของคนมาเป็นหลักแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม และยังเป็นหลักแห่งสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคลด้วย ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดศักดิ์ของบุคคลโดยตั้งมาตราของศักดิ์ไว้เป็นตัวเลขที่ชัดเจน เนื่องจากคนไทยอยู่ในสังคมกสิกรรม การวัดระดับบุญ กุศล ตลอดจนศักดิ์ของบุคคลจึงนิยมนับเป็นจำนวนไร่ ในทำเนียบศักดินาของข้าราชการและพระบรมวงศานุวงศ์ ศักดิ์ของบุคคลมีตั้งแต่เกินกว่า 10,000 ไร่ลงมาจนถึงขนาด 500 ไร่ สำหรับศักดิ์ของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ก็ถูกบัญญัติไว้เป็นตัวบทกฎหมาย เช่น นายโรงละครมีศักดินา 60 ไร่ ราษฎรธรรมดามีศักดินา 25 ไร่ทั้ง ๆ ที่บุคคลดังกล่าวก็ไม่ได้มีเนื้อที่นาตามตัวเลขที่ระบุไว้ ถ้าหากนำจำนวนไร่นาทั้งหมดที่ปรากฏตัวเลขอยู่ในทำเนียบศักดินามารวมกัน ก็ย่อมจะได้เนื้อที่ดินที่ใหญ่โตกว่าเนื้อที่ของประเทศไทยอย่างมาก

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่าวิถีชีวิตและหน้าที่ของประชาชน ตลอดจนอำนาจที่ใช้บังคับบัญชาเป็นเรื่องจำเป็นในสังคมทุกยุคทุกสมัย ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชน รวมถึงอำนาจในการบังคับบัญชาจึงต้องมีความชัดเจนและแน่นอน ขณะที่สังคมตะวันตกใช้ที่ดินเป็นหลักยึด สังคมไทยกลับใช้ศักดิ์แห่งบุคคลมาเป็นเกณฑ์ หลักที่ดินของตะวันตกทำให้เกิดการแตกแยก และเป็นอุปสรรคต่อการรวมอำนาจปกครองเข้ามาไว้ในรัฐที่เป็นส่วนกลางหรือพระเจ้าแผ่นดิน แต่ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยเหตุการณ์ได้เป็นไปตรงกันข้าม ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา อำนาจในท้องถิ่นค่อย ๆ ถูกตัดไปจนหมด อำนาจในการปกครองดินแดนจึงเข้ามารวมอยู่ที่เมืองหลวงหรืออยู่ที่พระเจ้าแผ่นดินจนเรียกได้ว่าทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจเป็นล้นพ้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงได้ตั้งชื่อหนังสือว่า

“ฝรั่งคักดินา” เพราะสะดวกในการเรียกประการหนึ่ง และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง “พิวตัลลิสม์” ที่หมายถึง “สิทธิเหนือที่ดิน” ในบริบทสังคมตะวันตกกับ “คักดินา” ที่แปลว่า “นาของคักดี” ในบริบทสังคมไทยสมัยโบราณอีกประการหนึ่ง

ผลงานของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งชั้นวรรณะโดยใช้สมบัติพื้นฐาน รวมถึงฐานะของบุคคลเป็นหลักยึดที่หลากหลาย ประกอบทั้งข้อมูลในภาคพื้นตะวันตกอย่างสังคมอังกฤษในสมัยโบราณ สังคมอริยะในยุคพระเวท สังคมไทยตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับสังคมแซมเบียในภูมิภาคแอฟริกาใต้ ทั้งในช่วงก่อนและหลังจากที่พ้นจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ความหนักใจจึงไม่ได้อยู่ที่น้ำหนักของตัวข้อมูล แต่กลับอยู่ที่การตั้งชื่อเรื่องอย่างไรให้มีความครอบคลุมและเหมาะสม

สังคมตะวันตกในสมัยที่ปกครองด้วยระบอบคักดินาใช้ที่ดินอันเป็นวัตถุมีรูปร่างเป็นเกณฑ์ในการแบ่งวรรณะ และสิทธิเหนือที่ดินดังที่กล่าวมาก็ส่งผลให้บุคคลมีอำนาจ มีกำลัง รวมถึงมีฐานะในทางสังคมแตกต่างกัน ดังนั้น “ทรัพย์” และ “คักดี” ในระบอบคักดินาของตะวันตกจึงอยู่ควบคู่กันเสมอ ขณะที่สังคมไทยในสมัยโบราณแม้จะใช้ไรเป็นมาตรฐานวัดคักดีของบุคคลเช่นเดียวกับที่ใช้ในการวัดพื้นที่นา แล้วจึงนำคักดินานั้นมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดคสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง เนื่องจากเป็นมาตรฐานที่คนในสังคมกลักรมอย่างสังคมไทยคุ้นเคยและทำให้เข้าใจได้ง่าย แต่ทั้งหมดก็เป็นเพียงตัวเลขที่สมมติกันขึ้น ไม่ใช่จำนวนไรนาที่บุคคลได้ครอบครองอย่างแท้จริง เมื่อมองโดยภาพรวมแล้ว “ทรัพย์” และ “คักดี” ในระบอบคักดินาของไทยก็ไม่ได้อยู่ควบคู่กันเหมือนดังในสังคมตะวันตก ส่วนการมีโคเป็นจำนวนมากในสังคมอริยะสมัยพระเวท รวมถึงสังคมแซมเบียทั้งในช่วงก่อนและหลังได้รับเอกราช ส่งผลให้บุคคลได้รับเกียรติและมีหน้ามีตาในทางสังคม กระนั้นก็เป็นเพียงธรรมเนียมประเพณีอันเกิดจากคานิยมของคนในยุคสมัยหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นตวับทกฏหมายอย่างของอังกฤษและไทย

ราชบัณฑิตยสถานนิยามความหมายของคำว่า “ทรัพย์” และ “คักดี” ไว้ว่า “**ทรัพย์-**, **ทรัพย์** น. เงินตรา เช่น ไม่มีทรัพย์ติดตัว, สมบัติพื้นฐาน เช่น เขาเป็นคนมีทรัพย์; (กฎ) วัตถุมีรูปร่าง; โดยปริยายหมายถึงสิ่งที่ถือว่ามีค่า อาจไม่มีรูปร่างก็ได้ เช่น มีปัญญาเป็นทรัพย์ อริยทรัพย์” (2556 : 543) และ “**คักดี-**, **คักดี** น. อำนาจ, ความสามารถ, เช่น มีคักดีสูง ถือคักดี; กำลัง; ฐานะ เช่น มีคักดีและสิทธิแห่งปริญญานี้ทุกประการ” (2556 : 1138) เห็นได้ว่า คำว่า “ทรัพย์” สื่อความหมายครอบคลุมทั้งวัตถุที่มีรูปร่างและวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ดังนั้น ในกรณีของสังคมไทยในสมัยที่ปกครองด้วยระบอบคักดินา “คักดินา” ของบุคคลที่วัดด้วยจำนวนไร

อันเป็นเลขสมมุติ ซึ่งทำให้บุคคลมีฐานสูง-ต่ำแตกต่างกันนั้น ก็ถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ผู้เขียนจึงตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำว่า “ทรัพย์สิน” และ “ศักดิ์” ในบทความนี้ควบคู่กัน คำว่า “ทรัพย์สิน” ในที่นี้หมายถึงวัตถุที่มีรูปร่างอย่างที่ดินและโค รวมถึงวัตถุที่ไม่มีรูปร่างอย่าง “ศักดิ์นา” ของชาวไทยที่วัดด้วยจำนวนไร่สมมุติ ส่วนคำว่า “ศักดิ์” ใช้ในความหมายถึงสิทธิ หน้าที่ และฐานะของบุคคล อันสืบเนื่องมาจากการมีทรัพย์สินดังกล่าว

ระบอบศักดินาได้สูญสลายไปแล้วทั้งในภาคพื้นตะวันตกและในภาคพื้นตะวันออก และการแบ่งชั้นวรรณะทางสังคมด้วยการพิจารณา “ทรัพย์สิน” และ “ศักดิ์” ก็เลื่อนหายไปตามพลวัตของระบอบการเมืองการปกครอง การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของระบอบศักดินา รวมถึงการแบ่งวรรณะด้วยทรัพย์สินและศักดิ์ครั้งนี้ ไม่ได้เป็นการรื้อฟื้นระบอบเก่า และยิ่งไม่ใช่เพราะเห็นถึงความสำคัญของระบบชนชั้น แต่เป็นไปเพื่อแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของระบอบการปกครองในสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการรำลึกพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ประกาศยกเลิกระบบ “เลกสม” ทำให้ชาวไทยได้เป็นอิสระจนอย่างแท้จริง ในประการสุดท้ายเป็นการเชิดชูเกียรติ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ได้ชื่อว่าเป็นเสาหลักแห่งประชาธิปไตยไทย ทั้งยังเป็นนักปราชญ์ผู้มีคุณูปการต่อวงวิชาการของไทยและของโลกอย่างเหลือคณานับ

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของระบอบศักดินา

ระบอบฟิวเดิลเกิดขึ้นในตอนปลายของจักรวรรดิโรมัน เพราะในยุคแรก ๆ รัฐโรมันมีอำนาจจากจึงปกครองคนในประเทศอย่างราบคาบและทั่วถึง ทั้งยังได้แผ่ขยายอิทธิพลออกไปในดินแดนอื่น ๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลเสื่อมอำนาจจนไม่อาจคุ้มครองราษฎรได้อีก ราษฎรก็เริ่มเข้าหาบุคคลผู้มีอำนาจที่สามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ตน เหล่านี้เป็นรากเหง้าของระบอบฟิวเดิล ที่เกิดขึ้นในกรุงโรมเป็นแห่งแรก

ขณะนั้นประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบันมีชื่อเรียกว่าประเทศกอล (Gaul) โดยชาวโรมันเข้าไปทำสงครามจนได้รับชัยชนะ แล้วลงมือสร้างบ้านแปงเมืองเพื่อทำมาหากิน และนำระบอบการปกครองอย่างเดียวกันกับที่ใช้ในกรุงโรมมาใช้กับดินแดนใหม่ ส่วนในประเทศเยอรมันปัจจุบัน กองทัพโรมันพยายามทำสงครามหลายครั้ง แต่ก็ไม่สามารถยึดครองดินแดนไว้อย่างแน่นอน เพราะเยอรมันมีคนป่าชาติต่าง ๆ อาศัยเป็นจำนวนมาก และได้รบราฆ่าฟันกับกองทัพโรมันที่เข้าไปตั้งบ้านเมืองตลอดมา ในชนชาติต่าง ๆ เหล่านี้มีชนชาติหนึ่งที่เรียกว่า “ฝรั่ง” หรือ “แฟรงค์” (Frank) มีชื่อเสียงโด่งดังในการรบพุ่ง เนื่องจากพวกฝรั่งมีประเพณี “Comitatus” คือชายฉกรรจ์

ทุกคนต้องสาบานว่าจะเชื่อตรงต่อหัวหน้าทั้งในยามสงบและในยามสงคราม ทำให้ทหารมีระเบียบวินัยกว่าคนป่าชาติอื่น ๆ และทำให้ฝรั่งรบพุ่งได้อย่างแข็งแรง ในที่สุดพวกฝรั่งก็มารวมตัวกันเป็นกองทัพขนาดใหญ่ แล้วบุกกรุกเข้ามาในประเศศกอล ตีบ้านเมืองของพวกโรมันจนยึดดินแดนได้เป็นอันมาก ประเทศกอลซึ่งเคยเป็นของโรมันก็กลายเป็นดินแดนของฝรั่งหรือแฟรงค์ และเจ้าของดินแดนใหม่กลุ่มนี้ก็ได้รับอิทธิพลจากประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวโรมันอย่างเต็มที่

ในสมัยที่ฝรั่งเข้าครอบครองประเทศกอลในช่วง พ.ศ. 1150 ตระกูลขุนนาง “คาโรลิงเจียน” (Carolingian) เริ่มมีอำนาจและในที่สุดก็ตั้งตนขึ้นเป็นวงศ์กษัตริย์ปกครองคนทั้งปวง ฝรั่งเป็นชาติที่ทำสงครามมาก และทหารในกองทัพไม่ว่าจะเป็นนายหรือพลต้องออกค่าใช้จ่ายในการทำสงครามด้วยตนเอง หากตีบ้านเมืองใดได้ ทรัพย์สินและเชลยจะถูกนำมาแบ่งปันกัน ในสมัยที่กษัตริย์วงศ์คาโรลิงเจียนปกครองได้ยกทัพไปทำสงครามในพื้นที่ที่ห่างไกล แบบแผนแต่เดิมที่ปล่อยให้ทหารเลี้ยงตัวเองเริ่มไม่ได้ผล กษัตริย์วงศ์คาโรลิงเจียนพระองค์หนึ่งมีพระนามว่า ชาร์ลส์ มาร์เตล (Charles Martel) จึงแก้ไขระเบียบของกองทัพให้กษัตริย์ผู้เป็นจอมทัพมีหน้าที่หาเสบียงอาหารมาเลี้ยงทหารไม่ให้อดอยาก เพื่อที่ทหารจะมีกำลังรบพุ่งในพื้นที่ห่างไกลและในช่วงเวลานาน ระเบียบใหม่นี้ทำให้พระเจ้าชาร์ลส์ มาร์เตล ต้องเข้ายึดที่ดินของวัดมาทำประโยชน์ โดยเสียค่าเช่าพอเป็นพิธีและยอมพระองค์เป็นข้าวัด การถือที่ดินในลักษณะนี้เรียกว่า “precarie verbo regis” หมายถึง “การถือที่ดินด้วยฎีกาตามพระราชดำรัส” จากนั้น พระเจ้าชาร์ลส์ มาร์เตล ก็แจกจ่ายที่ดินดังกล่าวแก่ขุนนางและแม่ทัพนายกอง ทำให้ความสัมพันธ์ในระบอบฟิวดัลของยุโรปมี 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือ “Vassalage” หมายถึงการขอรับเป็นหน้าที่ของผู้ซึ่งขึ้นกับคนที่ให้ที่ทำกิน ขุนนางของพระเจ้าชาร์ลส์ มาร์เตล จึงต้องขอรับเพื่อตอบแทนการรับที่ดินจากพระองค์ ส่วนความสัมพันธ์อย่างที่สองเรียกว่า “Benefice” เกิดขึ้นระหว่างศาสนากับอาณาจักร โดยผู้ครองแผ่นดินไม่ว่าจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินหรือขุนนางจะต้องจ่ายเงินบำรุงวัดวาอารามเป็นรายปี

ครั้นถึงแผ่นดินพระเจ้าซาร์เลอมาญและในยุคต่อ ๆ มา ราชาอาณาจักรของฝรั่งมีสงครามเป็นประจำเนื่องจากพวกฮวนที่เป็นคนป่าจากตะวันออกได้เข้าตียุโรปเป็นระลอกคลื่น ปล้นบ้านเมืองและทำลายวัฒนธรรมต่าง ๆ จนเกือบจะสูญสิ้น ดินแดนในยุโรปตะวันออกต้องเสียแก่ฮวนจำนวนมาก ฝ่ายพระเจ้าซาร์เลอมาญแม้จะต้องรับมือกับทัพฮวนเป็นประจำ แต่ก็ยังป้องกันราชอาณาจักรไว้ได้ อย่างไรก็ตาม สภาพสงครามดังที่กล่าวมาทำให้โครงสร้างทางอำนาจเริ่มเปลี่ยน ถึงแม้พระเจ้าแผ่นดินจะเลี้ยงไพร่พลได้ด้วยผลประโยชน์จากที่ดินของทางศาสนา แต่ราษฎรที่เป็นทหารในทัพหลวงก็เดือดร้อนเพราะสงครามที่มีอยู่เป็นนิจส่งผลให้ไม่มีเวลา

ทำมาหากิน ราษฎรจึงหลีกเลี่ยงการไปเป็นทหารในทัพหลวงด้วยการเข้าฝากตัวเป็นข้าของขุนนางในท้องถิ่น

ในกฎหมายโรมันเรียกความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีที่ดินมากกับผู้ไม่มีที่ดินแต่เป็นไทแก่ตัว รวมถึงเจ้าของที่ดินรายเล็กกว่า “Precarium” หมายถึง “การรื้ออู่กูกา” สืบเนื่องมาจากคำร้องขอของผู้ที่ประสงค์จะได้ที่ดินจากผู้มีที่ดินมากมาทำกิน การรื้ออู่กูกานี้ถือเป็นต้นแบบของการขอเช่าที่ โดยผู้ให้เช่าไม่ต้องการค่าเช่าเป็นรายได้ แต่ให้เขาเพราะความเมตตากรุณาหรือเพื่อเป็นรางวัลให้แก่ผู้น้อย ผู้ถือที่ดินจากคนอื่นในทำนองนี้แทบจะไม่มีสิทธิใด ๆ เจ้าของที่ดินอาจบอกเลิกความสัมพันธ์เมื่อไรก็ได้ ด้วยเหตุอะไรก็ได้ หรือจะไม่มีเหตุผลใดรองรับก็ได้ “Precarium” ไม่ได้ผูกมัดถึงทายาทของทั้งสองฝ่าย เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต ทายาทอาจตอยอดหรือล้มเลิกความสัมพันธ์ตามความพอใจ สิ่งที่ผู้ถือที่ดินได้รับจากความสัมพันธ์นี้ก็คือความคุ้มครองจากเจ้าของที่ดินรายใหญ่ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจมาก เจ้าของที่ดินรายเล็กไม่บ่อยจึงมักใช้วิธีขยี้กกรรมสิทธิ์ที่ดินของตนให้แก่ผู้มีอำนาจ จากนั้นก็ทำ “Precatum” หรือฎีการ้องขอเช่าที่ ทำให้ได้ที่ดินกลับคืนมาทำกิน เพื่อแลกกับความสะดวกและความปลอดภัยในการดำรงชีพที่ผู้มีอำนาจเอื้ออำนวยให้ ระบบการให้ความคุ้มครองทั้งในทางบุคคลและในทางที่ดินดังที่กล่าวมาได้แพร่หลายไปตามประเทศที่อยู่ในจักรวรรดิโรมัน อย่างไรก็ตาม “Precarium” ที่เป็นแบบของชาวโรมันดั้งเดิมกับที่เป็นแบบในประเทศฝรั่งเศสนั้นมีความแตกต่างกันมาก ในการถือที่ดินแบบดั้งเดิมของโรมัน ผู้ถือที่ดินเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะอาจถูกเจ้าที่ไล่เมื่อไรก็ได้ ขุนนางฝรั่งเศสที่เช่าถือที่ดินจากวัดจึงแก้ไขแบบแผนข้อนี้โดยกำหนดเวลาในการถือที่ดินเป็นจำนวนปีที่แน่นอน และต่อมาก็ปรับให้เป็นการถือที่ดินตลอดชีวิต เจ้าของที่ไม่มีสิทธิที่จะไล่ผู้ถือที่ การแก้ไขระเบียบการถือที่ดินระหว่างขุนนางกับวัดดังกล่าวทำให้ราษฎรในฐานะผู้ถือที่ดินต่อจากขุนนางพลอยได้รับประโยชน์ตามไปด้วยคือ มีสิทธิที่จะอยู่ในที่ดินของเจ้าของที่ตลอดชีวิต

ในภาษาละตินเรียกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมสมัยโรมันว่า “Patrocinium” แปลว่า “อุปการธรรม” ประกอบด้วยบุคคลสองฝ่ายคือ “ผู้อุปการะ” ที่เรียกว่า “Patron” และ “ผู้รับอุปการะ” หรือ “ผู้อยู่ใต้ความอารักขา” ที่เรียกว่า “Client” หรือจะเรียกว่า “ข้า” ก็ได้ แต่ข้าในลักษณะนี้ไม่ใช่ “ทาส” กลับเป็น “ข้าไท” อันหมายถึงบุคคลที่เป็นไทแก่ตัวแล้วมาขอพึ่งพาบุคคลอีกที่หนึ่งโดยยอมให้ช่วงใช้ทำกิจการต่าง ๆ คนกลุ่มนี้ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง เมื่อฝากตัวเป็นข้าของใครแล้ว ก็อาศัยทั้งที่อยู่ อาหารและเครื่องนุ่งห่มจากคน ๆ นั้น โดยทำการงานต่าง ๆ ให้เป็นเครื่องตอบแทน

ใน ค.ศ. 1066 กษัตริย์จากเมืองนอร์มันดีของฝรั่งเศส ผู้มีพระนามว่าพระเจ้าวิลเลียม หรือมีพระนามปรากฏต่อมาว่า “พระเจ้าวิลเลียมผู้ชนะ” (William the Conqueror) เข้าไปตีเกาะอังกฤษ แล้วตั้งวงกษัตริย์ปกครองดินแดนแห่งนี้ ทำให้ระบอบฟิวด์ลได้กลายมาเป็นระบอบการปกครองของอังกฤษ กระนั้น ก็มีความแตกต่างจากที่เคยใช้ในฝรั่งเศสหลายประการ อันเกิดจากการผสมผสานกับระบอบการปกครองที่มีอยู่แต่เดิมของอังกฤษ การที่พระเจ้าวิลเลียมครอบครองอังกฤษด้วยการทำสงครามทำให้ที่ดินทั้งหมดในอังกฤษตกเป็นราชทรัพย์ของพระองค์แต่เพียงผู้เดียว และเป็นจุดเริ่มต้นของหลักเกณฑ์ที่ว่าที่ดินทั้งหมดในประเทศเป็นของพระเจ้าแผ่นดินคนอื่น ๆ ที่อาศัยและทำมาหากินอยู่ในที่ดินนั้นไม่ใช่เจ้าของที่อย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงผู้ถือที่ดินจากผู้อื่น (Tenant) และในเมื่อ “ผู้อื่น” เป็นพระเจ้าแผ่นดิน “ผู้ถือที่ดิน” จึงมีฐานะเป็นหัวหน้าผู้ถือที่ดินของพระเจ้าแผ่นดิน ในภาษาอังกฤษโบราณเรียกว่า “Tenant in Capite” คนที่เป็นข้าเนื่องจากถือที่ดินของคนอื่นมาทำกินต้องทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเครื่องตอบแทนตามระบอบฟิวด์ลมีการแบ่งการถือที่ดินออกเป็น 6 ลักษณะได้แก่ “Frankalmoin” “Knight’s Service” “Grand Serjeantry” “Petty Serjeantry” “Free Socage” และ “Villeinage” ซึ่งกำหนดภาระหน้าที่ซึ่งผู้ถือที่ดินจะต้องปฏิบัติต่อนาย ดังนี้

“Frankalmoin” เป็นการถือที่ดินจากขรราวาสของสมณะ เกิดขึ้นในสองกรณี กรณีแรกคือวัดวาอาราม ราชอาณาจักร หรือนักบวชเข้าถือที่ดินจากขรราวาสเพื่อทำประโยชน์ทางศาสนา ฝ่ายขรราวาสก็ให้ถือที่ดินเพื่อการกุศล เป็นการบำรุงศาสนา ซึ่งตามหลักก็เป็นการทำบุญเปล่า ๆ ในภาษาละตินเรียกว่า “per liberam elemosynam” หรือ “ทานกิจอันเป็นเสรี” อย่างไรก็ตาม เพื่อรักษาสีทิดั้งเดิมของขรราวาส สมณะผู้ถือที่ดินจะต้องทำศาสนกิจคือสวดข้อนวอนขอให้พระเจ้าโปรดปรานผู้ที่ยอมที่ดินนั้นให้ หากสมณะบกพร่องในหน้าที่ เจ้าที่ก็มีสิทธิ์ตั้งเป็นอธิการณ์ฟ้องร้องส่วนกรณีที่สองคือสมณะเข้าถือที่ดินโดยมีข้อผูกพันอื่น ๆ เช่น ต้องออกรบให้แก่ขรราวาส เป็นต้น

“Knight’s Service” เป็นการถือที่ดินโดยต้องทำหน้าที่ตอบแทน คนที่ถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดินโดยตรงส่วนมากจะต้องตอบแทนด้วยการไปรบ ที่ดินจำนวนมากในอังกฤษสมัยโบราณจึงมีชื่อเรียกว่า “Knight’s Fee” แปลว่า “ที่ดินบำเหน็จทหาร” โดยมีกฎเกณฑ์ว่าใครถือที่ดินซึ่งมีรายได้ปีละ 20 ปอนด์ก็จะต้องจัดอยู่ในหมวด “ที่ดินอันมีภาระทางทหาร” (Feodum militis) มีหน้าที่ส่งทหารอัศวิน 1 คนให้กับพระเจ้าแผ่นดิน ถ้าหากใครถือที่ดินมากกว่านั้น เป็นต้นว่ามีรายได้ปีละ 100 ปอนด์ก็ต้องส่งทหารอัศวินจำนวน 5 คนมาให้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ให้ความรู้ ว่าทหารซึ่งผู้ถือที่ดินจะต้องส่งมาให้พระเจ้าแผ่นดินคือทหารม้า ต้องมีม้า อาวุธ เกราะที่ใส่ป้องกันตัวตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า และอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เสบียงอาหาร คนเลี้ยงม้า ยาขัดเกราะ

มาด้วยอย่างครบครัน และทหารต้องไปอยู่ในกองทัพหลวงเป็นเวลา 40 วันต่อหนึ่งปี เจื่อนไซ ดังกกล่าวทำให้ขุนนางและพระเจ้าแผ่นดินต้องต่อรองและวิวาทกันทุกครั้งที่จะทำสงคราม ใน ค.ศ. 1213 พระเจ้าจอห์นมีแผนจะออกทำสงครามที่ฝรั่งเศส แต่ขุนนางทหารไม่ยอมไปด้วย โดยอ้างว่าอยู่นอกเหนือหน้าที่ เพราะที่ระบุไว้ในกฎหมายหมายถึงการทำสงครามภายในประเทศ อย่างเดียว ในที่สุดพระเจ้าแผ่นดินก็เ็นฝ่ายแพ้ ทำให้ต้องลงพระนามในธรรมนูญที่ให้สิทธิแก่ ขุนนาง เรียกว่า “แม็กนา คาร์ตา” (Magna Carta) หรือ “มหาบัตร์” ซึ่งชาวอังกฤษถือเป็นธรรมนูญ ฉบับแรกที่ให้สิทธิแก่ประชาชน การถือที่ดินโดยต้องทำหน้าที่รบตอบแทนยังมีรายละเอียด ปลีกย่อยลงไปอีก เช่น ในกรณีที่ผู้ถือที่ดินเป็นทหารซึ่งมีกำลังวังชาครบบริบูรณ์ต้องออกรบด้วย ตัวเอง แต่ถ้าหากไปเองไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะต้องส่งคนอื่นมารบแทน ผู้ถือที่ดิน จากพระเจ้าแผ่นดินจึงต้องแบ่งที่ดินให้ทหารถืออีกต่อหนึ่ง เพราะเมื่อถึงคราวที่จะต้องปฏิบัติ หน้าที่ต่อพระเจ้าแผ่นดิน ก็ใช้สิทธิ์ส่งทหารที่ถือที่ดินจากตนไปประจำในกองทัพหลวง ผู้ที่ถือ ที่ดินประเภท “Knight’s Service” มีภาระและหน้าที่รวม 7 ประการ ดังนี้

ประการแรก การให้ความช่วยเหลือ (Aids) เป็นประเพณีที่ถือกันอยู่ในขณะนั้นว่า หากนายมีความจำเป็นในทางการเงินก็อาจเรียกร้องความช่วยเหลือจากข้า โดยข้าจะให้มาก น้อยเท่าไรก็ได้แล้วแต่ความสมัครใจแต่ไม่ควรปฏิเสธ ต่อมากฎหมายได้กำหนดสิทธิในการ เรียกร้องความช่วยเหลือนี้ให้ชัดเจนขึ้น ธรรมนูญแม็กนา คาร์ตา ระบุว่าพระเจ้าแผ่นดิน สามารถเรียกร้องเงินช่วยเหลือจากข้าแผ่นดินโดยที่ไม่ต้องขอความเห็นชอบจากแผ่นดิน (Realm) ในสามกรณีคือ เพื่อใช้จ่ายในพิธีครอบพระราชโอรสองค์ใหญ่เป็นนายทหารอัศวิน (Knight) เพื่ออภิเษกสมรสพระราชธิดาองค์ใหญ่ และเพื่อเป็นค่าไถ่องค์พระเจ้าแผ่นดินเมื่อถูก ราชศัตรูจับ อย่างไรก็ตาม ค่าไถ่องค์พระเจ้าแผ่นดินจะต้องอยู่ในวงเงินที่สมควร หากราชศัตรู เรียกค่าไถ่มากเกินไป ข้าแผ่นดินก็มีสิทธิ์ปฏิเสธ ธรรมนูญฉบับนี้ไม่เพียงมีผลต่อพระเจ้าแผ่นดิน กับผู้ถือที่ดินจากพระองค์โดยตรง แต่ยังครอบคลุมถึงนาย (Mesne) กับข้าที่ (Tenant) ในกรณี อื่น ใน พ.ศ. 1275 กฎหมายเวสต์มินสเตอร์ (Statute of Westminster) ได้กำหนดอัตราเงินที่ข้า จะต้องช่วยเหลือนายให้เป็นจำนวนที่แน่นอน โดยเงินที่ข้าจะต้องจ่ายให้แก่นายในการตั้ง บุตรชายคนโตเป็นนายทหารอัศวินและในการแต่งงานบุตรสาวคนโตคือ 20 ชิวลิงก์ต่อพื้นที่ดิน ซึ่งมีรายได้ปีละไม่เกิน 20 ปอนด์ หากพระเจ้าแผ่นดินจะเรียกเงินสำหรับใช้จ่ายในกิจการอื่น ๆ ก็ต้องประชุมคนทั้งแผ่นดินเพื่อขออนุมัติ ทั้งนี้ การเรียกประชุมคนทั้งแผ่นดินเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก พระเจ้าแผ่นดินจึงสั่งให้หัวเมืองต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้ามาประชุมในเมืองหลวง ทำให้เกิด สภาแผ่นดินขึ้นและพัฒนามาเป็นสภาผู้แทนราษฎรในภายหลัง

ประการที่ 2 เงินค่าไถ่ที่ดิน (Relief) เมื่อข้าที่ซึ่งมีหน้าที่ผูกพันในทางการรบ เสียชีวิตลง และทายาทมีอายุครบเป็นผู้ใหญ่แล้ว ทายาทจะต้องเสียค่าไถ่ที่ดินให้แก่เจ้าที่เป็นเงินจำนวนหนึ่ง จึงจะมีสิทธิ์ทำประโยชน์ในที่ดินต่อไป เรื่องค่าไถ่ที่ดินนี้ทำให้เกิดกรณีพิพาทระหว่างพระเจ้าแผ่นดินกับข้าแผ่นดิน และระหว่างเจ้าที่กับข้าที่เป็นประจำ เพราะขุนนางที่เป็นเจ้าที่มักใช้สิทธิ์ข้อนี้เรียกค่าไถ่อย่างรุนแรง ทำให้ทายาทของข้าที่ต้องเดือดร้อน ต่อมากฎหมายได้กำหนดอัตราค่าไถ่ที่ดินไว้อย่างมีหลักเกณฑ์แน่นอน

ประการที่ 3 ลินแรก (Premier Seisin) เมื่อข้าที่เสียชีวิต เจ้าที่มีสิทธิ์เข้าครอบครองที่ดินจนกว่าทายาทของข้าที่จะเสียค่าไถ่และทำพิธีมอบตัว (Act of homage) เจ้าที่ส่วนใหญ่จะอาศัยสิทธิ์ข้อนี้เพื่อถ่วงเวลาไม่ยอมรับค่าไถ่จากทายาทของผู้เสียชีวิตจนกว่าจะได้รับประโยชน์จากที่ดินหรือที่เรียกว่า “ลินแรก” (Premier Seisin) ไปแล้วหนึ่งปี ต่อมากฎหมายอนุญาตให้เจ้าที่เข้าครอบครองที่ดินของข้าที่ผู้เสียชีวิตพอเป็นพิธีเท่านั้น และต้องมอบที่ดินให้แก่ทายาทของข้าอย่างรวดเร็ว กฎหมายข้อนี้ได้ยกเว้นพระเจ้าแผ่นดินไว้ โดยอนุญาตให้พระองค์มีสิทธิ์เก็บลินแรกได้

ประการที่ 4 สิทธิปกครองผู้เยาว์ (Wardship) หากผู้ถือที่ดินอันมีภาวะในทางทหาร เสียชีวิต และทายาทยังเยาว์วัยคืออายุยังไม่ครบ 21 ปีบริบูรณ์ถ้าเป็นชายและ 14 ปีบริบูรณ์หากเป็นหญิง เจ้าที่ก็มีสิทธิ์ปกครองทั้งทายาทและทรัพย์สินของผู้ตาย โดยมีภาวะตามกฎหมายคือต้องเลี้ยงดูผู้เยาว์ให้สุขสบายตามควรแก่ศักดิ์ และต้องจัดการที่ดินและทรัพย์สินทั้งปวงด้วยความมั่งคั่ง ภายใต้อุปการแห่งภาวะที่ว่านี้ เจ้าที่จะทำอย่างไรกับที่ดินก็ได้และมีสิทธิ์รับประโยชน์กำไรอันเกิดจากที่ดินนั้นอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้ให้สิทธิพิเศษแก่พระเจ้าแผ่นดินเหนือสามัญชน ถ้าที่ดินของผู้เยาว์มีเจ้าที่เป็นคนธรรมดาสองคน เจ้าที่ทั้งสองคนต่างก็มีสิทธิ์ปกครองที่ดินและรับประโยชน์จากที่ดินนั้นจนกว่าผู้เยาว์จะเป็นผู้ใหญ่กว่าหากหนึ่งในสองของเจ้าที่คือพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์จะมีสิทธิ์ปกครองและรับประโยชน์จากที่ดินทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว

ประการที่ 5 สิทธิเลือกคู่ (Right of marriage) สืบเนื่องจากสิทธิในการปกครองผู้เยาว์ ในกรณีที่บิดาซึ่งเป็นข้าที่เสียชีวิต เจ้าที่ก็มีสิทธิ์เลือกคู่ให้แก่ผู้เยาว์ที่อยู่ในการปกครอง โดยจะจัดการให้ผู้เยาว์แต่งงานกับใครก็ได้ หรือจะขายผู้เยาว์ให้แก่นางมีภรรยาของใครก็ได้

ประการที่ 6 ค่าปรับในการให้ถือชวงที่ดิน (Fines on alienation) ข้าที่ซึ่งเป็นผู้ถือที่ดินจำนวนมาก ส่วนใหญ่ไม่กำลังเพียงพอที่จะหาประโยชน์จากที่ดินได้อย่างทั่วถึง จึงนิยมนำที่ดินบางส่วนให้ผู้อื่นถือชวงต่อ แต่เดิมข้าที่มีสิทธิ์ให้ผู้อื่นถือชวงต่อโดยไม่ต้องขออนุญาต

ซึ่งขัดกับความประสงค์ของเจ้าที่ และก่อให้เกิดเป็นกรณีพิพาทระหว่างเจ้าที่กับข้าที่ตลอดมา จนกระทั่งใน ค.ศ. 1290 กฎหมายอังกฤษได้กำหนดแบบแผนในการถือช่วงที่ดินที่เรียกใน ภาษาละตินว่า “quia emptores terrarum” โดยกำหนดให้ข้าที่ซึ่งมีความประสงค์จะโอนที่ดินที่ ตนถืออยู่ให้ผู้ถือช่วงต่อต้องขออนุญาตเจ้าที่ อนึ่ง ผู้ที่มาถือที่ดินใหม่นี้ไม่ได้อยู่ในฐานะ เป็นข้าที่ของผู้โอน แต่อยู่ในฐานะเป็นข้าที่ของเจ้าที่คนเดิม กฎหมายยังกำหนดด้วยว่าหากเจ้าที่ เป็นผู้ถือที่ดินโดยตรงจากพระเจ้าแผ่นดิน หรือที่เรียกว่าหัวหน้าข้าที่ของพระเจ้าแผ่นดินนั้น ให้ผู้อื่นถือช่วงต่อโดยไม่ได้รับพระราชานุญาต ที่ดินจะถูกริบคืนเป็นของพระเจ้าแผ่นดิน ต่อมา กฎหมายได้แก้ไขโทษที่ที่ดินให้เป็นโทษปรับ และกำหนดค่าปรับให้เป็นหนึ่งในสามของประโยชน์ จากที่ดินในรอบหนึ่งปี

ประการสุดท้าย เวนคืน (Escheat) เมื่อข้าที่เสียชีวิตโดยที่ไม่มีทายาท ที่ดินจะถูก เวนคืนให้แก่เจ้าที่ คำว่า “ทายาท” ในที่นี้หมายถึงผู้สืบสายโลหิต ตามหลักกฎหมายเดิม ของอังกฤษ พระเจ้าเท่านั้นที่จะสร้างทายาทขึ้นมาได้ และมนุษย์ไม่มีสิทธิ์กำหนดทายาทของ ตนเอง ทายาทในกฎหมายเดิมของอังกฤษจึงไม่ใช่ผู้ที่ถูกกำหนดไว้ในพินัยกรรม หลักการข้อนี้ ได้ใช้กันทั่วไปในประเทศอังกฤษจนกระทั่ง ค.ศ. 1660 กฎหมายจึงอนุญาตให้สามารถยกที่ดิน ให้แก่ผู้อื่นโดยทางพินัยกรรม ในภาษาอังกฤษผู้ที่ได้รับมรดกตามพินัยกรรมเรียกว่า “devisee” ขณะที่ทายาทที่เป็นผู้สืบสายโลหิตเรียกว่า “heir” การเวนคืนที่ดินในระบอบพิวตัลลัซยังหมาย รวมไปถึงกรณีที่ข้าที่ที่ทำผิดทางอาญาเป็นคดีอุกฉกรรจ์มหันตโทษ (felonies) ที่ดินซึ่งข้าที่ ผู้กระทำความผิดอยู่นั้นจะถูกเวนคืนให้แก่เจ้าที่ โดยทายาทไม่มีสิทธิ์ใด ๆ ทั้งสิ้น

“Grand Serjeantry” (แกรนด์ ชาร์จันตรี) เป็นการถือที่ดินที่ใกล้เคียงกับ “Knight’s Service” ต่างแต่ว่าผู้ถือที่ดินไม่ต้องไปเป็นทหารม้าในกองทัพหลวงปีละ 40 วัน เพียง ทำหน้าที่พิเศษบางอย่างให้แก่พระเจ้าแผ่นดิน เช่น เป็นคนถือธงประจำพระองค์ คนเชิญ พระแสง นายกองทัพอากาศ ทักษะ จเรตรวจทัพอากาศ ปลัดทัพ เป็นต้น

“Petty Serjeantry” (เพตตี ชาร์จันตรี) แปลว่า “ชาร์จันตรีอย่างเล็ก” โดยผู้ถือ ที่ดินมีหน้าที่ส่งอาวุธยุทธโปกรณ์ซึ่งไม่มากให้แก่พระเจ้าแผ่นดิน เช่น ดาบหนึ่งเล่มหรือทอก หนึ่งเล่มภายในเวลาหนึ่งปี ผู้ถือที่ดินแบบนี้ไม่ต้องไปรบด้วยตัวเอง และไม่มีภาระมากเท่ากับ ผู้ถือที่ดินแบบอื่น ที่สำคัญคือเมื่อผู้ถือที่ดินแบบ “เพตตี ชาร์จันตรี” เสียชีวิต เจ้าที่ที่ไม่มีสิทธิ์ ที่จะเข้าปกครองทายาท ตลอดจนไม่มีสิทธิ์ในการเลือกคู่หรือยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการแต่งงาน ของทายาทผู้ถือที่ดินด้วย

“Free Socage” (ฟรี ซ็อคเค็จ) เป็นการถือที่ดินที่ต้องเสียค่าเช่าให้แก่เจ้าที่ตามอัตราที่กำหนดเป็นรายปี ค่าเช่าอาจคิดเป็นเงินหรือจะเป็นพืชผลก็ได้ ผู้ถือที่ดินแบบ “ฟรี ซ็อคเค็จ” ยังต้องช่วยไถนาในที่ดินซึ่งเจ้าที่เป็นคนทำเอง และมีภาระบางอย่างที่คล้ายกับการถือที่ดินโดยมีภาระในทางทหาร เช่น ต้องจ่ายเงินช่วยเหลือเจ้าที่ในรัฐสภาประการ ได้แก่ การตั้งบุตรชายคนใหญ่เป็นนายทหารม้าหรืออัศวิน การแต่งงานบุตรสาวคนใหญ่ และการช่วยเสียค่าไถ่เมื่อเจ้าที่ถูกจับ ประเด็นที่น่าสนใจคือหากผู้ถือที่ดินแบบ “ฟรี ซ็อคเค็จ” เสียชีวิตในขณะที่ทายาทยังเป็นผู้เยาว์ เจ้าที่ไม่มีสิทธิ์เป็นผู้ปกครองของเด็ก กลับเป็นญาติผู้ใหญ่ในตระกูลผู้ถือที่ดินที่มีสิทธิ์จนกว่าทายาทจะครอบครองที่ดินนั้นได้ด้วยตนเอง เจ้าที่ที่ไม่มีสิทธิ์ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการแต่งงานของบุตรธิดาผู้เสียชีวิต กฎหมายกำหนดเกณฑ์ในการบรรลุนิติภาวะสำหรับทายาทผู้ถือที่ดินแบบ “ฟรี ซ็อคเค็จ” ว่ามีอายุครบ 14 ปีบริบูรณ์ แตกต่างกับทายาทผู้ถือที่ดินในแบบอื่นที่บรรลุนิติภาวะเมื่ออายุครบ 21 ปีบริบูรณ์

“Villeinage” (วิลเลนเนจ) เป็นการถือที่ดินแบบ “ไพร่ที่” อังกฤษในสมัยยังใช้ระบบฟิวดัลมีคนกลุ่มหนึ่งเรียกว่า “Vilein” หรือ “Villani” แปลว่า “ไพร่ที่” ซึ่งถึงแม้จะไม่ใช้ทาส แต่ก็ถูกจำกัดสิทธิให้มีชีวิตติดอยู่แต่ในพื้นที่อันเป็นแดนเกิด เจ้าของที่ดินซึ่งไพร่ที่ได้ถือกำเนิดและใช้ชีวิตอยู่นั้นจึงเป็นเจ้าของของคนกลุ่มนี้ด้วย หากไพร่ที่หลบหนี เจ้าที่ก็มีสิทธิ์จับกุมตัวให้กลับมาอยู่ในพื้นที่เดิม เรียกในภาษาละตินว่า “de nativo habendo” แปลว่า “สิทธิกุมตัวไพร่ที่” การรับที่ดินบางส่วนของเจ้าที่มากินทำให้ไพร่ที่ต้องทำงานตอบแทนสัปดาห์ละสามวัน และมีเวลาทำงานของตัวเองอีกสามวัน เพราะศาสนาคริสต์ในสมัยโบราณถือเคร่งครัดในเรื่องการหยุดงานวันอาทิตย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วงอันเป็นฤดูเก็บเกี่ยวของยุโรป ไพร่ที่จะต้องทำงานให้กับเจ้าที่สัปดาห์ละห้าวัน โดยกฎหมายได้กำหนดปริมาณงานต่อหนึ่งวันไว้แน่นอน เช่น ถ้าเจ้าที่ใช้ให้วัวควาย กฎหมายก็มีกำหนดว่าวัวควายที่นวดภายในหนึ่งวันจะต้องได้กี่มัดกี่ถัง หรือถ้าเจ้าที่ใช้ให้ชุดคู กฎหมายก็วางอัตราไว้แล้วว่าต้องชุดได้กี่หลายต่อวัน หากไพร่ที่เป็นคนขยันสามารถจัดการปริมาณงานต่อหนึ่งวันได้เร็ว ก็จะมีเวลาที่กิจกรรมของตัวเองต่อในวันนั้น ๆ เจ้าที่มีอำนาจในการยึดทรัพย์และที่ดินทำกินจากไพร่ที่ตามใจชอบ โดยไพร่ที่ไม่มีสิทธิ์ฟ้องศาลหลวง ที่สำคัญคือถึงแม้จะมีอำนาจในการจำขังไพร่ที่ แต่เจ้าที่ที่ไม่มีสิทธิ์ทำร้ายร่างกายหรือทำให้เสียชีวิต เพราะตามกฎหมายอังกฤษ ชีวิตและร่างกายของคนในแผ่นดินอยู่ภายใต้การคุ้มครองของพระเจ้าแผ่นดิน หากใครทำร้ายร่างกายหรือทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ก็จะต้องโทษเป็นมหันตโทษ กฎหมายยังกำหนดด้วยว่า หากคนที่ไม่ใช่เจ้าที่เข้าบุกรุกที่ดินหรือทำให้ทรัพย์สินของไพร่ที่เสียหาย ไพร่ที่ก็มีสิทธิ์ฟ้องร้องขอความยุติธรรม ต่อมามีการกำหนด

เพิ่มว่าคนถือที่ดินแบบไพร่ที่จะมีฐานะส่วนตัวบุคคลเป็นไพร่ที่หรืออาจไม่ใช่ไพร่ที่ก็ได้ ทั้งนี้เพราะเมื่อบ้านเมืองว่างเว้นจากสงคราม และพลเมืองมีจำนวนมากขึ้น ในอังกฤษมีคนที่เป็นไทแก่ตัวและต้องการที่ดินทำกินเป็นจำนวนมาก คนกลุ่มนี้เข้าถือที่ดินแบบ “ไพร่ที่” และทำงานตอบแทนเจ้าที่เช่นเดียวกับไพร่ที่ทุกอย่าง ที่ต่างกันคือเมื่อไม่ประสงค์จะทำมาหากินในที่ดินนั้นอีก คนที่เป็นไทแก่ตัวก็มีสิทธิ์โยกย้ายออกไปตามใจชอบ โดยเจ้าที่ไม่มีสิทธิ์จับกุมตัวให้กลับมาอยู่ในที่เดิมเหมือนกับไพร่ที่

จากสาระดังกล่าวสรุปได้ว่า รากเหง้าของระบอบฟิวด์ลเกิดขึ้นที่กรุงโรมเป็นแห่งแรกและในยุคที่รัฐบาลเสื่อมอำนาจจนไม่อาจคุ้มครองราษฎร ระบอบฟิวด์ลได้เป็นแบบแผนที่ใช้กันแพร่หลายในประเทศที่อยู่ในจักรวรรดิโรมันอย่างเช่นฝรั่งเศสซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่าประเทศกอล การที่ชนป่าชื่อว่า “ฝรั่ง” หรือ “แฟรงค์” ในประเทศเยอรมันปัจจุบัน เข้าไปตีฝรั่งเศสและกลายเป็นเจ้าของดินแดนนั้น ได้ทำให้ระบอบฟิวด์ลที่ใช้ในฝรั่งเศสมีความแตกต่างจากแบบแผนเดิมของโรมัน พลวัตของระบอบฟิวด์ลแสดงออกอย่างชัดเจนเมื่อกษัตริย์จากเมืองนอร์มันดีของฝรั่งเศสเข้ามาไปตีเกาะอังกฤษใน ค.ศ. 1066 ได้ทำให้ระบอบฟิวด์ลกลายเป็นระบอบการปกครองของอังกฤษ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของหลักเกณฑ์ที่ที่ดินทั้งหมดในประเทศเป็นของพระมหากษัตริย์ สมกับพระนามที่พระองค์เป็นเจ้าแผ่นดินอย่างแท้จริง

เมื่อที่ดินกลายเป็นพันธะระหว่างเจ้าของที่กับผู้ถือที่อยู่จริงจึงในสมัยที่กษัตริย์วงศ์คาโรลิงเจียนของฝรั่งเศสเข้าถือที่ดินจากวัดเพื่อทำประโยชน์เลี้ยงทหาร ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับอาณาจักร โดยฝ่ายอาณาจักรต้องจ่ายเงินบำรุงวัดอารามเป็นเครื่องตอบแทน ส่วนการที่กษัตริย์วงศ์คาโรลิงเจียนนำที่ดินที่ถือจากวัดมาให้ขุนนางและแม่ทัพนายกองถือช่วงต่อ ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้าแผ่นดินกับผู้ถือที่ดินจากพระองค์โดยตรง โดยผู้ถือที่ดินได้ตอบแทนด้วยการออกรบให้ ไม่เพียงเท่านั้น เรื่องที่ผู้ถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดินโดยตรงอนุญาตให้ประชาชนเข้ามาถือที่ดินจากตนอีกต่อหนึ่ง ยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างข้าที่กับเจ้าที่ในสังคมอังกฤษสมัยโบราณมีรายละเอียดปลีกย่อยลงไปอีก และทำให้ระบอบฟิวด์ลพัฒนาสู่จุดที่สมบูรณ์ โดยมีการแบ่งลักษณะของการถือที่ดิน พร้อมกับภาระหน้าที่ซึ่งผู้ถือที่ดินจะต้องปฏิบัติต่อนายรวม 6 ลักษณะ คือ “Frankalmoign” “Knight's Service” “Grand Serjeantry” “Petty Serjeantry” “Free Socage” และ “Villeinage”

การแบ่งวรรณะโดยใช้ศักดินาเป็นหลักยึด

การแบ่งวรรณะโดยใช้ศักดินาเป็นหลักยึดปรากฏในสังคมอังกฤษสมัยที่ปกครองด้วยระบอบฟิวเดิล รวมถึงสังคมไทยซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยาเรื่อยมาจนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

การแบ่งวรรณะโดยใช้ศักดินาเป็นหลักยึดในสังคมอังกฤษ

การถือที่ดินในระบอบฟิวเดิลของอังกฤษสะท้อนการแบ่งวรรณะในสังคมอย่างชัดเจน เพราะเป็นที่มาของการกำหนดฐานันดรต่าง ๆ และเป็นที่มาของส่วนประกอบในการประชุมรัฐสภาอังกฤษ ม.ร.ว. คีกรูทธี ปราโมช (2548: 76) ให้ความรู้ว่ารัฐสภาอังกฤษที่เรียกว่า “ปาร์เลียเมนต์” (Parliament) มีอยู่แล้วในระบอบฟิวเดิล เนื่องจากธรรมเนียมบังคับให้พระเจ้าแผ่นดินต้องประชุมข้าแผ่นดินทั้งหมดเพื่อขอความเห็นชอบในกรณีที่จะเรียกเงินช่วยราชการซึ่งอยู่นอกเหนือจากการใช้จ่ายในพิธีครอบพระราชาโอรสองค์ใหญ่เป็นนายทหารอัศวิน การอภิเษกสมรสพระราชาธิดาองค์ใหญ่ และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายองค์พระเจ้าแผ่นดินเมื่อถูกจับ การที่พระเจ้าแผ่นดินต้องประชุมผู้แทนที่มาจากหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อเรียกเงินมาใช้ในท้องที่ทำให้รัฐสภาอังกฤษได้ก่อบังเกิดขึ้น

รัฐสภาอังกฤษประกอบด้วย “3 estates” โดยมีผู้แปลคำ “estate” เป็นภาษาไทยว่า “ฐานันดร” อย่างไรก็ตาม ม.ร.ว. คีกรูทธี ปราโมช (2548: 76-88) อธิบายว่าแรกเริ่มเดิมที คำว่า “estate” มีความหมายถึงที่ดินมากกว่าที่จะเป็นฐานะของบุคคล การประชุม “3 estates” ที่เป็นรัฐสภาอังกฤษนั้นเรียกว่าเป็นการประชุมแผ่นดิน อันหมายถึงการประชุมของผู้ถือที่ดินแบบสมณะ ผู้ถือที่ดินแบบทหารและผู้ถือที่ดินอิสระแบบอื่น ๆ ยกเว้นแต่ผู้ถือที่ดินแบบไพร่ที่ซึ่งไม่มีสิทธิใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินที่กำลังอาศัยเท่านั้นที่ไม่มีสิทธิ์ส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุม จากความหมายเดิมที่เกี่ยวกับที่ดินโดยตรง คำ “estate” ก็มีพลวัตเรื่อยมาจนในที่สุดได้สื่อความหมายถึงฐานะของบุคคลหรือฐานันดร การประชุมรัฐสภาอังกฤษประกอบด้วยฐานันดรสามระดับได้แก่สมณะ (Clergy) หมายถึงผู้ที่สวดอ้อนวอนพระเจ้า (Those who pray) บารอน (Barons) หมายถึงผู้ทำศึก (Those who fight) และคนสามัญ (Commons) ที่หมายถึงผู้ทำกรงาน (Those who work)

สมณะที่เข้าร่วมการประชุมรัฐสภาได้แก่พระราชาคณะชั้นบิชอปซึ่งเทียบได้กับเจ้าคณะจังหวัดในสังฆมณฑลของไทย และพระคณาธิการ (Abbot) โดยได้รับหมายเรียกเป็นส่วนบุคคล และมีการกำหนดชื่ออย่างชัดเจนลงในหมายเรียก ฐานะของสมณะกลุ่มนี้ในขั้นแรกเป็นเพียงผู้ถือที่ดินกัลปนาที่พระเจ้าแผ่นดินให้แก่ศาสนา อันเป็นการถือที่ดินแบบ “Frankalmoign”

แต่ต่อมาสมณะมีฐานะเพิ่มขึ้นคือเป็นหัวหน้าผู้ถือที่ดินของพระเจ้าแผ่นดิน ที่ดินที่ถืออยู่ในกรณีนี้เป็นที่ดินอันมีภาระในทางทหาร สมณะกลุ่มนี้จึงเป็นทั้งสมณะและขัตติยะหรือนักรบด้วยในขณะเดียวกัน

ในการเรียกประชุมรัฐสภาอังกฤษ ถึงแม้พระราชอาคณและขุนนางจะได้รับหมายรับสั่งจากพระเจ้าแผ่นดินเหมือนกัน แต่เนื้อความในหมายรับสั่งนั้นมีความแตกต่าง ในหมายรับสั่งที่เรียกตัวขุนนางมีข้อความบอกให้มาประชุมด้วย “ความซื่อสัตย์และความเคารพ” หรือ “ด้วยความเคารพและความจงรักภักดีที่ท่านมีผูกพันต่อตัวเรา” แต่ในหมายรับสั่งของพระที่ทรงสมณศักดิ์ชั้นบิชอปไม่ปรากฏคำว่า “ความเคารพ” แต่ให้มาประชุม “ด้วยความซื่อสัตย์และกรุณา” ถึงแม้เป็นการถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดิน สมณะก็ต้องเข้าพิธีมอบตัวเช่นเดียวกับขุนนาง

สมณะที่เป็นพระคณาธิการส่วนใหญ่มีฐานะทั้งในทางโลกและทางธรรม โดยฐานะในทางโลกเกิดจากการที่วัดอารามที่สมณะเป็นสมภารถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดินในแบบทหาร อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่สมณะไม่ได้ถือที่ดินแบบมีข้อผูกมัดทางทหาร ก็มีสิทธิ์ที่จะไม่เข้าร่วมการประชุมรัฐสภาโดยพระเจ้าแผ่นดินไม่มีอำนาจบังคับเหมือนกับพระคณาธิการที่ถือที่ดินแบบทหาร พระคณาธิการสูญสลายไปเมื่ออังกฤษเปลี่ยนการนับถือศาสนาจากนิกายโรมันคาทอลิกเป็นนิกายโปรเตสแตนต์และมีการล้มเลิกวัดอารามต่าง ๆ สมณะที่เข้าร่วมการประชุมรัฐสภาจึงเหลือแต่ผู้ทรงสมณศักดิ์ และเข้าประชุมในฐานะเป็นขุนนางมากกว่าที่จะเป็นสมณะ เหล่านี้ทำให้รัฐสภาอังกฤษต้องบัญญัติศัพท์สำหรับเรียกขุนนางไว้สองแบบได้แก่ “ขุนนางธรรม” (Lords Spiritual) และ “ขุนนางโลก” (Lords Temporal)

ฐานันดรที่สองเรียกว่า “บารอน” (Baron) ในภาษาฝรั่งเศสเก่าคำว่า “baron” แปลว่า “ผู้ชาย” ขณะที่คำว่า “feme” แปลว่า “ผู้หญิง” แต่คำว่า “baron” ที่ใช้ในระบอบพิวตัสของอังกฤษสื่อความถึง “คนผู้มีนาย” หรือ “คนของพระเจ้าแผ่นดิน” อันประกอบด้วยผู้ที่ถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดิน ความเป็นบารอนไม่ได้อยู่ที่เชื้อสายคือไม่จำเป็นต้องมาจากตระกูลสูงศักดิ์อย่างเดียว บารอนจึงเป็นตำแหน่งขุนนางชั้นต่ำสุดที่ได้เข้าร่วมการประชุมรัฐสภา สำหรับตำแหน่งขุนนางที่เหนือกว่าบารอนได้แก่ดยุก (Duke) ซึ่งเป็นชั้นสูงสุด รองลงมาคือเออร์ล (Earl) และไวส์เคาต์ (Viscount) ทั้งนี้ ดยุกและไวส์เคาต์เป็นตำแหน่งที่มีมาในภายหลัง เดิมทีเดียวในอังกฤษมีแต่ตำแหน่งเออร์ลที่เป็นขุนนางซึ่งเป็นการย่อมาจากคำว่า “Cordeman” ที่แปลว่า “แก่บ้าน”

ประเทศอังกฤษในยุคก่อนที่กษัตริย์จากเมืองนอร์มันดีของฝรั่งเศสจะเข้าครอบครอง อันเป็นยุคก่อนที่จะมีการใช้ระบอบฟิวคัลนั้น มีตำแหน่งขุนนางเพียงตำแหน่งเดียวคือเออร์ล และเป็นผู้มีอำนาจปกครองราชการในท้องที่ของตนเอง ครั้นกษัตริย์นอร์มันดีเข้ามาครอบครอง ดินแดน ก็ได้ตั้งข้าหลวงดูแลราชการในไชร์ (Shire) ต่าง ๆ แห่งละหลาย ๆ คน ข้าหลวงเหล่านี้มีชื่อเรียกว่า “เชริฟ” (Sheriffs) สำหรับขุนนางตำแหน่งเออร์ลที่มีอยู่แต่เดิม แม้จะถูกตัดอำนาจในการปกครองไปแล้ว แต่กษัตริย์นอร์มันดีก็ยังอนุญาตให้ถือที่ดินที่ต่อจากพระเจ้าแผ่นดินและถือเป็น “บารอนใหญ่” (Barones majores) โดยได้รับหมายรับสั่งเฉพาะตัวเรียกให้เข้าประชุมรัฐสภา ในขั้นแรกบารอนอันเป็นฐานันดรที่สองกอบปรแต่ผู้ถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดิน การเข้าประชุมรัฐสภาจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ และทายาทของบารอนก็จะได้รับหมายรับสั่งต่อไป สิทธิในการเข้าร่วมประชุมรัฐสภาอังกฤษจึงเป็นสิทธิ์ที่ตกถึงทายาท ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 6 แห่งกรุงอังกฤษมีการตั้งบารอนโดยสัญญาบัตร อันประกอบด้วยบุคคลที่ทำความดีความชอบในราชการ บารอนกลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดิน ถือเป็น “บารอนน้อย” (Barones minores) และมีสิทธิเข้าร่วมการประชุมรัฐสภาด้วย

ความแตกต่างระหว่างบารอนใหญ่กับบารอนน้อยมีหลายอย่าง อันดับแรกคือบารอนใหญ่เสียเงินช่วยเหลือราชการด้วยการส่งตรงไปที่คลังหลวง ส่วนบารอนน้อยต้องส่งให้ข้าหลวงใหญ่แทน ประการที่สองคือในเวลาไปราชการทัพ บารอนใหญ่จะยกทัพไปในฐานะเป็นนายทัพมีไพร่พลที่เป็นของตัวเอง ขณะที่บารอนน้อยต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของข้าหลวง ในประการที่สามเมื่อพระเจ้าแผ่นดินเรียก “บารอน” เข้าประชุมรัฐสภา หากเป็นบารอนใหญ่จะได้รับหมายรับสั่งเฉพาะตัว แต่ถ้าเป็นบารอนน้อยข้าหลวงจะเป็นฝ่ายเกณฑ์ให้เข้าร่วมการประชุมตามหมายรับสั่งที่มีมาถึงข้าหลวง นอกจากนั้น มรรคาแห่งการสืบทอดตำแหน่งสมาชิกสภาขุนนางก็สะท้อนการแบ่งชั้นวรรณะในหมู่ขุนนางอังกฤษอย่างชัดเจน บารอนใหญ่และบารอนน้อยล้วนเป็นสมาชิกของสภาขุนนางอังกฤษ แต่เมื่อบารอนใหญ่เสียชีวิตลง ทายาทก็จะได้รับหมายรับสั่งจากพระเจ้าแผ่นดินเพื่อให้การเป็นสมาชิกสภาขุนนางเป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์ตามขนบประเพณี แต่หากบารอนน้อยเสียชีวิต ทายาทก็จะได้รับทั้งบรรดาศักดิ์และเป็นสมาชิกสภาขุนนางทันทีโดยปราศจากหมายรับสั่ง ระเบียบข้อนี้ทำให้ขุนนางที่เข้าร่วมการประชุมรัฐสภาอังกฤษมีสองประเภทคือ ขุนนางโดยหมายรับสั่ง (Peers by writ) และขุนนางสัญญาบัตร (Peers by letters patent) ในประเทศอังกฤษหลังระบอบฟิวคัลถูกล้มเลิก ที่ดินของขุนนางโดยหมายรับสั่งก็ค่อย ๆ ลดลงหรืออาจหมดสิ้นไป ผนวกกับกฎหมายที่อนุญาตให้ขุนนางมีสิทธิ์ไอนที่ดินให้แก่ผู้อื่นหรือขายที่ดินได้โดยที่ไม่ต้องขอพระราชทานอนุญาต ทำให้ขุนนางไม่มีข้อผูกมัดกับ

พระเจ้าแผ่นดินในฐานะเป็นข้าที่อีก กระนั้นก็เป็นธรรมเนียมประเพณีที่ทนายทของขุนนาง โดยหมายรับสั่งจะได้รับหมายรับสั่งให้เข้าร่วมการประชุมรัฐสภาสืบกันต่อมา

นอกจากพระราชอาชญาและบารอนแล้ว ในสภาขุนนางอังกฤษยังมีองคมนตรี ผู้พิพากษาตราการ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายยุติธรรม ที่ได้รับหมายรับสั่งให้เข้าประชุม รัฐสภาเป็นรายบุคคล เพราะสภาขุนนางไม่เพียงทำหน้าที่นิติบัญญัติ แต่ในอดีตเคยเป็นศาล สูงสุดด้วย จึงต้องมีสมาชิกส่วนหนึ่งที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ ในฐานะศาลสูงสุดเป็นไปด้วยความถูกต้องชอบธรรม นักกฎหมายเหล่านี้แม้จะไม่มีที่ดินและ ไม่มีบรรดาศักดิ์ แต่ในเมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกสภาขุนนางแล้วก็ต้องถือว่าเป็นขุนนางด้วย ในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Law Lords” แปลว่า “ขุนนางกฎหมาย” ในการพูดกับผู้พิพากษา จึงต้องใช้ศัพท์อย่างเดียวกันกับขุนนางคือ เรียกผู้พิพากษาว่า “My Lord” โดยคำรับ และเป็นคำต่อท้ายคำปฏิเสธด้วย ไม่ใช่ “Yes Sir” หรือ “No Sir” ดังที่ใช้ในกรณีอื่น ๆ

ฐานันดรที่สามคือ “Commons” หรือฐานันดรสามัญ ในสมัยที่อังกฤษปกครองด้วย ระบบพิวตัล “สามัญ” ไม่ได้หมายถึงปวงชนแต่เป็นกลุ่มชนที่รวมกันอยู่ในรูปขององค์การ (Organized bodies) คำว่า “commons” ในภาษาอังกฤษมีรากศัพท์มาจากคำว่า “commune” ในภาษาฝรั่งเศส เพราะกฎหมายเก่าของอังกฤษใช้ภาษาละตินและภาษาฝรั่งเศสเป็นพื้นฐาน อันสืบเนื่องมาจากผู้ปกครองอังกฤษเป็นกษัตริย์นอร์มันดีที่เข้ามาจากประเทศฝรั่งเศส คำว่า “commune” ในภาษาฝรั่งเศสหมายถึงชนที่ตั้งกันอยู่เป็นหมู่เหล่า มีการปกครอง และมีเจ้าหน้าที่ ปกครองภายในหมู่เหล่านั้น อันหมายถึงจังหวัด (Boroughs) หรือมณฑล (Shires) คนที่เข้าร่วม การประชุมรัฐสภาในระบบพิวตัลอังกฤษจึงไม่ได้เป็นผู้แทนของปวงชน แต่เป็นผู้แทนของ องค์การปกครองมณฑลหรือจังหวัด เมื่อพระเจ้าแผ่นดินต้องเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อขออนุมัติ เงินช่วยราชการ ก็จะมีหมายรับสั่งถึงข้าหลวง (Sheriffs) ในแต่ละมณฑล (Shires) เพื่อให้ส่ง “Knight of the shires” ที่แปลว่า “อัศวินประจำมณฑล” มาร่วมการประชุมรัฐสภาในฐานะ “commons”

คำถามที่เกิดตามมาคือเพราะเหตุใดผู้แทนขององค์การปกครองมณฑลจะต้องเป็นอัศวิน ในสมัยที่พิวตัลลิสต์ยังเป็นระบบการปกครองของอังกฤษ มณฑลแต่ละแห่งมีอำนาจในการตั้ง ศาลพิพากษาคดีแพ่ง ในกรณีศาลมณฑลตัดสินคดีไม่ยุติธรรม คู่ความก็มีสิทธิ์ยื่นฎีกาต่อศาล หลวงและเป็นหน้าที่ของศาลหลวงที่จะต้องพิจารณาคดีอีกครั้ง ทั้งนี้ ไม่ใช่การพิจารณาคดี ระหว่างคู่ความคือโจทก์กับจำเลย แต่เป็นการพิจารณาคดีระหว่างผู้ยื่นฎีกากับศาลมณฑล ศาลมณฑลจึงต้องส่งตัวแทนไปพิสูจน์ให้ศาลหลวงเห็นว่าตนได้ตัดสินความอย่างยุติธรรมแล้ว โดยตัวแทนประกอบด้วยอัศวินประจำมณฑล 4 คนที่ศาลมณฑลเป็นฝ่ายคัดเลือก ส่วนเหตุผลที่

ตัวแทนของศาลมณฑลจะต้องเป็นอัศวินก็เพราะศาลอังกฤษในสมัยโบราณไม่นิยมพิจารณาความเป็นอรรถคดี แต่คู่ความมักจะทำรบกันตัวต่อตัวเพื่อตัดสินแพ้ชนะ ผู้ยื่นฎีกาต่อศาลหลวงจึงมีสิทธิ์ขอให้มีการพิจารณาคดีด้วยการสู้รบ (trial by battle) ดังนั้น ศาลมณฑลจึงต้องส่งนักรบเข้ามาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนในศาลหลวงแทนที่จะเป็นการส่งผู้ชำนาญอรรถคดีมาแถลงเหตุ อย่างไรก็ตาม อัศวินที่ถูกเลือกนอกจากจะต้องชำนาญการสู้รบแล้ว ยังต้องมีความรู้ด้านกฎหมายในระดับหนึ่งด้วย อัศวินประจำมณฑลเป็นตัวแทนของมณฑลทั้งในกรณีที่ต้องต่อสู้คดีในศาลหลวง และในกรณีที่พระเจ้าแผ่นดินเรียกประชุมรัฐสภา โดยพระเจ้าแผ่นดินส่งหมายรับสั่งถึงข้าหลวงในมณฑล และสั่งให้ส่งอัศวินที่ซื่อสัตย์และไว้วางพระราชหฤทัยได้จำนวน 2 คนเข้าประชุมรัฐสภา ฝ่ายข้าหลวงก็จะส่งต่อไปที่ศาลมณฑล และศาลมณฑลมีหน้าที่คัดเลือกอัศวินส่งมาให้ข้าหลวงเพื่อที่ข้าหลวงจะส่งตัวอัศวินไปให้พระเจ้าแผ่นดินอีกต่อหนึ่ง

“Commons” ที่เป็นตัวแทนของมณฑลหรือจังหวัดในการเข้าร่วมประชุมรัฐสภาอังกฤษนอกจากอัศวินประจำมณฑลแล้ว ยังต้องมี “Burgesses” 2 คนที่เป็นสมาชิกของ “กรมการจังหวัด” รวมถึง “กรมการนคร” (Citizens) ของนครรัฐอีก 2 คน ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อธิบายว่าคำ “borough” ตรงกับคำว่า “ปรุ” หรือ “เมือง” ในภาษาไทย ดังนั้น “burgesses” ที่หมายถึงคณะบุคคล 12 คนที่ทำหน้าที่ปกครอง “borough” จึงแปลว่า “กรมการจังหวัด” ในระดับรองลงมาจากหมู่บ้าน (Villata) ต่าง ๆ จะมีผู้ใหญ่บ้าน (Reeve) เป็นผู้ปกครองและมีสภารัตริอีก 4 คนเป็นผู้ช่วย ในภาษาอังกฤษโบราณเรียกสภารัตริกลุ่มนี้ว่า “best man” แปลว่า “คนดี” สรุปได้ว่า “commons” ที่เป็นฐานันดรที่สามในการประชุมรัฐสภาในระบบปิวดัลอังกฤษประกอบด้วยตัวแทนของมณฑลต่าง ๆ ในแผ่นดินในอัตรามณฑลละ 6 คนได้แก่ “knight of the shires” 2 คน “burgesses” 2 คน และ “citizens” อีก 2 คน

องค์ประกอบในที่ประชุมรัฐสภาอังกฤษดังที่กล่าวมาได้สะท้อนถึงการแบ่งชั้นวรรณะในสังคมสมัยที่ปกครองด้วยระบอบปิวดัล ผู้เข้าร่วมการประชุมมีสามระดับคือสมณะ ขุนนางและคนสามัญ ฐานะสูง-ต่ำของฐานันดรทั้งสามประจักษ์จากการได้รับหมายรับสั่งจากพระเจ้าแผ่นดิน ในขณะที่สมณะและขุนนางผู้ใหญ่ได้รับหมายรับสั่งเป็นการส่วนตัว ขุนนางที่เป็นบารอนน้อยและคนสามัญอันเป็นฐานันดรที่สามไม่ได้รับหมายรับสั่ง กลับต้องรับคำสั่งมาจากข้าหลวง ไม่เพียงเท่านั้น ภายในฐานันดรเดียวกันก็มีการแบ่งชั้นแยกย่อยลงไปอีกโดยใช้เกณฑ์การถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดินมาเป็นหลักยึด สมณะที่เป็นพระคณาธิการมีทั้งกลุ่มที่ถือที่ดินแบบมีข้อผูกมัดทางทหารและกลุ่มที่ไม่ได้ถือที่ดินแบบมีข้อผูกมัดทางทหาร ในขณะที่กลุ่มแรกต้องร่วมการประชุมโดยบังคับ กลุ่มที่สองกลับมีสิทธิ์ไม่เข้าร่วมได้ ชั้นขุนนางอังกฤษ

ที่เป็นฐานันดรที่สองก็แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยได้แก่บารอนใหญ่ บารอนน้อย และที่ประกอบด้วยของคมนตรี ผู้พิพากษาตราการและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายยุติธรรม อย่างไรก็ตาม ขุนนางที่มีความผูกพันกับพระเจ้าแผ่นดินในฐานะข้าที่มีแต่บารอนใหญ่เท่านั้น บารอนน้อยและขุนนางในกลุ่มย่อยที่ 3 ถึงแม้จะมีลักษณะคล้ายกันคือไม่จำเป็นต้องถือที่ดินจากพระเจ้าแผ่นดิน กระนั้นก็มีการแบ่งแยกกันอีก คือ ขุนนางในกลุ่มย่อยที่ 3 ได้รับหมายรับสั่งให้เข้าประชุมรัฐสภาเป็นรายบุคคล แต่บารอนน้อยจะต้องรอคำสั่งจากข้าหลวง ตัวแทนของฐานันดรที่ 3 หรือฐานันดรสามัญในการเข้าร่วมประชุมรัฐสภาอังกฤษก็มีการแบ่งสัดส่วนกันอย่างชัดเจน ผู้แทนในแต่ละมณฑลประกอบด้วยอัศวินประจำมณฑล 2 คน สมาชิกกรมการจังหวัด 2 คน และสมาชิกกรมการนครอีก 2 คน ในส่วนนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ไม่ได้ให้รายละเอียดเรื่องการแบ่งชั้นวรรณะระหว่างผู้แทนของกลุ่มย่อยทั้งสาม จุดเหมือนกันของฐานันดรที่สามในฐานะเป็นส่วนประกอบการประชุมรัฐสภาอังกฤษคือเข้าร่วมการประชุมในฐานะเป็นตัวแทนของมณฑล และล้วนแต่ถูกเสนอชื่อโดยข้าหลวง

การแบ่งวรรณะโดยใช้ศักดินาเป็นหลักยึดในสังคมไทย

ข้อมูลการแบ่งวรรณะด้วยการใช้ศักดินาเป็นหลักยึดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือ “ฝรั่งศักดินา” ไม่เพียงให้ความรู้ในเรื่องการแบ่งวรรณะในระบอบศักดินาของสังคมตะวันตกเท่านั้น แต่ยังมีข้อมูลของสังคมไทยประกอบด้วยอย่างประปรายในลักษณะการอ้างอิงเทียบเคียงเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง นอกจากนั้น บทบรรยายหัวข้อ “ระบบสังคมและเศรษฐกิจของเมืองชัยนาทสมัยโบราณ” ที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช บรรยาย ณ วัดมหาธาตุอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2510 ซึ่งภายหลังได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “สามนคร” ก็เป็นงานที่มีคุณค่าอย่างยิ่งฉบับหนึ่ง เพราะทำให้เข้าใจระบอบศักดินาในบริบทของสังคมไทย รวมถึงความแตกต่างในฐานะของพระมหากษัตริย์และระบบการเมืองการปกครองระหว่างราชอาณาจักรสุโขทัยกับราชอาณาจักรอยุธยา

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2553 : 23-44) กล่าวว่าสิ่งที่พระราชอาธิปไตยอยู่ในฐานะเป็นทั้งพระมหากษัตริย์และจอมทัพ ส่งผลให้ระบอบการปกครองและระบบสังคมที่ตั้งขึ้นใหม่ในกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เป็นระบอบที่ไม่ซ้ำกับใคร และได้ใช้ติดต่อกันเรื่อยมาจนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวไทยมักเรียกระบอบนี้ว่า “ระบอบศักดินา” อย่างไรก็ตาม ระบอบศักดินาของไทยกับระบอบฟิวคัลหรือฟิวคัลลิสต์ของตะวันตกมีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ในขณะที่ระบอบฟิวคัลของตะวันตกใช้ที่ดินเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ระบอบศักดินาของไทยกลับใช้

ศักดิ์ของบุคคลเป็นตัวกำหนด โดยวัดศักดิ์ออกมาเป็นจำนวนไรอันเป็นมาตราที่ใช้วัดที่ดิน ทั้งนี้ เพราะไทยเป็นดินแดนแห่งกสิกรรม ประชาชนจึงมักคุ้นกับไรที่เป็นมาตราวัดที่ดินมากกว่า อย่างอื่น “คักดินา” ในบริบทของสังคมไทยจึงหมายถึงศักดิ์แห่งบุคคลที่แสดงตามจำนวนไร่ สมมุติ ไม่ใช่ไรนาที่บุคคลนั้นมีสิทธิ์ครอบครองอย่างแท้จริง แต่นักวิชาการส่วนใหญ่ได้ตีความระบอบคักดินาของไทยโดยอิงบริบทของสังคมตะวันตกแทนที่จะอาศัยบริบทของสังคมไทย จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าระบอบคักดินาที่ใช้กันตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการถือที่ดิน

สังคมไทยในสมัยโบราณ คนที่เป็นไทแก่ตัวทุกคนจะต้องมีคักดินา โดยแบ่งบุคคล ออกเป็น 2 ชั้น ผู้ที่มีคักดินาตั้งแต่ 400 ไร่ขึ้นไปเรียกว่า “ผู้ดี” ส่วนสามัญชนทั่วไปมีคักดินาชั้นแรกที่ดีตัวมาตั้งแต่แรกปฏิสนธิในอัตราคนละ 25 ไร่ ถ้าบุคคลมีฐานะยากจนลง เช่น เป็นหนี้สินจนต้องตกเป็นทาสของผู้อื่น คักดินาที่มีมาแต่แรกปฏิสนธิก็จะสูญสิ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามหากทำความดีความชอบในทางราชการก็จะได้รับคักดินาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คักดินาคำนวณเป็นจำนวนไรนี้เป็นเครื่องกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในสังคมอย่างแน่นอนตายตัว

ผู้ที่มีคักดินาตั้งแต่ 400 ไร่ขึ้นไปหรือที่เรียกว่า “ผู้ดี” นั้นมีสิทธิบางอย่างที่เหนือกว่าผู้มีคักดินาต่ำกว่า 400 ไร่ ในประการแรก ผู้ดีและสมาชิกในครอบครัวจะไม่ถูกเกณฑ์ไปทำงานในราชการหรือที่เรียกว่า “เลกสม” แต่อาจได้รับมอบหมายให้ควบคุมดูแลราชการต่าง ๆ แทนประการที่สอง หากผู้ดีอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมาย และประเพณีหน้าที่โดยดี จะได้ดำรงฐานะและศักดิ์จนกระทั่งเสียชีวิต ประการที่สาม เมื่อมีคดีความถึงโรงศาล หากไม่ใช่คดีที่เป็นอาญาแผ่นดิน ผู้ดีก็ไม่ต้องขึ้นศาลด้วยตัวเอง แต่มีสิทธิ์ส่งผู้แทนไปว่าความให้ ผู้มีคักดินาสูงจึงต้องมีกลุ่มคนที่เรียกว่า “ทนาย” ประจำสำหรับใช้สอย คือ มีคนที่มีความรู้ทางกฎหมายและมีความชำนาญในการว่าความด้วย “ทนาย” จึงเป็นที่มาของคำศัพท์ “ทนายความ” ที่ใช้กันต่อมาจนถึงปัจจุบัน และประการสุดท้ายคือ ผู้ดีมีสิทธิ์เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในขณะที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จออกขุนนาง

ควบคู่กับสิทธิที่มีอยู่เหนือบุคคลผู้มีคักดินาต่ำกว่า 400 ไร่ ผู้ดีจึงมีภาระหน้าที่หลายอย่าง เช่น ในกรณีที่มีการทำร้ายร่างกายผู้ที่มีคักดินาต่ำกว่าและศาลได้พิพากษาให้เป็นฝ่ายแพ่คดี ผู้ดีจะถูกปรับตามสูตรที่ต้องคูณค่าปรับมาตรฐานกับคักดินาของจำเลยด้วย นอกจากนี้ ผู้ดียังต้องรับผิดชอบต่อพระเจ้าแผ่นดินในเรื่องการควบคุมคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีพลกำลังและร่างกายอันสมบูรณ์สำหรับใช้ในราชการทัพหรือในราชการอื่น ๆ จำนวนคนที่ผู้ดีต้องเตรียมพร้อมไว้ให้พระเจ้าแผ่นดินเรียกใช้เมื่อต้องการ จะคำนวณด้วยการนำคักดินาของผู้ดีมาหารกับ

ตัวเลข 25 ซึ่งเป็นศักดิ์ดินนาขั้นต่ำสุดของแต่ละบุคคล ตัวอย่าง เช่น ถ้าหากผู้ใดมีศักดิ์ดินนา 10,000 ไร่ ก็จะต้องรับผิดชอบผู้คนที่พระเจ้าแผ่นดินจะเรียกใช้ในราชการรวม 400 คน อีกทั้งผู้ดียังต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ ความผาสุก และความปลอดภัยของคนที่อยู่ในสังกัด หากคนที่อยู่ในสังกัดเกิดถ้อยร้อยความหรือต้องคดี ผู้ดีในฐานะเจ้านายก็จะต้องแก้คดีให้

ในระบบศักดินาของไทย ชายฉกรรจ์ทุกคนที่มีศักดิ์ดินนา 25 ไร่ยกเว้นพระภิกษุสงฆ์ จะต้องขึ้นทะเบียนเป็นไพร่สังกัดกรมกองต่าง ๆ ครั้นเมื่ออายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ก็ต้องขึ้นทะเบียนเป็นไพร่สมตามกรมกองที่บิดาสังกัดเป็นเวลา 2 ปี ในระยะเวลา 2 ปีที่เป็นไพร่สมชายฉกรรจ์กลุ่มนี้ขึ้นตรงต่อเจ้ากรมหรือข้าราชการภายในกรมกองที่เจ้ากรมมอบหมายให้ดูแล โดยมีสิทธิ์ใช้สอยให้ทำกิจการใด ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการฝึกให้มีความพร้อมในการรับราชการต่อไป ครั้นชายฉกรรจ์มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์จะต้องขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวง ซึ่งอาจสังกัดกรมกองเดิมหรือจะเปลี่ยนมาสังกัดกรมกองอื่นก็ได้ ไพร่หลวงต้องรับราชการไปจนกระทั่งอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์จึงปลดเกษียณ แต่ในกรณีที่ไพร่หลวงมีบุตรเป็นชายฉกรรจ์ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวงมาแล้ว 3 คน ก็จะได้รับผลการผ่อนผันให้พ้นจากการรับราชการก่อนกำหนด

ในบันทึกของลาลูแบร์ (La Loubere) เกี่ยวกับการรับราชการในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ไพร่หลวงต้องเข้ารับราชการเป็นเวลา 6 เดือนต่อหนึ่งในแบบที่ไม่ต้องติดต่อกัน กรมกองที่เป็นต้นสังกัดจะเรียกเข้ามาในเวลาไหนก็ได้สุดแล้วแต่ความจำเป็น โดยเมื่อรวมเวลารับราชการทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกิน 6 เดือนต่อปี ในสมัยกรุงธนบุรีเวลารับราชการได้ลดเหลือปีละ 4 เดือน และเมื่อถึงกรุงรัตนโกสินทร์ก็ลดลงเหลือเพียงปีละ 3 เดือนเท่านั้น การงานที่ไพร่หลวงต้องทำส่วนใหญ่เป็นราชการ บ้างทำหน้าที่เป็นทหารเช่นเป็นทหารล้อมพระราชวัง ถ้าสังกัดกรมกองอื่น ๆ เช่น กรมช่างสิบหมู่ก็ทำงานช่างต่าง ๆ และหากปรากฏว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือดีหรือทำหน้าที่ราชการโดยดี ไพร่หลวงก็จะได้รับเบี้ยหวัดและได้เพิ่มศักดิ์ดินนาคณะบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางต่อไป กิจการสาธารณะ เช่น การสร้างปราสาทราชวัง การสร้างบ่อน้ำ การสร้างถนนหนทาง รวมถึงการสร้างคลองและสะพานล้วนสำเร็จด้วยกำลังแรงของไพร่หลวง สิ่งก่อสร้างของทางราชการไทยชั้นสุดท้ายที่สำเร็จด้วยกำลังแรงของไพร่หลวงคือกระโหลกกลาโหม นอกจากงานราชการแล้ว เจ้าขุนมูลนายก็อาจเรียกไพร่หลวงมาช่วงใช้เป็นการส่วนตัวบ้างในบางครั้ง อย่งไรก็ตาม มาตรา 25 กฎหมายลักษณะอาญาหลวงก็ได้กำหนดบทลงโทษเจ้าขุนมูลนายที่ใช้ไพร่หลวงทำกิจการส่วนตัวเกิน 1 วัน เกิน 2 วัน และเกิน 3 วัน ตามลำดับ สิ่งตอบแทนสำคัญที่ไพร่หลวงได้รับจากทางราชการคือเอกสารที่เรียกว่า “ตราภูมิคุ้มห้าม” อันเป็นเอกสารยกเว้นภาษีอากรเมื่อประกอบกรทำมาหากินในทุกกรณี

กรณีของการกะเกณฑ์ไพร่หลวง หากเป็นหัวเมืองที่อยู่ห่างไกลพระนครซึ่งการเข้ามา
รับราชการในเมืองหลวงอาจเป็นเรื่องไม่สู้สะดวก กรณีนี้ทำให้เกิดเลกสมขึ้นชนิดหนึ่งเรียกว่า
“เลกส่วย” มีหน้าที่หาวัตถุที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการส่งเข้ามาเป็นส่วย โดยที่เจ้าเมืองใน
หัวเมืองที่อยู่ไกลพระนครมีหน้าที่กำกับควบคุมให้ได้ส่วยตามจำนวนที่กำหนด ดังนั้น หัวเมืองที่
มีวัตถุที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ เช่น ตะกั่ว ดีบุก หรือดินประสิว ส่วนมากเป็นหัวเมืองที่มี
เลกส่วยกันทั้งสิ้น

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมไทยสมัยปกครองด้วยระบอบศักดินา
ดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่า ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ศักดินา”
ในภาษาไทยและในบริบทของสังคมไทยเกิดจากที่ชาวไทยใช้ไโรอันเป็นมาตราที่ใช้วัดพื้นที่นา
วัดคักดี จากนั้นก็นำคักดินาที่คำนวณออกมาเป็นไร่เป็นเครื่องกำหนดสิทธิ หน้าที่ และฐานะของ
บุคคล ความสับสนในจำนวนคักดินาว่าหมายถึงพื้นที่นาที่บุคคลได้ครอบครองจริงทั้งที่เป็น
เพียงเลขสมมุติ ได้ทำให้เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ระบอบศักดินาในยุคสมัยที่ ม.ร.ว.
คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังมีชีวิตอยู่ อนึ่ง ศักดินาของไทยเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล ไม่ได้ตกทอดถึง
บุตรหลานเหมือนดังการรับมรดก ศักดินาของชาวไทยในสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา
จึงขึ้นอยู่กับความประพฤติและผลงาน ที่สำคัญคือถึงแม้พระมหากษัตริย์จะมีพระนามว่าเป็น
“พระเจ้าแผ่นดิน” แต่พระองค์กลับเป็นผู้ที่ไม่มีศักดินาเลยแม้แต่ไร่เดียว

การแบ่งวรรณะโดยใช้โคเป็นหลักยึด

ข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งวรรณะโดยใช้จำนวนโคที่มีอยู่ในความครอบครองเป็นหลักยึด
ปรากฏในสังคมอินเดียสมัยอริยะ รวมถึงสังคมแชนเบียทั้งในช่วงก่อนและหลังจากที่ได้พ้นจาก
การเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2556: 16) ให้ข้อมูลว่าชนเผ่าอริยะใน
ชมพูทวีปถือการเลี้ยงสัตว์และกิจการกรรมเป็นอาชีพหลัก ทำให้ปศุสัตว์โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นโค
มีความสำคัญ โดยใช้ในการไถนา บรรทุกสินค้า เป็นแหล่งอาหารได้แก่นมโคและอาหารที่ผลิต
ด้วยนมโค และหมู่บ้านทุกแห่งมีคนเลี้ยงโคหรือโคบาลร่วมกัน มีหน้าที่ตอนโคออกไปเลี้ยงใน
ตอนเช้าและนำกลับมาในตอนเย็น ในพระบาลีมีการกล่าวถึงช่วงเวลาอันเป็น “โคโรลี” คือฝูง
จากฝูงโคขณะเดินกลับเข้าหมู่บ้านจากชายป่าที่โคออกไปหากินในตอนกลางวัน มูลโคนอกจาก
จะใช้ทำปุ๋ยแล้ว ยังมีประโยชน์อีกหลายอย่าง เช่น ใช้ทาพื้นบ้านเพราะถือว่าเป็นของบริสุทธิ์
ใช้เป็นส่วนประกอบในปัญจคาวระ ตลอดจนเป็นเชื้อเพลิงเมื่อตากแห้งแล้ว สถานที่สำหรับ
เลี้ยงโคนั้นตั้งอยู่นอกไร่นาของชุมชนเรียกว่า “โคจร” หญ้าฟางที่ใช้เลี้ยงโคของหมู่บ้านซึ่งถือเป็น

ทรัพย์ส่วนรวมก็เรียกว่า “โคจร” เช่นเดียวกัน ในพุทธประวัติหมู่บ้านซึ่งพระสงฆ์อาศัย
 บิณฑบาตเรียกว่า “โคจรคาม” หรือ “โคคาม” และข้าวสาละซึ่งเป็นอาหารของอริยกะก็เรียกใน
 ภาษาบาลีว่า “โคธุม” คำว่า “โคตร” ที่หมายถึงความสัมพันธ์ทางสายโลหิตแปลความหมาย
 ตรง ๆ ว่า “คอกว้ว” หรือ “ฝูงว้ว” เพราะคนที่อยู่ในโคตรเดียวกันก็เปรียบเสมือนอยู่ใน
 คอกเดียวกันหรือฝูงเดียวกัน เหตุที่กษัตริย์เมืองสวดีถียกทัพมาทำลายกษัตริย์ศากยวงศ์ของ
 พระพุทธเจ้าเกิดจากการแต่งงานข้ามวรรณะ เริ่มจากที่กษัตริย์สวดีถียกส่งคนมาขอนางกษัตริย์
 ศากยวงศ์ไปเป็นภริยา ฝ่ายกษัตริย์ศากยวงศ์ก็ส่งนางศูทรที่เป็นหญิงรับใช้ไปให้ด้วยเพราะ
 รังเกียจ เมื่อกษัตริย์สวดีถียกราบเรื่องก็โกรธแค้น และยกทัพมาฆ่าศากยวงศ์ที่ทำให้วรรณะ
 ของตนเสื่อม พระพุทธเจ้าเคยมีพระพุทธรูจนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “มาตุโคตต อปปมานัน”
 อันแปลว่า “โคตรของมารดาไม่สำคัญ” (คิกฤทธิ ปราโมช, 2556: 344-345)

ความสำคัญของโคตววิถีชีวิตของชาวอริยะในชมพูทวีปทำให้เกิดธรรมเนียมประเพณี
 ตามมาหลายอย่าง เป็นต้นว่า คหบดีทำพิธีเซ่นสรวงเทวดาเพื่อให้ฝูงโคมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
 นักรบทำสงครามโดยหวังโคเป็นผลตอบแทน และพราหมณ์ที่ประกอบพิธีต่าง ๆ ก็ได้โคมาเป็น
 เครื่องบ่าเหน็จ โคจึงกลายมาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเหมือนกับเงินตรา และค่าของ
 สรรพสิ่งรวมถึงค่าของคนก็ถูกวัดด้วยจำนวนโค หากใครมีโคมากก็ย่อมจะมีหน้ามีตาใน
 สังคมมาก (คิกฤทธิ ปราโมช, 2556 : 406-407) อย่างไรก็ตาม โคนสมัยพระเวทอาจยังไม่มี
 ความศักดิ์สิทธิ์เหมือนกับโคในอินเดียในระยะต่อมา เพราะชาวอริยะฆ่าโคเป็นอาหารและ
 เพื่อเป็นพลีแก่เทวดาในการบูชาขัณฑ์ ซึ่งผู้นับถือศาสนาฮินดูในระยะต่อมาไม่กระทำ

ในกรณีของแซมเบีย ม.ร.ว. คิกฤทธิ ปราโมช (2545 : 189-194) ให้ข้อมูลใน
 การบรรยายหัวข้อ “แซมเบีย” ออกรายการ “เพื่อนนอน” เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2508
 ซึ่งภายหลังได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “สงครามผิว” ว่า ชื่อประเทศแซมเบียถูกตั้งขึ้นหลังจากที่
 ดินแดนแห่งนี้ได้พ้นจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษแล้ว สมัยก่อนหน้านั้นใช้ชื่อว่า “โรดีเซีย
 เหนือ” โดยหนึ่งในปัญหาทางเศรษฐกิจที่แซมเบียต้องเผชิญเป็นประจำคือเรื่องการขาดแคลน
 เนื้อโค ทั้งที่ประชาชนก็เลี้ยงโคไว้เป็นจำนวนมาก เรื่องนี้เกิดจากค่านิยมของสังคมที่โคเป็นทรัพย์
 อันมีราคาสูง เป็นสิ่งที่พึงแสวงหา และเป็นสิ่งที่แสดงถึงฐานะทางสังคมของบุคคลด้วย หากใคร
 มีโคจำนวนมากก็จะมียศชื่อเสียง มีคนนับหน้าถือตา ตลอดจนจนเป็นผู้ที่มีเกียรติยศและมีอิทธิพล
 มาก ในการสู้ออกก่อนจะถึงพิธีแต่งงานชาวแซมเบียนิยมใช้โคแทนสินสอดทองหมั้น หากฝ่ายชาย
 นำเงินทองมาเป็นเครื่องหมั้นหมาย ฝ่ายหญิงก็อาจไม่รับ ส่วนใหญ่จะขอรับเฉพาะแต่โคเป็น ๆ
 เท่านั้น ชาวแซมเบียจึงพยายามสงวนโคไว้ใช้ในงานแต่งงานและงานสำคัญอื่น ๆ ดังนั้น ถึงแม้

ประชาชนจะเลี้ยงโคเป็นจำนวนมาก และเนื้อโคก็เป็นอาหารสำคัญอย่างหนึ่งของพลเมือง แต่แฮมเบียร์กลับขาดแคลนเนื้อโคบริโภคจนกระทั่งต้องสั่งซื้อมาจากประเทศที่อยู่ในเขตใกล้เคียง

การขาดแคลนเนื้อโคบริโภคเป็นปัญหาเรื้อรังของแฮมเบียร์ ในสมัยที่อังกฤษปกครองได้พยายามแก้ไขเรื่องนี้ ทว่าไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากค่านิยมในการมีโคไว้เป็นจำนวนมากเป็นแนวคิดดั้งเดิมของคนพื้นเมือง ถึงแม้ชาวอังกฤษที่เข้ามาปกครองจะอยู่ในฐานะชนชั้นสูงในสังคม แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับชาวพื้นเมืองที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ อังกฤษจึงต้องปกครองแฮมเบียร์ในลักษณะละมุนละม่อม และพยายามหลีกเลี่ยงการกระทบหรือการขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อแฮมเบียร์ได้เป็นประเทศเอกราช มีรัฐบาลซึ่งประกอบด้วยคนพื้นเมืองที่เป็นชาวแฮมเบียร์ด้วยกัน การแก้ปัญหาการขาดแคลนเนื้อโคบริโภคก็ไม่มีความคืบหน้าในช่วง พ.ศ. 2508 แฮมเบียร์ซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็กมีโคทั้งหมดประมาณ 1,250,000 ตัว และการฆ่าโคบริโภคอยู่ในอัตราเพียงร้อยละ 3 ต่อปี ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นที่การฆ่าโคสัตว์บริโภคมักจะอยู่ในอัตราร้อยละ 10 หรือร้อยละ 15 ต่อปี รัฐบาลแฮมเบียร์ได้พยายามเปลี่ยนคตินิยมเชื่อถือและค่านิยมของประชาชนเกี่ยวกับโค เช่น ประกาศรับซื้อโคในราคาที่สูงและอื่น ๆ แต่ก็ยังไม่บังเกิดผลเท่าที่ควร

จากสารระดังกล่าวเห็นได้ว่า โคมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวฮรีชในยุคราชเวทในหลากหลายด้าน ทั้งการคมนาคม อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย ตลอดจนเป็นหนึ่งในเครื่องกำหนดฐานะของบุคคลในสังคมด้วย แนวคิดเช่นนี้ใกล้เคียงกับคตินิยมเชื่อถือของประชาชนแฮมเบียร์ที่มองว่าโคเป็นทรัพย์สินมีค่าและเป็นที่ยอมรับ โดยนอกจากจะใช้ในงานสำคัญเช่นงานแต่งงานแล้ว ยังได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินชื่อเสียง อิทธิพล และเกียรติยศแห่งบุคคลอีกประการหนึ่ง

บทสรุป

การศึกษาประเด็นการแบ่งวรรณะโดยอาศัยทรัพย์สินและศักดิ์เป็นหลักยึด ซึ่งปรากฏทั้งในสังคมตะวันตกอย่างอังกฤษ สังคมตะวันออกได้แก่อินเดียและไทย รวมถึงสังคมแฮมเบียร์ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคแอฟริกาใต้ ทำให้ทราบว่าทรัพย์สินและศักดิ์แห่งบุคคลอาจไม่ได้ผูกคู่กันเสมอ ในสังคมอังกฤษสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา พระมหากษัตริย์ได้เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมดในประเทศสมกับพระนามที่พระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนการที่กษัตริย์อังกฤษอนุญาตให้สมณธรรมถึงขุนนางบางกลุ่มเข้าถือที่ดินต่อจากพระองค์นั้น ก่อให้เกิดความผูกมัดในทางทาสขึ้นระหว่างสองฝ่าย และการเข้าถือที่ดินจากกษัตริย์นี้เองที่เป็นเครื่องแบ่งแยกระหว่างสมณบารอนที่หมายถึงขุนนาง กับคนสามัญ ส่วนสังคมไทยในสมัยที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา

ใช้จำนวนไรอันเป็นมาตรฐานที่ใช้วัดพื้นที่นามาวัตศักดิ์ แล้วจึงนำศักดิ์นามาเป็นตัวกำหนดทั้งสิทธิหน้าที่ และฐานะของบุคคล ศักดินาในบริบทของสังคมไทยในสมัยโบราณเป็นเรื่องส่วนตัว และมีพลวัตเนื่องจากขึ้นอยู่กับความประพฤติและการทำความดีความชอบในทางราชการของแต่ละบุคคล สำหรับทรัพย์สินในสังคมอยุธยาสมัยพระเวทและสังคมแซมเบีย อันหมายถึงจำนวนโคที่บุคคลมีอยู่ในครอบครองนั้น แม้จะถูกใช้เป็นเครื่องประเมินฐานะของบุคคลในทำนองเดียวกันกับที่อังกฤษและไทยใช้ศักดินา แต่ก็ยังเป็นเพียงค่านิยมของคนในสังคมที่นำมาสู่ธรรมเนียมประเพณีบางอย่าง ไม่ใช่หลักเกณฑ์ที่มีลักษณะแน่นอนตายตัวหรือที่ถูกบัญญัติไว้เป็นตบตะกุกหมาย

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียน “ฝรั่งศักดินา” ไม่เพียงเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของระบอบฟิวด์ล รวมถึงลักษณะการแบ่งวรรณะด้วยทรัพย์สินและศักดิ์ที่ปรากฏในสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออกดังกล่าวข้างต้น ทว่ายังมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบโต้หนังสือ “โฉมหน้าศักดินาไทย” ของ จิตร ภูมิศักดิ์ (2543) ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในช่วง พ.ศ. 2500 จิตร ภูมิศักดิ์ กล่าวถึงระบบชนชั้นในสังคมศักดินาว่า ประกอบด้วยชนชั้นผู้ซื้อหรือที่เรียกกันทั่วไปว่าชนชั้น “ศักดินา” ได้แก่เจ้าที่ดินและเจ้าขุนมูลนาย และชนชั้นผู้ถูกซื้อหรือได้แก่ผู้ที่ไม่มียุทธินิเทศินทั้งหมด การที่ชนชั้นศักดินามีสิทธิและอำนาจอย่างเด็ดขาดในที่ดินของตน ซึ่งเท่ากับการมีสิทธิและอำนาจอย่างเด็ดขาดทางเศรษฐกิจด้วยนั้น ทำให้ได้อยู่ในฐานะผู้ปกครอง ขณะที่กลุ่มที่ไม่มียุทธินิเทศินต้องตกอยู่ในฐานะผู้ถูกปกครองหรือถูกกดขี่ข่มเหง ทั้งนี้ ประเด็นที่ทำให้ จิตร ภูมิศักดิ์ ถูกต่อต้านอย่างหนักและ “โฉมหน้าศักดินาไทย” ถูกทางการสั่งเก็บในฐานะหนังสือต้องห้าม เกิดจากที่เขาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ไทยตามแนวมาร์กซิสม์ คือ มองประวัติศาสตร์เป็นขบวนการวิวัฒนาการของสังคม โดยมีกรรมสิทธิในปัจจุบันการผลิตเป็นตัวขับเคลื่อน จากสังคมบรรพกาลมนุษย์จึงก้าวเข้าสู่สังคมทาส ตามด้วยสังคมศักดินา ทุนนิยม และสังคมนิยมตามลำดับ

สุกัญญา สุตบรรทัด (2554 : 36-37) ให้ความเห็นในหนังสือ “นักหนังสือพิมพ์ชื่อคึกฤทธิ์” ว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ใช้วรรณกรรมมาเป็นเครื่องมือในการปกป้องสถาบันกษัตริย์อย่างทรงพลัง ยาวนานและต่อเนื่อง ผลงานเรื่อง “ฝรั่งศักดินา” ซึ่งพิมพ์ลงเป็นตอน ๆ ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2500 จนถึงกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2501 สะท้อนเจตนาของเขาที่พยายามชี้ให้เห็นว่า ระบอบศักดินาไทยกับระบอบฟิวด์ลของยุโรปแทบจะไม่มีอะไรเหมือนกัน ขณะที่ความสัมพันธ์ทางสังคมของไทยนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์มากกว่าที่จะเป็นระบบชนชั้น พระมหากษัตริย์ไทยไม่ได้กินแรงประชาชน

ต่างระหว่างพลเมือง กระนั้นก็ยังไม่ถึงขั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่จะนำไปสู่การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมได้ เขายังเน้นย้ำเป็นพิเศษถึงบทบาทของพุทธศาสนาในฐานะปัจจัยยึดเหนี่ยวชาวไทยให้เป็นปึกแผ่นอันเดียวกัน การที่ “ไผ่แดง” เป็นนวนิยายต่อต้านระบอบสังคมนิยม ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตั้งใจสร้างตัวละคร แก้วน แก่นกำจร ชายหนุ่มไฟแรงที่สนใจแนวคิดสังคมนิยม เพื่อประชดกลุ่มปัญญาชนที่มีความคิดแบบฝ่ายซ้ายในสังคมไทยสมัยนั้น โดยมองว่าความคลั่งไคล้กระแสแนวคิดใหม่ของคนกลุ่มนี้ เป็นไปเพื่อแสดงตัวตนตามประสาคนรุ่นใหม่มากกว่าที่จะพุ่งเป้าไปถึงเรื่องใหญ่อย่างความเจริญก้าวหน้าของชาติบ้านเมือง ความเป็นคนหนุ่มทำให้ แก้วน แก่นกำจร รู้สึกตื่นเต้นกับแนวคิดสังคมนิยมที่เผยแพร่เข้ามาจากกรุงเทพฯ และเมื่อเงื่อนไขข้อนี้มาผนวกกับแรงปรารถนาที่จะให้ตัวเองโดดเด่นขึ้นเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนรอบข้าง แก้วน แก่นกำจร ก็ต้องหาจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ ในความเป็นจริง แก้วน แก่นกำจร ไม่ได้เข้าใจระบอบสังคมนิยมอย่างถ่องแท้ หลายต่อหลายครั้งที่บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในหมู่บ้านไผ่แดงอย่างกำนันเจิม และสมภารกร่างซึกใช้ไล่เรื่องถึงกระแสแนวคิดใหม่ แก้วน แก่นกำจร ก็มักจะจมนุ่ม ไม่สามารถอธิบายอุดมการณ์ทางการเมืองที่ตนกำลังเชิดชูบูชาได้

กระแสต่อต้านระบอบสังคมนิยมไม่เพียงเกิดขึ้นในประเทศไทยเพียงแห่งเดียว ทว่ามีขึ้นอย่างกว้างขวางในยุโรปช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จอร์จ ออร์เวลล์ (George Orwell) เป็นนักเขียนชาวอังกฤษที่เกลียดชังระบอบสังคมนิยมอย่างไม่ปิดบัง อันนำไปสู่การเขียนนวนิยายสมมติเรื่อง “1984” เพื่อแสดงเจตนาอยากให้อังกฤษและยุโรปคงระบอบทุนนิยมเอาไว้ ออร์เวลล์ (2563) ไม่เห็นด้วยกับการมองประวัติศาสตร์มนุษย์ว่าเป็นกระบวนการวิวัฒนาการของสังคมโดยมีระบอบสังคมนิยมเป็นจุดสูงสุดของการพัฒนา เขากล่าวว่าการแบ่งคนในสังคมออกเป็นสามกลุ่มได้แก่ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นต่ำ มีมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ และแม้จะมีการปรับเปลี่ยนสัดส่วนในแต่ละชนชั้นไปเรื่อย ๆ แต่โครงสร้างสังคมดังกล่าวไม่เคยเปลี่ยนแปลงตามความเห็นของออร์เวลล์ ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นต่ำมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เพราะชนชั้นต่ำถูกกดขี่จนหมดแรงจากการทำงานที่หนักหนาสาหัสและจากปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวัน จนไม่อาจคำนึงถึงเรื่องใหญ่อย่างเรื่องการโค่นล้มชนชั้นสูงหรือการเปลี่ยนแปลงระบอบ ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นกลางต่างหากที่นำไปสู่การปฏิวัติ และเนื่องจากชนชั้นกลางมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับชนชั้นต่ำ เข้าใจความใฝ่ฝันของชนชั้นต่ำในเรื่องความเสมอภาคและความยุติธรรม จึงสามารถดึงชนชั้นต่ำซึ่งเป็นประชากรส่วนมากมาเป็นพวก ด้วยการชูประเด็นที่ชนชั้นต่ำต้องการให้เป็นอุดมการณ์แห่งการปฏิวัติ

ขบวนการเปลี่ยนแปลงระบอบจึงดูเหมือนถูกขับเคี่ยวและเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชนชั้นต่ำทุกครั้ง แต่ในความเป็นจริง ชนชั้นกลางต่างหากที่เป็นฝ่ายบงการทุกอย่างและได้รับประโยชน์เต็มที่ ออร์เวลล์ตั้งข้อสังเกตใน “1984” ว่ากลุ่มที่ขึ้นมาใช้อำนาจใหม่ในระบอบสังคมนิยมล้วนแต่เป็นชนชั้นกลางประเภทกินเงินเดือนและชนชั้นที่ใช้แรงงานระดับบนในอดีต กรรมกรอาชีพมีโอกาเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคก็จริง แต่ก็ยังเป็นเพียงสมาชิกชั้นนอกที่ทำงานรับใช้พรรคและฝ่ายบริหารชนิดหน้ามืดตามัว ขณะที่สมาชิกชั้นในที่เป็นมันสมองของพรรค มีสิทธิและอำนาจอย่างเด็ดขาดในการปกครอง และในทางเศรษฐกิจ ไม่ต่างอะไรกับเจ้าที่ดินและเจ้าขุนมูลนายในระบอบศักดินา กับทั้งชนชั้นสูงในระบอบทุนนิยม

เฮล์มุต เช็ค (Helmut Schoeck) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันมีความเห็นว่า วิวัฒนาการทางสังคมเกิดจากแรงริษยาของมนุษย์ ซึ่งสวนทางกับแนวคิดของมาร์กซ์ที่มองว่าความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมมาจากความขัดแย้งระหว่างความสัมพันธ์การผลิตกับลักษณะของการผลิต เช็คกล่าวว่ามนุษย์ตกอยู่ใต้อำนาจของความริษยาโดยเริ่มตั้งแต่ความอิจฉาเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในครอบครัว เหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความริษยารุนแรงกว่าสัตว์โลกอื่น ๆ ก็เพราะมีระยะเวลาแห่งความเป็นเด็กยาวนานกว่า ทำให้ความริษยาได้ฝังรากลึกเข้าไปในใจ คนที่มีความริษยาจะมีแต่ความคิดในทางลบซึ่งบางครั้งก็กลายเป็นความคิดที่จะทำลาย เช็คตั้งข้อสังเกตว่า ความริษยาไม่ค่อยปรากฏระหว่างกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันมาก แต่มักมีขึ้นกับกลุ่มที่มีฐานะใกล้เคียงกัน ซึ่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2518: 104-106) ได้ขยายแนวคิดนี้ด้วยการยกตัวอย่างง่าย ๆ ว่า กรรมกรที่อยู่ในเรือนไม้ 2 ห้องได้ดูสูงในเนื้อที่ดิน 40 ตารางวา ย่อมไม่ริษยาเศรษฐีที่อยู่ในตึกใหญ่ 2 ชั้น มีห้องพักถึง 15 ห้องในพื้นที่ดิน 10 ไร่ คนที่ริษยาเศรษฐีจะต้องเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน อาศัยในตึก 2 ชั้นเหมือนกัน เพียงแต่มีจำนวนห้องที่น้อยกว่าและอยู่ในเนื้อที่ดินที่น้อยกว่า ดังนั้น การที่นักการเมืองพยายามนำคนที่อยู่ในระดับต่ำสุดมาเปรียบเทียบกับคนที่อยู่ในระดับสูงสุดจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกปั่นทางการเมืองเท่านั้น แนวคิดของเช็คที่ว่าแรงริษยาเป็นมูลเหตุนำไปสู่วิวัฒนาการทางสังคมมนุษย์ ทำให้เข้าใจกระบวนการต่อสู้ระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นกลางที่ออร์เวลล์นำเสนอใน “1984” มากขึ้น ในเมื่อจุดมุ่งหมายหลักของชนชั้นกลางคือการขึ้นไปสลับที่กับชนชั้นสูง การปฏิวัติที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์จึงมีแนวทางหลักเดียวกันคือ หลั่งครองอำนาจได้ระยะหนึ่ง ชนชั้นสูงก็จะเริ่มขาดประสิทธิภาพในการปกครอง เปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางทำการปฏิวัติโค่นล้มระบอบเดิมและสถาปนาระบอบใหม่ อย่างไรก็ตาม ทันทีที่บรรลุวัตถุประสงค์ ชนชั้นกลางก็จะ

ปรับเปลี่ยนสภาพของตนเองขึ้นเป็นชนชั้นสูง แล้วผลักดันชั้นต่ำจากที่เป็นพันธมิตรในขบวนการต่อสู้ให้กลับสู่ความเป็นทาสเหมือนเดิม

เมื่อ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เข้าสู่วงการการเมือง ดูเหมือนเขาได้ผ่อนปรนและประนีประนอมกับฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งฝ่ายที่นิยมระบอบสังคมนิยมด้วย ซึ่งเห็นได้จากกรเขียนหนังสือเรื่อง “ทุนนิยมคืออะไร” ใน พ.ศ. 2517 เพื่อใช้ประกอบการประชาสัมพันธ์พรรคกิจสังคมที่เขาเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นหัวหน้าพรรค หลังขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ. 2518 ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็พยายามลดช่องว่างระหว่างชนชั้น และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้วยนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเห็นชัดที่สุดคือนโยบาย “เงินผัน” ด้านการต่างประเทศนั้น เขาดำเนินนโยบายผูกมิตรกับประเทศจีนซึ่งปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม อันนำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 อย่างไรก็ตาม การที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แสดงตนเป็นผู้พิทักษ์ระบบประเพณีนิยมและกษัตริย์นิยมตลอดมา ทำให้กลุ่มที่เชิดชูระบอบสังคมนิยมมองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่า เป็นเพียงการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทใหม่ และมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองมากกว่าที่จะเป็นการยอมรับจุดเด่นของระบอบสังคมนิยมโดยแท้ อำนาจ ยุทธวิวัฒน์ เขียนหนังสือ “ได้ ... คึกฤทธิ์ ปราโมช ทุนนิยมคืออะไร?” ใน พ.ศ. 2517 เพื่อปฏิเสธแนวคิด “ระบบนายทุนสังคมนิยม” ที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นำเสนอไว้

อำนาจ ยุทธวิวัฒน์ ไม่เห็นด้วยที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่า “สังคมนิยมก็ยังมีตัวอย่างอันดีหลายอย่างที่ให้ได้ และถ้าจะว่าไปแล้วก็เป็นคุณความดีของทั้งสองระบบที่ทุนนิยมยอมรับในความคิดของสังคมนิยม และรับเอาความคิดหลายอย่างที่เริ่มขึ้นในสังคมนิยมเอามาใช้ในระบบของตน เช่นการวางแผนเศรษฐกิจของรัฐเป็นส่วนรวม เป็นต้น” ทั้งนี้ เพราะมองว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เพียงยอมรับวิธีการบางอย่างเท่านั้น ไม่ใช่การยอมรับระบบใด ๆ ในระบอบสังคมนิยม การที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เสนอทฤษฎี “ระบบนายทุนสังคมนิยม” หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมโดยประยุกต์ใช้วิธีการบางอย่างของระบอบสังคมนิยม ผิดกับกฎวิวัฒนาการสังคมที่ระบอบสังคมนิยมแต่ละระบอบมีหน้าที่เฉพาะตัวทางประวัติศาสตร์ และมีพัฒนาการในลักษณะเป็นกระบวนการจากที่ต่ำขึ้นไปที่สูง เป็นต้นว่า สังคมทาสต้องก้าวหน้าและล้ำเลิศกว่าสังคมบรรพกาล สังคมศักดินาต้องก้าวหน้าและล้ำเลิศกว่าสังคมทาส สังคมทุนนิยมต้องก้าวหน้าและล้ำเลิศกว่าสังคมศักดินา และสังคมนิยมต้องก้าวหน้าและล้ำเลิศกว่าสังคมทุนนิยม ในอนาคตสังคมนิยมที่ก้าวหน้าและล้ำเลิศกว่าสังคมนิยมจะต้องเข้ามาแทนที่ระบอบเดิมอย่างไม่ต้องสงสัย

เป็นที่น่าสังเกตว่านักวิชาการส่วนใหญ่พิจารณาวิวัฒนาการทางสังคมมนุษย์บนพื้นฐานของกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จ โดยมองว่าการเสื่อมถอยของระบบหนึ่งย่อมนำไปสู่การเกิดขึ้นของอีกระบบหนึ่งเพราะบทเรียนในประวัติศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าสร้างแนวคิดทฤษฎีไปในทางนั้น อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่การปฏิวัติเดือนตุลาคม พ.ศ. 2460 อันนำไปสู่การสถาปนาสหภาพโซเวียตด้วยระบบสังคมนิยมใน พ.ศ. 2465 ระบบสังคมนิยมและระบบทุนนิยมก็ดำรงอยู่ควบคู่กันเสมอมา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการแบ่งการเมืองออกเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์นำโดยโซเวียตรัสเซียและจีน กับฝ่ายเสรีที่นำโดยสหรัฐอเมริกา และในบางช่วงถึงแม้ความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจรุนแรงถึงขั้นจวนเจียนจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 3 แต่ระบบการปกครองทั้งสองก็ยังคงอยู่คู่ขนานกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมดังกล่าวข้างต้น ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโลกตลอดหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่า ชนชั้นผู้นำในประเทศต่าง ๆ ได้พยายามปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่ เพื่อให้ระบบการปกครองที่ใช้กันอยู่นั้นดำรงอยู่ต่อไป ในเมื่อขบวนการปฏิวัติในอดีตให้บทเรียนแล้วว่าช่องว่างระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นต่ำซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ เป็นจุดอ่อนที่ทำให้เกิดการปลุกปั่นทางการเมืองขึ้น ผู้นำประเทศสังคมนิยมอย่างเหมาเจ๋อตงและโจจิมินห์จึงได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการวางนโยบายที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีการเปรียบเทียบว่านักปฏิวัติเสมือนปลาส่วนประชาชนคูดังน้ำ ปลาจะยังชีพได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในน้ำเท่านั้น นักปฏิวัติต้องอาศัยประชาชนในการขับเคลื่อนสังคมและสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทุกอย่าง สำหรับประเทศที่ปกครองด้วยระบบทุนนิยม รวมถึงดินแดนที่สถาบันพระมหากษัตริย์ยังคงมีบทบาทสำคัญ ไม่เพียงชนชั้นผู้นำเท่านั้นที่พยายามปรับตัวให้ใกล้ชิดกับประชาชน แต่ชนชั้นสูงก็ต้องลดศักดิ์ลงมาให้มีความใกล้ชิดกับราษฎรให้มากที่สุด ดังนั้น พลวัตทางการเมืองนอกจากจะมาพร้อมกับการผลัดเปลี่ยนระบบการปกครองอย่างในอดีต ยังได้เกิดขึ้นภายในระบอบเดียวกันด้วย อำนาจ ยุทธวิธีฉันทน์ (2517) ให้ข้อมูลว่า ก่อนการปฏิวัติประเทศจีนล้ำหลังกว่าประเทศทุนนิยมกว่า 200 ปี แต่หลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเพียง 25 ปี จีนก็สามารถก้าวขึ้นมาสู่อันดับที่ไล่เลี่ยกับประเทศทุนนิยมที่ล้ำหน้าที่สุดในด้านการผลิต กรณีของโซเวียตรัสเซียก็เช่นเดียวกัน ก่อนการปฏิวัติเดือนตุลาคม รัสเซียล้ำหลังกว่าประเทศทุนนิยมตะวันตกมากกว่าหนึ่งศตวรรษ แต่หลังสหภาพโซเวียตได้สถาปนาขึ้นเพียง 35 ปี (จนถึงระยะที่สตาลินถึงแก่อสัญกรรม) ก็สามารถก้าวขึ้นมาสู่อันดับที่ไล่เลี่ยกับประเทศทุนนิยมที่ล้ำหน้าที่สุดในด้านการผลิต อย่างไรก็ตาม ควบคู่กับความโดดเด่นดังที่กล่าวมา ระบบสังคมนิยมก็ปรากฏข้อบกพร่องหลายอย่างซึ่งนำไปสู่การล่มสลายของเยอรมนีตะวันออกและอีกหลายประเทศในช่วง พ.ศ. 2532

สหภาพโซเวียตใน พ.ศ. 2534 รวมถึงวิกฤตการณ์ทางสังคมของจีนจากการปฏิวัติวัฒนธรรมที่กินเวลายาวนานถึง 10 ปี (พ.ศ. 2509–2519) ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นไม่เพียงลดทอนบทบาทที่เหมาะสมต่อชนชาติจีน ทว่ายังส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนด้วย อย่างไรก็ตาม หลังผ่านพ้นวิกฤตการณ์ทางสังคมดังกล่าวมา รัฐบาลจีนมีการปรับเปลี่ยนนโยบายหลายอย่างทางสังคม วัฒนธรรม การต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจ ที่นำเอาวิธีการบางอย่างของระบบทุนนิยมเข้ามาประยุกต์ใช้ เช่น เปิดโอกาสให้หน่วยงานเอกชนมีบทบาทในการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจภายใต้การติดตามและควบคุมอย่างใกล้ชิดจากส่วนกลาง ส่งผลให้ประเทศมีพัฒนาการในแบบก้าวกระโดดและกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ความสำเร็จจากการปรับตัวของจีนทำให้ต้องย้อนกลับมาพิจารณาวิสัยทัศน์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อีกครั้ง ที่มองว่าระบบทุนนิยมและระบบสังคมนิยมล้วนแต่มีจุดเด่นและข้อจำกัดของตัวเอง และผู้นำประเทศควรนำจุดเด่นของแต่ละระบบมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ เป็นวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีประโยชน์อย่างยิ่งในบริบทของหลายประเทศในยุคปัจจุบันนี้ ทั้งยังทำให้ตั้งข้อสังเกตได้อีกอย่างคือ ระบบการปกครองไม่ใช่ปัจจัยก่อเกิดปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ ทางสังคม แต่อยู่ที่ตัวบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองและทางเศรษฐกิจมากกว่า

การแบ่งคนออกเป็นวรรณะแม้จะถูกยกเลิกไปแล้วโดยนิรันดร์ ทำให้พลเมืองในประเทศมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมาย แต่ในทางพฤตินัยการแบ่งชนชั้นในสังคมยังคงอยู่เสมอมา ที่ดินเป็นทรัพย์สินที่ได้รับความนิยม และถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินฐานะและอำนาจวาสนาของบุคคลในยุคปัจจุบันไม่ต่างจากสมัยศักดินา ขณะที่ทรัพย์สินเป็นวัตถุที่มีรูปร่างเป็นรูปธรรม เช่น โด่ ซลข แม้จะมีคุณค่าทางเศรษฐกิจและโภชนาการ แต่บทบาทในเรื่องการกำหนดฐานะของบุคคลได้ยุติลงแล้ว ค่านิยมเกี่ยวกับที่ดินย่อมเกิดจากเงื่อนไขหลายอย่างเมื่อมองในเชิงคติชนวิทยา ความผูกพันที่มนุษย์มีต่อ “พสุธา” หรือ “ธรณี” ไม่เพียงมาจากการเป็นทรัพย์สินที่ใช้กำหนดศักดิ์แห่งบุคคลอย่างเดียว ทว่ายังเกิดจากคุณสมบัติของดินในฐานะที่เป็นแหล่งกำเนิดของสรรพสิ่ง พื้นแผ่นดินเปรียบเสมือนมารดาที่เปี่ยมด้วยพลัง เป็นทั้งผู้ให้กำเนิด อุ้มชูเลี้ยงดู และเป็นผู้คุ้มครองรักษามนุษย์ให้อยู่รอดปลอดภัยด้วย

ในเทพปกรณัมของกรีกมีเรื่องเล่าว่า เฮอรัคลีสเป็นบุตรของเทพเจ้าซุสกับนางมนุษย์ชื่อว่าอัลค์เมนา เนื่องจากเทพีเฮราพระชายาของเทพเจ้าซุสเป็นคนขี้อิจฉา พระนางจึงโกรธแค้นเมื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างพระสวามีกับนางมนุษย์อัลค์เมนา แล้วเกิดความชิงชังต่อเฮอรัคลีส หลังแต่งงานกับราชาธิดาของกษัตริย์แห่งเมืองทีบส์ เฮอรัคลีสและภรรยาถูกลูก

ด้วยกันหลายคนและครอบครัวของพวกเขาที่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ต่อมาเทพีเฮราบันดาลให้เฮอร์คิวลิสเสียสติจนลงมือฆ่าภรรยาและลูก ๆ เมื่อได้สติกลับคืนมาแล้ว เขารู้สึกเสียใจอย่างยิ่งกับเรื่องที่เกิดขึ้น และตามประเพณีผู้ประพาศติผิดจะต้องทำเรื่องยากถึง 12 เรื่องเพื่อชดใช้กับสิ่งที่กระทำลงไป หนึ่งในนั้นคือการสังหารแอนเทออุส ยักษ์ร่างใหญ่ที่มีกำลังแข็งแรง และเป็นบุตรของโพไซดอน เทพเจ้าผู้คุมครองท้องทะเลและห้วงน้ำ กับไกอาเทพีองค์แรกของโลกซึ่งร่างของพระนางคือพื้นพิภพและเป็นแหล่งกำเนิดของสรรพสิ่ง ในระหว่างต่อสู้กับยักษ์ร่างใหญ่ เฮอร์คิวลิสรู้สึกแปลกใจอย่างมากเพราะทุกครั้งที่แอนเทออุสถูกเหวี่ยงลงกับพื้น เขาก็พลังได้พลังกลับคืนมา มีหน้าซึ้งแข็งแรงกว่าเดิมเสียอีก ทำยที่สุดเฮอร์คิวลิสก็ตระหนักได้ว่า เทพีไกอาในฐานะมารดาผู้เป็นแหล่งกำเนิดของสรรพสิ่งและเป็นผู้ปกป้องรักษา ได้เสริมพลังให้แก่แอนเทออุสในฐานะบุตร เฮอร์คิวลิสจึงรับมือด้วยการยกร่างอันใหญ่โตของแอนเทออุสให้อยู่ห่างไกลจากพื้นดิน ทำให้พลังในตัวเขาค่อย ๆ หมดไป จากนั้นก็บดขยี้เข้ายักษ์ร้ายให้ตายอยู่บนที่สูง

มโนคติที่แผ่นดินเปรียบเสมือนมารดาผู้ให้กำเนิดยังสะท้อนจากประเพณีการฝังศพของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มทั่วโลก โดยมองว่ามนุษย์ทุกคนถือกำเนิดมาจากครรภ์มารดา ดังนั้นพฤติกรรมการขุดหลุมฝังศพ ใสร่างผู้วายชนม์ลงไปแล้วกลบดินให้มิดชิด จึงอุปมาเหมือนกับการใสร่างของใครสักคนกลับสู่ครรภ์มารดา เพื่อว่าเขาจะได้กลับมาเกิดใหม่อีกครั้ง นอกจากนั้น การมองสตรีในเชิงอุปลักษณ์ว่าดุจดั่งพื้นดินที่พร้อมจะให้กำเนิด ยังสะท้อนจากสัญลักษณ์เชิงเทพปกรณัมที่เป็นภาพการร่วมประเวณีระหว่างคันทันไธกับผืนแผ่นดินด้วย “อำนาจวิเศษของเธอ [สตรี] คืออำนาจวิเศษในการให้กำเนิดและการเลี้ยงดู เช่นเดียวกับที่ผืนแผ่นดินกระทำอำนาจวิเศษของผู้หญิงจึงเกื้อหนุนอำนาจวิเศษของผืนแผ่นดิน ในประเพณีระยะแรกนั้น ผู้หญิงคือผู้ทำการเพาะปลูกคนแรก เพิ่งระยะหลังจากนั้น เมื่อในระบอบวัฒนธรรมขั้นสูงมีการประดิษฐ์คันทันไธ ผู้ชายจึงกลับมาเป็นผู้นำทางการเกษตรอีกครั้ง แล้วการเลียนแบบการร่วมประเวณีด้วยภาพคันทันไธที่ไกลลงไปในพื้นที่ผืนแผ่นดินก็กลายเป็นสัญลักษณ์เชิงเทพปกรณัมที่มีความสำคัญ” (โจเซฟ แคมพ์เบลล์ และ บิลล์ มอยเยอร์ส, 2551: 210)

ความหมายเชิงสัญลักษณ์อุปลักษณ์ของพื้นดินจากมุมมองคติชนวิทยา ทำให้เข้าใจมโนทัศน์และความผูกพันที่มนุษย์มีต่อแผ่นดินมากขึ้น และเป็นอีกมิติหนึ่งที่ช่วยอธิบายสาเหตุที่มนุษย์ให้ความสำคัญกับที่ดินในฐานะเป็นเกณฑ์กำหนดฐานะและอำนาจวาสนาของบุคคลในสังคมมากกว่าและยาวนานกว่าทรัพย์สินที่มีรูปร่างอย่างเป็นรูปธรรมอย่างอื่นทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

- จิตร ภูมิศักดิ์. (2543). **โฉมหน้าศักดินาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- โจเซฟ แคมพ์เบลล์ และ บิลล์ มอยเยอร์ส. (2551). **พลาณาภพแห่งเทพปรณัม** (บารมี บุญทรง, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2518). **จากหน้าห่า น.ส.พ. สยามรัฐ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก่อนเป็นนายกรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2545). **สงครามผิว**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2548). **ฝรั่งศักดินา**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2552). **ไม้แดง** (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2553). **สามนคร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2556). **ธรรมแห่งอริยะ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- สุกัญญา สุตบรรทัด. (2554). **นักหนังสือพิมพ์ชื่อคึกฤทธิ์**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- อำนาจ ยุทธวิวัฒน์. (2517). **ได้ ... คึกฤทธิ์ ปราโมช ทูนิยมคืออะไร?**. กรุงเทพฯ: ประชาธรรม.

แนวทางการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน

Guidelines for Enhancing Health Literacy in Schools

นัฐพล ปันสกุล^{1*}

Nattapon Pansakun^{1*}

¹ สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Division of Health Promotion, Faculty of Public Health, University of Phayao, Phayao 56000

* Corresponding author: nattapon.pa@up.ac.th

Received: July 31, 2023; Revised: November 20, 2023; Accepted: December 12, 2023

บทคัดย่อ

การลงทุนในเด็กวัยเรียนด้วยการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เป็นการวางรากฐานของการพัฒนาระบบสุขภาพที่คุ้มค่า เพราะการเสริมสร้างสมรรถนะด้านสุขภาพจะนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีทั้งปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพแก่เด็กวัยเรียนและบุคลากรในโรงเรียนจึงมีความสำคัญ บทความฉบับนี้จึงมุ่งนำเสนอถึงแนวคิด ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความสำคัญของความรู้ด้านสุขภาพในเด็กวัยเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพ สภาวะสุขภาพ และผลลัพธ์ด้านการศึกษา มาตรฐานการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน 8 ด้าน และทิศทางการดำเนินงานเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งจะเป็แนวทางสำคัญของการพัฒนาสุขภาพควบคู่กับการศึกษาสำหรับเด็กวัยเรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา และนำไปสู่เป้าหมายเชิงปฏิบัติและเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยเรียนต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาดน การส่งเสริมสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สุขภาพเด็กวัยเรียน

Abstract

Investing in health literacy for school-age children is of utmost importance, particularly in developing regions, as it can serve as the foundation for the development of a cost-effective healthcare system. Equipping school-age children and school personnel with health knowledge not only promotes good health outcomes in the present but also ensures a healthier future. The aim of this article is to provide a comprehensive understanding of health literacy, highlight its importance among school-age children, explore its relationship with health status and educational outcomes, and present the standards for promoting health literacy in schools across eight domains. Additionally, the academic article addresses directions for action on health literacy in schools. These guidelines can hold immense significance for the comprehensive development of school-age children in the 21st century, addressing their physical, mental, social, and spiritual well-being. Integration of health education with formal education sets practical objectives and fosters a deeper understanding of the critical role of health literacy in children's growth.

Keywords: Human development, Health promotion, Health literacy, Health-promoting school, School-age children's health

บทนำ

หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health-promoting School) ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลกมาอย่างต่อเนื่อง (World Health Organization, 2022) ปัจจุบันเด็กวัยเรียนยังคงมีแนวโน้มเผชิญกับความท้าทายด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์โลก สภาวะภูมิอากาศ เทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงปัญหาโรคติดเชื้อ โดยเฉพาะผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ความรอบรู้ด้านสุขภาพกลายเป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญเพิ่มขึ้น (Okon et al., 2020) สอดคล้องกับคำประกาศเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Declaration) ในการประชุมส่งเสริมสุขภาพระดับโลกในปี ค.ศ. 2016 องค์การอนามัยโลกเน้นย้ำถึงการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่ประชากรโลก ควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่เด็กวัยเรียนในโรงเรียนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนใน

โรงเรียน (World Health Organization, 2017) เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ทางสุขภาพควบคู่กับการศึกษา

ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพเป็นปัจจัยกำหนดสุขภาพที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพในการขับเคลื่อนให้เกิดความเป็นธรรมด้านสุขภาพ พัฒนาสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals; SDGs) (Bröder et al., 2018; Nutbeam & Muscat, 2021; World Health Organization, 2017) ดังนั้น หลายประเทศทั่วโลกจึงมีการปรับเปลี่ยนแนวคิด การวิจัย รูปแบบการปฏิบัติ และนโยบายเกี่ยวกับความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพ จากเดิมมุ่งเน้นเฉพาะสถานบริการสุขภาพไปสู่บริบทที่กว้างขึ้น เช่น โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงาน เป็นต้น โดยกำหนดเป้าหมายให้เกิดการเรียนรู้ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นบริบทหลักในการพัฒนาการศึกษาไปสู่ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพ (Vamos et al., 2020) สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ. 2021 ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในเด็กวัยเรียน รวมถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อสุขภาพอันเกิดจากการเลือกใช้ข้อมูล (Okan et al., 2023; World Health Organization, 2021) โดยผลการศึกษาวิจัยความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพในเด็กวัยเรียน พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับสูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลลัพธ์สุขภาพที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Fleary et al., 2018; Paakkari et al., 2019) และจากผลการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพในเด็กวัยเรียน พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างด้านสุขภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงบันดาลใจในการเรียน (Paakkari et al., 2019)

ดังนั้น การลงทุนด้านสุขภาพในเด็กวัยเรียนด้วยการพัฒนาความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นการวางรากฐานของการพัฒนาระบบสุขภาพที่คุ้มค่า (World Health Organization, 2021) เพราะการเสริมสร้างสมรรถนะด้านสุขภาพจะนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมถึงลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพโดยรวมของประเทศจากการเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพทั้งเด็กวัยเรียนและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม (Equality) และเป็นธรรม (Equity) (Okan et al., 2020; Paakkari et al., 2019) บทความฉบับนี้ จึงมุ่งนำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญและแนวคิดการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน

ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาสุขภาพควบคู่กับการศึกษาสำหรับเด็กวัยเรียนในศตวรรษที่ 21

แนวคิดความรอบรู้ด้านสุขภาพ

“ความรอบรู้ด้านสุขภาพ” แตกต่างกับ “การส่งเสริมสุขภาพ” หรือ “การให้สุขศึกษา” ไม่สามารถใช้แทนกันได้ เพราะความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นเครื่องมือเชิงปฏิบัติในการกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ใช้ในการแก้ปัญหาสุขภาพและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและทรัพยากรในการดำเนินการ โดยเฉพาะในสภาวะการณ์โลกปัจจุบัน อิทธิพลจากสื่อดิจิทัลและความก้าวหน้าของดิจิทัลเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน (Okan et al., 2020)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีความสำคัญต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี และกำหนดให้เป็นพื้นฐานของการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั่วโลกภายในปี ค.ศ. 2030 รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาสุขภาพดีถ้วนหน้า (Health for All) ดังนั้น ประชากรทุกคนจึงจำเป็นต้องมีทักษะความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อใช้ในการป้องกันโรคและดูแลสุขภาพตนเอง (The Lancet, 2022) เดิมองค์การอนามัยโลกนิยามความรอบรู้ด้านสุขภาพ หมายถึง ทักษะทางความคิดและสังคม เพื่อเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจและความสามารถระดับบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลสุขภาพในการส่งเสริมและธำรงรักษาสุขภาพที่ดี (Nutbeam & Muscat, 2021) ต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาจากเดิมเน้นความสามารถของแต่ละบุคคล ในการอ่านและทำความเข้าใจข้อมูลด้านสุขภาพ เป็นการเน้นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้อย่างแรงจูงใจ และสมรรถนะของบุคคลในด้านสุขภาพ (Nutbeam et al., 2018) ความรอบรู้ด้านสุขภาพจึงเปรียบเสมือนทรัพยากรส่วนบุคคล ช่วยเสริมทักษะในการตัดสินใจด้านสุขภาพแก่บุคคลในชีวิตประจำวัน และยังเป็นปัจจัยกำหนดสุขภาพที่สำคัญ (Bröder et al., 2018; World Health Organization, 2017)

อย่างไรก็ตาม ประชากรทั่วโลกจำนวนมากยังไม่สามารถใช้ข้อมูลสุขภาพสร้างทางเลือกในการตัดสินใจและดูแลสุขภาพตนเองได้ แม้แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความเข้มแข็งด้านระบบบริการสุขภาพ (Kickbusch et al., 2013; The Lancet, 2022) เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการมุ่งเน้นเฉพาะในระดับบุคคล ปราศจากแรงสนับสนุนทางสังคมย่อมไม่เอื้อให้เกิดทางเลือกสุขภาพที่หลากหลาย การตัดสินใจด้านสุขภาพมักเกิดขึ้นสูงสุดเพียงในระดับครอบครัว ในขณะที่สุขภาพในระดับชุมชนกลับถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยอื่นที่

อยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคล นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดด้านการวิจัยและพัฒนา การเลือกปฏิบัติและความเหลื่อมล้ำยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนเกิดผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ความล้มเหลวด้านสุขภาพ (The Lancet, 2022)

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์โลกและความก้าวหน้าทางวิชาการ จึงมีการขยายขอบเขตนิยามความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อมุ่งขจัดความเหลื่อมล้ำ บรรลุถึงความเป็นธรรม และนำความรอบรู้ด้านสุขภาพไปพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชากร มุ่งเน้นให้เกิดทักษะการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพมากกว่าเพียงการทำความเข้าใจ และบรรลุถึงการตัดสินใจที่รอบรู้มากกว่าการตัดสินใจที่เหมาะสม จึงมีการรวบรวมมุมมองด้านสุขภาพจากองค์กรทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและวางแนวทางการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ ภายใต้โครงการประชาชนสุขภาพดีภายในปี ค.ศ. 2030 (Healthy People 2030) โดยขยายนิยามความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับบุคคล (Personal Health Literacy) คือ ระดับความสามารถของบุคคลในการค้นหา ทำความเข้าใจ ใช้ข้อมูลและบริการสุขภาพในการตัดสินใจ และดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับตนเองและผู้อื่น ส่วนความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับองค์กร (Organizational Health Literacy) คือ ระดับความสามารถขององค์กรในการส่งเสริมแต่ละบุคคลอย่างเป็นธรรมในการค้นหา ทำความเข้าใจ ใช้ข้อมูลและบริการสุขภาพในการตัดสินใจ และดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับตนเองและผู้อื่น จากนิยามดังกล่าว ความรอบรู้ด้านสุขภาพจึงเป็นแนวคิดเชิงสัมพันธที่ต่อพัฒนาพร้อมกันทั้งในระดับบุคคลและองค์กร (Brach & Harris, 2021; Santana et al., 2021)

ดังนั้น การพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่เด็กวัยเรียนในโรงเรียน ควรพัฒนาแบบควบคู่ คือ โรงเรียนในฐานะองค์กรเป็นกรอบหลักสำหรับการดำเนินงานในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่เด็กวัยเรียนในฐานะระดับบุคคล รวมถึงครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองและครอบครัว การพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ ควรพัฒนาโดยการผนวกเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน มีการออกแบบและปรับให้เข้ากับความต้องการหรือบริบทของเด็กวัยเรียน ครู โรงเรียน และชุมชน โดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมและความพยายามร่วมกันอย่างแท้จริง รวมถึงการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ ไม่เฉพาะแต่หน่วยงานด้านสุขภาพเท่านั้น (The Lancet, 2022) นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีศักยภาพในการจัดการกับความเหลื่อมล้ำระดับบุคคลในด้านการเรียนรู้ให้แคบลง (Kirchhoff et al., 2022) อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนนโยบายและจัดสรรทรัพยากรในการลงทุนเกี่ยวกับความรอบรู้

ด้านสุขภาพในทุกภาคส่วนอย่างเป็นทางการยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายมากกว่าความล้มเหลวของการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Okan et al., 2023)

ความสำคัญของความรอบรู้ด้านสุขภาพในเด็กวัยเรียน

วัยเรียนเป็นช่วงเวลาสำคัญของชีวิตและส่งผลต่อการเติบโตสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังนั้น หากเด็กวัยเรียนได้รับการพัฒนาสุขภาพ สังคม และการศึกษา ผ่านกระบวนการบูรณาการอย่างสมบูรณ์ย่อมเกิดการพัฒนาศมรรถนะและพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ตลอดจนถ่ายทอดไปสู่ประชากรรุ่นต่อไป (Inchley et al., 2016) อย่างไรก็ตาม สุขภาพเด็กวัยเรียนยังคงไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ใจอย่างเหมาะสม จากผลการศึกษา พบว่า เกือบทุกประเทศในทวีปยุโรป ภาวะโรคและการเจ็บป่วยของเด็กวัยเรียนมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากโรคเฉียบพลันและการเจ็บป่วยทางกายไปสู่ภาวะโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น รวมถึงปัญหาสุขภาพจิต (Dick & Ferguson, 2015) นอกจากนี้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพยังคงเห็นได้อย่างชัดเจนและเป็นภัยคุกคามต่อผลลัพธ์ทางสุขภาพอย่างรุนแรงในเด็กวัยเรียน ซึ่งความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นปัจจัยกำหนดสุขภาพสำคัญประการหนึ่งที่สามารถช่วยลดหรือแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมทางสุขภาพได้ (Bröder et al., 2018; World Health Organization, 2017)

ดังนั้น หากเด็กวัยเรียนได้รับการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม ความรอบรู้ด้านสุขภาพจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพแก่เด็กวัยเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลสารสนเทศสุขภาพ มีความเข้าใจข้อมูลสุขภาพ มีวิจารณญาณเกี่ยวกับเงื่อนไขและการตัดสินใจทางสุขภาพ สามารถนำความรู้ด้านสุขภาพไปปรับใช้กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม สามารถสื่อสารและตระหนักถึงประเด็นสุขภาพได้อย่างหลากหลาย สามารถใช้ข้อมูลในการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบตนเองและผู้อื่น เกิดการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพและทัศนคติที่ดี มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ ตระหนักถึงความคิดและพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง สามารถประเมินและระบุสัญญาณความผิดปกติสุขภาพร่างกายได้ ปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและพร้อมสำหรับการเรียนรู้สุขภาพตลอดชีวิต พัฒนาตนเองในฐานะพลเมืองที่ดีและสนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมทางสุขภาพ ตลอดจนตระหนักถึงปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และนโยบายที่เกี่ยวข้อง (Okan et al., 2020)

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพ สภาวะสุขภาพ และผลลัพธ์ด้านการศึกษา

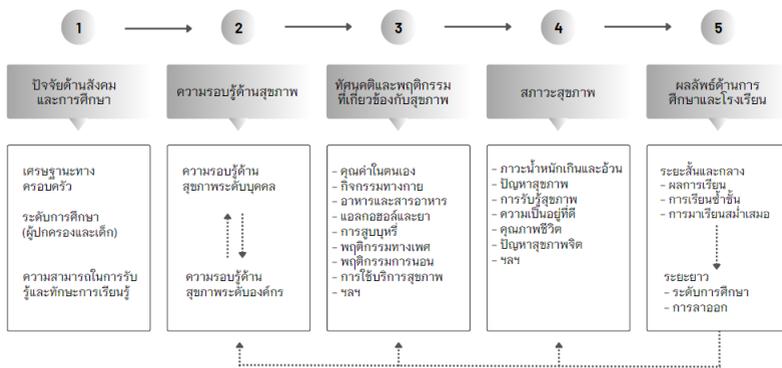
สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนเป็นเป้าหมายหลักในการสนับสนุนและเฝ้าระวังความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่เด็กวัยเรียน (Paakkari et al., 2019) เนื่องจากเด็กวัยเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน โรงเรียนจึงสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพได้ในระยะยาว มีความหลากหลาย มีศักยภาพ และเกิดความยั่งยืน กิจกรรมต่าง ๆ ยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการและแก้ไขปัญหาตามช่วงวัย และตอบสนองต่อความหลากหลายของเด็กวัยเรียน เช่น เพศ เชื้อชาติ วัฒนธรรม สังคม (ชนกลุ่มน้อย) เป็นต้น (Paakkari & Okan, 2019) นอกจากนี้ กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียนล้วนเกิดประโยชน์หลายด้าน ช่วยเพิ่มต้นทุนประสิทธิผล เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม และนำไปสู่ผลลัพธ์สุขภาพที่ดีในเด็กวัยเรียนและประชากรโลก (McDaid, 2017)

สภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพเป็นปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อน ไม่สามารถอธิบายได้อย่างสมบูรณ์ด้วยปัจจัยเพียงด้านเดียว จึงต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านร่วมกันพิจารณาถึงอิทธิพลสำคัญต่อการส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งภาวะและพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์สุขภาพของเด็กวัยเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวแตกต่างกัน (Ozturk & Ayaz-Alkaya, 2020; Paakkari et al., 2020; Santha et al., 2021) ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพบางส่วนถูกกำหนดโดยปัจจัยจากผลลัพธ์ทางด้านการศึกษา เช่น ผลการเรียน การอ่านออกเขียนได้ แรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นต้น รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น เศรษฐฐานะหรือความมั่งคั่งของครอบครัว ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง เป็นต้น (Bartelink & Bessems, 2019; Fretian et al., 2020; Paakkari et al., 2020; Santha et al., 2021) ซึ่งความรู้ด้านสุขภาพในระดับสูงมีความสัมพันธ์กับเศรษฐฐานะทางสังคมที่ดีของเด็กวัยเรียน (Fretian et al., 2020; Paakkari et al., 2020; Santha et al., 2021)

ความรู้ด้านสุขภาพมิใช่เพียงความสามารถและพฤติกรรมระดับบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะหรือกลวิธีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และเป็นยังแนวทางนำเด็กวัยเรียนไปสู่การบรรลุเป้าหมายด้านสุขภาพและสังคม โรงเรียนจึงเป็นสภาพล้อมหลักที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพความสำเร็จทั้งการศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ (Langford et al., 2014) เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมขนาดใหญ่จึงถูกกำหนดด้วยปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายโรงเรียน รวมถึงความหลากหลายของเด็กวัยเรียน ความรอบรู้

ด้านสุขภาพของครู และบุคลากรในโรงเรียน (Dadaczynski et al., 2020; Okan et al., 2020) ผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรด้านสุขภาพ เป็นต้น (Nash et al., 2018; Videto & Dake, 2019) ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่เด็กวัยเรียนให้เกิดความยั่งยืนทั้งผลลัพธ์ด้านสุขภาพและการเรียน จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง (Paakkari et al., 2019; Paakkari & Okan, 2019)

จากข้อมูลโครงการโรงเรียนเพื่อสุขภาพในยุโรปตามกรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (Okan et al., 2020) ได้แสดงตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและการศึกษา ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพ สภาพะสุขภาพ และผลลัพธ์การศึกษา (ภาพที่ 1) โดยเน้นในระดับจุลภาค (Micro-level) เช่น ระดับบุคคล และระดับกลาง (Meso-level) เช่น โรงเรียน ชุมชน อย่างไรก็ตาม ในระดับมหภาค (Macro-level) เช่น นโยบายการศึกษาและสุขภาพของประเทศ ผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ บริบทด้านสังคมวัฒนธรรม และองค์กรต่าง ๆ ต่างยังคงมีความสำคัญ และควรนำมาพิจารณาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียนร่วมด้วย

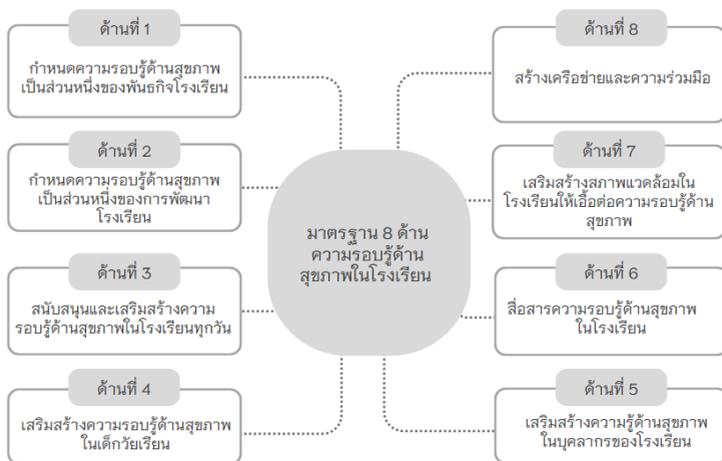

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ความรู้ด้านสุขภาพ สุขภาพ และการศึกษา (ดัดแปลงจาก Okan et al. (2020))

แม้ว่าความรู้ด้านสุขภาพจะส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ด้านการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม (Paakkari et al., 2019) อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ทางตรงยังคงเป็นเพียงข้อสันนิษฐาน เนื่องจากหลักฐานการศึกษาวิจัยยังคงนำเสนอเพียงผลกระทบทางอ้อม โดยพบว่า สุขภาพที่ดีได้รับอิทธิพลเชิงสาเหตุมาจากความแตกต่างของผลลัพธ์ด้านการศึกษา เช่น ผลการเรียนรู้ อัตราการออกจากระบบการศึกษาก่อนกำหนด การมาเรียนสม่ำเสมอ เป็นต้น (Donnelly et al., 2016)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพและภาวะสุขภาพ พบว่า ความรู้ด้านสุขภาพส่งผลทางอ้อมต่อผลลัพธ์การศึกษา โดยเด็กวัยเรียนที่มีความรู้ด้านสุขภาพสูงจะประเมินสุขภาพตนดีกว่าเด็กวัยเรียนที่มีความรู้ด้านสุขภาพต่ำกว่า (Paakkari et al., 2020; Paakkari et al., 2019) ความรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต สุขภาพทางจิตดี และมีความรู้ในการดูแลสุขภาพ (Paakkari et al., 2019; Santha et al., 2021) ความรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์แบบผกผันกับโอกาสการมีปัญหาน้ำหนักเกินหรือต่ำกว่าเกณฑ์ (Shih et al., 2016) และสอดคล้องกับพฤติกรรมสุขภาพเชิงบวกอีกหลายประการ เช่น ระดับการออกกำลังกายเพิ่มขึ้น การดื่มแอลกอฮอล์ลดลง การสูบบุหรี่ลดลง (Fleary et al., 2018; Paakkari et al., 2017; Paakkari et al., 2019) และพฤติกรรมกรรนอนหลับดีขึ้น (Paakkari et al., 2019)

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพของเด็กวัยเรียนในโรงเรียน ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยแบบภาคตัดขวางหรือมีการประเมินครั้งเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Study) ข้อจำกัด คือ ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้ ดังนั้น ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพและการศึกษาของเด็กวัยเรียนเพิ่มเติม (World Health Organization, 2014) เช่น การศึกษาวิจัยระยะยาว (Longitudinal Study) การศึกษาวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Study) เป็นต้น เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างความรู้ด้านสุขภาพ ภาวะสุขภาพ และผลลัพธ์ทางการศึกษาได้ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปกำหนดนโยบายสุขภาพและการศึกษาในระดับพื้นที่ การใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างองค์กร และพัฒนาไปสู่กลยุทธ์การพัฒนาสุขภาพในระดับนโยบายของประเทศและระหว่างประเทศต่อไป

ภาพที่ 2 มาตรฐานการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน

(ดัดแปลงจาก Kirchhoff et al. (2022))

มาตรฐานการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน

แนวทางการกำหนดมาตรฐานการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน (Kirchhoff et al., 2022) มีดังนี้

ด้านที่ 1 กำหนดความรอบรู้ด้านสุขภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจของโรงเรียน สนับสนุนและเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพให้เป็นเป้าหมายหลักของการส่งเสริมและป้องกันโรคในโรงเรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียนทราบถึงความสำคัญของความรอบรู้ด้านสุขภาพและเอื้อให้เกิดการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน ดังนั้น คณะผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนา เป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุน และเอื้อให้มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน รวมถึงจัดสรรงบประมาณสนับสนุนและทรัพยากรที่จำเป็น

ด้านที่ 2 กำหนดความรอบรู้ด้านสุขภาพให้เป็นส่วนหนึ่งหรือวาระสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน มีการดำเนินการและพัฒนามาตรการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพทั้งในและนอกห้องเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบและขับเคลื่อนกิจกรรมความรอบรู้ด้านสุขภาพ รวมถึงบุคลากร การจัดสรรเวลา และงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ

ด้านที่ 3 สนับสนุนและเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกระบวนการและกิจกรรมของโรงเรียนในแต่ละวัน มีการพัฒนาและบริหารจัดการเนื้อหาการเรียน วิธีการสอน สื่อ และคู่มือการสอน เพื่อให้เกิดการเข้าถึงข้อมูล ความรอบรู้ด้านสุขภาพเหมาะสมตามช่วงวัย สถานการณ์ความเป็นจริง และมีความหลากหลาย รวมถึงครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กวัยเรียนในการปฏิบัติเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อให้เด็กวัยเรียนเกิดการพัฒนาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ

ด้านที่ 4 มุ่งสนับสนุนและเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับบุคคลแก่เด็กวัยเรียนในแต่ละระดับชั้น สร้างโอกาสในการเรียนรู้ บุรณาการความรู้ด้านสุขภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพในโรงเรียน สอดแทรกในหัวข้อหรือรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน เช่น ความรู้ดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อ กิจกรรมทางกาย เป็นต้น โดยสื่อและเนื้อหาการสอน ควรมุ่งเน้นให้เด็กวัยเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ มุ่งให้เกิดการคิดวิเคราะห์และใช้ข้อมูลด้านสุขภาพจากแหล่งต่าง ๆ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของเด็กวัยเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ควรประเมินความสนใจและความต้องการของเด็กวัยเรียนเพื่อสร้างทางเลือกและออกแบบเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพได้อย่างเหมาะสม

ด้านที่ 5 เน้นการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับบุคคลแก่ครู ผู้บริหาร และบุคลากรของโรงเรียน การส่งเสริมความรู้และฝึกอบรมจะช่วยสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพและเกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น รวมถึงคณะกรรมการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพของโรงเรียนต้องตระหนักและเสริมสร้างมาตรการส่งเสริมสุขภาพและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ด้านที่ 6 สื่อสารความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน โดยเน้นความสำคัญของการสื่อสารให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจง่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น การสื่อสารกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง การสื่อสารเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพควรเป็นประเด็นที่สามารถเข้าใจได้ง่ายสำหรับคนทั่วไป เป็นต้น กระตุ้นให้เกิดการรับรู้ด้านการสื่อสารสุขภาพ เช่น สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต เป็นต้น ส่งเสริมทักษะทั้งภายในห้องเรียนและในชีวิตประจำวัน เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เป็นต้น นอกจากนี้ ครูควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสื่อสารด้านสุขภาพ

ด้านที่ 7 จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ ดำเนินการตามกรอบแนวทางการส่งเสริมและป้องกันโรคในโรงเรียน สำหรับภายในโรงเรียน ควรใช้ความรู้ด้านสุขภาพเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สำหรับภายนอกโรงเรียน ควรสร้างความร่วมมือและสนับสนุนโรงเรียนเครือข่ายและหน่วยงานภายนอก ทั้งด้านการดำเนินงาน การสนับสนุนระบบ การประสานงาน การอำนวยความสะดวก และเป็นสื่อกลางในการร่วมแก้ไขปัญหาสุขภาพของเด็กวัยเรียน รวมถึงผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพเด็กวัยเรียนในโรงเรียน

ด้านที่ 8 สร้างเครือข่าย ความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสุขภาพ เช่น สถานบริการสุขภาพ แพทย์ พยาบาล จิตแพทย์ เป็นต้น รวมถึงเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และเห็นถึงความสำคัญของความรู้ด้านสุขภาพทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ทิศทางการรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน

ความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพในระดับบุคคลย่อมมีปฏิสัมพันธ์กันสิ่งแวดล้อมรอบตัว (องค์กร) ในโครงการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน (Health Literate Schools; HeLit-Schools) มีเป้าหมายที่จะบูรณาการแนวคิดความรู้ด้านสุขภาพในระดับองค์กรและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนแบบองค์รวมเป็นการดำเนินการดำเนินงาน (Okan et al., 2022) การบูรณาการความรู้ด้านสุขภาพเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกรอบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน จำเป็นต้องกำหนดกิจกรรมความรู้ด้านสุขภาพทั้งหมดเชื่อมโยงกับการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนทุกมิติ ทั้งการปฏิบัติในระดับบุคคล โรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ (ภาพที่ 3) ดังนี้

ภาพที่ 3 แนวทางกำหนดกิจกรรมความรู้ด้านสุขภาพ

(ดัดแปลงจาก Okan et al. (2020))

ระดับบุคคล การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพผ่านมาตรการการให้สุขศึกษารวมถึงความรอบรู้ด้านสุขภาพของครู ผู้อำนวยการ และบุคลากรของโรงเรียน เพราะครูและผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นแบบอย่างและมีอิทธิพลสูงต่อการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

ระดับโรงเรียน จุดเน้นหลักอยู่ที่โครงสร้างและข้อกำหนดที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพของแต่ละบุคคล นอกเหนือจากความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนและบุคลากรของโรงเรียน (เช่น บรรยากาศทางสังคม) โครงสร้างและข้อกำหนดเหล่านี้ ยังรวมถึงการสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมของโรงเรียน (เช่น การใช้ดิจิทัล) และการกำหนดกลยุทธ์ที่ครอบคลุม (เช่น การบูรณาการความรู้ด้านสุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจโรงเรียน) การพัฒนาระบบการศึกษาและการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ เป็นต้น

ระดับชุมชน สร้างมุมมองต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่กว้างขึ้น รวมถึงสร้างเครือข่ายระดับโรงเรียน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพและประเด็นสุขภาพในโรงเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน

ในหลายประเทศ พบว่า ครูยังขาดการอบรมและประสบการณ์ความรู้ด้านสุขภาพ เช่น สุขภาพจิต การใช้ข้อมูลสุขภาพแบบดิจิทัล เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเร่งสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสุขภาพในชุมชน หน่วยงานด้านสุขภาพจิต และ

ระบบบริการสุขภาพในสังคม การปลูกฝังทักษะความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน จำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วม หมายถึง การรวมกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน (2) การพิจารณาความหลากหลายในการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรม และ (3) การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กวัยเรียน ครู ผู้อำนวยการ และบุคลากรของโรงเรียน เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และมาตรการไปสู่การปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

บทสรุป

ความรู้ด้านสุขภาพ มีความสำคัญสำหรับการศึกษาของเด็กวัยเรียนในศตวรรษที่ 21 การเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพย่อมส่งผลต่อสุขภาพโดยรวมของเด็กวัยเรียน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ความรอบรู้ด้านสุขภาพยังส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถทางวิชาการ การคิดเชิงวิพากษ์ รวมถึงช่วยให้เด็กวัยเรียนมีจริยธรรมและความรับผิดชอบสังคมในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศ การจัดการความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียนไม่เพียงแต่เสริมสร้างทักษะด้านวิชาการ แต่ยังรวมถึงผลลัพธ์ด้านสุขภาพในเด็กวัยเรียน ครู ผู้อำนวยการ และบุคลากรของโรงเรียน มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดความเป็นธรรมทางสุขภาพในสังคม การเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียนประกอบด้วยมาตรฐาน 8 ด้าน ได้แก่ กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจ กำหนดเป็นวาระสำคัญของการพัฒนา บูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน เสริมสร้างในระดับบุคคล เสริมสร้างในระดับองค์กร เน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสร้างเครือข่ายความรู้ด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพและการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเชิงปฏิบัติและเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Bartelink, N., & Bessems, K. (2019). **Health promoting schools in Europe State of the art**. Maastricht, the Netherlands: Schools for Health in Europe.

- Brach, C., & Harris, L. M. (2021). Healthy people 2030 health literacy definition tells organizations: Make information and services easy to find, understand, and use. **Journal of General Internal Medicine**, **36**(4), 1084–1085.
- Bröder, J., Chang, P., Kickbusch, I., Levin–Zamir, D., McElhinney, E., Nutbeam, et al. (2018). IUHPE Position statement on health literacy: A practical vision for a health literate world. **Global Health Promotion**, **25**(4), 79–88.
- Dadaczynski, K., Rathmann, K., Hering, T., & Okan, O. (2020). The role of school leaders' health literacy for the implementation of health promoting schools. **International Journal of Environmental Research and Public Health**, **17**(6), 1855.
- Dick, B., & Ferguson, B. J. (2015). Health for the world's adolescents: A second chance in the second decade. **Journal of Adolescent Health**, **56**(1), 3–6.
- Donnelly, J. E., Hillman, C. H., Castelli, D., Etnier, J. L., Lee, S., Tomporowski, P., et al. (2016). Physical activity, fitness, cognitive function, and academic achievement in children: a systematic review. **Medicine and Science in Sports and Exercise**, **48**(6), 1197.
- Fleary, S. A., Joseph, P., & Pappagianopoulos, J. E. (2018). Adolescent health literacy and health behaviors: A systematic review. **Journal of Adolescence**, **62**, 116–127.
- Fretian, A., Bollweg, T. M., Okan, O., Pinheiro, P., & Bauer, U. (2020). Exploring associated factors of subjective health literacy in school–aged children. **International Journal of Environmental Research and Public Health**, **17**(5), 1720.
- Inchley, J., Currie, D., & Young, T. (2016). **Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well–being. Health Behaviour in School–aged Children (HBSC) study: International report from the 2013/2014 survey (No. 7)**. World Health Organization.
- Kickbusch, I., Pelikan, J. M., Apfel, F. and Tsouros, A. D. (2013). **Health literacy: The solid facts**. Geneva: World Health Organization.

- Kirchhoff, S., Dadaczynski, K., Pelikan, J. M., Zelinka–Roitner, I., Dietscher, C., Bittlingmayer, U. H., et al.. (2022). Organizational health literacy in schools: Concept development for health–literate schools. **International Journal of Environmental Research and Public Health**, **19**(14), 8795.
- Langford, R., Bonell, C. P., Jones, H. E., Poulou, T., Murphy, S. M., Waters, E., et al. (2014). The WHO Health Promoting School framework for improving the health and well-being of students and their academic achievement. **Cochrane Database of Systematic Reviews**, (4). from <https://doi.org/10.1002/14651858.CD008958.pub2>.
- McDaid, D. (2017). **Investing in health literacy: What do we know about the co-benefits to the education sector of actions targeted at children and young people?**, Copenhagen. Denmark: WHO Regional Office for Europe.
- Nash, R., Elmer, S., Thomas, K., Osborne, R., MacIntyre, K., Shelley, B., et al. (2018). HealthLit4Kids study protocol: crossing boundaries for positive health literacy outcomes. **BMC Public Health**, **18**(1), 1–13.
- Nutbeam, D., & Muscat, D. M. (2021). Health promotion glossary 2021. **Health Promotion International**, **36**(6), 1578–1598.
- Nutbeam, D., McGill, B., & Premkumar, P. (2018). Improving health literacy in community populations: a review of progress. **Health Promotion International**, **33**(5), 901–911.
- Okan, O., Kirchhoff, S., & Bauer, U. (2021). Health literate schools (HeLit–Schools): Organizational health literacy in the school setting. **European Journal of Public Health**, **31**(Suppl. 3), 56. From <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckab164.145>.
- Okan, O., Paakkari, L., & Dadaczynski, K. (2020). **Health literacy in schools. State of the Art**. Retrieved October 20, 2023, from <https://www.schoolsforhealth.org/sites/default/files/editor/fact-sheets/factsheet-2020-english.pdf>.

- Okan, O., Paakkari, L., Jourdan, D., Barnekow, V., & Weber, M. W. (2023). The urgent need to address health literacy in schools. **The Lancet**, **401**(10374), 344.
- Ozturk, F. O., & Ayaz–Alkaya, S. (2020). Health literacy and health promotion behaviors of adolescents in Turkey. **Journal of Pediatric Nursing**, **54**, e31–e35.
- Paakkari, L. T., Torppa, M. P., Paakkari, O.–P., Välimaa, R. S., Ojala, K. S., & Tynjälä, J. A. (2019). Does health literacy explain the link between structural stratifiers and adolescent health?. **European journal of public health**, **29**(5), 919–924.
- Paakkari, L., & Okan, O. (2019). Health literacy—Talking the language of (school) education. **Health Literacy Research and Practice**, **3**(3), e161–e164.
- Paakkari, L., Inchley, J., Schulz, A., Weber, M. W., & Okan, O. (2019). Addressing health literacy in schools in the WHO European Region. **Public Health Panorama**, **5**(2–3), 186–189.
- Paakkari, L., Kokko, S., Villberg, J., Paakkari, O., & Tynjälä, J. (2017). Health literacy and participation in sports club activities among adolescents. **Scandinavian Journal of Public Health**, **45**(8), 854–860.
- Paakkari, L., Torppa, M., Mazur, J., Boberova, Z., Sudeck, G., Kalman, M., et al. (2020). A comparative study on adolescents' health literacy in Europe: Findings from the HBSC study. **International Journal of Environmental Research and Public Health**, **17**(10), 3543.
- Santana, S., Brach, C., Harris, L., Ochiai, E., Blakey, C., Bevington, F., Kleinman, D., & Pronk, N. (2021). Practice full report: Updating health literacy for healthy people 2030: Defining its importance for a new decade in public health. **Journal of Public Health Management and Practice**, **27**(6), S258.
- Santha, A., Bittlingmayer, U. H., Bollweg, T. M., Gerdas, J., Okan, O., Ökcü, G., et al. (2021). Health literacy and its determinants in 11 and 12–year–old school children in Germany. In: Saboga–Nunes L. A., Bittlingmayer U. H., Okan O., & Sahrai D. (eds.), **New approaches to health literacy**. Wiesbaden: Gesundheit und Gesellschaft. Springer VS. form https://doi.org/10.1007/978-3-658-30909-1_10.

- Shih, S.-F., Liu, C.-H., Liao, L.-L., & Osborne, R. H. (2016). Health literacy and the determinants of obesity: a population-based survey of sixth grade school children in Taiwan. **BMC Public Health**, *16*(1), 1–8.
- The Lancet. (2022). Why is health literacy failing so many? **The Lancet**, *400*(10364), 1655.
- Vamos, S., Okan, O., Sentell, T., & Rootman, I. (2020). Making a case for “Education for health literacy”: An international perspective. **International Journal of Environmental Research and Public Health**, *17*(4), 1436.
- Videta, D. M., & Dake, J. A. (2019). Promoting health literacy through defining and measuring quality school health education. **Health Promotion Practice**, *20*(6), 824–833.
- World Health Organization. (2014). **Health in all policies: Helsinki statement**. Framework for Country Action.
- World Health Organization. (2017). **Shanghai declaration on promoting health in the 2030: Agenda for sustainable development (No. WHO/NMH/PND/17.8)**. World Health Organization.
- World Health Organization. (2021). **Health literacy in the context of health, well-being and learning outcomes the case of children and adolescents in schools: The case of children and adolescents in schools (No. WHO/EURO: 2021–2846–42604–59268)**. World Health Organization Regional Office for Europe.
- World Health Organization. (2022). **Roadmap for implementation of health promoting schools in the South-East Asia region**. New Delhi, India: World Health Organization, Regional Office for South-East Asia.

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย
เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
ในจังหวัดลำปาง

The Development of Thai Language Course Video
Materials to Promote the Proactive Learning Management
Skills of Teachers in Lampang Province

ธิดารัตน์ พมงามา^{1*} กนิษฐกานต์ ปันแก้ว² กิตติยา ปลอดดแก้ว²

ดารุณี นิพัทธ์ศานต์¹ และสุวรรณี เครือฟุ้ง¹

Thidarat Phomngam^{1*}, Kanitkan Pankaew², Kittiya Plodkaew²,

Darunee Niphantsan¹ and Suwannee Kruaphung¹

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง 52100

² สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง 52100

¹ Department of Thai, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, Lampang 52100

² Department of Computer Education, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University,

Lampang 52100

*Corresponding author: Thaitidarat@gmail.com

Received: June 21, 2022; Revised: January 27, 2023; Accepted: September 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย 3) เปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง และ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง จำนวน 8 คน

และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง จำนวน 35 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นครูและนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย จำนวน 10 แผน สื่อวีดิทัศน์ จำนวน 10 ตอน แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และมีประสิทธิภาพ 81.55/81.38 2) ดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์ มีค่าเท่ากับ 0.6010 คิดเป็นร้อยละ 60.10 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ 3) ครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม และ 4) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

คำสำคัญ: สื่อวีดิทัศน์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประสิทธิภาพ ดัชนีประสิทธิผล

Abstract

The research objectives were 1) to establish and find the video media efficiency used in Thai language subject, 2) to study the video media effectiveness index used in Thai language subject, 3) to compare the active learning management skill used in Lampang province, and 4) to compare small sized school students' learning achievement using video media in Thai language subject with the criteria of 80 percent. The purposive sampling technique was used in selecting eight Thai language teachers in small sized schools, Lampang province and thirty five students studying in small sized schools who were interested in joining the project. The instruments consisted of 10 Thai language teaching plan, 10 chapters of video clip media, an active learning management assessment, and an achievement test. Percentage, mean and standard deviation were used in statistic data analysis. The research revealed as followed: 1) Video media was suitable to use at the level of the highest, 4.50 mean scores, and 81.55/81.38 efficiency value; 2) The effectiveness index was 0.6010 at the percentage of 60.10. This value indicated students' progress in their learning; 3) Teachers had higher active learning management skill than before they joined the training; and 4) Students' learning achievement scores were higher than the criteria of 80 percent.

Keywords: Video media, Active learning management, Efficiency, Effectiveness index

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแนวนโยบายพัฒนาการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงได้ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง โดย 1) ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษา โดยปรับระบบบริหารจัดการการศึกษาใหม่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) 2) ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา 3) พัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหา และการคัดเลือกให้ได้คนดีคนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน และ 4) ปฏิรูประบบการเรียนรู้ โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาด การวิจัยและการใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 19)

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำสื่อในรูปแบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความสำคัญดังกล่าวเห็นได้จากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ระยะ พ.ศ. 2555-2563 ที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา โดยสร้างโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น สื่อการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อผู้เรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว (จิตราภรณ์ ชังกริส, 2559: 1) วิดีทัศน์จึงเป็นสื่อการศึกษาประเภทหนึ่งที่น่านำมาใช้ในการเรียนการสอน เพราะวีดิทัศน์สามารถสื่อสารไปยังคนกลุ่มใหญ่ได้ และสามารถจัดเก็บเป็นข้อมูลหรือไฟล์ระบบดิจิทัลได้ การเรียนรู้จากวีดิทัศน์นั้นผู้เรียนจะได้ยินทั้งเสียงและเห็นภาพ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี (พงศศักดิ์ บัวจะมะ, 2555: 1) ซึ่งการเรียนการสอนโดยวีดิทัศน์มี

2 รูปแบบ คือ 1) วิดีทัศน์เพื่อการเรียนการสอนโดยตรง (Instructional Television: ITV) สามารถใช้แทนครูในกรณีที่ครูไม่เพียงพอ หรือมีผู้เรียนจำนวนมาก หรือเป็นการออกอากาศไปยังสถานที่อื่น นอกจากนั้นยังสามารถใช้สอนควบคู่กับครูเพื่อแสดงเรื่องราวซึ่งดีกว่าการอธิบายหรือการสาธิตของครู และ 2) วิดีทัศน์เพื่อการศึกษากว้างไกล (Educational Television: ETV) ใช้เพื่อเสริมความรู้ทั่วไปกับบทเรียนหรือการเรียนเพื่อความรอบรู้ ซึ่งหากครูใช้สื่อวีทัศน์ที่เหมาะสมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้พัฒนาสื่อวีทัศน์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียน ดังงานวิจัยของ มงคล พันธุ์เพชร (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อวีทัศน์ เรื่อง การเคลื่อนที่ในหนึ่งมิติเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรณีศึกษาของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาสื่อวีทัศน์ เรื่องการเคลื่อนที่ในหนึ่งมิติ ที่มีประสิทธิภาพ 80/80 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีทัศน์เรื่องการเคลื่อนที่ในหนึ่งมิติ โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต ปีการศึกษา 2557 จำนวน 33 คน พบว่า 1) สื่อวีทัศน์เรื่องการเคลื่อนที่ในหนึ่งมิติ มีประสิทธิภาพ 77.98/77.70 และ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ใช้วิธีสอนที่หลากหลายควบคู่กับการใช้สื่อวีทัศน์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ วิธีสอนรูปแบบหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นได้จากการประสบการณ์จากกิจกรรม จึงเป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการโต้ตอบ การเขียน การอ่าน การวิเคราะห์ปัญหา การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการเรียนรู้อันนี้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (ยุวดี ทองอ่อน, 2561)

ทั้งนี้การเรียนรู้ในปัจจุบันควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เป็นการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง โดยมีความสำคัญ คือ 1) นัยสำคัญของการเรียนรู้ คือ เนื้อหาที่ผู้เรียนจะเข้าใจและยอมรับต้องมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของบทเรียน 2) สิ่งที่สำคัญ

อย่างยิ่งในการเรียนรู้ก็คือต้องเรียนผ่านการกระทำ 3) การเรียนรู้คือการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ และ 4) การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เริ่มเกิดขึ้นในตนเองและเกี่ยวข้องไปถึงผู้เรียนคนอื่น ๆ ทั้งด้านความรู้สึกและสติปัญญา จากข้อสมมุติฐานดังกล่าวจึงเป็นหลักฐานสนับสนุนสิ่งที่ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีที่สุด คือ การได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น Active Learning คือผู้สอนเป็นผู้นำ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กลยุทธ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติเป็นจุดเด่นสำคัญ และสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (Morable, 2000) นอกจากนี้ ยิวดี ทองอ่อน (2561) กล่าวว่า Active Learning เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นได้จากประสบการณ์จากกิจกรรม ผู้สอนมีบทบาทอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย

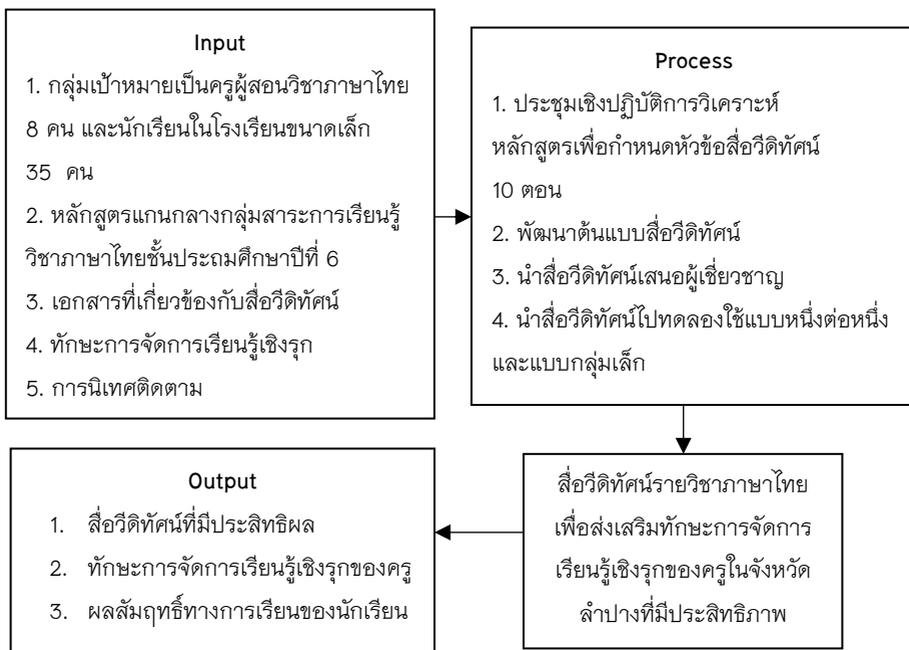
คณะผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการโต้ตอบ การเขียน การอ่าน การวิเคราะห์ปัญหา การสังเคราะห์ และการประเมินค่า จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง” ซึ่งงานวิจัยนี้เป็น การนำวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอนมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเนื้อหาที่ใช้เกี่ยวข้องกับทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการอ่าน การเขียน และการอภิปราย ซึ่งการเรียนรู้รูปแบบนี้จะสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น ทั้งยังช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รายวิชาภาษาไทย ของครูในจังหวัดลำปางก่อนอบรมและหลังการอบรม

4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐาน

1. สื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง มีคุณภาพในระดับมากและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. สื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง มีประสิทธิผลตั้งแต่ .50 ขึ้นไป
3. ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาไทย จังหวัดลำปาง มีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม

4. นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยของครูในจังหวัดลำปาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

วิธีการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง จำนวน 8 คน (โรงเรียนวังหินวิทยา โรงเรียนบ้านท่า โรงเรียนบ้านกลุ่มเม็งใต้ โรงเรียนบ้านน้ำหลง โรงเรียนบ้านขอวิทยา และโรงเรียนบ้านอ่อน) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง จำนวน 35 คน ได้มาจากครูและนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย จำนวน 10 แผน 2) สื่อวีดิทัศน์ จำนวน 10 ตอน 3) แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งคณะผู้วิจัยประยุกต์ใช้กระบวนการ ADDIE Model ในการออกแบบและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis)

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรรวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์หลักสูตรและคู่มือหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 1.2 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อวีดิทัศน์และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 1.3 ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสร้างแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 1.4 ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ขั้นตอนออกแบบ (Design)

2.1 **สร้างแผนการจัดการเรียนรู้** โดยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน การเรียนรู้ มีองค์ประกอบ คือ มาตรฐาน สาระเรียนรู้ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์ การเรียนรู้ กระบวนการวัดผลประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะรวมทั้งแบบประเมินในด้านต่าง ๆ

2.2 **การสร้างสื่อวีดิทัศน์** โดยนำข้อมูลที่ได้จากศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยมาพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชาภาษาไทย และสร้างสื่อวีดิทัศน์ จำนวน 10 ตอน เพื่อใช้กิจกรรมประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยขอครูอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการเป็น

ผู้สอน จากนั้นวิทยากรจะอบรมให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เลือก การสร้างแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทำ Power Point เพื่อนำเสนอเนื้อหาระหว่างกิจกรรม จากนั้นครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบ และ Power Point หรือสื่อในรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะก่อนการจัดทำวีดิทัศน์ (การจัดทำสื่อวีดิทัศน์มีทั้งในห้องถ่ายทำที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และถ่ายทำนอกสถานที่)

2.3 การสร้างแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยสร้างแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเตรียมนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องในชั้นพัฒนาต่อไป ซึ่งแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.4 การสร้างแบบทดสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สร้างแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดผลการเรียนรู้ โดยเป็นชนิดตัวเลือก 4 ตัวเลือก รวม 40 ข้อโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกต้องต้องได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

3. ขั้นพัฒนา (Development)

3.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อวีดิทัศน์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และพิจารณาให้ข้อคิดเห็น แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุง แก้ไข ซึ่งสื่อวีดิทัศน์ทั้ง 10 ตอน มีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 การอ่านทำนองเสนาะ บทร้อยกรองที่เป็นโวหารต่าง ๆ ตอนที่ 2 การอ่านข้อมูลจากแผนผัง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ ตอนที่ 3 การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน ตอนที่ 4 การอ่านหนังสือตามความสนใจ ตอนที่ 5 การอ่านโฆษณา ตอนที่ 6 การอ่านจับใจความสำคัญ ตอนที่ 7 การเขียนเรียงความ ตอนที่ 8 การเขียนเรื่องตามจินตนาการ ตอนที่ 9 การพูดวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากสื่อสังคมออนไลน์ และตอนที่ 10 การพูดโฆษณาลักษณะของชุมชนหรือสินค้าต่าง ๆ ซึ่งความยาวต่อตอนของสื่อวีดิทัศน์ประมาณ 40-55 นาที

3.2 นำสื่อวีดิทัศน์และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพกับนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) เป็นการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพกับกับนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 คน โดยสุ่มเลือกจากนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และกลุ่มอ่อนกลุ่มละ 1 คน (สุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลาก) เพื่อดู

ความเหมาะสมของกิจกรรมและความเข้าใจของนักเรียน ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งเท่ากับ 80.47/79.17

ครั้งที่ 2 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) เป็นการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพกับนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 9 คน โดยสุ่มเลือกจากนักเรียนจากกลุ่มเก่ง ปานกลาง และกลุ่มอ่อนกลุ่มละ 3 คน (สุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลากโดยไม่เข้ากับนักเรียนที่ทดลองในครั้งที่ 1) ทำการทดลองเพื่อให้แน่ใจว่าสื่อวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้นช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้ได้ โดยให้นักเรียน เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ที่ปรับปรุงจากการทดลองครั้งที่ 1 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็กเท่ากับ 82.13/81.38

3.3 นำแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม จากนั้นแก้ไขแบบประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับจริง ซึ่งมีข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และค่าความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามและตัวเลือกจากนั้นปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และคัดเลือกข้อสอบที่ดีขึ้นความสอดคล้องระหว่างข้อสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากนั้นจัดพิมพ์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

4. นำไปใช้ (Implementation)

เป็นขั้นตอนที่คณะผู้วิจัยนำเครื่องมือทุกชนิด ประกอบด้วย สื่อวีดิทัศน์ ประกอบกับแผนจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการนำไปใช้นี้ คือ ข้อมูลดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์ ข้อมูลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และข้อมูลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ครูทำแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการใช้สื่อวีดิทัศน์
- 2) อบรมครูเกี่ยวกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการจัดการเรียนรู้
- 3) ครูทำแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์
- 4) ครูนำสื่อวีดิทัศน์ไปใช้กับนักเรียนของตนเอง โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 10 ตอน จากนั้น

ทดสอบผู้เรียนหลังเรียนเนื้อหาเสร็จสิ้นทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และแปลผล ในรูปแบบตาราง และสรุปบรรยายผล

5. ชั้นประเมินผล (Evaluation)

เป็นการประเมินผลหาค่าดัชนีประสิทธิผล เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ รวมทั้งประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูว่า ครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนอบรมสูงกว่าก่อนอบรมหรือไม่ และประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อนำไปเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

ผลการศึกษา

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย

คณะผู้วิจัยได้นำสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเสนอผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมสูงสุดคือ ด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำสื่อวีดิทัศน์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-One Testing) และแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 แบบหนึ่งต่อหนึ่ง และแบบกลุ่มเล็ก

N	ระหว่างเรียน			หลังเรียน			ค่า ประสิทธิภาพ E_1/E_2
	A	Σx	E_1	B	Σy	E_2	
3	100	241	80.33	40	95	79.17	80.33/79.17
9	100	734	81.55	40	293	81.38	81.55/81.38

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง จากการนำไปทดลองใช้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง และแบบกลุ่มเล็ก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.33/79.17 และ 81.55/81.38 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ตามลำดับ

2. การศึกษาดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง

หลังจากได้สื่อวีดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำสื่อวีดิทัศน์ไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 35 คน และประเมินค่าดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์ ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จำนวน ผู้เรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวม	ผลรวม	ดัชนี
		คะแนนสอบ ก่อนเรียน	คะแนนสอบ หลังเรียน	ประสิทธิผล (EI)
35	40	796	1,159	0.6010

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง มีค่าเท่ากับ 0.6010 คิดเป็นร้อยละ 60.10 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้

3. การเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง

คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง จำนวน 8 คน ก่อนอบรมและหลังการอบรม ผลปรากฏดังตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง ก่อนอบรม และหลังอบรม

ทักษะการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	จำนวนครู (N)	\bar{x}	S.D.	แปลความ
ก่อนอบรม	8	3.38	1.88	ปานกลาง
หลังอบรม	8	4.23	1.25	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง ก่อนอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก แสดงว่าครูโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางมีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม

4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

หลังจากที่ครูนำสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยไปใช้จริงกับนักเรียนจำนวน 35 คน คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มา แปลผลและนำเสนอ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ เทียบกับ เกณฑ์ร้อยละ 80

คะแนนเต็มของ แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	จำนวน นักเรียน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน		เกณฑ์ ร้อยละ ที่กำหนด
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละ	
40	35	33.11	1.26	82.78	80

จากตารางที่ 4 นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 35 คน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 33.11 คิดเป็นร้อยละ 82.78 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนด พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์

อภิปรายและสรุปผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดลำปาง สรุปผล ดังนี้

1. สื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดลำปาง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยมีประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งและแบบกลุ่มเล็ก เท่ากับ 80.47/79.17 และ 82.13/81.38 ตามลำดับ

2. ดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย มีค่าเท่ากับ 0.6010 คิดเป็นร้อยละ 60.10 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้

3. ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง ก่อนอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก แสดงว่าครูโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปาง มีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม

4. นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.11 คิดเป็นร้อยละ 82.78 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนด พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์

อภิปรายผล

1. สื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในจังหวัดลำปาง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ทั้งนี้เป็นเพราะคณะผู้วิจัยสร้างสื่อวีดิทัศน์อย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ความร่วมมือของครูในจังหวัดลำปางที่ช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาในการพัฒนาสื่อทั้ง 10 ตอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์และมีการปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา จึงส่งผลให้สื่อวีดิทัศน์มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา เทพิน ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ ธนพรธณ บุญรัตกลิน พเยาว์ ดีใจ และสมสมร พรพรรณพิพัฒน์ (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชาแกะสลักเชิงธุรกิจเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์และหาประสิทธิภาพสื่อวีดิทัศน์วิชาแกะสลักเชิงธุรกิจเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 30 คน พบว่า

คุณภาพด้านเนื้อหาของสื่อวีดิทัศน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.51 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และคุณภาพด้านสื่อวีดิทัศน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.64 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่า ซึ่งผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญของงานวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า สื่อวีดิทัศน์มีคุณภาพในระดับมาก เช่นเดียวกับคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์ รายวิชาภาษาไทย ที่มีผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในระดับมาก และจากนั้นคณะผู้วิจัยนำสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย ไปทดลองใช้จำนวน 2 ครั้ง พบว่าสื่อวีดิทัศน์มีประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และแบบกลุ่มเล็ก เท่ากับ 80.33/79.17 และ 81.55/81.38 ตามลำดับทั้งนี้ เป็นเพราะ คณะผู้วิจัยพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ จากนั้นได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และนำไปทดลองใช้ จึงส่งผลให้สื่อวีดิทัศน์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ โคตรชุม (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การจัดและตกแต่งสวนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ ประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การจัดและตกแต่งสวนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระธาตุขามแก่นพิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 17 คน พบว่า สื่อวีดิทัศน์ ประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การจัดและตกแต่งสวน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 ชุด มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.71/84.51 จะเห็นได้ว่าสื่อวีดิทัศน์ รายวิชาภาษาไทยมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับการวิจัยงานวิจัยข้างต้น

2. ดัชนีประสิทธิผลของสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย มีค่าเท่ากับ 0.6010 คิดเป็นร้อยละ 61.10 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะ สื่อวีดิทัศน์มีการออกแบบอย่างเป็นขั้นตอน และคณะผู้วิจัยกับครูโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางได้ร่วมกันแก้ไขปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ให้มีความสมบูรณ์ เมื่อนำไปใช้จริงจึงส่งผลให้สื่อวีดิทัศน์มีประสิทธิผลตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิฐฐาน นิยมชูชื่น อานันท์ นิรมล และกฤตยากาญจน์ โดพิทักษ์ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดวีดิทัศน์ประชาสัมพันธ์วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดัชนี ประสิทธิภาพ (E.I.) ของชุดวีดิทัศน์ประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีการศึกษา 2560 ในจังหวัดตรังและจังหวัดกระบี่ จำนวน 380 คน และ ครูอาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา จำนวน 30 คน พบว่า ดัชนี

ประสิทธิผล (E.I.) ของชุดวิธีทัศน์ประชาสัมพันธฯ มีค่าเท่ากับ 0.5 ซึ่งผลงานวิจัยดังกล่าวมีการออกแบบสื่อวิธีทัศน์อย่างเป็นขั้นตอน และมีการแก้ไขสื่อวิธีทัศน์ตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อนำสื่อไปใช้จริงจึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้

3. ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในจังหวัดลำปาง ก่อนอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก แสดงว่าครูโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางมีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ทั้งนี้เป็นเพราะครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในเชิงรุกด้วยตนเอง ออกแบบบทเรียนในสื่อวิธีทัศน์ในเรื่องที่ตนเองสนใจด้วยตนเอง จึงสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ตนเองกำหนดได้ ส่งผลให้ครูเกิดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รสวลีย์ อักษรวงศ์ (2561) ซึ่งงานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้การนิเทศตามกระบวนการระบบพี่เลี้ยง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน พบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ และมีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดีขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยระยะที่ 1 เท่ากับ 2.56 ระยะที่ 2 เท่ากับ 3.49 จากระบบคะแนน 4 ระดับ จะเห็นได้ว่ากลุ่มเป้าหมายมีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 23.13

4. นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.11 คิดเป็นร้อยละ 82.78 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนด พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้เป็นเพราะสื่อวิธีทัศน์วิชาภาษาไทยมีความน่าสนใจ เมื่อครูนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน จึงส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ตื่นตัว และสนุกสนานไปกับการเรียน จัดจำบทเรียนได้เป็นอย่างดี จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงสุดา น้ำจันทร์ (2563) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการใช้วิธีทัศน์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณจำนวนเต็มสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านเขาหลวง จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาชุมชนพร เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การคูณจำนวนเต็ม ที่สอนโดยใช้วีดิทัศน์ช่วยสอน หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การคูณจำนวนเต็ม ที่สอนโดยใช้วีดิทัศน์ช่วยสอน หลังเรียนเฉลี่ยรวมร้อยละซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จะเห็นได้ว่าสื่อวีดิทัศน์สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้พัฒนาสื่อวีดิทัศน์ที่มีความน่าสนใจ สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสนุกสนานไปกับการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาในการให้ข้อเสนอแนะร่วมคิด ร่วมผลิต และร่วมสร้างสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทย จากคุณครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ได้แก่ โรงเรียนวังหินวิทยา โรงเรียนบ้านท่าโรงเรียนบ้านกลุ่มหนึ่งใต้ โรงเรียนบ้านน้ำหลง โรงเรียนบ้านขอวิทยาและโรงเรียนบ้านอ้อนตลอดจนการนำสื่อวีดิทัศน์ไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ซึ่งคณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ รวมถึงขอบคุณนักเรียนจำนวน 35 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการและให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยชุดนี้ และให้ผลสะท้อนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ชุดนี้เป็นอย่างดี จนทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมทุกด้าน ก่อนนำสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยไปใช้ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจเนื้อหา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามขั้นตอนของการเรียนรู้เชิงรุก ตลอดจนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนให้พร้อมและเพียงพอ

1.2 ผู้สอนต้องดูความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีการยืดหยุ่นเวลาให้ผู้เรียนบ้างตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรนำสื่อวีดิทัศน์รายวิชาภาษาไทยไปใช้เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อหนุนเสริมให้แก่ผู้เรียน สามารถค้นคว้าหาข้อมูล ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังต่อยอดองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนานวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรนำข้อสอบไปหาค่าความยากง่าย และอำนาจจำแนก ก่อนนำไปใช้จริงเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตรภรณ์ ชั่งกริส. (2559). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ตามแนวคิด Flipped classroom เรื่อง การตรวจร่างกายรายวิชาการประเมินภาวะสุขภาพ. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทรงสุตา น้ำจันทร์. (2563). การศึกษาผลการใช้วีดิทัศน์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณจำนวนเต็มสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านเขาหลวง จังหวัดชุมพร สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. สืบค้น 25 มกราคม 2565, จาก http://ska2.go.th/reis/data/research/25640617_153139_8338.pdf.
- ทิวฐาน เนียมชูชื่น, อานันท์ นิรมล และกฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์. (2562). การพัฒนาชุดวีดิทัศน์ประชาสัมพันธ์วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 11(2), 324–327.
- พงศ์ศักดิ์ บัวจะมะ. (2555). การพัฒนาวีดิทัศน์บนอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

มงคล พันธุ์เพชร. (2558). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เรื่องการเคลื่อนที่ในหนึ่งมิติเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรณีศึกษาของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต. **เอกสารนำเสนอในที่ประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ, จาก <http://dspace.bru.ac.th/xmlui/handle/123456789/1290>.

ยุวดี ทองอ่อน. (2561). Active Learning: การเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม. **วารสารการจัดการความรู้ Knowledge Management Journal**. สืบค้น 16 สิงหาคม 2564, จาก http://apr.nsu.ac.th/KW/myfile/20181112103524_%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%20KM%20NSRU61.pdf.

รชวลีย์ อักษรวงศ์. (2561). การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้การนิเทศตามกระบวนการระบบที่เลี้ยง. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น**, 15(2),486–498.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุริยา เทพิน, ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ, ธนพรรณ บุญยรัตกลิน, พเยาว์ ดีใจ และสมสมร พรพรรณพิพัฒน์. (2559). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชาแกะสลักเชิงธุรกิจเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 8(1), 21–34.

อดิศักดิ์ โคตรชุม. (2562). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการจัดและตกแต่งสวนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วารสารโครงการนิตยสารคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ**, 5(2),67–76.

Morable, L. (2000). **Using Active Learning Techniques**. Department of Education, The Texas Higher Education Coordinating Board and Richland College.

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ
เพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย
A Development of the Integrated Internal Supervision
Model to Enhance Active Learning Management of
Teachers at Chiang Rai Municipality School 7 Under
Chiang Rai Municipality

ระดับศิลปิน บุคดี^{1*}

Radubsil Buddee^{1*}

¹ โรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย 571000

¹ Chiang Rai Municipality School 7, Chiang Rai Municipality, Ching Rai 571000

* Corresponding author: radubsil.r@gmail.com

Received: September 5, 2023; Revised: November 13, 2023; Accepted: December 12, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 4) ประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการนิเทศที่เน้นการสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้คำแนะนำ ปรับปรุง พัฒนาการสอนให้มีคุณภาพโดยเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกิดจากการบูรณาการการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบพี่เลี้ยงและการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยมีผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมปรึกษาหารือ วางแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตการสอน ลงมือปฏิบัติและให้ข้อมูลย้อนกลับจนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พบว่า มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการนิเทศ 5) การวัดและประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนกำหนดทิศทาง 2) การปฏิบัติการนิเทศ 3) การเรียนรู้และพัฒนา และ 4) การสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ อีกทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้การทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าหลังการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและจัดการเรียนการสอนที่สร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุดอีกทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดี

4. ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศ การนิเทศภายในแบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aimed to 1) study the demographic information in order to develop the integrated internal supervision model to enhance active learning management 2) construct and validate quality of the integrated internal supervision model to enhance active learning management 3) study the result of using the integrated internal supervision model to enhance active learning management and 4) assess the opinion of teachers under supervision towards the integrated internal supervision model to enhance active learning management. The study was sectioned into 4 stages. The samples were 30 teachers. The instruments were an assessment form, an interview form and a multiple-choice test. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, content analysis and t-test dependent.

The results showed that

1. The integrated internal supervision model was a supervision process which focused observing teachers' behavior in teaching management for giving advice and feedback, improving and developing teaching quality with an emphasis on active learning management. This model was derived from an integration of Clinical Supervision, Mentoring Supervision and Cooperative Professional Development. The supervisors and teachers under supervision co-discussed the design of learning management plan, teaching observation, deployment of teaching, and sharing teaching feedback until the teaching goal was successfully achieved.

2. The construction and quality validation of the integrated internal supervision model to enhance active learning management revealed that the model consisted 6 components i.e. 1) Principle 2) Objective 3) Content 4) Supervision Process 5) Evaluation 6) Success condition. The supervision process comprised 4 steps i.e. 1) D: Directional Planning 2) S: Supervisory Management 3) L: Learning and Development 4) D: Dynamics. The results indicated that the integrated internal supervision model and the handbook, in overall, were rated at the high level. Teachers showed knowledge, understanding, ability to write active learning lesson plan and positive attitude towards active learning management.

3. The pilot study on deployment of integrated supervision model to enhance active learning management indicated that teachers showed higher knowledge and understanding of active learning management after participating in the development program at the statistical level of .05. Their ability to write the active learning lesson plan for reinforcement of active learning management, in overall, was rated at the highest level. The attitude towards active learning management, in overall, was also rated at the high level.

4. The teachers' opinion towards the integrated supervision model to enhance active learning management, in overall, was rated at the highest satisfied level.

Keywords: Supervision model, Integrated internal supervision, Active learning management

บทนำ

โลกยุควูคา (VUCA World) เป็นคำย่อของ ความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) ความคลุมเครือ (Ambiguity) คือยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกทำให้ทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญซึ่งเป็นผลมาจากกระแสใหญ่ของโลก 3 กระแส อันได้แก่ 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) 2) กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี (Big Bang of Technology) 3) กระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน (Financialization) กระแสโลกที่ผันผวนนี้จึงกระทบกับการศึกษาซึ่งถือเป็นรากฐานในการพัฒนาคน โดยเฉพาะในการศึกษาของไทยเพราะการตอบสนองการเรียนรู้ด้วยความรู้มีการเปลี่ยนแปลงน้อยไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญที่ความรู้มาเป็นให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดของผู้เรียน คือ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านการเรียนรู้และวัฒนธรรม ด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ด้านชีวิตและอาชีพ ซึ่งทักษะเหล่านี้จะตอบโจทย์ในการพัฒนาคนท่ามกลางกระแสของโลกยุค วูคา (VUCA World) สามารถอุทรอยไหวจากผลกระทบนี้ได้ (Plook Teacher, 2562) การเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นสาระสำคัญของการเป็นครูที่มีประสิทธิภาพว่าควรทำอะไรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและสามารถนำลงสู่การปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพส่วนใหญ่จะเริ่มจากการกำหนดกิจกรรมสำหรับนักเรียนแต่ละคนซึ่งประสบความสำเร็จ นำไปสู่คุณลักษณะที่ครูตั้งเป้าหมายไว้ (Kyriacou,

2007: 1) โดยกระบวนการที่จะทำให้เกิดทักษะนี้ได้ก็คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับ Tileston (2007) ได้กล่าวถึงบริบทของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญว่าสิ่งที่เรียนเชื่อมโยงกับตัวผู้เรียนอย่างไรบ้าง ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสำเร็จและใช้พลังความสามารถที่มีอยู่ในตนเองเพื่อสร้างความสำเร็จครั้งใหม่ ไม่สร้างบรรยากาศที่บีบบังคับหรือจัดทุกอย่างเป็นสูตรสำเร็จเพราะผู้เรียนยุคดิจิทัลควรได้เรียนรู้จากการลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง อีกทั้ง Sweller (2006) กล่าวว่าวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านความรู้ดีมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว สุภัญญางามบรรจง (2560: 3) กล่าวว่า การพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรต้องจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่มีความหมาย เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครอบคลุมวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี และการที่จะพัฒนากระบวนการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาได้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่เป็นขั้นตอน อย่างเป็นระบบมาช่วยส่งเสริม พัฒนา แก้ปัญหาการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นก็คือการนิเทศภายในสถานศึกษา

Glickman et al. (2016) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าเป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนซึ่งเป็นการสอนในหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาคู รวบรวมทั้งการประเมินการเรียนการสอน ส่วน ศุภลักษณ์ มีปาน (2562: 21) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานที่ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศโดยการส่งเสริมให้การช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยผ่านตัวกลาง คือ ครู เพื่อให้มีการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วงศ์พันธ์ เวียงนันท สุวิมล โพธิ์กลิ่น และจิตดารัตน์ จันทะหิเน (2564) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษามีรูปแบบการนิเทศหลายรูปแบบให้เลือกใช้ โดยสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ สิ่งสำคัญคือต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับสภาพบริบทและวัฒนธรรมขององค์กรของสถานศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาการสอนของครูและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนซึ่งเป็นขอบข่ายของการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่จะสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกและ

เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ครูมีความรู้ความสามารถที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา

โรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย มีการนิเทศภายในโดยมีกระบวนการนิเทศการสอนที่ใช้รูปแบบการนิเทศเพียงรูปแบบเดียวคือ การนิเทศโดยผู้บริหาร ซึ่งเป็นการนิเทศที่ผู้บริหารเข้าเยี่ยมชั้นเรียนในระยะเวลาสั้น ๆ และอย่างไรไม่เป็นทางการ เป็นการตรวจสอบรายการปฏิบัติ ข้อเสียคือไม่ได้คำนึงถึงการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ในปีการศึกษา 2564 รายวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากปีการศึกษา 2563 คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาไทย (โรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น, 2564) ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อนักเรียนมากในการนำความรู้ไปใช้ในการสอบระดับชาติไม่ว่าจะเป็น O-NET, NT และ RT ครูมีการวางแผนล่วงหน้าแต่ไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ มีการบันทึกผลการนิเทศและข้อเสนอแนะแต่ไม่มีการนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ประกอบกับผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการจัดการเรียนรู้ของครูจากการนิเทศภายในสถานศึกษาปีการศึกษา 2564 จำนวน 60 คน พบว่า จำนวนครู ร้อยละ 49 มีเทคนิคในการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย แบบสาธิต ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบเดิม ไม่ได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังคงให้ครูเป็นผู้ให้ความรู้มากกว่าซึ่งมีสาเหตุแตกต่างกันไป เช่น ครูบางคนเพิ่งมาบรรจุใหม่และยังไม่มีประสบการณ์สอนมากนัก ครูบางคนไม่มีเวลาในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อหรือสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและคิดสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เพราะมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนทำให้ครูขาดความชำนาญ ขาดการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ครูบางกลุ่มต้องการแก้ปัญหาที่คล้ายกัน ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและพัฒนาวิชาชีพของตนเอง แต่ขาดการแนะนำและขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบ (โรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น, 2564: 6-7)

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและสร้างเสริมให้ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ สิ่งสำคัญคือผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความเหมาะสมกับสภาพบริบทและวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนดังที่กล่าวมา เพื่อมุ่งพัฒนาการสอนของครูและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนเป็นสำคัญจึงต้องการพัฒนารูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายแตกต่างกันตามสภาพปัญหา โดยเลือกใช้รูปแบบการนิเทศที่หลากหลายจากลักษณะเฉพาะของรูปแบบการนิเทศแต่ละรูปแบบซึ่งผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้นิเทศและครูในฐานะเป็นผู้รับการนิเทศควรต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเลือกใช้รูปแบบ

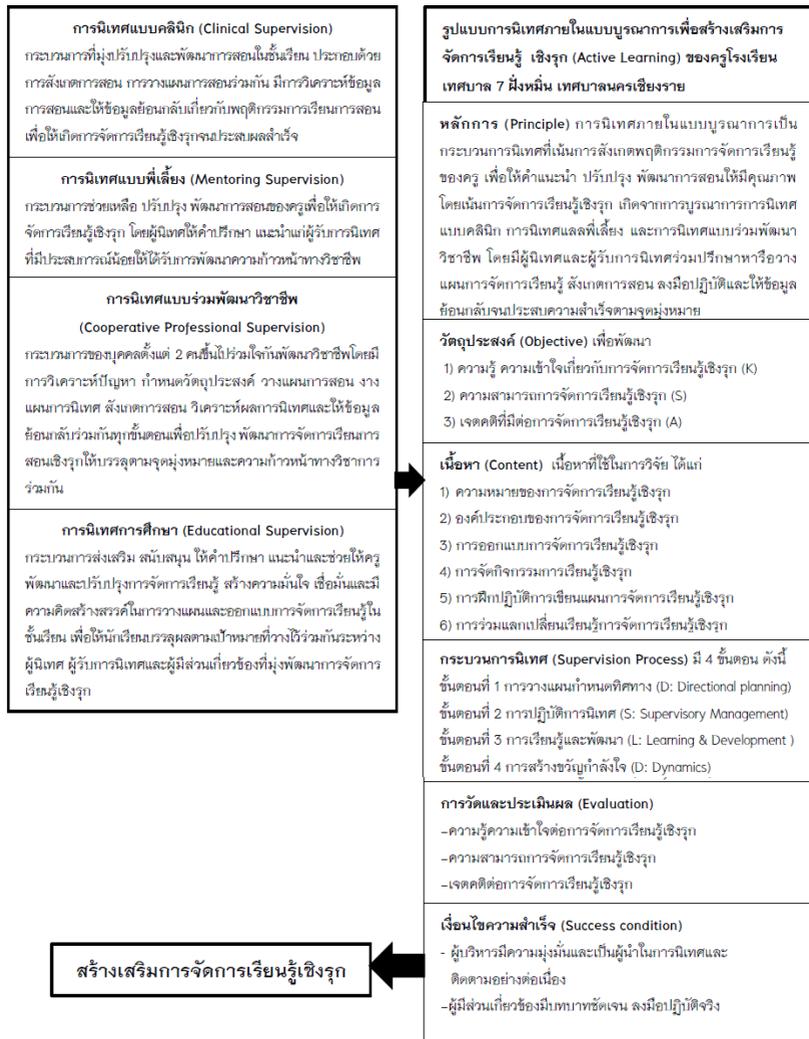
การนิเทศได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพราะการพัฒนาครูควรแก้ปัญหาให้ตรงจุดและต้องมีการติดตามและประเมินผลของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองและเกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำรูปแบบการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบที่เลี้ยง และการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมาบูรณาการเพื่อใช้ในการช่วยเหลือ ชี้แนะ แนะนำ ส่งเสริมและวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจและกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ซึ่งครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองและวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย
4. เพื่อประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย ในครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการเป็นกรอบการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึก 2. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3. แบบวิเคราะห์การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลโดย การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำราที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ แยกแยะรายละเอียดส่วนประกอบและเนื้อหาของประเด็นที่ศึกษา
2. จัดหมวดหมู่ส่วนประกอบและเนื้อหา 3. ศึกษาความเชื่อมโยงของส่วนประกอบและเนื้อหา
4. สรุปเพื่อแสดงสาระสำคัญที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย

1. ขั้นที่ 1 การยกร่างรูปแบบการนิเทศ
2. ขั้นที่ 2 การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศและแผนการนิเทศ
3. ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญ
4. ขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการนิเทศและการทดลองนำร่อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย
2. แบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย
3. แบบประเมินเอกสารประกอบการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย
4. แบบบันทึกการดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ยกร่างข้อมูล ขั้นที่ 2 การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ ขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงรายและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการประเมินตามแบบการประเมินเพื่อให้ทราบจุดที่เป็นปัญหาแล้วปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ
2. นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้
3. นำรูปแบบการนิเทศไปทดลองนำร่อง
4. ปรับปรุงรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น จำนวน 60 คน ปีการศึกษา 2565 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. แบบประเมินเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การรวบรวมข้อมูล

นำรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย ที่พัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองนำร่องเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ และผ่านการปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบการนิเทศฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

- แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจฯ 1) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้แบบทดสอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.2–0.8 และค่าอำนาจจำแนก (R) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป 2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการของคูเลอร์-ริชาร์ดสัน หาค่า KR-20 ได้แบบทดสอบที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.84 และ 3) สถิติทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระ ได้ผลหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

- แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้แบบวัดมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 1) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้แบบประเมินที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จำนวน 15 ข้อ 2) วิเคราะห์หาอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครันบราต (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ เท่ากับ .976 และกำหนดเกณฑ์พิจารณาคุณภาพ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 70 หรือ ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

- แบบประเมินเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยสร้างแบบวัดเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามเทคนิคของ Likert technique เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 1) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ได้แบบประเมินที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จำนวน 15 ข้อ 2) วิเคราะห์หาอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครันบราต (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ เท่ากับ .976 และกำหนดเกณฑ์พิจารณาคุณภาพ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 70 หรือตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

2. ทดลองใช้เครื่องมือโดยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 แห่งที่เทศบาลนครเชียงราย ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2553: 93) ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

O_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

X แทน การใช้คู่มือการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

O_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

3. ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกับครูกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยครูเรียนรู้ รับประทานอาหารให้ความรู้ ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จาก Power point ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยมีเอกสารประกอบการอบรมให้ จากนั้นครูชมสื่อวีดิทัศน์และตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ แล้วร่วมอภิปราย ชักถาม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ระหว่างวิทยากรและเพื่อนร่วมอบรม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติกิจกรรมการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กิจกรรมการฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กิจกรรมการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จำนวน 2 วัน รวม 12 ชั่วโมงโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากมหาวิทยาลัยนครสวรรค์และผู้วิจัย

4. การนิเทศตามคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ มีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงาน สื่อเครื่องมือนิเทศ ระยะเวลาดำเนินการ ผู้ปฏิบัติ และวิธีการประเมินผลแล้วนิเทศ ติดตามโดยใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ตามแผนที่วางไว้ ทำการนิเทศ ติดตามการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 2 ครั้ง รวมเวลา 30 วัน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น จำนวน 60 คน ปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย หลังเสร็จสิ้นการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ

2. นำแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ 3 ด้าน คือ 1) ด้านองค์ประกอบรูปแบบ (Input) 2) ด้านกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบ (Process) และ 3) ด้านผลการใช้รูปแบบ (Output) มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบทแบบไม่เป็นอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระ และเกณฑ์พิจารณาคุณภาพตามเทคนิคของ Likert technique เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

1. เกณฑ์พิจารณาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

คะแนน 4.50– 5.00 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนน 3.50– 4.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับ มาก

คะแนน 2.50–3.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 1.50– 2.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 1.00–1.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. เกณฑ์พิจารณาคุณภาพของแบบประเมินเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50– 5.00 หมายถึง มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ย 3.50– 4.49 หมายถึง มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับดี

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50– 2.49 หมายถึง มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับไม่ดี

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับไม่ดีอย่างมาก

3. การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความคิดเห็น แล้วเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็น พึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50– 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟองหมื่นเทศบาลนครเชียงราย จากการศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การนิเทศ

ภายในแบบบูรณาการ เป็นกระบวนการนิเทศที่เน้นการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้คำแนะนำ ปรับปรุง พัฒนาการสอนให้มีคุณภาพโดยเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกิดจากการบูรณาการการนิเทศแบบคลินิกการนิเทศแบบที่เลี้ยงและการนิเทศ แบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยมีผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมปรึกษาหารือ วางแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกต การสอน ลงมือปฏิบัติและให้ข้อมูลย้อนกลับจนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย โดยมี การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนนั้น มีการติดตาม ต่อเนื่องอย่างเหมาะสม ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมเรียนรู้ด้วยกันและให้คำชี้แนะอย่าง ต่อเนื่อง อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนคร เชียงราย

2.1 ผลจากการศึกษา ได้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนคร เชียงราย ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ โดยมีกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ

1. หลักการ (Principle) การนิเทศแบบบูรณาการมีหลักการนิเทศบนพื้นฐานที่เน้น การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้คำแนะนำ ปรับปรุง พัฒนาการสอนให้มี คุณภาพโดยเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกิดจากการบูรณาการการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศ แบบที่เลี้ยงและการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยมีผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วม ปรึกษาหารือ วางแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตการสอน ลงมือปฏิบัติและให้ข้อมูลย้อนกลับจน ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

2. วัตถุประสงค์ (Objective) 1) เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ การเรียนรู้เชิงรุก (K) 2) เพื่อให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (S) 3) เพื่อให้ครูมี เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (A)

3. เนื้อหา (Content) 1) แนวคิดกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การออกแบบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 4) การประเมินผลการจัดการ การเรียนรู้เชิงรุก 5) การฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6) การร่วมแลกเปลี่ยน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4. กระบวนการนิเทศ (Supervision Process) มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนกำหนดทิศทาง (D: Directional planning) เป็นกิจกรรมขั้นตอนการประชุม ชี้แจง

สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการสำหรับการนิเทศภายใน จัดทำสารสนเทศพื้นฐาน (Data Base) สำหรับการพัฒนาคณาจารย์การศึกษาของโรงเรียน โดยเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการแจ้งประชาสัมพันธ์ครูเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการในพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศ จำนวน 30 คน ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการนิเทศ (S: Supervisory Management) เป็นกิจกรรมขั้นตอนจัดทำแผนการนิเทศภายใน โดยมี วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงาน สื่อเครื่องมือนิเทศ ระยะเวลาดำเนินการผู้ปฏิบัติและวิธีการ ประเมินผล และนิเทศ ติดตามโดยใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ตามแผนที่วางไว้ ผู้นิเทศ ทำการนิเทศ ติดตามการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและทักษะการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 2 ครั้ง ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้และการพัฒนา (L: Learning & Development) เป็นกิจกรรมขั้นตอนให้ข้อมูลย้อนกลับให้คำแนะนำปรับปรุงพัฒนาการสอนให้ คำชี้แนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน ผู้นิเทศพูดคุยให้คำปรึกษาแก่ผู้รับ การนิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เกษียณอายุราชการในสังกัดเทศบาล นครเชียงราย จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 4 การสร้างขวัญกำลังใจ (D: Dynamics) เป็นกิจกรรม ขั้นตอนรับสมัครครูกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมพัฒนา จำนวน 30 คน ส่งแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกที่ได้รับการนิเทศการสอนไปแล้ว พร้อมทั้งสื่อการเรียนรู้เพื่อทำการประกวดการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก ได้ครูจำนวน 5 คน ส่งเข้าประกวด จัดการประกวด การเสนอแผนการจัดการ เรียนรู้ คนละ 20 นาที โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้นิเทศและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เกษียณอายุราชการในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย รวม 5 คน เป็นคณะกรรมการในการวิพากษ์และคัดเลือกผลงาน มีครูที่เข้าร่วมพัฒนาร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แล้วประกาศผลและให้รางวัลจากนั้นครูเผยแพร่ผลงาน

5. การวัดและประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมิน 1) ความรู้ความเข้าใจต่อ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (K) โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระ 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (S) โดยใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และ 3) เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (A) โดยใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

6. เงื่อนไขความสำเร็จ (Success Condition) 1) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและเป็นผู้นำใน การนิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทชัดเจน ลงมือปฏิบัติจริง

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ เพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟิ่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$, S.D.= 0.41) และเมื่อพิจารณารายการประเมิน พบว่า รายการที่มีความเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ ความเหมาะสมของการนำแนวคิดมาพัฒนาในรูปแบบ ($\bar{x} = 4.56$, S.D.= 0.53) ส่วนรายการอื่น ๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก ทุกรายการ

2.3 คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟิ่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการ ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$, S.D.= 0.36) และเมื่อพิจารณารายการประเมิน พบว่า รายการที่มีความเหมาะสมมากที่สุดได้แก่รายละเอียดของคู่มือมีความชัดเจน เข้าใจง่ายสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเกิดประสิทธิภาพได้จริง ($\bar{x} = 4.33$, S.D.= 0.50)

3. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟิ่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย

3.1 ความรู้ ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระ พบว่า ความรู้ความเข้าใจของครูหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน

ผลการทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	t	Sig.
ก่อน	30	12.27	1.26	27.569	0.00
หลัง	30	17.63	1.06		

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟิ่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย พบว่าก่อนการอบรมเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ย 12.27 หลังการอบรม มีค่าเฉลี่ย 17.63

3.2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับคุณภาพ
การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้				
1.	องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกครบถ้วนสมบูรณ์	4.97	0.18	มากที่สุด
2.	จุดประสงค์การเรียนรู้ครบทั้ง 3 ด้าน (K- S- A) สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัด	4.55	0.68	มากที่สุด
3.	แนวคิดหลัก/ความคิดรวบยอด สาระการ เรียนรู้ เนื้อหาถูกต้องเป็นปัจจุบันสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.87	0.34	มากที่สุด
4.	กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้เชิงรุก และ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.68	0.47	มากที่สุด
5.	สื่อการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.68	มากที่สุด
6.	วิธีการวัดและประเมินผลตรงกับจุดประสงค์ การเรียนรู้และใช้วิธีที่หลากหลาย	4.65	0.53	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.71	0.48	มากที่สุด
7.	สร้างเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้กับ ผู้เรียน	4.80	0.54	มากที่สุด
8.	มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.73	0.45	มากที่สุด
9.	อธิบายเนื้อหาและยกตัวอย่างประกอบด้วยสื่อ และกิจกรรมที่เข้าใจง่าย	4.56	0.68	มากที่สุด
10.	กิจกรรมการเรียนรู้สร้างเสริมให้ผู้เรียน สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.55	0.71	มากที่สุด
11.	มีการแลกเปลี่ยน สะท้อนคิดร่วมกัน	4.58	0.50	มากที่สุด
12.	บรรยากาศในห้องเรียนเน้นความร่วมมือ การมี ส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม	4.65	0.53	มากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับคุณภาพ
13.	มีกิจกรรมและใช้สื่อที่หลากหลาย น่าสนใจ เหมาะสมกับผู้เรียนและบทเรียน	4.56	0.68	มากที่สุด
14.	ใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเรียนรู้	4.60	0.52	มากที่สุด
15.	มีการสรุปเนื้อหาพร้อมกันและมีวิธีการที่ หลากหลาย	4.63	0.54	มากที่สุด
16.	ใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนหลาย รูปแบบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.55	0.71	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.62	0.59	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด		4.65	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเทศบาล 7 แห่งมีคุณภาพโดยรวมมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณารายการประเมินเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายการประเมิน พบว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครบถ้วนสมบูรณ์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.97$, S.D.= 0.18) ด้านทักษะการจัดการเรียนการสอนที่สร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมมีคุณภาพ ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D.= 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายการประเมินพบว่า สร้างเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D.= 0.54)

3.3 เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยผลการวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับเจตคติ
1.	ข้าพเจ้ามีความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.32	0.71	ดี
2.	ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด	3.30	0.70	ปานกลาง
3.	ข้าพเจ้าสามารถจัดหาสื่อและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี	4.34	0.75	ดี
4.	ข้าพเจ้าสนุกสนานกับการผลิตสื่อและใช้สื่อและเทคนิคการสอนใหม่ๆกับผู้เรียน	4.87	0.43	ดีมาก
5.	ข้าพเจ้ามีความสุขทุกครั้งที่ได้จัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยเทคนิคที่หลากหลายและทันสมัยให้กับผู้เรียน	4.09	0.81	ดี
6.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.93	0.25	ดีมาก
7.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิธีการและแนวทางที่น่าสนใจ เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21	4.49	0.72	ดี
8.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้	3.62	0.77	ดี
9.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาการคิดระดับสูง ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า	4.97	0.18	ดีมาก
10.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนมากกว่าการเรียนแบบเดิม	4.90	0.30	ดีมาก
11.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.13	0.72	ดี

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับเจตคติ
12.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี	4.34	0.75	ดี
13.	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียนรู้	4.36	0.76	ดี
14.	ผู้เรียนเกิดความคงทนในความรู้ที่ได้เรียนเพราะเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม	4.13	0.72	ดี
15.	การปฏิบัติกิจกรรมช่วยกระตุ้นการคิดส่งผลให้การเรียนรู้น่าสนใจ สนุกสนานมากขึ้น ผู้เรียนชอบที่จะเรียนรู้	4.93	0.59	ดี
รวมเฉลี่ย		4.38	0.59	ดี

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.59) และพบว่า เจตคติในประเด็นรายการ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาการคิดระดับสูง ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.97$, S.D. = 0.18)

4. ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ผังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านองค์ประกอบรูปแบบ (Input)				
1	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.87	0.43	พึงพอใจมากที่สุด
2	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ครูช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและร่วมมือกันมากขึ้น	4.45	0.24	พึงพอใจมาก
3	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู	4.90	0.40	พึงพอใจมากที่สุด
4	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	4.47	0.23	พึงพอใจมาก
5	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยให้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้เป็นอย่างดีเพราะมีระบบขั้นตอนที่ชัดเจน	4.49	0.20	พึงพอใจมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.64	0.30	พึงพอใจมากที่สุด
ด้านกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบ (Process)				
6	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาเทคนิควิธีการสอนในการจัดการเรียนรู้	4.46	0.21	พึงพอใจมาก
7	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.50	0.07	พึงพอใจมาก
8	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.83	0.52	พึงพอใจมากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
9	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่สร้างเสริม และพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ	4.93	0.25	พึงพอใจมากที่สุด
10	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่สร้างเสริมทักษะการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.62	0.51	พึงพอใจมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.67	0.31	พึงพอใจมากที่สุด
ด้านผลการใช้รูปแบบ (Output)				
11	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่สร้างเจตคติที่ดีในการเป็นผู้รับการนิเทศของครู	4.48	0.20	พึงพอใจมาก
12	การนิเทศแบบบูรณาการช่วยให้สถานศึกษาได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่สร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.83	0.52	พึงพอใจมากที่สุด
13	การนิเทศแบบบูรณาการช่วยให้ครูมีการพัฒนาการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน	4.50	0.07	พึงพอใจมากที่สุด
14	การนิเทศแบบบูรณาการช่วยให้ครูมีการวางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.49	0.20	พึงพอใจมาก
15	การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตามค่าเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.47	0.22	พึงพอใจมาก
รวมเฉลี่ย		4.55	0.24	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด		4.62	0.28	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย ภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{x} =4.62, S.D= 0.28) และเมื่อพิจารณารายการประเมินแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านองค์ประกอบรูปแบบ (Input) รวมมีความคิดเห็นในระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{x} =4.64, S.D= 0.30) เมื่อพิจารณารายการประเมินพบว่า รายการที่มีความคิดเห็นระดับพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู (\bar{x} =4.90, S.D= 0.40) 2) ด้านกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบ (Process) รวมมีความคิดเห็นในระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{x} =4.67, S.D= 0.31) เมื่อพิจารณารายการประเมินพบว่า รายการที่มีความคิดเห็นระดับพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่สร้างเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ (\bar{x} =4.93, S.D= 0.25) 3) ด้านผลการใช้รูปแบบ (Output) ภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{x} =4.55, S.D= 0.24) เมื่อพิจารณารายการประเมินพบว่า รายการที่มีความคิดเห็นในระดับพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การนิเทศแบบบูรณาการช่วยให้สถานศึกษาได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่สร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน (\bar{x} =4.83, S.D= 0.52)

อภิปรายและสรุปผล

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบจากผลการศึกษา นำมาอภิปรายและสรุปผล 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น เทศบาลนครเชียงราย จากการศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบพี่เลี้ยงและการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ Acheson and Gall (1997) , Hudson (2010), Nick et al. (2012) และ Galtthorn (1994) เป็นต้น ส่วนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ พิทมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2561) และ มนลธิชิตธิสมบูรณ์ (2565) เป็นต้น รวมถึงจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้สังเคราะห์เป็นรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่เน้นการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้คำแนะนำปรับปรุง พัฒนาการสอนให้มีคุณภาพโดยเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกิดจากการบูรณาการการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบพี่เลี้ยงและการนิเทศ แบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยมีผู้นิเทศ

และผู้รับการนิเทศร่วมปรึกษาหารือ วางแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตการสอน ลงมือปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับจนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย โดยมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนนั้น มีการติดตามต่อเนื่องอย่างเหมาะสม ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมเรียนรู้ด้วยกันและให้คำชี้แนะอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย เป็นการบูรณาการนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervisor) การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring Supervision) และการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development Supervision) เป็นกระบวนการและกิจกรรมที่มุ่งให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม ปรับปรุงในการสอนของครู มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีหลักการที่เน้นการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้คำแนะนำ ปรับปรุง พัฒนาการสอนให้มีคุณภาพ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมปรึกษาหารือ วางแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตการสอน ลงมือปฏิบัติและให้ข้อมูลย้อนกลับจนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ

- 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและ 3) เจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ (Principle) 2) วัตถุประสงค์ (Objective) 3) เนื้อหา (Content) 4) กระบวนการนิเทศ (Supervision Process) 5) การวัดและประเมินผล (Evaluation) 6) เงื่อนไขความสำเร็จ (Success Condition) โดยมีกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนกำหนดทิศทาง (D: Directional planning) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการณ์นิเทศ (S: Supervisory Management) ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้และพัฒนา (L: Learning & Development) และขั้นตอนที่ 4 การสร้างขวัญกำลังใจ (D: Dynamics) สอดคล้องกับบริบทในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของครูตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่เน้นให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังได้ศึกษากระบวนการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาแนวคิดและกระบวนการนิเทศที่เหมาะสมกับรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำชี้แนะและคำปรึกษา สอดคล้องกับกระบวนการนิเทศการศึกษาที่

Deming (1990, p.52) เสนอแนวคิดของการนิเทศงานโดยวงจรของเดมมิ่ง (Circle Deming Cycle) โดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า P-D-C-A มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (P-Planning) 2) การปฏิบัติตามแผน (D-Do) 3) การตรวจสอบ/ประเมินผล (C-Check) 4) การปรับปรุงแก้ไข (A-Act) ผู้วิจัยเห็นว่าหลังจากการตรวจสอบและประเมินผลแล้วหากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใด ก็ตามที่ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผล สามารถกลับมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งได้ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ปัญหาอีกครั้งหนึ่ง และถ้าหากการประเมินผลได้พบว่าประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้หากจะได้ดำเนินการนิเทศต่อไปก็สามารถทำได้เลยโดยไม่ต้องให้ความรู้ในเรื่องนั้นอีกจนกว่าจะบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือผู้รับการนิเทศ มีการพัฒนาตนเองแล้วต้องการจะหยุดกระบวนการทำงานก็ถือว่าการนิเทศได้สิ้นสุดลงแล้ว หากต้องการเริ่มนิเทศในสิ่งใหม่หรือมีเป้าหมายใหม่ก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนเดิมได้เลย

3. การใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 แห่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย จำนวน 30 คน โดยให้ครูได้ปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการจนจบกระบวนการ พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูหลังการอบรมเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูด้านการเขียนทำแผนการจัดการเรียนรู้และทักษะการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่ามี ครูเจตคติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้เป็นอย่างดีเพราะระหว่างปฏิบัติกิจกรรมครูผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อต่าง ๆ และได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ แต่ละคนจึงเกิดองค์ความรู้ มีเทคนิค วิธีการในการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรรา เล่าเรียนดี, อรพิน ศิริสัมพันธ์ และปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2560) ได้เสนอกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่จำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ของครูซึ่งจะเป็นไปเพื่อการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนตามทิศทางที่ประเทศชาติมุ่งหวัง ครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ศาสตร์การสอนที่เปลี่ยนแปลงไปและนำมาใช้อย่าง

เป็นระบบและมีความสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทั้งกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและเกิดการพัฒนาวชิพครุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการที่สร้างขึ้นมีความน่าสนใจ ปฏิบัติจริงได้ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความทันสมัย แปลกใหม่ เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป อีกทั้งยังผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่น่าเชื่อถือและมีกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน ทำให้ครูมีความมั่นใจในรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับวาสนา บุญมาก (2562) ได้เสนอรูปแบบการนิเทศ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้น 1 การวางแผนกำหนดทิศทาง (D: Directional planning) ขั้น 2 การปฏิบัติกรนิเทศ (S: Supervisory Management) ขั้น 3 การเรียนรู้เพื่อพัฒนา (L: Learning development) ซึ่งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมปรึกษาหรือวางแผนวิเคราะห์ สังเกตการสอน ลงมือปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับจนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4. ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ผังหมื่น เทศบาลนครเชียงราย จำนวน 30 คน ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านองค์ประกอบรูปแบบ (Input) รวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณารายการประเมิน พบว่า รายการที่มีระดับพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู สอดคล้องกับ Beach and Reinhartz (2000) กล่าวว่าวิธีการที่ผู้นิเทศเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการนำข้อมูลเสนอครูให้ได้รับรู้ จะส่งผลกระทบต่อความยอมรับและความเต็มใจของครูในการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตน ในการสังเกตการสอนผู้นิเทศจะสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนแบบแผนปฏิบัติที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในชั้นเรียนและพฤติกรรมผู้เรียน เมื่อทำการสังเกตการสอนผู้นิเทศจะต้องตอบคำถามว่าเกิดอะไรขึ้นในชั้นเรียน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถอธิบายได้หรือไม่และมีความหมายอย่างไร มีกฎเกณฑ์อะไรที่ควบคุมพฤติกรรมในบริบทนี้ และจะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องชัดเจนอย่างไร ซึ่งทำให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

2) ด้านกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบ (Process) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณารายการประเมิน พบว่า รายการที่มีระดับพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การนิเทศแบบบูรณาการเป็นการนิเทศที่สร้างเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ สอดคล้องกับ มนสิข สิทธิสมบุรณ์ (2565) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีวัตถุประสงค์สำคัญต่อการพัฒนาปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อมุ่งให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ สามารถใช้กระบวนการนิเทศและใช้เครื่องมือการนิเทศได้หลากหลายรูปแบบ

3) ด้านผลการใช้รูปแบบ (Output) ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณารายการประเมิน พบว่า รายการที่มีระดับพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การนิเทศแบบบูรณาการช่วยให้สถานศึกษาได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่สร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ มนสิข สิทธิสมบุรณ์ (2565) กล่าวว่า เนื่องจากการนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาในสถานศึกษา มุ่งให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งการนิเทศสามารถนำรูปแบบและแนวคิดต่าง ๆ มาปรับประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดรูปแบบในการนิเทศที่หลากหลายตามสภาพและบริบทของผู้รับการนิเทศ

หลังจากการพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทุกรายวิชา ในปีการศึกษา 2565 สูงขึ้น และผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test :RT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test :NT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test :O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 มีคะแนนสอบสูงกว่าระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับสังกัด และระดับประเทศทุกรายวิชา และมีนักเรียนได้คะแนน RT เต็ม 100 คะแนน จำนวน 26 คน คะแนน O-NET เต็ม 100 คะแนน ในรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 4 คน ซึ่งรายวิชานี้ ถือเป็น Best practice ของสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสองภาษาจึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการระดับเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับ ทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (2001) ได้กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงเพื่อจูงใจให้

คนชอบและรักงานปฏิบัติ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจให้แก่บุคคลในองค์กรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะปัจจัยที่สามารถสนองตอบความต้องการของบุคคลได้ด้วยกัน ได้แก่ 1) ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ เช่นงานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำหาย 4) ความรับผิดชอบ เช่น ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ 5) ความก้าวหน้า และสอดคล้องกับ ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (2002) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่เชื่อว่า มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นที่ต่ำกว่าจนถึงระดับหนึ่งแล้ว มนุษย์จึงจะเกิดความต้องการในขั้นต่อไป ซึ่งอาจเป็นเพราะเมื่อครูผ่านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญและได้รับการนิเทศตามขั้นตอนเป็นระบบ จากผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ อีกทั้งนำไปขยายผลให้ครูที่โรงเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถนำตัวอย่างมาปรับใช้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้โรงเรียนมีครูทุกคนที่สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแล้วนำไปใช้ในชั้นเรียนได้ผลดีตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟิ่งหมื่น เทศบาลนครเชียงราย ที่มี 6 องค์ประกอบ โดยมีกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน สามารถสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับโรงเรียนที่เปิดการสอนระดับชั้นประถมศึกษาและผู้ที่จะนำรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการไปใช้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะนำไปใช้

2. ผลการนำรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการไปใช้ พบว่า การกำกับติดตามดูแลเพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้รูปแบบมาก ดังนั้นผู้นิเทศที่นำรูปแบบไปใช้ต้องคอยให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาครูได้ ส่วนในขั้นตอนการให้ความรู้ก่อนการนิเทศนั้นสำคัญมากเพราะจะเป็นองค์ความรู้ให้กับผู้รับการนิเทศ จึงควรจัด

อบรมเชิงปฏิบัติการให้มีความรู้และทักษะที่ต้องการ ให้เวลากับการฝึกปฏิบัติ ภายใต้การชี้แนะช่วยเหลือโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปใช้พัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ที่สำคัญจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เช่น ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การผลิตและการใช้สื่อทำมือและสื่อที่เป็น ICT เป็นต้น
2. ควรนำแบบนิเทศอื่น ๆ มาใช้บูรณาการเพื่อความหลากหลาย และเพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และยังเพิ่มทักษะของผู้นิเทศให้มีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่เข้าร่วมการพัฒนาตามรูปแบบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นางสาวพรพิศ เทพปัญญา, นายจตุพล โนมณี, นางนงคราญ ชัยพงษ์, ผศ.ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง, ดร.อดิมา แก้วสอาด, นายปรีชา ศรีทา, ดร. ธีรยุทธพล สันธิ, ดร.ประคอง รัตมีแก้ว และ รศ.ดร.มนสิข สิริทธิสมบุญรณ์ วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้ทรงคุณวุฒิสมทบกลุ่ม (Focus group) ในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ครูเกษียณอายุราชการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายในการนิเทศแบบพี่เลี้ยงครูโรงเรียนเทศบาล 1 ศรีเกิด และครูโรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่นในการเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำให้งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ฝ่ายวิชาการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ จำกัด.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2561). **การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2553). **เทคนิควิธีการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: ด้านสหุทธการพิมพ์.

- มนสิข สิทธิสมบุญ. (2565). **กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก**. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น. (2564). **การนิเทศภายในสถานศึกษาปีการศึกษา 2564**. โรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.
- โรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น. (2564). **รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report) 2564**. โรงเรียนเทศบาล 7 ฟังหมื่น สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.
- วงศ์พันธ์ เวียงนงษ์, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และธิดารัตน์ จันทะหิน. (2564). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 28. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 11(1), 197-199.
- วัชรา เล่าเรียนดี, อรพิณ ศิริสัมพันธ์ และประณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2560). **กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21**. นครปฐม: เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป.
- ศุภลักษณ์ มีปาน. (2562). **รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับการจัดการเรียนรวมใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุกัญญา งามบรรจง. (2560). **รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- Acheson, K.A. & Gall, M.D. (1997). **Techniques in the clinical supervision of teachers: preservice and in-service applications (4th edition)**. Longman Publishers, 10 Bank St., White Plains N.Y.
- Beach, D.M. and Reinhartz, J. (2000). **Supervision leadership: Focus on instruction**. Boston: Allyn and Bacon.
- Glatthorn, A.A. (1994). **Differentiated supervision**. Washington D.C.: Association for Supervision and Development.

- Glickman, Carl D, Godon, Stephen P., & Rose–Gordon, Jovita M. (2016). **Supervision and instruction leadership: A developmental approach**. Boston: Allyn and Bacon. Inc.
- Herzberg, Frederick. (2001). **Work and the nature of man**. New York: World.
- Hudson, P., & Hudson, S. (2010). Mentor educators understanding of mentoring pre service primary teachers. **International Journal of Learning**, 17(2), 157–170.
- Kyriacou Chris. (2007). **Essential teaching skills**. United Kingdom: Nelson.
- Maslow's–Hierarchy–Of–Needs. (2009). **ทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์**. Retrieved June 24, 2022, from <http://www.biz-development.com/HumanResources/3.18>.
- Nick, J.M. and et al., (2012). **Best practices in academic mentoring: A model for excellence**. Nursing Research and Practice.
- Plook Teacher. (2562). **การส่งเสริมการศึกษาไทยเพื่อรับมือกับยุค VUCA**. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/76134>.

ผลการขยายการใช้นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์กับ
การสอนภาษาอังกฤษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทาง
การศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยา
The Effect of Implementation of Linguistic-
Integrated Innovation for Teaching English to
Minimize educational inequality of ethnic students
in Phayao province

ดารินทร์ อินทับทิม¹ นริศา ไพเจริญ¹ พิษณุสินี เสถียรธาดล¹ เกริก เจษฎานุกูวัฒน์*
และ นำพน กันมา²

Darinthorn Inthapthim¹, Narisa Paicharoen¹, Phitsinee Sathientharadol¹,
Krek Chetsadanuwat^{1*} and Numfon Gunma²

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao, 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: krek.ch@up.ac.th

Received: October 13, 2023; Revised: February 14, 2024; Accepted: February 20, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการขยายผลการใช้นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษที่คณะนักวิจัยได้ดำเนินการในปีการศึกษา 2561 ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวได้นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าเยน ในจังหวัดพะเยา ผลปรากฏว่านักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและเขียนประโยคได้ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ คณะนักวิจัยจึงได้ขยาย

การใช้นวัตกรรมฯ ให้ครูภาษาอังกฤษที่สอนนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในจังหวัดพะเยา นำไปใช้ในชั้นเรียนในปีการศึกษา 2563 คณะนักวิจัยติดตามและประเมินผลหลังการใช้จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากต่างโรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพะเยา เขต 1 และ 2 จำนวน 6 คน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนของโรงเรียนที่ครูผู้สอนสังกัดอยู่จำนวน 6 คน และ 3) นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 36 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการประเมินนวัตกรรมประกอบด้วย 1) แบบประเมินนวัตกรรมประมาณค่า 5 ระดับสำหรับครูฯ และผู้อำนวยการฯ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับครูฯ 3) แบบสะท้อนคิดของครู 4) แบบสังเกตการสอนของคณะนักวิจัยและ 5) แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับนักเรียน ครูทั้ง 6 คนได้รับการอบรมการใช้นวัตกรรมก่อนนำไปใช้จริง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมฯ ได้รับการประเมินจากครูและผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ครู 5 คน สามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมฯ ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียนได้ 3) นักเรียนตระหนักในประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้นวัตกรรมฯ และต้องการให้ครูใช้นวัตกรรมฯ กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ต่อไป นอกจากนี้คณะนักวิจัยยังมุ่งหวังให้ผู้ผู้อำนวยการกำหนดนโยบายหรือแนวทางให้ครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษได้ใช้นวัตกรรมดังกล่าวอย่างเป็นทางการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยา

คำสำคัญ: นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This research is an extension of the use of linguistic-integrated innovation for English teaching, conducted by the research team in the academic year 2019. The mentioned innovation was implemented with Mien students, an ethnic group, in Phayao province. The results revealed an improvement in their English pronunciation and sentence-writing skills. This research, therefore, extended the use of the mentioned innovation to English teachers teaching students of other ethnic groups in Phayao province in the academic year 2021.

This innovation was implemented in classrooms, followed by monitoring, and evaluating the outcomes with three sample groups. The sample groups consisted of 1) six primary school English teachers from different schools under Phayao Primary Educational Service Area Offices 1 and 2 2) six school directors and 3) thirty-six ethnic students. Research instruments were 1) a 5-point Likert scale questionnaire of teachers and school directors for evaluating the innovation 2) a semi-structured interview form of teachers 3) teachers' reflection forms 4) researchers' observation field-note forms and 5) an open-ended questionnaire of students. All participating teachers were trained before actual implementation. Data was analyzed by arithmetic means, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that 1) the innovation was evaluated by teachers and school directors as highly agreeing in all aspects 2) five teachers were able to efficiently apply the innovation in their English language classrooms, fostering strong interaction between teachers and students and 3) the students realized advantages of this innovation and wish for the teachers to continue employing it with other classes. In addition, the research team expected the school directors to initiate policies or guidelines on using the innovation in a practical way as it could improve students' learning outcomes and reduce educational inequality among ethnic students residing in Phayao province.

Keywords: Innovation and Change, Linguistic-Integrated Innovation and English Language Teaching, Educational Inequality, Ethnic Students

บทนำ

จังหวัดพะเยาอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบนที่สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบและสูง ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม เช่น เมี่ยน ม้ง และ อาข่า โดยอาศัยกระจายอยู่ทั้งในอำเภอเมืองและอำเภออื่น ๆ เด็กชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาต่างมีโอกาสและสิทธิ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป มีบางกลุ่มที่พบว่ามีความจำกัดทางกายภาพ เช่น โรงเรียนห่างไกลจากบ้านหรือขาดแคลนทรัพยากรความรู้ บริการสาธารณะจากรัฐ หรือโอกาสในการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิต อาชีพ และเข้าสู่ตลาดแรงงาน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หากนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์นี้ได้รับการยกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่าน-เขียน ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากลที่จำเป็นในปัจจุบันได้ จะเป็นการเสริมสร้างความเสมอภาคให้กับนักเรียน

กลุ่มนี้ ให้ได้รับโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต มีอาชีพ และรายได้ทัดเทียมกับคนในชุมชนเมือง ดังที่ ปิยวัฒน์ เกตุวงศา (2566) ได้เน้นที่ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมและตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาระบบการศึกษาที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนทุกกลุ่ม จึงเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนและเสมอภาคในสังคม

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีความเหมาะสมแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลให้มีทักษะทางภาษาเทียบเท่านักเรียนในเขตเมืองนั้น มีปัจจัยทางด้านการเรียนรู้ภาษาที่ 2 (Second Language Acquisition) และพหุภาษา (Multilingual) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเพราะนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จะใช้ภาษาชาติพันธุ์ของตนเป็นภาษาแม่ (Mother Tongue Language/ L1) ในชีวิตประจำวัน และจะใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ในโรงเรียน (Second Language/ L2) ส่วนภาษาอังกฤษที่เป็นกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศนั้นถือว่าเป็นภาษาที่ 3 (คารินทร อินทับทิม อภิญญา ทานตระกูล ศุภวารรณ ปิงใจ เพ็ญญา คล้ายสิงห์โต พูนพงษ์ งามเกษม และเฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ, 2562) จึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยาหลายคนมีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับต่ำเนื่องจากไม่คุ้นเคยกับการออกเสียง การให้ความหมาย และการสร้างประโยคที่มีความแตกต่างจากภาษาแม่และภาษาไทยที่เรียนในโรงเรียน (Sathienthoradol, 2020) ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องพยายามประยุกต์ใช้แบบเรียน สื่อการสอน และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้เหมาะกับนักเรียนได้มากที่สุด (สมหมาย ปาริจฉัตต์, 2561)

ในแง่ของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เมื่อนำมาเปรียบโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอำเภอปง จังหวัดพะเยา คารินทร อินทับทิม (2563) ระบุว่าก่อนปีการศึกษา 2558 โรงเรียนนี้ขาดแคลนครูภาษาอังกฤษที่จบสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรงและขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน จึงได้วิจัยพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยตนเองขึ้นเพื่อเพิ่มความสามารถทางการอ่าน-เขียน ภาษาอังกฤษ แม้ว่าผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์รวมไปถึงเจตคติที่ดีต่อสื่อที่พัฒนาขึ้น การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างครูและผู้เรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในปีการศึกษา 2560 คณะนักวิจัยได้นำวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโฟนิกส์ (Phonics) มาให้ครูภาษาอังกฤษได้ทดลองใช้ในชั้นเรียนและพบว่าวิธีการสอนนี้เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เมื่อนำมาเปรียบโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เนื่องจากประสิทธิภาพทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษและด้านผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเสียง

คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รวมไปถึงด้านทัศนคติเชิงบวกของทั้งนักเรียน และครูภาษาอังกฤษที่มีต่อวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (ดารินทร์ อินทับทิม และคณะ, 2562)

ต่อมาอภิญา ห่านตระกูล พิชญ์สินี เสถียรธราดล นริศา ไพเจริญ เพ็ญภา คล้ายสิงห์โต, เฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ และดารินทร์ อินทับทิม (2564) ได้นำวิธีการสอนแบบ โฟนิกส์บูรณาการเข้ากับศาสตร์ทางภาษาศาสตร์ที่เน้นการสอนตามองค์ประกอบของภาษา เริ่ม ตั้งแต่หน่วยเสียง (การออกเสียง พยางค์เสียงและระลอกเสียง) หน่วยคำ (สะกดคำและระลอก ความหมายของคำศัพท์) หน่วยประโยค (การแต่งและเรียบเรียงประโยค) และหน่วยสัมพันธ์สาร (ย่อหน้าและเรื่องเล่า) และนำกรอบแนวคิดดังกล่าวประยุกต์สร้างนวัตกรรมทางการเรียน ภาษาอังกฤษขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์” และได้อบรมครูภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับนวัตกรรมฯ และการนำนวัตกรรมฯ ไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เมียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนดังกล่าว จนในที่สุดพบว่าการใช้นวัตกรรมของครูฯ สามารถทำให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เมียน อ่านออก เสียง สะกดคำ และรู้ความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ ว่านวัตกรรมฯ ถูกนำไปใช้โดยครูภาษาอังกฤษฯ ได้อย่างประสบผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ ของนวัตกรรมฯ ด้วยเหตุนี้การขยายผลการใช้นวัตกรรมฯ ให้แพร่หลายมากขึ้นจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่ง

ต่อมา ดารินทร์ อินทับทิม นริศา ไพเจริญ พิชญ์สินี เสถียรธราดล เกริก เจษฎานัฐฉัตร และน้ำฝน กันมา (2565) จึงได้คัดเลือกครูภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และเขต 2 ที่สอนนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาเข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 6 คนเพื่อนำนวัตกรรมฯ ไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษตามกรอบแนวคิดนวัตกรรมฯ และกรอบแนวคิดการใช้นวัตกรรมฯ โดยดำเนินการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์หลัก 5 ข้อ คือ 1) เพื่อประเมินผล การใช้ใช้นวัตกรรม 2) เพื่อพัฒนาทักษะการออกเสียง คำศัพท์และการแต่งประโยคของครูและพัฒนาศักยภาพ การสอนภาษาอังกฤษของครู 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการสะกด การรู้คำศัพท์ และการเขียน ประโยคภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ 4) เพื่อสำรวจทัศนคติของครูที่มีต่อการ ใช้ นวัตกรรมฯ และ 5) เพื่อสำรวจทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านการ ใช้ นวัตกรรมของครู ซึ่งผลการวิจัยพบว่าครูฯ ใช้นวัตกรรมฯ ได้อย่างประสบผลสำเร็จและส่งผลทำ ให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนส่วนใหญ่เพิ่มมากขึ้นทั้งการออกเสียงคำศัพท์ ความหมายและการแต่ง

ประโยค อย่างไรก็ตาม บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นการนำเสนอผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ การประเมินผลการใช้นวัตกรรมฯ เท่านั้น

วัตถุประสงค์

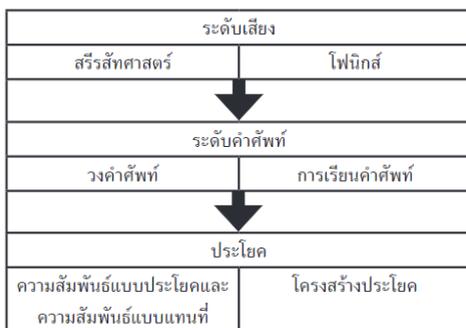
เพื่อประเมินผลการใช้นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์ตามมุมมองของผู้บริหาร ครูภาษาอังกฤษ และนักเรียนชาติพันธุ์ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการวิจัยที่ใช้ในโครงการวิจัย แบ่งออกเป็นกรอบแนวคิดนวัตกรรมและ กรอบแนวคิดการใช้นวัตกรรม

กรอบแนวคิดนวัตกรรม

โครงการวิจัยนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดการบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษ ที่อภิญญา ห่านตระกูล และคณะ (2564) ได้ออกแบบและทดลองใช้แล้วและได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ง่ายต่อความเข้าใจมากขึ้นโดยพิชญ์ลิณี เสถียรธรราดล นริศา ไพเจริญ เกริก เจษฎานูวัฒน์ และดารินทร์ อินทับทิม (2565: 185) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดนวัตกรรม

ที่มา: พิชญ์ลิณี เสถียรธรราดล และคณะ (2565: 185)

กรอบแนวคิดนวัตกรรมประกอบด้วยการใช้นวัตกรรมบูรณาการทางภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษแบบโฟนิกส์ (Phonics) เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนตามลำดับโครงสร้างทางภาษาซึ่งแสดงเป็นลำดับจากบนลงล่างโดยมีหน่วยที่เล็กที่สุดในภาษา คือ เสียง เป็นลำดับแรกเนื่องจากการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ที่เริ่มจากการออกเสียงลำดับต่อมาคือ การสร้างคำ และการสร้างประโยค

การบูรณาการภาษาศาสตร์กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงเริ่มต้นจากการจับคู่ศาสตร์การเรียนรู้ทั้งสองโดยการใช้ระดับโครงสร้างทางภาษาเป็นแกนในการเชื่อมโยง การจับคู่บูรณาการเริ่มต้นจากระดับเสียงด้วยการสอนการออกเสียงพยัญชนะและสระในภาษาอังกฤษ ซึ่งนำกระบวนการสอนแบบโฟนิกส์มาใช้พัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษ ในการนี้ผู้สอนจำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านสรีรศาสตร์ (Articulatory Phonetics) เกี่ยวกับการใช้อวัยวะในช่องปากเพื่อผลิตเสียงในภาษาอังกฤษ เพื่อชี้แนะและแก้ไขการออกเสียงให้กับนักเรียน

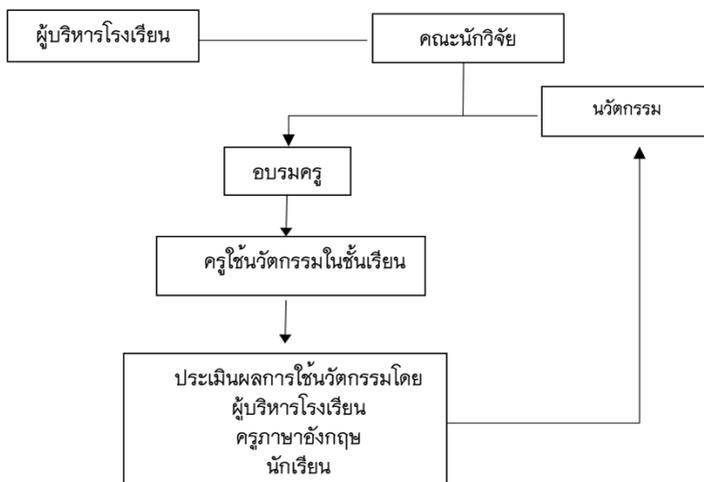
เมื่อนักเรียนสามารถออกเสียงและผสมเสียงในระดับคำได้และถูกต้องแล้ว จึงเริ่มกระบวนการเรียนรู้ระดับคำศัพท์โดยนำแนวความคิดเรื่องวงคำศัพท์ (semantic field) ในทางอรรถศาสตร์มาประยุกต์ใช้พัฒนาการเรียนรู้ด้านความหมายของคำ ด้วยการใช้รูปแบบความสัมพันธ์ชนิดต่าง ๆ มาเชื่อมโยงคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้ในลักษณะความเชื่อมโยงทางความหมายของคำศัพท์ (semantic network) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแผนผังความคิด (mind mapping) ในด้านการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้จดจำคำศัพท์อย่างเป็นระบบและสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างประโยคด้วยแนวคิดทางวากยสัมพันธ์ซึ่งเป็นการแต่งประโยคโดยใช้ความสัมพันธ์แบบแทนที่ กล่าวคือ ครูให้ประโยคที่เป็นต้นแบบก่อน จากนั้นนักเรียนสร้างประโยคใหม่โดยใช้โครงสร้างเดิมแต่แทนที่คำบางคำในประโยคด้วยคำที่จัดอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน

ดังนั้นนวัตกรรมบูรณาการทางภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษนี้จึงหมายถึงถึงนวัตกรรมทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพครูและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษของครูตามนิยามของ (Darasawang, Rienders, & Waters, 2015) เพื่อแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา (ดังที่กล่าวไว้ในบทนำ)

กรอบแนวคิดการใช้นวัตกรรม

กรอบแนวคิดการใช้นวัตกรรมของโครงการวิจัยนี้นำแนวคิดโมเดลการใช้นวัตกรรมของ Kennedy (2013) ในรูปแบบ Top-down Policy มาใช้โดยคณะกรรมการวิจัย (นวัตกร) ประสานงานกับคณะผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ให้รับรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมฯ

ผลประโยชน์และผลลัพธ์การวิจัยและมีส่วนร่วมในการวางแผนและสนับสนุนให้ครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยครูภาษาอังกฤษผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (ผู้ใช้และยอมรับนวัตกรรม) ได้รับการเผยแพร่เกี่ยวกับนวัตกรรมและการใช้นวัตกรรมจากคณะนักวิจัยและฝึกอบรมการใช้งานนวัตกรรมฯ (Teacher Training) (ดูภาพที่ 2) โดยมีคณะนักวิจัยติดตาม สื่อสารและกำกับให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดการใช้งานนวัตกรรม วัตถุประสงค์การวิจัย แผนและกระบวนการวิจัย รวมถึงการรายงานการดำเนินงานให้แก่คณะผู้บริหารโรงเรียนรับทราบเป็นระยะ เมื่อโครงการวิจัยดำเนินการครบถ้วนและเสร็จสิ้นแล้ว คณะผู้บริหาร ครู และนักเรียนจะเป็นผู้ประเมินนวัตกรรมฯ ดังภาพที่ 2 แสดงกระบวนการและขั้นตอนการใช้งานนวัตกรรม

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการใช้งานนวัตกรรม

ที่มา: ประยุกต์จากแนวคิดของ Kennedy (2013)

นอกจากนี้หากคณะครูผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้สามารถนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดหรือนำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้หรือต่อยอดอย่างต่อเนื่องย่อมส่งผลให้คุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยามีความเท่าเทียมกับโรงเรียนพื้นที่ราบหรือโรงเรียนในสังกัดสพฐ. อื่น ๆ และปัญหาความเหลื่อมล้ำทาง

การศึกษาจะค่อย ๆ ลดลงเกิดความยั่งยืนโดยคณะครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่ถือได้ว่าเป็นครูต้นแบบแห่งการพัฒนาศักยภาพการศึกษาของผู้ด้อยโอกาสในสังคม

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยและพัฒนา R & D ในการนำนวัตกรรมไปใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพครูภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการอ่านออกเสียง สะกดคำ รู้ความหมาย และเรียบเรียงประโยคภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และบทความวิจัยนี้จะเน้นเฉพาะด้านการประเมินผลการใช้ นวัตกรรมฯ โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และจะนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณเป็นลำดับแรกตามด้วยผลการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องหรือการยืนยันผลการศึกษาวิจัยระหว่างข้อมูลที่ได้มาจากเครื่องมือวิจัยต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและน่าเชื่อถือ (Triangulation) โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อย่อยต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากร คือ ผู้บริหาร ครูภาษาอังกฤษที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สังกัดอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 และ 2 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 1) ผู้บริหาร จำนวน 6 คน 2) ครูภาษาอังกฤษ 6 คน และ 3) นักเรียนจำนวน 36 คน โดยคณะนักวิจัยประสานไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อเผยแพร่เกี่ยวกับโครงการวิจัย นวัตกรรมฯ และผลลัพธ์ของนวัตกรรมฯ จึงมีผู้อำนวยการโรงเรียนยินดีให้คณะวิจัยดำเนินโครงการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 (3-4 เดือน) ได้จำนวนทั้งสิ้น 6 คน และยินดีให้ครูภาษาอังกฤษในสังกัดของตนเข้าร่วมโครงการวิจัย ส่วนครูภาษาอังกฤษทั้ง 6 คนมีรายละเอียดในการคัดเลือกคือ 1) เป็นครูผู้สอนภาษาอังกฤษในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) มีภูมิลำเนาในจังหวัดพะเยา 3) มีประสบการณ์การสอนรายวิชาภาษาอังกฤษในช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4) ไม่ต่ำกว่า 5 ปี และ/ หรือ 4) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเอกภาษาอังกฤษในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ศึกษาศาสตรบัณฑิต หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ศึกษาอยู่ในชั้นเรียนของครูภาษาอังกฤษทั้ง 6 คน

3. เครื่องมือการวิจัย

เนื่องจากโครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยจำนวน 5 ข้อที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพโดยใช้เครื่องมือวิจัยที่หลากหลาย จึงส่งผลทำให้คณะนักวิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้เครื่องมือวิจัยให้มีความเหมาะสม สะดวกและไม่ซ้ำซ้อนแก่กลุ่มตัวอย่าง รวมไปถึงข้อจำกัดด้านเวลาและภารกิจหน้าที่อื่น ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภารกิจสำคัญอื่น ๆ ในความรับผิดชอบ และนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีตารางเรียนและตารางสอบต่งนั้น สำหรับการประเมินผลนวัตกรรมที่ดำเนินการในระยะหลังใช้นวัตกรรม คณะนักวิจัยจึงใช้เครื่องมือวิจัยเพียงเครื่องมือวิจัยเดียวกับผู้อำนวยการ (แบบประเมิน) และนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (แบบสอบถามปลายเปิด) เนื่องจากพบข้อจำกัดด้านเวลาที่กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้อำนวยการฯ และนักเรียนฯ ต้องดำเนินการกิจและหน้าที่ตามปกติในระบบการศึกษา

ส่วนครูภาษาอังกฤษ คือ ผู้ใช้นวัตกรรมฯ คณะนักวิจัยจึงใช้เครื่องมือวิจัยกับครูฯ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เนื่องจากในระยะระหว่างใช้นวัตกรรม นอกจากครูฯ ได้บันทึกความคิดเห็นการใช้นวัตกรรมฯ ของตนเองในระยะระหว่างใช้นวัตกรรมแล้ว ครูฯ ยังได้รับการติดตามและการสังเกตการเรียนการสอนจากคณะนักวิจัย ส่วนในระยะหลังการใช้นวัตกรรมฯ ครูฯ ได้ตอบแบบประเมินฯ และได้รับการสัมภาษณ์ จึงเป็นสาเหตุทำให้คณะนักวิจัยใช้เครื่องมือวิจัยกับครูฯ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ นอกจากนี้ ผลการประเมินนวัตกรรมฯ จากผู้อำนวยการฯ และนักเรียนฯ ยังสามารถยืนยันผลการใช้นวัตกรรมฯ ของครูได้

เครื่องมือในการประเมินนวัตกรรมนี้ใช้เครื่องมือวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ในการประเมินนวัตกรรม ได้แก่ แบบประเมินนวัตกรรมแบบวัดมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่ออกแบบมาเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 6 คน และครูภาษาอังกฤษจำนวน 6 คน ที่มีการใช้นวัตกรรม โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประโยชน์และคุณค่าทางวิชาการของนวัตกรรม 2) ด้านการยอมรับนวัตกรรม 3) ด้านกระบวนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม และ 4) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้นวัตกรรม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด ซึ่งแต่ละด้านจะมีข้อ

ประเมินย่อยแตกต่างกันออกไป และกำหนดการแปลผลช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ 4.50–5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.50–4.49 หมายถึง มาก 2.50–3.49 หมายถึง ปานกลาง 1.50–2.49 หมายถึง น้อย และ 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

3.2 เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ประเมินนวัตกรรมได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนและหรือทัศนคติที่มีต่อการใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูภาษาอังกฤษที่เข้าร่วมโครงการวิจัย 2) แบบสะท้อนคิดการใช้วัตกรรมการสอนของครู 3) แบบสังเกตการสอนของคณะนักวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เทคนิคและกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนของครู และ 4) แบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูผ่านการใช้นวัตกรรม

4. การสร้างและการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

4.1 ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบเครื่องมือวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ แบบประเมินนวัตกรรม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสะท้อนคิดของครู แบบสังเกตการสอน และแบบสอบถามของนักเรียน ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดนวัตกรรมของอภิญา ทานตระกูล และคณะ (2564) กรอบแนวคิดการใช้วัตกรรมการสอนของ Kenedy (2013) และ Darasawang, Rienders, & Waters (2015) และพฤติกรรมแบบแผนของครูผู้ใช้นวัตกรรมของ Ajzen (1991)

4.2 นำเครื่องมือการวิจัยต่าง ๆ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (สาขาภาษาศาสตร์การสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน และการวัดและประเมินผล 1 ท่าน) เพื่อประเมินประเด็นเนื้อหาและข้อคำถาม (Content Validity) โดยประเด็นที่ได้รับการพิจารณาและมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจะนำไปใช้ ส่วนประเด็นที่ได้รับการพิจารณาและมีค่าต่ำกว่า 0.5 จะถูกตัดทิ้งหรือปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลการพิจารณาส่วนใหญ่ที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ ด้านการใช้ภาษาให้มีความกระชับ รัดกุม และง่ายต่อความเข้าใจ

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการวิจัยในเชิงปริมาณและคุณภาพมีขั้นตอนดังนี้

5.1 ติดต่อประสานงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 และ 2 เพื่อประสานงานไปยังโรงเรียนในสังกัดเพื่อขอคำดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ติดต่อประสานไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อขอคำดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูล

5.3 คำดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานวิจัย โดยการสังเกตการสอนได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างที่ครูใช้นวัตกรรม และเมื่อการใช้นวัตกรรมเสร็จสิ้น คณะนักวิจัยได้ดำเนินการแจกแบบประเมินนวัตกรรมแก่ผู้บริหาร และครู สัมภาษณ์นักเรียนด้วยแบบสอบถามปลายเปิดและเก็บแบบสะท้อนความคิดเห็นของครู

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

6.1 ระยะก่อนใช้นวัตกรรม

การดำเนินงานในระยะแรกหรือก่อนใช้นวัตกรรมจะเกี่ยวข้องกับ 1) การติดต่อประสานงานกับคณะผู้บริหารโรงเรียนของครูภาษาอังกฤษ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สพป. พะเยา เขต 1 และเขต 2) และครูภาษาอังกฤษในการนำนวัตกรรมไปใช้ 2) การทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการออกแบบ สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ และ 3) การอบรมเกี่ยวกับนวัตกรรมและการใช้นวัตกรรมแก่ครูภาษาอังกฤษที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

6.2 ระยะระหว่างใช้นวัตกรรม (1 ภาคการศึกษา 3-4 เดือน)

ครูภาษาอังกฤษเข้าร่วมโครงการวิจัยนำนวัตกรรมไปใช้จัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2563 และคณะนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (สังเกตการสอน)

6.3 ระยะหลังใช้นวัตกรรม

หลังจากครูภาษาอังกฤษได้ใช้นวัตกรรมเสร็จสิ้น ครบถ้วนและสมบูรณ์แล้ว หลังจากนั้นประมาณ 1-2 สัปดาห์ คณะนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลนวัตกรรม ดังนี้ 1) เนื่องจากข้อจำกัดด้านตารางเรียนและตารางสอบของนักเรียน คณะนักวิจัยจึงแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นของตน หลังจากที่ได้ครู ใช้นวัตกรรมเสร็จสิ้นประมาณ 1 สัปดาห์ 2) ในขณะที่เดียวกันที่คณะนักวิจัยเดินทางไปแจกแบบสอบถามฯ แก่นักเรียน คณะ

นักวิจัยได้แจกแบบประเมินแก่ครูฯ และบริหารโรงเรียนฯ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป และรวบรวมแบบสะท้อนคิดของครูฯ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป นอกจากนี้ คณะนักวิจัยยังได้นัดหมายครูฯ เพื่อทำการสัมภาษณ์ครูฯ ต่อไป ซึ่งใช้เวลาไม่เกิน 2 สัปดาห์ภายหลังจากการใช้นวัตกรรมฯ เสร็จสิ้น

เมื่อรวบรวมข้อมูลวิจัยครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว คณะนักวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ แปลผล สรุปผลการวิจัย จัดทำรูปเล่มรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยในลำดับต่อไป

7. วิธีการวิเคราะห์ผลข้อมูลการวิจัย

ผลคะแนนจากแบบประเมินนวัตกรรมนำมาวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิด แบบสะท้อนความคิดเห็น จะนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแบบดั้งเดิม (conventional content analysis) โดยแยกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1) นำข้อความในแบบสะท้อนความคิดเห็น คำสัมภาษณ์ของครูฯ และข้อความจากแบบคำถามปลายเปิดของนักเรียน และข้อความจากแบบบันทึกการสังเกตการสอนมาจัดกลุ่มข้อความที่มีเนื้อหาคล้ายกัน (grouping)

2) นำข้อความที่จัดกลุ่มแล้วจากข้อ 1) มาวิเคราะห์ ตีความและจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อหลัก หัวข้อรอง

3) นำเสนอผลการวิจัยตามหัวข้อหลักและหัวข้อรองที่ได้แยกแยะไว้โดยผู้วิจัย ได้ใช้การกำหนดรหัส (participant coding) แทนชื่อครูและนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยตามหลักการรักษาความลับของผู้เข้าร่วมการวิจัย/ จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น T1 หมายถึง ครูภาษาอังกฤษลำดับที่ 1 (จากจำนวนครุรวมทั้งสิ้น 6 คน ส่วนครูภาษาอังกฤษคนอื่น ๆ เรียงลำดับ ดังนี้ T2, T3, T4, T5 และ T6) S1 หมายถึง นักเรียนลำดับที่ 1 (จากจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 36 คน ส่วนนักเรียนคนอื่น ๆ เรียงตามลำดับ ดังนี้ S2, S3, S4 จนถึง S36 เป็นนักเรียนลำดับสุดท้าย)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ผลการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งประกอบด้วยผลการประเมินนวัตกรรมตามมุมมองของคณะผู้บริหารและผลการประเมินนวัตกรรมตามมุมมองของครู และ 2) ผลการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งประกอบด้วยผลจากการสัมภาษณ์ครู ข้อความแสดงความคิดเห็นจากแบบสะท้อนคิดของครู และแบบสังเกตการสอนของคณะการวิจัย ตลอดจนข้อความจากแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1. ผลการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยจากข้อมูลเชิงปริมาณประกอบด้วยผลการประเมินนวัตกรรมของคณะผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 6 คน และของครูภาษาอังกฤษจำนวน 6 คน ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินนวัตกรรมฯ ของผู้บริหารโรงเรียน

ข้อความคำถาม	ระดับผล		ความหมาย	
	การประเมิน			
	\bar{x}	S.D.		
ด้านประโยชน์และคุณค่าทางวิชาการของนวัตกรรม				
1. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ	5.00	0.00	มากที่สุด	
2. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	5.00	0.00	มากที่สุด	
3. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนและชุมชน	4.67	0.52	มากที่สุด	
4. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพและวิชาชีพของครูต้นแบบ	4.50	0.55	มากที่สุด	
5. นวัตกรรมสามารถแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยฯ	4.50	0.55	มากที่สุด	
	เฉลี่ยรายด้าน	4.73	0.31	มากที่สุด
ด้านการยอมรับนวัตกรรม				
1. นวัตกรรมมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหา สภาพผู้เรียน และสภาพบริบท	4.67	0.52	มากที่สุด	
2. ข้าพเจ้ารู้สึกสนใจและให้การยอมรับนวัตกรรมและการใช้นวัตกรรม	4.83	0.41	มากที่สุด	

ข้อคำถาม	ระดับผล		ความหมาย
	การประเมิน		
	\bar{x}	S.D.	
3. ข้าพเจ้ามีความยินดีและให้การสนับสนุนในกระบวนการใช้นวัตกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการใช้นวัตกรรมจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษที่ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ดีขึ้นและจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	4.67	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.80	0.25	มากที่สุด
ด้านกระบวนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม			
1. นวัตกรรมมีการพัฒนา และการออกแบบที่ดีและมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียน	4.67	0.52	มากที่สุด
2. นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน	4.67	0.52	มากที่สุด
3. นวัตกรรมช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดและมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ดี ไม่ซับซ้อน และสามารถปฏิบัติตามได้จนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนวัตกรรม	4.83	0.41	มากที่สุด
4. นวัตกรรมสามารถส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง/ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.83	0.41	มากที่สุด
5. คณะนักวิจัยสามารถอธิบายและสื่อสารเกี่ยวกับการใช้และการประเมินนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.80	0.33	มากที่สุด
ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้นวัตกรรม			
1. นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	4.50	0.55	มากที่สุด
2. นักเรียนมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น	4.67	0.52	มากที่สุด
3. การใช้นวัตกรรมทำให้เทคนิค และวิธีการสอนภาษาอังกฤษของครูต้นแบบดีขึ้น	4.67	0.52	มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับผล		ความหมาย
	การประเมิน		
	\bar{x}	S.D.	
4. การใช้นวัตกรรมทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูต้นแบบและนักเรียนดีขึ้น	4.50	0.55	มากที่สุด
5. การใช้นวัตกรรมทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนดีขึ้น	4.50	0.55	มากที่สุด
6. นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษดีขึ้น	4.50	0.55	มากที่สุด
7. ข้าพเจ้าต้องการให้ครูต้นแบบนำนวัตกรรมไปใช้หรือประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคตอันใกล้	4.67	0.52	มากที่สุด
8. ข้าพเจ้าต้องการให้ครูต้นแบบเผยแพร่หรือถ่ายทอดองค์ความรู้จากการใช้นวัตกรรมแก่ครูภาษาอังกฤษที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อขยายผลการใช้นวัตกรรมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไป	4.83	0.41	มากที่สุด
9. ข้าพเจ้าต้องการเป็นครูต้นแบบและสนับสนุนครูภาษาอังกฤษคนอื่น ๆ ต่อไปในการนำนวัตกรรมไปใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำด้านผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้น้อยลง	4.67	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.61	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.71	0.27	มากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินนวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 6 คน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D.= 0.27) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านประโยชน์และคุณค่าทางวิชาการของนวัตกรรมฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D.= 0.31) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และ 2) นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) ด้านการยอมรับนวัตกรรมพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D.= 0.25) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ

3) ข้าพเจ้ามีความยินดี และให้การสนับสนุนในกระบวนการใช้นวัตกรรม ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) ด้านกระบวนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรมพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อ 5) คณะนักวิจัยสามารถอธิบายและสื่อสารเกี่ยวกับการใช้และการประเมินนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้นวัตกรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อ 8) ข้าพเจ้าต้องการให้ครูต้นแบบเผยแพร่หรือถ่ายทอดองค์ความรู้จากการใช้นวัตกรรมแก่ครูภาษาอังกฤษที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อขยายผลการใช้นวัตกรรมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไป ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.41)

นอกจากผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 6 คนที่ได้ประเมินนวัตกรรมฯ แล้ว ยังมีครูภาษาอังกฤษที่ใช้นวัตกรรมฯ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้แก่นักเรียนชาติพันธุ์ของตน ผลการประเมินนวัตกรรมฯ แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินนวัตกรรมฯ ของครู

ข้อคำถาม	ระดับผล		ความหมาย	
	การประเมิน			
	\bar{x}	S.D.		
ด้านประโยชน์และคุณค่าทางวิชาการของนวัตกรรม				
1. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ	4.83	0.41	มากที่สุด	
2. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	4.83	0.41	มากที่สุด	
3. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนและชุมชน	4.67	0.52	มากที่สุด	
4. นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพและวิชาชีพของข้าพเจ้า	4.50	0.55	มากที่สุด	
5. นวัตกรรมสามารถแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยฯ	4.67	0.52	มากที่สุด	
	เฉลี่ยรายด้าน	4.70	0.37	มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับผล		ความหมาย
	การประเมิน		
	\bar{x}	S.D.	
ด้านการยอมรับนวัตกรรม			
1. ข้าพเจ้ายอมรับว่านวัตกรรมมีการพัฒนาและออกแบบที่ดี และมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหา สภาพผู้เรียน และสภาพบริบท	4.50	0.55	มากที่สุด
2. ข้าพเจ้าเกิดความสนใจนวัตกรรมและยอมรับการใช้นวัตกรรมด้วยตนเอง	4.67	0.52	มากที่สุด
3. ผู้บริหารโรงเรียนของข้าพเจ้าให้ความสนใจนวัตกรรมและให้การยอมรับการใช้นวัตกรรมโดยให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกระบวนการใช้นวัตกรรม	4.67	0.52	มากที่สุด
4. การยอมรับนวัตกรรมและการใช้นวัตกรรมของข้าพเจ้าและผู้บริหารโรงเรียนมีผลต่อความสำเร็จของการใช้นวัตกรรม	4.67	0.52	มากที่สุด
5. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการใช้นวัตกรรมจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษที่ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ดีขึ้นและจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	4.83	0.41	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.67	0.45	มากที่สุด
ด้านกระบวนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม			
1. นวัตกรรมมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียน	4.50	0.55	มากที่สุด
2. นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และชุมชน	4.50	0.55	มากที่สุด
3. นวัตกรรมช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดและมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ดี ไม่ซับซ้อน และสามารถปฏิบัติตามได้จนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนวัตกรรม	4.50	0.55	มากที่สุด
4. การใช้นวัตกรรมสามารถส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง/ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.67	0.52	มากที่สุด
5. คณะนักวิจัยสามารถอธิบายและสื่อสารเกี่ยวกับการใช้และการประเมินนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.83	0.41	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.60	0.46	มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับผล		ความหมาย	
	การประเมิน			
	\bar{x}	S.D.		
ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้นวัตกรรม				
1. หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ นักเรียนมีพฤติกรรม การเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายฯ	4.50	0.55	มากที่สุด	
2. หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ นักเรียนมีแนวโน้มใน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น	4.33	0.52	มาก	
3. หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ ข้าพเจ้าเกิดการ เปลี่ยนแปลงด้านเทคนิคและวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น	4.67	0.52	มากที่สุด	
4. หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียนดีขึ้น	4.50	0.84	มากที่สุด	
5. หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียนในชั้นเรียนดีขึ้น	4.67	0.52	มากที่สุด	
6. หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ภาษาอังกฤษดีขึ้น	4.50	0.84	มากที่สุด	
7. ข้าพเจ้าจะนำนวัตกรรมไปใช้หรือประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคต อันใกล้	4.67	0.52	มากที่สุด	
8. ข้าพเจ้าจะเผยแพร่หรือถ่ายทอดองค์ความรู้จากการใช้ นวัตกรรมแก่ครูภาษาอังกฤษที่มีบริบทคล้ายคลึงกันเพื่อขยายผล การใช้นวัตกรรมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียน กลุ่มชาติพันธุ์ต่อไป	4.50	0.84	มากที่สุด	
9. ข้าพเจ้าจะเป็นครูภาษาอังกฤษต้นแบบและสนับสนุนครู ภาษาอังกฤษคนอื่น ๆ ต่อไปในการนำนวัตกรรมไปใช้ในการลด ความเหลื่อมล้ำด้านผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ น้อยลง	4.67	0.52	มากที่สุด	
	เฉลี่ยรายด้าน	4.56	0.58	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.62	0.44	มากที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินนวัตกรรมของครูจำนวน 6 คน ซึ่งผลการประเมินรายข้อในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และผลประเมินโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้านพบว่า ด้านประโยชน์และคุณค่าทางวิชาการของนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$, S.D.= 0.37) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีจำนวน 2 ข้อ ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.41) ได้แก่ข้อ 1) นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และข้อ 2) นวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านการยอมรับนวัตกรรมพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.45) และเมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ข้อ 5) ข้าพเจ้าเชื่อว่าการใช้นวัตกรรมจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษที่ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ดีขึ้นและจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.41)

ด้านกระบวนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรมพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5) คณะนักวิจัยสามารถอธิบายและสื่อสารเกี่ยวกับการใช้และการประเมินนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.41) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้นวัตกรรมพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ข้อ 3) หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ ข้าพเจ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิค และวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น ข้อ 5) หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำนวัตกรรมมาใช้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในชั้นเรียนดีขึ้น ข้อ 7) ข้าพเจ้าจะนำนวัตกรรมไปใช้หรือประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคตอันใกล้ และ ข้อ 9) ข้าพเจ้าจะเป็นครูภาษาอังกฤษต้นแบบและสนับสนุนครูภาษาอังกฤษคนอื่น ๆ ต่อไปในการนำนวัตกรรมไปใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำด้านผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้น้อยลง โดยทุกข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.52)

2. ผลการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

นอกจากข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบประเมินนวัตกรรมที่ประเมินโดยครูและผู้บริหารโรงเรียนแล้ว ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้รับจากทั้งจากการสัมภาษณ์ครู แบบสะท้อนคิดของครู แบบสังเกตการสอนของคณะนักวิจัยและคำถามปลายเปิดของของนักเรียน สามารถยืนยันได้ว่าทั้งครูและนักเรียนเห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของนวัตกรรมและเป็นผู้ที่ได้รับ

ผลกระทบโดยตรงที่สามารถกล่าวโดยรวมได้ว่านวัตกรรมส่งผลให้ทั้งครูและนักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพตามกระบวนการและขั้นตอนของนวัตกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ของทั้งนวัตกรรมและโครงการวิจัย และจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้นสามารถแบ่งเป็นประเด็นหลักได้ 2 ประเด็น ดังอธิบายต่อไปนี้

2.1 ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

จากข้อมูลระหว่างการสังเกตการสอน พบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมของนักเรียน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ที่ตีระหว่างครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน ล้วนเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ที่ครูรู้สึกและสังเกตได้ถึงผลกระทบต่อเชิงบวกของนวัตกรรมเมื่อครูได้นำไปใช้อย่างถูกต้อง เข้าใจและประสบผลสำเร็จที่ล้วนมีปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกันจนนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีที่ครูสามารถใช้วัตกรรมการเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนและถือได้ว่าเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้ไม่มากนัก

2.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้นวัตกรรม

ครูจำนวนหนึ่งเปิดเผยว่าจะนำนวัตกรรมไปใช้ต่อไปกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ หรือแนะนำให้ครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนเดียวกันในช่วงชั้นอื่น ๆ นำไปใช้ด้วยครูที่เข้าร่วมโครงการนี้เห็นประโยชน์และเห็นผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียนของตนเชิงประจักษ์แล้วนั่นเอง ดังคำกล่าวของครูเหล่านี้

ครูได้ทำแผนการสอนเพิ่มเพื่อใช้กับนักเรียนชั้น ป. 5 และป. 6 เริ่มสอนในเทอม 1/2564 แล้ว ซึ่งนักเรียนชั้นป. 6 ตอบรับการใช้นวัตกรรมได้ดี (T1)

ตอนนี้ครู (พูดปนหัวเราะ) กลายเป็น coach [พี่เลี้ยง] ครูภาษาอังกฤษชั้นป. 5 ไปแล้วเพราะเขาสนใจมาถามครูเพราะเห็นครูใช้กับชั้นป. 4 แล้วนักเรียนอ่านออกเสียงได้ และครูเองได้นำไปใช้กับนักเรียนชั้น ป. 1 – ป. 3 ที่ครูรับผิดชอบสอนภาษาอังกฤษแล้ว (T2)

ครูจะตาม (ใช้นวัตกรรม) กับป. 5 ที่ขึ้นมาจากป. 4 ที่ครูได้ใช้ และได้เริ่มใช้กับนักเรียนชั้น ป. 6 แล้วด้วย (T3)

ผมได้นำไปใช้กับนักเรียนชั้นป. 3 ด้วยครับและจะใช้ไล่ไปครับกับชั้นป. 4 – ป. 6 เพราะครูใหญ่ก็อยากให้ผมใช้ [นวัตกรรม] กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ ครับ (T4)

จากข้อความจากบทสัมภาษณ์ของครูเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมได้รับการประเมินในทางที่ดีจากครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัย และแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการใช้นวัตกรรมของครูและครูกลุ่มนี้ น่าจะสามารถใช้และขยายผลนวัตกรรมให้กว้างขวางต่อไปในอนาคตอันใกล้

นอกจากคำพูดเชิงบวกของครูดังที่ได้ยกตัวอย่างแล้ว นักเรียนยังแสดงความคิดเห็นเชิงบวกที่สอดคล้องกับคำพูดของครูอีกด้วย เช่น S5 และนักเรียนคนอื่น ๆ ยังรับรู้หรือแสดงความเห็นว่านวัตกรรมมีประโยชน์ต่อตนเองทำให้มีทั้งความรู้และความสามารถในการออกเสียง คำศัพท์และแต่งประโยคได้ และหากเป็นไปได้ นักเรียนต้องการให้ครูใช้รูปแบบการสอน [นวัตกรรม] นี้ต่อไปกับนักเรียนชั้นเรียนอื่นๆ ด้วย ดังตัวอย่างความคิดเห็นของ S6 และ S8

...อยากให้อ่านต่อไปจนถึงป.6 อยากให้สอนตอนป.3 มาก ๆ ทำให้มีความรู้มากขึ้น มากกว่าเก่า (S6)

อยากให้ครูสอนแบบนี้อีกและสอนน้อง ๆ อีก (S8)

อยากเรียนภาษาอังกฤษเพราะได้ความรู้มากขึ้นและจะได้กลับไปเอาสอนน้องได้ (S2)

หนูโชคดีมาก ๆ ที่ได้เรียนอังกฤษกับครู [T3] ได้รู้ประโยคหลายอย่าง ได้รู้จักการอ่านออกเสียง และเล่นเกมกับครู อยากให้ครูสอนแบบนี้ตลอดไป หนูอยากให้น้องของหนูรู้จักการออกเสียงให้ชัดและอยากให้น้อง ๆ ได้เรียนรู้ หนูอยากบอกครูว่าให้ครูสอนน้อง ๆ ไปเรื่อย ๆ ค่ะ (S14)

การคิดถึงประโยชน์ของผู้อื่นที่นักเรียนอยากให้นักเรียนชั้นอื่น ๆ ได้เรียนกับครูหรืออยากให้ครูใช้นวัตกรรมกับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ในความคิดเห็นของนักเรียนที่ยกตัวอย่างประกอบข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นสามารถเติมเต็มหรือลดช่องว่างทางการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างแท้จริง จากคำกล่าวของนักเรียนที่เห็นว่าตนเองมีความสามารถทางการอ่าน การสะกดคำ การรู้คำศัพท์และการเขียนประโยคได้เพิ่มมากขึ้นและครูผู้สอนเองยังเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในการใช้นวัตกรรมของตนที่สามารถทั้งยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนตลอดจนทัศนคติของตนและของนักเรียนอีกด้วย

โดยสรุป จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่าทั้ง 2 ประเด็นที่นำเสนอมาไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนดีขึ้น และผลลัพธ์และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อศักยภาพ ความรู้ความสามารถและผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยล้วนส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูฯ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการใช้นวัตกรรมฯ

อภิปรายและสรุปผล

นวัตกรรมบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษนี้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับบริบทในการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการที่ครูสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ได้จริงอย่างประสพผลสำเร็จจนทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และเกิดผลกระทบหรือผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยและผลการวิจัยที่ผ่านมา และมีข้อค้นพบใหม่ดังที่กล่าวไว้คือ 1) กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน (peer-tutoring) ของนักเรียนในบริบทการวิจัยนี้มีความสำคัญมาก และ 2) ครูที่เข้าร่วมโครงการมีศักยภาพและสามารถเป็นครูต้นแบบการใช้วัตกรรมการรวมถึงความเป็นครूमืออาชีพที่กระตือรือร้นในการพัฒนาตน วิชาชีพ และพัฒนานักเรียนของตนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น จึงอภิปรายตามกรอบแนวคิดนวัตกรรมและการใช้วัตกรรมการ ดังนี้

ด้านนวัตกรรมและการใช้วัตกรรมการที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่บูรณาการระหว่างศาสตร์ด้านการออกเสียงที่ใช้กระบวนการสอนออกเสียงแบบโฟนิกส์ ด้านการรู้คำศัพท์ ความหมาย และด้านการแต่งประโยคกับศาสตร์ด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ถูกต้องแบบตามองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์ รวมทั้งตามกระบวนการขั้นตอนที่ครูสามารถเข้าถึงและปฏิบัติตามได้ง่ายเป็นระบบ เนื่องจากนวัตกรรมมีขั้นตอนและวิธีการเชิงกระบวนการทำให้ครูสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ได้อย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้นเมื่อลงมือปฏิบัติหรือเมื่อนำไปใช้หรือไปสอนจริง พบว่ากับครูมีประสบการณ์และทักษะการสอนทำให้การใช้วัตกรรมการของครูสามารถกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่ดีในการใช้วัตกรรมการและการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนของตน ดังผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถอันหลากหลายของครูในการใช้วัตกรรมการได้อย่างหลากหลายรูปแบบหรือวิธี ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านวัตกรรมมีความเหมาะสมและง่ายแก่ครูในการทำความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ง่ายตามเนื้อหาสาระ ตามกรอบและตามแผนของการใช้วัตกรรมการ ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีของนวัตกรรมนี้ที่มี

ทั้งองค์ประกอบของความเข้าใจง่ายและความเข้ากับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียนได้ดี (Roger, 2003 อ้างอิงใน Darasawang, Rienders, & Waters, 2015) จึงทำให้ครูรวมไปถึงผู้บริหารโรงเรียนเกิดการยอมรับการใช้นวัตกรรม เล็งเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของนวัตกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ครูจึงนำนวัตกรรมไปใช้ได้อย่างเข้าใจจนประสบผลสำเร็จผ่านการบริหารและกระบวนการประเมินและติดตามการใช้นวัตกรรมที่เป็นไปตามกรอบแนวคิดการใช้นวัตกรรม

ด้านการบริหารและกระบวนการประเมินและติดตามนวัตกรรม สะท้อนให้เห็นว่าหากผู้วิจัยวางแผนการดำเนินงาน และกระบวนการสื่อสารและติดตามการใช้นวัตกรรมของครูอย่างสม่ำเสมอทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ จะส่งผลทำให้ครูสามารถใช้นวัตกรรมได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามกระบวนการ นอกจากนี้การตรวจสอบ ความถูกต้องของการสอนออกเสียง การสะกดคำของนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะ ๆ ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับจากคณานักวิจัยอย่างต่อเนื่อง ย่อมทำให้ครูมีความเข้าใจและความมั่นใจในการใช้นวัตกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ หรือจนสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ จึงสรุปได้ว่าครูใช้นวัตกรรมได้อย่างเป็นไปตามแบบแผนตามกรอบแนวคิดการใช้นวัตกรรม และทฤษฎี (Ajzen, 1991) ที่สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อครูได้มีส่วนร่วมในการใช้นวัตกรรมมากเท่าใด ครูยิ่งเกิดแรงจูงใจภายในที่ต้องการต่อยอดหรือขยายผลการใช้นวัตกรรมต่อไปกับนักเรียนชั้นที่สูงขึ้นหรือชั้นอื่น ๆ การใช้นวัตกรรมในลักษณะนี้เกิดขึ้นโดยความเชื่อและความต้องการของครูจนกลายเป็นบรรทัดฐาน (Norms) ของกลุ่มครูต้นแบบนี้ที่มีความเชื่อและการปฏิบัติร่วมกันตามแนวทางการใช้นวัตกรรมดังกล่าวได้อย่างประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามทฤษฎีว่าด้วยนวัตกรรมทางการศึกษาและทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (Darasawang, Rienders, & Waters, 2015) แม้ว่าเริ่มต้นจากแบบ Top down (Kenedy, 2013) ก็ตาม โดยมีคณะผู้บริหารโรงเรียนและคณานักวิจัยเป็นผู้กำกับและดำเนินการวิจัยหรือการใช้นวัตกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย แสดงให้เห็นว่าครูมีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาอังกฤษของนักเรียนของตนต่อไป อีกทั้งยังมีแนวโน้มในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ครูภาษาอังกฤษอื่น ๆ

งานวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นการคาดการณ์ในอนาคตอันใกล้ที่มีความเป็นไปได้ว่าครูที่เข้าร่วมโครงการสามารถเป็นครูต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์และทักษะที่ได้ใช้นวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพแก่ครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนเดียวกัน หรือกลุ่มโรงเรียนเดียวกันที่อาจใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ PLC ในการขยายผลการใช้นวัตกรรม

ดังกล่าวเพื่อทั้งยกระดับผลสัมฤทธิ์แก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ครอบคลุมทั้ง 2 เขตพื้นที่ การศึกษาของจังหวัดพะเยา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงเช่น สพป. จังหวัดพะเยา กำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางในการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษของครู โดยมีผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์เป็นผู้ผลักดันหรือ สนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนสามารถทำให้มีการใช้นวัตกรรมนี้อย่างเป็นทางการเพื่อลด ความเหลื่อมล้ำด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และเพื่อพัฒนา ศักยภาพและวิชาชีพของครูต่อไป รวมไปถึงการพัฒนาโมเดล/รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันของครู (दारिनทร อินทับทิม, 2564) ในบริบทการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการใช้นวัตกรรมนี้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนในการลดความเหลื่อมล้ำด้านผลสัมฤทธิ์ทาง การศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 สัญญาทุนเลขที่ วช. อว. (อ) (ภอ)/750/2563 คณะนักวิจัยขอขอบคุณ
 1) ครูภาษาอังกฤษทั้ง 6 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย
 2) คณะผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนให้ครูภาษาอังกฤษและนักเรียนเข้าร่วมโครงการวิจัย และ คณะนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ณ สถานที่ตั้งของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- दारिनทร อินทับทิม, อภิญา ทานตระกูล, ศุภาวรรณ ปิงใจ, เพ็ญภา คล้ายสิงห์โต, พูน พงษ์ งามเกษม และ เฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ. (2562). การพัฒนาการอ่านออกเสียง คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเต็ดู เมนด้วยกระบวนการสอนแบบโฟนิกส์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*, 8(1), 67–84.
- दारिनทร อินทับทิม. (2563). การพัฒนาสื่อเสริมการเรียนรู้ด้วยภาพชุดเพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาในบริบทโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน. *ลักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 26(4), 13–28.

- ดารินทร อินทับทิม. (2564). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษาของกลุ่มครูผู้สอนสาระภาษาไทยและภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา กลุ่มเมืองพะเยา 1. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**, 9(1), 29–55.
- ดารินทร อินทับทิม, นริศา ไพเจริญ, พิชญ์สินี เสถียรธราดล, เกริก เจษฎานูวัฒน์ และน้ำฝน ก้นมา. (2565). การขยายผลการใช้วัตกรรมการบูรณาการภาษาศาสตร์กับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- ปียวัฒน์ เกตุวงศา. (2566). งานวิจัยนานาชาติชี้ ‘แนวโน้มความเหลื่อมล้ำทั่วโลกอยู่ในช่วงขาลง’ แต่ไทยยังไม่พ้นวิกฤต ทางออกคือ ‘การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่’ สร้าง **Game Changers พลิกโฉมการศึกษาไทย**. สืบค้น 14 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.eef.or.th/news-110823/?fbclid=IwAR30EuBRfrHE19xQvOzCXP5UjA7ohVEMsBBvvo--PDm1dsqKCr9KjQKQjU>.
- พิชญ์สินี เสถียรธราดล, นริศา ไพเจริญ, เกริก เจษฎานูวัฒน์ และดารินทร อินทับทิม. (2565). การใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการภาษาศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถทางการออกเสียง คำศัพท์และการแต่งประโยคภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดพะเยา. **วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม**, 11(1), 180–201.
- พูนพงษ์ งามเกษม, วรวรรธน์ ศรียาภัย, จารุวรรณ เบญจาทิกุล, พรสวรรค์ สุวรรณธาดา, ดารินทร อินทับทิม และ จิตติมา กาวีระ (2559). กระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยิ่งย่น: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเต๋ดูเมน. **วารสารวิชาการรมยสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**, 14(2), 233–241.
- สมหมาย ปาจิฉัตรดี. (2561, 31 มกราคม). ล่องสาละวิน...เยือนโรงเรียน | see U การศึกษาระหว่างเด็กต่างชาติพันธุ์. **มติชนสุดสัปดาห์**, จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_79173.

- อภิญา ห่านตระกูล, พิชญ์สินี เสถียรธราดล, นริศา ไพเจริญ, เพ็ญภา คล้ายสิงห์โต, เฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ และ ดารินทร์ อินทับทิม. (2564). จากการบูรณาการภาษาศาสตร์สู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**, 9(2), 87-109.
- Ajzen, I. (1991). **Attitude, Personality, and Behavior**. Milton: Open University Press.
- Darasawang, P., Reinders, H., and Waters, A. (2015). Innovation in language teaching: The Thai context. In P. Darasawang and H. Reinders (Eds.). **Innovation in language learning and teaching: The Case in Thailand**. New York, NY: Palgrave Macmillan, 1-14.
- Kennedy, C. (2013). Models of Change and Innovation. In K. Hyland and L. L. C., Wong (Eds.). **Innovation and Change in English Language Education**. New York, NY: Routledge, 13-27.
- Sathientharadol, P. (2020). The use of semantic field approach to enhance English vocabulary development of Prathomsuksa 4 students at Betty Dumen Border Patrol Police School, Phayao Province, Thailand. **Interdisciplinary Research Review**, 15(6), 22-30.

ทฤษฎีฐานรากว่าด้วยความเข้มแข็งของ

ระบบการพัฒนาหลักสูตร

โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Grounded Theory on the Strength of Curriculum

Development System in Demonstration Secondary School,

Khon Kaen University

พรรณพัชชนันท์ พิสิทธิ์¹และ ศานิตย์ ศรีคุณ^{1*}

Phanpatchanan Pisit¹ and Sanit Srikoon^{1*}

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

¹ Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

*Corresponding author: sanitsrikoon@gmail.com

Received: October 13, 2023; Revised: February 14, 2024; Accepted: February 20, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบทฤษฎีฐานราก มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ คณะผู้บริหาร คณะกรรมการงานพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และคณาจารย์ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีแนวคำถามการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การบริหารและการจัดการสถานศึกษา 4) จุดแข็งและจุดบกพร่องของระบบการพัฒนาหลักสูตร และ 5) ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการถอดเทปการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เข้ารหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากข้อมูลที่มีลักษณะหลากหลายผ่านการกำหนดรหัสข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้างได้ ผลการวิจัยพบว่า ความเข้มแข็ง

ของระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) ความพร้อมของทรัพยากรที่เป็นข้อได้เปรียบ และ 3) หลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุม

คำสำคัญ: ทฤษฎีฐานราก ระบบการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตร

Abstract

This was qualitative research in the form of grounded theory. The purpose of this research was to present a theoretical conclusion from the strength of the curriculum development system at Demonstration Secondary School. The key informants included administrators, the curriculum development and learning management committee, the head of the learning group, and lecturers, totaling 6 people. The instrument was an in-depth interview with guided questions that included 1) basic information of key informants, 2) teaching and learning management, 3) school administration and management, 4) strengths and weaknesses of the curriculum development system, and 5) suggestions. The data were collected by transcripts of key informants' interviews. The data were encoded and analyzed using ATLAS.ti program which can analyze unstructured data through coding.

The result found that the strengths of the curriculum development system in the Demonstration Secondary School are in 3 dimensions, including 1) a systematic management process, 2) the availability of resources is an advantage, and 3) a comprehensive school curriculum.

Keywords: Grounded theory, Curriculum development system, Curriculum

บทนำ

สภาพบริบทโลกปัจจุบันที่สังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ความเป็นพลวัต เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและก้าวไปข้างหน้าตลอดเวลา เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การส่งออกแรงงานในนานาประเทศ โลกภิวัตน์นี้ส่งผลให้มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีทักษะที่จำเป็นในการปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลง (คมกฤษ ตาชมและสนิท ยืนศักดิ์, 2561) เช่นเดียวกับกับบริบทการพัฒนาประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้มีการกล่าวถึงหลักในการไปสู่เป้าหมายที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน โดยหลักนั้นมีการกล่าวถึงการพัฒนาค้นคว้าเทคโนโลยีใหม่ สูสังคมแห่งโอกาสอันเสมอภาคและความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565) อนึ่ง ในการเตรียมกำลังหลักของชาติให้มีความพร้อมต่อการเป็นพลเมืองโลกนั้น การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นเสมือนรากฐานในการเตรียมพร้อมทรัพยากรมนุษย์และช่วยจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ (วุฒิพงษ์ ศรีจันทร์ จ่านงค แจมจันทรวงษ์ และวีรพันธุ์ ศรีฤทธิ, 2561; วันทนี ศรีบุรินทร์ และจุไรรัตน์ อาจแก้ว, 2562)

เพื่อยกระดับคุณภาพและเพิ่มขีดความสามารถของประชากรสู่การแข่งขันระหว่างประเทศ การจัดการศึกษาถือเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งที่ประเทศจะต้องดำเนินการ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีสาระสำคัญด้านแนวทางการจัดการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการในการนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ให้เต็มศักยภาพ โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุดและเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2565) ได้มีนโยบายและจุดเน้นที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติให้ไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่คำนึงถึงชาติ ศาสนา ศิลปะขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม กีฬา ความปลอดภัย ความมีโอกาและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่

เช่นเดียวกัน ในการจัดการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ หลักสูตรเกิดจากการวางแผน ออกแบบและทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนในการจัดสรรมวลประสบการณ์ให้ครอบคลุมในทุกด้านของการจัด

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมไปถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน กล่าวคือ หลักสูตรโดยทั่วไปควรประกอบด้วย จุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมิน (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564) หลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นเสมือนแนวทางในการที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของตนผ่านการสะสมความรู้ นำไปสู่การปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้จักตนเองและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (ศิวัชลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2565) อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการนำหลักสูตรจากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัตินั้นพบว่ามีปัญหาการใช้หลักสูตรที่สามารถจำแนกพอสังเขป คือ 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบปัญหาเรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผล 2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน พบปัญหาเรื่องการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ร่วมกันของผู้บริหารและการส่งเสริมให้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และ 3) ด้านการกำกับดูแล พบปัญหาด้านการนิเทศกำกับติดตาม (สุริรัตน์ ยอดบุรี และนิคม นาคอ้าย, 2564) ในอีกลักษณะหนึ่ง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยังพบปัญหาในหลายด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการวิจัยในชั้นเรียน (พัชรมณ สระแก้ว ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ และสุรัชย์ ปิยานุกูล, 2560)

แม้จะมีแนวทางจากกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายชาติแต่ผลของการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ แบบแผนพฤติกรรมและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานศึกษามีลักษณะและประสิทธิผลที่แตกต่างกัน ซึ่งทฤษฎีฐานรากเป็นรูปแบบวิธีวิจัยที่สร้างมโนทัศน์ทฤษฎีจากปรากฏการณ์ในบริบทเฉพาะ มีความยืดหยุ่นสูง ช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมมนุษย์ได้ดี การวิจัยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสร้างทฤษฎีไปพร้อม ๆ กัน ด้วยวิธีการที่เป็นระบบ

(Cullen and Brennan, 2021) โดยทฤษฎีฐานรากรูปแบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivist Grounded Theory) ของ Charmaz (2009) จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความการเชื่อมโยงแนวคิดจากมุมมองของบุคคลในปรากฏการณ์ และจัดประเภทปรากฏการณ์ผ่านการเข้ารหัสข้อมูล และใช้กระบวนการตีความอธิบายรูปแบบและกระบวนการ ที่เกิดขึ้นของ

ปรากฏการณ์นั้น ๆ ดังนั้นทฤษฎีฐานรากจึงเป็นรูปแบบการวิจัยที่มีเป้าประสงค์เพื่อสร้างทฤษฎีของปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (นพวรรณ เมืองแก้ว และกนกวรรณ วาไรเซตต์, 2566; วรรณญา ยิ่งยงค์คี, 2561; วรางคณา สุพรรณชนะบุรี และอลิสา คุ่มเคี่ยม, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาเกี่ยวกับการศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ย้อนหลังจากการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่าระบบการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา ผลประเมินอยู่ในระดับดีเลิศ ในทุกมาตรฐาน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่ามีองค์ประกอบหรือปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีมาอธิบายปรากฏการณ์ความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรนี้เพื่อเป็นข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างต่อเนื่องในการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทฤษฎีฐานราก คือ การศึกษาปรากฏการณ์จากมุมมองของบุคคลในปรากฏการณ์นั้น แล้วนำข้อมูลที่ได้อมาสร้างมโนทัศน์ หาความเชื่อมโยงจากมโนทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินไปพร้อม ๆ กัน จนเกิดการอิมิตัวของข้อมูล จากนั้นสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการตีความซึ่งในการศึกษานี้ ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการเข้ารหัสข้อมูล 4 รหัส ได้แก่ รหัสเบื้องต้น (Initial coding) รหัสแบบเน้นประเด็น (Focused coding) รหัสแนวแกน (Axial coding) และรหัสเชิงทฤษฎี (Theoretical coding) ตามแนวคิดของ Charmaz (2009)

2. ระบบการพัฒนาหลักสูตร คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ที่ในแต่ละขั้นตอนนั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในการศึกษาครั้งนี้ นิยามระบบการพัฒนาหลักสูตรครอบคลุม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการร่างหลักสูตร ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ และขั้นตอนการประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

3. ความเข้มแข็ง คือ ศักยภาพของโรงเรียนที่สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากร เงินงบประมาณ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ฯลฯ ได้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นระบบระเบียบและเกิดประโยชน์สูงสุด

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบทฤษฎีฐานราก สร้างสรรค์นิยม (Constructivist Grounded Theory) โดยใช้กระบวนการตีความเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากมุมมองประสบการณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นการถามเพื่อทำความเข้าใจว่าแต่ละคนมีมุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์และ มีกระบวนการอย่างไร เกิดขึ้นในลักษณะใด ซึ่งหลังจากสำรวจประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจะกำหนดรหัสของข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยจะสัมภาษณ์และลงรายละเอียดในแต่ละประเด็นจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Saturation) เพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี ซึ่งดำเนินการตามระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปสัมภาษณ์จะวิเคราะห์ด้วยกระบวนการตีความผ่านโปรแกรม ATLAS.ti

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาดังนี้ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ คณะผู้บริหาร คณะกรรมการงานพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 6 คน ซึ่งเลือกจากการเป็นผู้มีประสบการณ์ตรง มีความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรและสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกในบริบทที่ศึกษาได้และเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งเป็นการถามเจาะลึกคำถามอย่างละเอียดถี่ถ้วนกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยจะให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นอธิบายและให้เหตุผลเชิงลึกในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ ลักษณะการสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นสูง มีการปรับเปลี่ยนแก้ไขคำถามตามความเหมาะสม ดำเนินการกำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญในระดับอุดมศึกษา

การรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ การปกปิดความลับและการนำข้อมูลไปใช้ จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์ตาม ประเด็นแนวคำถาม และทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนถัดไปจนกว่าจะ เกิดการอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) หรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น จึงสิ้นสุดการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การตรวจสอบสามเ้าของข้อมูลจาก 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่และบุคคล เพื่อช่วยลดความคลาดเคลื่อน จากการตีความข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti เพื่อเข้ารหัสเบื้องต้น (Initial Coding) จากนั้นทำการลงรหัสแบบเน้นประเด็น (Focused Coding) นอกจากนี้ยังมีการกำหนดรหัสแนวแกน (Axial Coding) ที่เชื่อมโยงกับหมวดหมู่หลัก แล้วจึงจัดทำรหัสเชิงทฤษฎี (Theoretical Coding)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่อง ทฤษฎีฐานรากว่าด้วยความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา จากการถอดเทปสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ทำการเข้ารหัสเบื้องต้น (Initial Coding) ซึ่งนำผลการถอดเทปการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมาวิเคราะห์และลงรหัสแบบคำต่อคำ (Word-by-Word Coding) เพื่อให้ได้คำสำคัญที่มีความหมาย น่าสนใจ ประกอบการคัดแยกหมวดหมู่ด้วยการอ่านกลับไปกลับมาเป็นบรรทัดต่อบรรทัด (Line-by-Line Coding) เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงขอบเขต ความหมาย การให้คุณค่าต่อคำสำคัญดังกล่าว พบว่ามีจำนวนการเข้ารหัสเบื้องต้นทั้งสิ้น 31 รหัส ดังตารางที่ 1 ได้แก่

ตารางที่ 1 การเข้ารหัสเบื้องต้นของข้อมูล (Initial Coding)

1. กระบวนการบริหารจัดการ	11. การวิเคราะห์นโยบาย	21. ความพร้อมของทรัพยากร
2. การทำงานเป็นทีม	12. การศึกษาข้อมูล ล่วงหน้า	22. ความพร้อมของนักเรียน
3. การนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้	13. การสนับสนุนของ โรงเรียน	23. ความพร้อมของอุปกรณ์
4. การนิเทศ กำกับ ติดตาม	14. การสะท้อนผล	24. ความยืดหยุ่น
5. การบูรณาการ	15. การสัมมนา	25. ความล่าช้าในเชิงปฏิบัติ
6. การประชุมเตรียมความพร้อม	16. ความครอบคลุมของ หลักสูตร	26. ความหลากหลาย
7. การปรับเปลี่ยน	17. ความคาดหวัง	27. นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
8. การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย	18. ความต้องการของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย	28. เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
9. การมีส่วนร่วมของบุคลากร	19. ความต่อเนื่องของ เนื้อหา	29. ผู้บริหาร
10. การวัดและประเมินผล	20. ความทันสมัย	30. ศักยภาพของบุคลากร
		31. หลักสูตรสถานศึกษา

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยการลงรหัสแบบเน้นประเด็น (Focused Coding) ทำการคัดแยก
รหัสตามประเภทข้อมูลเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะบ่งบอกถึงความสำคัญของข้อมูลใน
แต่ละประเด็น ซึ่งประเด็นเหล่านี้จะถูกส่งต่อไปยังการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปเพื่อจัดทำรหัส
แนวแกน (Axial Coding) เพื่อนำไปจัดทำรหัสเชิงทฤษฎี (Theoretical Coding)

ตารางที่ 2 การตัดแยกรหัสตามประเภทข้อมูล (Categorization)

กลุ่มที่	รหัสแบบเน้นประเด็น (Focused Coding)	รหัสแนวแกน (Axial Coding)	รหัสเชิงทฤษฎี (Theoretical Coding)
1	1. กระบวนการบริหารจัดการ 4. การนิเทศ กำกับ ติดตาม 6. การประชุมเตรียมความพร้อม 8. การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย 15. การสัมมนา 29. ผู้บริหาร	7. การปรับเปลี่ยน 11. การวิเคราะห์นโยบาย	กระบวนการบริหาร จัดการอย่างเป็นระบบ
2	13. การสนับสนุนของโรงเรียน 21. ความพร้อมของทรัพยากร 22. ความพร้อมของนักเรียน 23. ความพร้อมของอุปกรณ์ 30. ศักยภาพของบุคลากร	2. การทำงานเป็นทีม 9. การมีส่วนร่วมของบุคลากร 12. การศึกษาข้อมูลล่วงหน้า 17. ความคาดหวัง 24. ความยืดหยุ่น	ความพร้อมของ ทรัพยากรที่เป็นข้อ ได้เปรียบ
3	10. การวัดและประเมินผล 19. ความต่อเนื่องของเนื้อหา 27. นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 28. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 31. หลักสูตรสถานศึกษา	14. การสะท้อนผล 16. ความครอบคลุมของหลักสูตร 18. ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 20. ความทันสมัย 26. ความหลากหลาย	หลักสูตรสถานศึกษาที่ ครอบคลุม

จากตารางที่ 2 เป็นการจัดกลุ่มข้อมูลทำให้ได้มาซึ่งรหัสเชิงทฤษฎี (Theoretical Coding) ซึ่งเกิดเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) ความพร้อมของทรัพยากรที่เป็นของได้เปรียบ และ 3) หลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ลักษณะที่ 1 กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มีกระบวนการบริหารจัดการที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปฏิบัติภารกิจภายใต้กรอบและนโยบายเดียวกันกับคณะศึกษาศาสตร์ และได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ปีละ 1 ครั้ง และจัดทำรายงานประจำปีเป็นการรายงานประเมินคุณภาพภายใน และให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยนำผลการประเมินไปใช้

ตามระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น พุทธศักราช 2546 ในหมวด 1 ข้อ 9 มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงเรียน ดังนี้ 1) เพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ 2) เพื่อทดลองศึกษาค้นคว้าวิจัยทางการศึกษาของคณาจารย์ภายในโรงเรียน และคณาจารย์ภายในคณะศึกษาศาสตร์ 3) เพื่อให้การศึกษาแก่นักเรียนและตอบสนองความต้องการของสังคม และ 4) เพื่อเป็นสวัสดิการแก่บุตรธิดาของข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัย ผู้ทำคุณประโยชน์แก่โรงเรียน และมหาวิทยาลัยขอนแก่น (KKU Archives, 2546)

ด้านโครงสร้างการบริหารโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา อำนาจบริหารสูงสุดขึ้นตรงต่อคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ร่วมกับคณะกรรมการประจำคณะ ไปยังที่ปรึกษาที่ประกอบด้วย สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนสาธิตฯ สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนสาธิตฯ คณะกรรมการประจำโรงเรียน ชมรมผู้ปกครองและครู และชมรมศิษย์เก่า จากนั้นจึงมาที่ (รักษาการแทน) ผู้อำนวยการ และ (รักษาการแทน) รองผู้อำนวยการ ทั้งนี้ อำนาจบริหารในโรงเรียนจะแบ่งย่อยออกเป็น 5 ฝ่ายหลัก ๆ โดยมี (รักษาการแทน) ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบฝ่ายงาน ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารและพัฒนาบุคลากร ฝ่ายวิชาการ และวิจัย ฝ่ายแผนยุทธศาสตร์และประกันคุณภาพ ฝ่ายพัฒนานักเรียนและองค์กรสัมพันธ์ และฝ่ายพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นสากล

ในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ คณะผู้บริหารนั้นถือเป็นกุญแจสำคัญในการบริหารจัดการ โดยบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่เห็นได้เป็นเชิงประจักษ์คือ เป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างทุกฝ่าย ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน จัดสรรงบประมาณสนับสนุน เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด สร้างสรรค์ ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ รับผิดชอบร่วมกัน โดยมีจุดร่วมกันคือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นในเชิงปฏิบัติ การวิเคราะห์นโยบาย การปรับเปลี่ยนนโยบาย การประชุมเตรียมความพร้อมเพื่อวางแผนการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดถือมีความจำเป็นเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของสถานศึกษาที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตทั้งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่ต้องมีการนิเทศ กำกับและติดตามเพื่อสร้างระบบหลักสูตรที่ครอบคลุมในทุกขั้นตอน เพื่อนำสิ่งที่ได้ไปสะท้อนผลทุกภาคส่วน ดังนั้น การศึกษาลักษณะความเข้มแข็งระบบการพัฒนาหลักสูตร จึงต้องอาศัยการศึกษาผ่านกระบวนการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

การประชุมเตรียมความพร้อมเพื่อให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

กระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา พบว่า สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในการประชุมเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการต่าง ๆ เป็นการวางแผน พูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในทุกภาคส่วน ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และในฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการประชุมนั้น ผู้เข้าร่วมการประชุม/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนจะมีบทบาทในการสร้างเป้าหมาย ทำความเข้าใจ วางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน นำข้อคิดเห็นมาวิเคราะห์และวิพากษ์ต่อที่ประชุมเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วง ในด้านการใช้หลักสูตร แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีการประชุมเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยนำผลจากการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ มาเสนอต่อที่ประชุมเพื่อหารือว่าควรที่จะเพิ่ม แก้ไขหรือปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายอันเป็นพลวัต

ทัศนคติในเชิงบวกของสถานศึกษาที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาจะดำเนินการเปลี่ยนแปลงทันที ผ่านการวิเคราะห์นโยบายร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ผู้บริหาร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ใช้หลักสูตร

หรือคณาจารย์ในโรงเรียน เพื่อนำสิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์นโยบายดังกล่าวลงสู่การปฏิบัติ ในการวิเคราะห์เชิงนโยบายนั้น สถานศึกษาได้มีการคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ และพันธกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายชาติและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน โดยในปัจจุบัน โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มีจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในด้านนโยบายชาติ

การนิเทศ กำกับและติดตามอย่างมืออาชีพเพื่อการพัฒนา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ทัศนะว่า โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้ใช้หลักสูตรหรืออาจารย์บางคนเกิดความไม่เข้าใจในรูปแบบวิธีการสอนที่เปลี่ยนไป จึงนำมาสู่วิธีการที่จะรับมือกับปัญหานี้ งานนิเทศภายในเพื่อกำกับและติดตามผลการดำเนินงานรวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนนั้น เป็นหนึ่งในงานที่ขึ้นตรงกับฝ่ายวิชาการและวิจัย ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์จะมีคณะกรรมการวิชาการทำหน้าที่นิเทศการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสะท้อนผลโดยรวมเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ในระดับกลุ่มสาระฯ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษาศึกษาประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีการนิเทศ กำกับ ติดตามโดยอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจารย์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะว่า การนิเทศการใช้หลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญและต้องจริงจังเข้มข้น การสะท้อนอย่างละเอียดมากกว่าภาพรวมจะเกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้

การสัมมนาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การสัมมนาเป็นส่วนสำคัญในลักษณะกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สถานศึกษามีการจัดสัมมนาบุคลากร เพื่อเป็นการอภิปรายเชิงวิพากษ์เพื่อสะท้อนผล สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และเพื่อพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การสัมมนาของสถานศึกษาที่มีการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บุคลากรทราบว่า สถานศึกษามีจุดแข็งและจุดอ่อนอย่างไร จะทำให้บุคลากรตระหนักและนำไปประเด็นดังกล่าวไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ การสัมมนาจะช่วยให้ทุกคนสร้างความเข้าใจที่ตรงกันสะท้อนปัญหาเพื่อปรับปรุงพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะว่า การสัมมนาควรเป็นเสมือนเวทีการเสวนาที่นำปัญหาที่เกิดขึ้นมา

ถกกัน เพื่อหาทางออกและวิธีการเชิงปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังกล่าวอีกว่า หากการสัมมนามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภายนอกจะช่วยให้บุคลากรมีมุมมองที่กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

ลักษณะที่ 2 ความพร้อมของทรัพยากรที่เป็นข้อได้เปรียบ

การที่โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มีระบบการพัฒนาหลักสูตรและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบนั้น ความพร้อมของทรัพยากรถือเป็นข้อได้เปรียบ จากจุดประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียนเพื่อเป็นสวัสดิการแก่บุตรธิดาของข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัย ผู้ทำคุณประโยชน์แก่โรงเรียนและมหาวิทยาลัยนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพร้อมจากการสนับสนุนของครอบครัวหรือสวัสดิการมหาวิทยาลัยเป็นต้นทุน ผู้เรียนจึงมีความพร้อมที่จะพัฒนาในด้านการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ด้านความพร้อมของอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้นั้น ได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน มหาวิทยาลัยและบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ทำให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนนั้นเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และทรัพยากรที่สำคัญอีกประการ คือ ศักยภาพของบุคลากร อันได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งหากยกตัวอย่างเชิงประจักษ์ที่ถือเป็นลักษณะที่โดดเด่น คือ การมีส่วนร่วมของบุคลากรและการทำงานเป็นทีม ในการทำงานที่เป็นงานฝ่ายที่เพิ่มเติมจากงานสอน เช่น งานพัฒนาหลักสูตร งานกิจกรรมนักเรียน ฯลฯ สถานศึกษาจะมีหัวหน้างานและคณะกรรมการที่มีความถนัดและชำนาญงานเป็นตัวหลัก ซึ่งจะเป็นผู้รวบรวมและศึกษาข้อมูลล่วงหน้า เพื่อหาความเข้าใจ วิเคราะห์และสังเคราะห์งานก่อนที่จะนำไปเสนอเพื่อปรึกษาหารือหรือหาข้อสรุปกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นของทรัพยากรถือเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่เป็นจุดแข็ง คือ ความยืดหยุ่นของบุคลากรที่สามารถปรับเปลี่ยนพลิกแพลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับบริบทของเนื้อหาวิชาและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน และความยืดหยุ่นในหน้าที่ความรับผิดชอบในงานที่เพิ่มเติมจากงานสอน อนึ่ง บุคลากรสามารถทำงานในตำแหน่งที่หลากหลายได้ เช่น งานพิธีการ งานประสานงาน งานสวัสดิการ งานอาคารสถานที่และงานประเมินผล จึงอาจกล่าวได้ว่า ความพร้อมของทรัพยากรที่เป็นข้อได้เปรียบที่กล่าวไปข้างต้นนี้ เป็นลักษณะสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อระบบการพัฒนาหลักสูตร

ผู้เรียนที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญาและสภาพแวดล้อม

เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยที่มีสภาพแวดล้อมเชิงบวก ผู้ปกครองของนักเรียนเป็นบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ทั้งจากสถาบันครอบครัวและสถาบันทางการศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งหลักสูตรสถานศึกษาที่มีมาตรฐาน โดดเด่นทางวิชาการ ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนสามารถต่อยอดสิ่งที่เรียนรู้ได้ มีผลงานทางวิชาการ มีทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ในเวทีการแข่งขันทางวิชาการ นักเรียนของโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาที่มีความพร้อมที่สามารถเข้าร่วมการแข่งขันในเวทีโลกได้

อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

จากการสนับสนุนของโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน อุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวก ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรเจกเตอร์ โทรทัศน์ การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมในทุกชั้นเรียน รวมไปถึงห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ระบบการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เช่น Google Classroom E-learning และ Zoom ยังได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากทางโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ในการเข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ช่วยให้ทั้งคณาจารย์และนักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

ศักยภาพของบุคลากรผู้รอบรู้

คณาจารย์โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มีผู้ที่สอนตรงวิชาเอกคิดเป็นร้อยละ 95.52 และสอนตรงตามความถนัดคิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งส่งผลให้เมื่อมีการประชุมวางแผนดำเนินงาน หรือแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ มีความตรง ประเด็นและตรงตามความต้องการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารได้แสดงทัศนคติว่า คณาจารย์โรงเรียนสาธิตระดับมัธยม เป็นผู้สอนที่เก่งและพร้อมปรับเปลี่ยนได้ทุกสถานการณ์ หุ่นเทให้ทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพและพร้อมพัฒนานตนเองอยู่เสมอ

ลักษณะที่ 3 หลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุม

โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกรอบและทิศทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งยึดผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ซึ่งโรงเรียนมีความตระหนักในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะสำคัญที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์สถานศึกษา จึงได้มีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์และร่วมผลิตครูมืออาชีพและคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบ มีความต่อเนื่องและมีคุณภาพ

สถานศึกษาจึงได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับศักยภาพ ความสามารถ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นสำคัญ บนฐานคิดที่ว่าผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก สามารถก้าวทันและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยการพัฒนสมรรถนะของผู้เรียนผ่านการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีการดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตรและระบบการประเมินผลหลักสูตรที่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและความทันสมัย มีการจัดทำโครงสร้างรายวิชาให้ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนมีการนำข้อสะท้อนต่าง ๆ ไปปรับให้ดีขึ้นเพื่อให้นักเรียนนำความรู้ไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารได้แสดงทัศนะว่าเนื่องจากโลกปัจจุบันความรู้เพียงอย่างเดียวอาจไม่พอ หากมีความรู้และนำความรู้ไปต่อยอดได้ เช่น มีความรู้ในวิชาเคมี อาจจะเป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ครีม นำความรู้มาต่อยอดให้ได้ การจัดการเรียนการสอน พยายามนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ไม่ใช่เพื่อนำไปสอบเพียงอย่างเดียว อนึ่ง การที่สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมกันสะท้อนผลหลักสูตรผ่านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา จึงทำให้ได้มาซึ่งหลักสูตร เนื้อหารายวิชา

และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และรูปแบบเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยและหลากหลายมากขึ้น

เป้าหมายและจุดประสงค์ที่ตอบสนองต่อสังคม

สถานศึกษามีการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับโรงเรียนและในชั้นเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญและความทันสมัย ทันต่อสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ สถานศึกษายังมีการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์เพื่อกำหนดทิศทางของหลักสูตรสถานศึกษาในอนาคตอีกด้วย ในการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ จะมีการวิเคราะห์ที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ผู้เรียนจะใช้ความรู้อะไรในการไปบรรลุจุดมุ่งหมายของตน จากนั้น ผู้ใช้หลักสูตรหรือคณาจารย์จึงจัดทำเอกสารประกอบการสอน ที่เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก เป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะว่า *อยากเน้นให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เช่น ในรายวิชาภาษาอังกฤษ อยากให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้ก็จะตั้งไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้*

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้และวิจัยเป็นฐานอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัล ยกตัวอย่างเช่น กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศ จะใช้การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ซึ่งจะร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ วิพากษ์และสะท้อนแผนการจัดการเรียนรู้ มีคู่มือที่ร่วมกันทำงาน มีการใช้นวัตกรรมการสอนตามนโยบายของโรงเรียนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กเป็นนวัตกรรมโดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นฐาน (Constructivist Theory) พยายามสร้างผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างชิ้นงานและเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วย ซึ่งในการออกแบบการจัดการเรียนรู้หรือนวัตกรรมที่ใช้จะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของรายวิชานั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น วิชาภาษาไทยจะออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยมองที่เนื้อหาเป็นหลักและตามด้วยรูปแบบของการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา เนื้อหาหลักภาษาอาจจะเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือการแต่งโคลงอาจจะเหมาะสมกับการใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นฐาน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะว่า *การสอนในแต่ละเรื่องต้องดูความเชื่อในทฤษฎีของผู้สอน ในวิชาภาษาอังกฤษกระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้ Communicative Language Teaching (CLT)*

ร่วมด้วยเพื่อใช้เน้นการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวกับภาษาได้ จึงจะ
 ต่อ ยอดบูรณาการร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ

ความต่อเนื่องของเนื้อหา

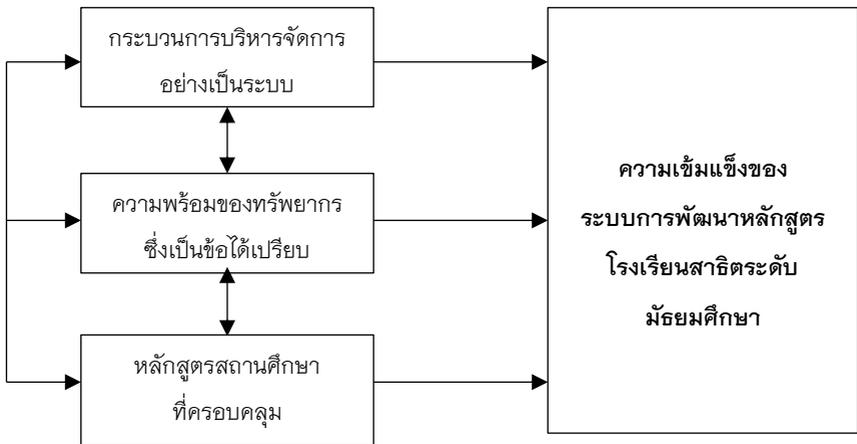
เมื่อสถานศึกษามีการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ผ่านการพูดคุยเชิงวิพากษ์ให้
 ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงทำให้เกิดความต่อเนื่องของเนื้อหาาระหว่างระดับชั้นเรียนทั้งใน
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ซึ่งครูผู้สอนจะมีการพูดคุยเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งระหว่าง
 แต่ละระดับชั้นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับ
 ขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะว่า จะมีการทบทวนเนื้อหาในประเด็นที่นักเรียนต้อง
 เตรียมตัว เตรียมความพร้อมความรู้พื้นฐานเพื่อที่จะใช้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน
 ปลาย สอดแทรกเนื้อหาที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวันให้กับผู้เรียน ซึ่งหลักสูตรที่มีความต่อเนื่อง
 ในทุกสายการเรียนถือเป็นจุดแข็งของสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลที่หลากหลายและครอบคลุม

สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
 นักเรียนผ่านวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัด ในการวัดประเมินผลนั้น
 ครูผู้สอนจะมีสัดส่วนการให้คะแนนตั้งไว้เป็นเกณฑ์ตั้งแต่ต้นเทอม เพื่อชี้แจงให้ผู้เรียนทราบ
 การวัดประเมินผลมีความหลากหลายโดยเก็บจากการทดสอบ การสอบทำห่วย การสอบ
 กลางภาค การสอบปลายภาค การประเมินจากชิ้นงาน การประเมินจากใบงานและ
 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียน ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม
 ร่วมในชั้นเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า ในรายวิชาคณิตศาสตร์ การวัดประเมินผล
 จะวัดจากใบงาน เพื่อวัดว่าในช่วงการจัดกิจกรรม นักเรียนมีความเข้าใจหรือไหม ดูแนวคิดที่
 แตกต่างจากที่กำหนดหรือไม่ มีคะแนนจากใบงาน ขณะเดียวกันจะมีคะแนนที่เกิดจาก
 การสอบส่วนใหญ่เมื่อจบทำห่วยบ กับการสอบประเมินสอบกลางภาคและปลายภาค แต่ใน
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ถ้าเนื้อหาเยอะเราก็จะแบ่งเป็นหน่วยให้มันเล็กลง จะเห็นได้ว่า
 การวัดและประเมินผลเกิดขึ้นในลักษณะทั้งแบบ Formative คือ การประเมินระหว่าง
 การจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และ Summative คือ
 การประเมินเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้เพื่อตัดสินคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้
 เพื่อให้เกิดความหลากหลายและตอบสนองต่อความถนัดของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีผ่านการตีความเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก พบว่า ความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา เกิดใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) ความพร้อมของทรัพยากรที่เป็นข้อได้เปรียบ และ 3) หลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุม

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีผลการวิจัยได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ข้อสรุปเชิงทฤษฎีฐานรากว่าด้วยความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตร

อภิปรายและสรุปผล

ระบบความเข้มแข็งของการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา เกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ โดยในลักษณะที่ 1 กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องกันกับ กระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) ของ W. Edwards Deming ที่เป็นแนวคิดการพัฒนากิจการดำเนินงานเพื่อควบคุมคุณภาพการทำงานให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Moen & Norman, 2009) ซึ่ง Silanookit

et al. (2020) ได้นำเอาวงจรคุณภาพ PDCA สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ใช้คุณภาพ โดย 1) **ขั้นวางแผน (Plan)** เป็นการร่วมกันวิเคราะห์นโยบายและแผน สํารวจสภาพความต้องการจำเป็น ปัญหาและสาเหตุ ให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อมาปรับพัฒนา 2) **การปฏิบัติ (Do)** ที่ให้ผู้รับผิดชอบได้รับมอบหมายหน้าที่ตามความสามารถและความเชี่ยวชาญ 3) **การติดตามตรวจสอบ (Check)** เป็นการตรวจสอบการทำงาน เช่น มีเครื่องมือในการประเมิน ประชุมบุคลากร กำกับดูแล และ 4) **การพัฒนาปรับปรุง (Act)** ที่เป็นการกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากรเพื่อยกระดับศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกันกับโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมที่มีกระบวนการบริหารจัดการที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบครบวงจร ในขั้นแรกคือการวางแผน (Plan) เป็นการวางแผนดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการทำงานที่ได้ผลงาน มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาสิ่งใหม่ มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ขั้นที่สองคือ ปฏิบัติตามแผน (Do) เป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้ตามแผนที่มีการกำหนด มีการกำหนดโครงสร้างคณะทำงานรองรับการดำเนินการ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการวิธีการในการดำเนินงาน การตรวจสอบ ขั้นที่สาม ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) เป็นขั้นตอนที่เริ่มเมื่อมีการดำเนินการในขั้นที่สอง ประเมินในส่วนของผลการดำเนินงาน และประเมินผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และขั้นที่สี่ ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อเนื่อง (Act) เป็นการนำผลประเมินที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแผนในการปรับปรุงต่อไป ในขั้นสุดท้ายนี้ ควรจะเสนอแนะปัญหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาาระบบที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไป ในอีกทางหนึ่ง กระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบจึงถือเป็นจุดแข็งสำคัญที่ทำให้ระบบการพัฒนาหลักสูตรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ในลักษณะที่ 2 ความพร้อมของทรัพยากรที่เป็นข้อได้เปรียบ ทั้งความพร้อมของผู้เรียน อุปกรณ์ และศักยภาพของบุคลากร สอดคล้องกันกับ นิชกานต์ แก้วจันทร์ และอนินทร์ รัตนพงศ์ภิญโญ (2564) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มีอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวก มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยจึงส่งผลให้บรรยากาศการจัดการเรียนรู้เป็นไปในเชิงบวก ในส่วนของศักยภาพของบุคลากร มีความสอดคล้องกันกับ สุภัค ยมพุก และวีโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ที่ได้อภิปรายว่า การที่ระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ครูผู้สอนถือเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดันกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนต่าง ๆ จึงถือได้ว่าการพัฒนาบุคลากรครูให้มีศักยภาพจึงถือเป็นกลยุทธ์หลักในการบริหารระบบการพัฒนา

หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จ การที่สถานศึกษาให้การสนับสนุน สร้างบรรยากาศที่ดี เชื้อต่อการปฏิบัติงานของครูด้านต่าง ๆ จะช่วยให้ครูเกิดศักยภาพ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาไปตามศักยภาพสูงสุดของตนเช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า หากสถานศึกษามีทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการจำเป็นจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาในทุกด้านรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะตัวนักเรียนที่หากสถานศึกษามีความพร้อมในทรัพยากรก็ จะทำให้ผู้เรียนมีสภาพความพร้อมที่เชื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ที่เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าที่มีกฎแห่งความพร้อม (law of readiness) ที่กล่าวว่าหากบุคคลมีสภาพความพร้อมทั้งกายและใจจะมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล (Xia, 2020)

ระบบการพัฒนาหลักสูตรที่เข้มแข็งนี้ เกิดขึ้นได้ส่วนหนึ่งเนื่องจาก **ลักษณะที่ 3 หลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุม** ที่มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการ โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรสอดคล้องกันกับ Howard (2007) ที่ได้เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรใด ๆ มักจะมีองค์ประกอบหลักคือ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้หรือเนื้อหา 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล นอกจากนี้ Ghonoodi & Salimi (2011) ยังได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรว่ามี 4 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) วิธีการ และ 4) การประเมินผล ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ นอกจากการมีองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมแล้ว การที่จัดให้มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็ถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้หลักสูตรสถานศึกษาครอบคลุมและเป็นจุดแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประเดิมที่ถือเป็นจุดแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. จุดสำคัญของความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาจะเกิดขึ้นได้ต้องมีประเด็นปัจจัยสำคัญ คือ มีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีความพร้อมของทรัพยากรและมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมในทุกชั้นตอนและองค์ประกอบของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. การสร้างเครื่องมือในวิจัยทฤษฎีฐานรากที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนควรใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายประกอบกันเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัยมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้แบบสังเกต การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม การจดบันทึก เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพควรใช้ซอฟต์แวร์หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นระบบเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับการวิเคราะห์ข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **นโยบายและจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ**

ปีงบประมาณ พ.ศ.2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

คมกฤษ ตาชม และ สนิท ยืนศักดิ์. (2561). **ทัศนคติและการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูภาษาอังกฤษ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา,** 6(1), 21–41.

ชนมณี คีลาบุกิจ, อำนวย ทองโปร่ง, รังสรรค์ มณีเล็ก, และ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2563).

รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 10(1), 43–58.

- ณิชกานต์ แก้วจันทร์ และ ธนิษรัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ. (2564). **ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนและความคาดหวังประสิทธิผลการศึกษาในระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ในทรศณะของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- นพวรรณ เมืองแก้ว และ กนกวรรณ วารีเขตต์. (2566). การวิเคราะห์ลักษณะและโครงสร้างของปริชณทรายการวิทยุคัลป์รายเดย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 11(1), 46–66.**
- พัชมน สระแก้ว, ปิยาภรณ์ ศิริภานูมาศ และ สุรัชย์ ปิยานุกูล (2560). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32. **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2560.** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรัญญา ยิ่งยงค์ดี. (2561). การใช้ภาษาในการเสนอภาพสตรีจากนิตยสารบันเทิงไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 6(2), 140–152.**
- วรางคณา สุพรรณขณะบุรี และ อลิสา คู่มเคียม. (2565). วาทกรรมความรักจากเพลง Coach Jibb. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 10(2), 102–118.**
- วันทนีย์ ศรีปรีนทร์ และ จุไรรัตน์ อาจแก้ว. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 7(2), 1–23.**
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). **การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วุฒิพงษ์ ศรีจันทร์, จำนวนด์ แจ่มจันทร์วงษ์ และ วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์. (2561). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 6(2), 124–139.**

- คิวงค์ภรณ์ มหาชัย และ เอกธราช ไชยิตพิมานเวช. (2565). การพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา. *วารสารมณีเชษฐาราม วัตถุประสงค์*, 5(2), 168–185.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี.
(2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–
2570)*. ราชกิจจานุเบกษา, จาก
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF.
- สุภัค ยมพุก และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2558). การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้การ
สนับสนุน การปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 4.
วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 78.
- สุรรัตน์ ยอดบุรี และ นิคม นาคอ้าย. (2564). การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการ
บริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*,
7(1), 289–303.
- Charmaz, K. (2009). **Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through
Qualitative Analysis**. Los Angeles London: SAGE.
- Cullen, M. M., & Brennan, N. M. (2021). Grounded Theory: Description, Divergences
and Application. *Accounting, Finance & Governance Review*, 27, from
<https://doi.org/10.52399/001c.22173>.
- Ghonoody, A., & Salimi, L. (2011). The Study of Elements of Curriculum in Smart Schools.
Procedia – Social and Behavioral Sciences, 28, 68–71, from
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.014>.
- Howard, J. (2007). Curriculum Development. **Center for the Advancement of
Teaching and Learning Elon University**, from
[https://www.uwindsor.ca/ctl/sites/uwindsor.ca.ctl/files/curriculum-
development.pdf](https://www.uwindsor.ca/ctl/sites/uwindsor.ca.ctl/files/curriculum-development.pdf).

- KKU Archives. (2546). **ระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียน
สาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, จาก
<https://archive.kku.ac.th/omeka/items/show/5078>.
- Moen, R., & Norman, C. (2009). Evolution of the PDCA Cycle. **Proceedings of the 7th
ANQ Congress, Tokyo 2009**.
- Xia, S. (2020). Developing Awareness of Questioning Strategies for Second Language
Learner Teachers. **Journal of Language Teaching and Research**, 11(6), 853,
from <https://doi.org/10.17507/jltr.1106.01>.

การวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจจิตใฝ่รู้ของจิต
แห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Exploratory Factor Analysis of Curious Mind of Ethical
Mind in the 21st Century for Teacher Students,
Rajabhat University

ภัทรพร เกษลั้งษ์^{1*} อรวรรณ เกษลั้งษ์² และ นฤมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์³

Patthraporn Kessung^{1*}, Orawan Kessung² and Narumon Sakpakornkan³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย 42000

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย จังหวัดเลย 42100

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

¹ Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Loei 42000

² Faculty of Education, Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Loei Buddhist, Loei 42100

³ Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, Buriram 31000

* Corresponding author: patthraporn.kes@lru.ac.th

Received: December 25, 2023; Revised: March 13, 2024; Accepted: March 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 500 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามภูมิภาค สุ่มภูมิภาคละ 1 มหาวิทยาลัย และทำการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 คุณภาพของแบบวัด ได้แก่ ค่าดัชนีความแม่นยำเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00

ทุกข้อ ค่าอัตราความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.571 – 0.674 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.940 นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบวัดมาวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัย พบว่า ตัวประกอบและตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย ตัวประกอบย่อย ตัวบ่งชี้ โดยเรียงตามค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ ตามลำดับ ดังนี้ จิตแสวงหาความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ จิตพัฒนาทักษะอาชีพ มี 5 ตัวบ่งชี้ จิตพัฒนาวิชาชีพ มี 5 ตัวบ่งชี้ และจิตมุ่งมั่นพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลง มี 4 ตัวบ่งชี้ ค่าความแปรปรวนรวมคิดเป็นร้อยละ 72.125 โดยแต่ละตัวประกอบอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 36.584, 15.569, 12.578 และ 7.393 ตามลำดับ

คำสำคัญ: จิตใฝ่รู้ จิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 การวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจ

Abstract

The purpose of this research was to analyze the factors and indicators of curious mind of ethical mind in the 21st century among student teachers at Rajabhat University. The sample used in the research consists of 500 third-year students from the Faculty of Education, Rajabhat University. The sampling method was a method of stratified random sampling, with the randomized sampling stratum selecting one university per region, representing regions, and simple proportion random sampling within each university. The instrument used in the research was the Curious Mind of Ethical Mind Test. The quality of the measurement includes the whole content validity index (S-CVI), which is equal to 1.00, and the content validity rate (CVR), which is equal to 1.00. The discriminate value for each item is between 0.571 and 0.674, and the reliability is equal to 0.94. The data collected was used for exploratory factor analysis.

The research results found that there have been four sub-components and twenty-one indicators of the curious mind of ethical mind in the 21st century of Rajabhat University. The variance of the components is arranged in the following order: there are six indicators for knowledge inquiry mind, five for the vocational skills development mind, five for the professional development mind, and four for the determined mind to the develop and keep up with changes.

The variance is equal to 72.125 which each component describes the variance at a percentage of, 36.584, 15.569, 12.578, and 7.393, respectively.

Keywords: Curiosity Mind, Ethical Mind in the 21st Century, Exploratory Factor Analysis

บทนำ

โลกมีการพัฒนาตลอดเวลา มีการคิดค้นเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะดิจิทัลและเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว การมีจิตใฝ่รู้หรือมีคุณลักษณะใฝ่รู้ถือว่าเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญ และเป็นสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Aggee, 2020; Chawla, 2021; สุลาวัลย์ ยศธนู และเขมวดี ปริดาลิขิต, 2566) บุคคลที่จิตใฝ่รู้เป็นคนที่มุ่งมั่นที่กระตือรือร้นแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ และเปิดรับแนวคิดและความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ถือเป็นความท้าทายสำหรับครูมืออาชีพในยุคเทคโนโลยีแห่งข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลความรู้ให้นักเรียนสามารถสืบค้นสะดวกรวดเร็ว ผู้ที่ประกอบอาชีพครูจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี อีกทั้งครูต้องส่งเสริมปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตใฝ่รู้ ด้วยเหตุนี้การมีจิตใฝ่รู้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการทำงานทางวิชาชีพ (Pillai, 2018) ด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ววงการวิชาชีพอื่นมีการรองรับเตรียมความพร้อมพัฒนาด้านจิตใฝ่รู้ อาทิ ในวงการแพทย์เชิงวิชาการ คณบดีและนักการศึกษา ด้านการแพทย์จำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาด้านการแพทย์อย่างรอบคอบเพื่อเตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับอนาคตได้ดีที่สุด โดยพื้นฐานแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ในอนาคตจะต้องพัฒนาจิตใฝ่รู้ เพื่อถามคำถามที่ยังไม่ได้หาคำตอบและรวบรวมความรู้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง (Schwinn, 2016)

การสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติถือได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือที่มีความสำคัญในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (ยุคฉัตร สังข์สอน, 2565) มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตครูเพื่อให้บัณฑิตออกมาเป็นครูดีมีจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมที่สอดคล้องในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สอดคล้องกับพระราโชบายด้านการศึกษาสี่ประการนำไปสู่อัตลักษณ์บัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่นอกจากมีความรู้ ความสามารถเชิงวิชาการ วิชาชีพแล้วยังต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราโชบายด้านการศึกษา และคุณลักษณะครูศตวรรษที่ 21 ซึ่งบัณฑิตที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนานักเรียนและการศึกษา

ของประเทศ (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2561) ซึ่งจิตใฝ่รู้เป็นกุญแจสำคัญในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัยผู้เรียนมีแนวโน้มที่ค้นหาจะช่วยให้เกิดการจดจำ ข้อมูลได้คงทน ผู้ที่เป็นมืออาชีพด้านการศึกษา หรือกำลังเตรียมเป็นครูผู้สอน การรู้วิธีจุดประกายจิตใฝ่รู้ของผู้เรียนสามารถช่วยให้ปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนได้ (Walden University, 2023) และการสอนที่ใฝ่รู้ของผู้เรียนมีจิตใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยกระตุ้นการคิด และช่วยเหลือผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของเนื้อหาวิชา (Jansen, 2023)

Gardner (2008) เสนอว่าการใช้ชีวิตในยุคที่เปลี่ยนแปลงซึ่งได้รับผลกระทบจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาต้องบูรณาการจิต 5 ประการ คือ จิตวิทยาการจิตสังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตเคารพ และจิตแห่งจริยธรรม เชื่อว่าจิตทั้ง 5 มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่ดีในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะจิตแห่งจริยธรรมเป็นจิตหนึ่งในห้าที่สังคมต้องการในทุกอาชีพที่ประกอบด้วยการประพจน์ที่ถูกต้อง และรับผิดชอบในบทบาทของตน เพื่อการทำงานที่ดี และประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพทรัพยากรบุคคล ไม่เพียงแต่หล่อหลอมผู้เรียนมีความรู้ แต่ยังสร้างอุปนิสัยของผู้เรียนให้มีความสามารถเผชิญกับความท้าทายและการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศโดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนโลกของกระบวนการค้นคว้าการค้นพบเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะความใฝ่รู้เป็นรากฐานอันแข็งแกร่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ สร้างสรรค์ แม้กระทั่งหาสิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิต ผู้เรียนที่มีความใฝ่รู้พยายามหาข้อมูลในรูปแบบของข้อเท็จจริงที่ได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลและแนวคิดที่สนับสนุน การค้นหาความจริงหรือคำตอบที่ต้องการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีความใฝ่รู้ เพราะการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความใฝ่รู้ของอิสระเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับความใฝ่รู้ช่วยให้เด็กคิดนอกกรอบบรรทัดฐานทั่วไปและมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นในการหาทางแก้ไข (Lumbantobing, 2019) การที่บุคคลจะเกิดพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามสิ่งหนึ่งคือต้องมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น การที่มีพฤติกรรมความใฝ่รู้แสดงว่ามีความใฝ่รู้เป็นตัวกำกับให้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา จะเห็นได้ว่าจิตใฝ่รู้เป็นจิตที่เกี่ยวข้องกับจิตแห่งจริยธรรมจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจิตใฝ่รู้หรือใฝ่เรียนรู้อาจจะมีการศึกษาลักษณะที่หลากหลาย เช่น ศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้อของนักศึกษา การพัฒนาใฝ่เรียนรู้อ ผลการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สาขาวิชาและคณะครุศาสตร์เป็นหน่วยงานหลักสำคัญต่อการการบ่มเพาะคุณลักษณะครู ๆ มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นครูฝึกปฏิบัติการสอนที่มีคุณสมบัติการเป็นครูที่ดี (วิไลลักษณ์ ลังกา, 2563) การจะสร้างเป้าหมายให้นักศึกษาครูเกิดคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์โดยเฉพาะ การมีจิตใฝ่รู้มุ่งแสวงหาความรู้พัฒนาตนและเป็นคนดีมีจิตแห่งจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนต่อไป เพื่อเตรียมสำหรับบัณฑิตวิชาครูและความสำเร็จในวิชาชีพในอนาคต การบ่มเพาะให้เกิดจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 หน่วยงานพัฒนาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวประกอบหรือลักษณะของจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครูประกอบด้วยตัวประกอบย่อยและตัวบ่งชี้อะไรบ้าง จะช่วยให้สามารถวัดได้อย่างเหมาะสมและเป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อได้ตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุม ชัดเจน สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 และเครื่องมือวัดจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องนำแบบวัดไปใช้เพื่อทราบประเด็นที่ต้องพัฒนาบัณฑิตด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครูต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ

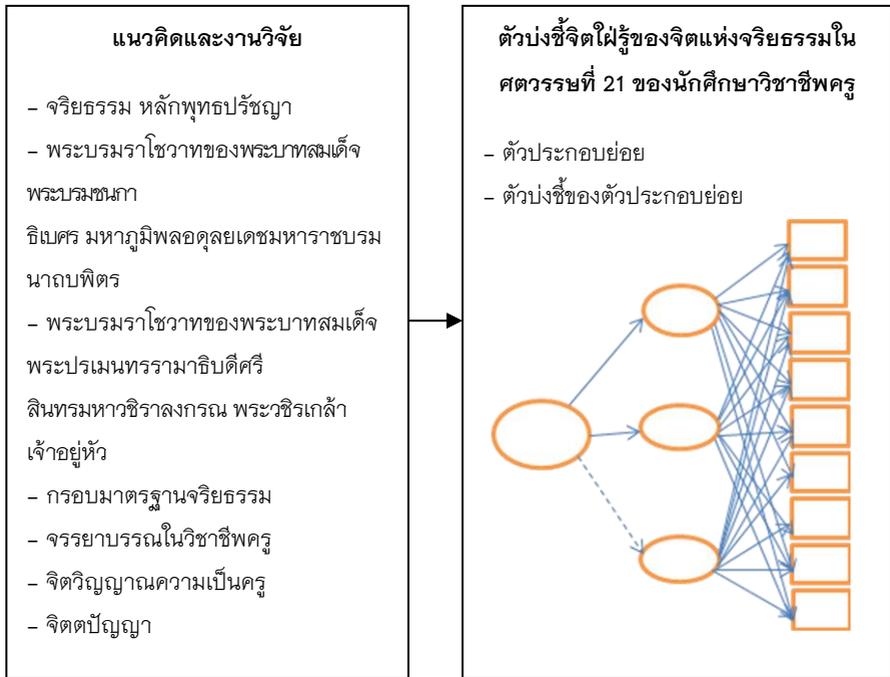
สมมุติฐาน

ตัวบ่งชี้ที่นำมาศึกษาสามารถจัดเข้าตัวประกอบเชิงสำรวจจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏได้

กรอบแนวคิด

ตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้จิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นจิตที่มีความใกล้ชิดกับพฤติกรรมมาทั้งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันกับจิตลักษณะที่ดี ทำหน้าที่เหมาะสมทั้งสองบทบาทตระหนักเห็นถึงคุณค่าของบทบาทหน้าที่การทำงานและบทบาทของการเป็นมนุษย์รวมถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน ผู้วิจัยนำแนวคิดเชิงทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตใฝ่รู้ หลักพุทธปรัชญาที่เกี่ยวกับจริยธรรม

จิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 หลักพุทธปรัชญา พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสของพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร เมื่อครั้งทรงดำรงพระราชอิสริยยศ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งพระบรมราชวงศ์จักรีวงศ์ พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 10 เมื่อครั้งทรงดำรงพระราชอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร จิตตปัญญา กรอบมาตรฐานจริยธรรมมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 (Bailey, 2004; Ontario College of Teachers, 2022) ประมวลจริยธรรมของครู (St. Olaf College, 2022; Sherpa, 2018; The Concordia Teacher Education Council, Concordia University, 2005) จรรยาบรรณในวิชาชีพครู (Gurtu, 2019) จิตวิญญาณความเป็นครู (อมรรัตน์ แก่นสาร, 2558; พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา, พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, พระครูโสภาสนนทกิตติ, สมศักดิ์ บุญปุ และพีรวัฒน์ ชัยสุข, 2562; อริศรา แก้วสุข, 2563; กัญญา เขียมพญา นวัตกรรม น้อยมณี, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย ระไล, 2564) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง จำนวนนักศึกษารวมทั้งสิ้น 15,979 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ เนื่องจากนักศึกษาระดับชั้นนี้ได้รับการบ่มเพาะคุณลักษณะความเป็นครูมาอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะออกฝึกปฏิบัติการสอน จำนวน 500 คน (Comrey & Lee, 1992 cited in Meyers, Gamst & Guarino, 2006) เสนอขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวประกอบ ที่ 500 หน่วย มีความเพียงพอระดับดีมาก ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ภูมิภาคเป็นชั้นการสุ่ม ในแต่ละภูมิภาคสุ่มมหาวิทยาลัย 1 แห่ง และสุ่มอย่างง่ายให้นักศึกษาตามสัดส่วนในแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นตัวอย่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาร่างกรอบแนวคิดเบื้องต้นของจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรม เพื่อวิเคราะห์สร้างเป็นร่างกรอบแนวคิดเบื้องต้น ผู้วิจัยพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของร่างตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับความเป็นครูมืออาชีพ คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู บุคลากรหรืออาจารย์ผู้สอนทางปรัชญาทางศาสนาหรือพระพุทธศาสนา จำนวน 7 คน พระภิกษุที่มีสมณะระดับพระครูและเป็นวิทยากรหรือเคยเป็นวิทยากรเกี่ยวกับพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรืออาจารย์ที่สอนหรือพัฒนาเกี่ยวกับจิตตปัญญา จำนวน 1 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบกิ่งโครงสร้าง เพื่อนิยามความหมายเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจ เพื่อสกัดตัวบ่งชี้ของแต่ละตัวประกอบย่อยจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ เนื่องจากนักศึกษาระดับชั้นนี้ได้รับการบ่มเพาะคุณลักษณะความเป็นครูมาอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะออกฝึกปฏิบัติการสอน จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบวัดจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยนำแบบวัดทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบวัด ผลปรากฏว่า ค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน พิจารณาตรวจสอบความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหาแต่ละข้อที่มีความคิดเห็นระดับ 3 และ 4 หาค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหารายข้อ หารด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (Item-Content Validity Index: I-CVI) (Polit & Beck, 2006) ผลปรากฏว่า ค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าอัตราความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.571 – 0.674 และค่าความเชื่อมั่น

โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค เท่ากับ 0.940 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์หัตถ์ประกอบเชิงสำรวจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยละ 1 แห่ง ในแต่ละภูมิภาค และสุ่มอย่างง่ายให้นักศึกษาตามสัดส่วนในแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏที่สุ่มได้ จำนวน 500 คน ก่อนเก็บข้อมูลผู้วิจัยชี้แจงอาสาสมัครในการยินดีเข้าร่วมตอบแบบวัด สิทธิการยกเลิก การปกป้องอาสาสมัคร และการเก็บรักษาข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครที่ยินดีเข้าร่วมตอบแบบวัด ผลปรากฏว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65 เมื่อพิจารณาที่อายุส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.20 รองลงมามีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.40 และมีอายุ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.00 เมื่อจำแนกสาขาวิชาสูงสุดสามลำดับ คือ นักศึกษสาขาวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.40 รองลงมาสาขาวิชาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 21.80 และภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 12.80 ของตัวอย่างทั้งหมด ตัวอย่างที่ตอบแบบวัด ส่วนใหญ่ นำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัย (Participant Information Sheet) เพื่ออธิบายและชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมทุกคนได้รับทราบ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถถอนตัวจากการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และไม่มีผลเสียต่อการเรียนการสอน และต่อการดำเนินชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หัตถ์ประกอบเชิงสำรวจการจัดกลุ่มและสกัดตัวบ่งชี้ โดยทำการสกัดตัวประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์หัตถ์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis: PCA) และทำการหมุนแกนแบบตั้งฉากด้วยวิธี Varimax rotation เกณฑ์การพิจารณาจำนวนตัวประกอบ คำนวณน้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading) ถ้าจำนวนตัวอย่างตั้งแต่ 350 หน่วยขึ้นไปค่าน้ำหนักตัวประกอบ ± 0.30 จึงมีนัยสำคัญ และในทางปฏิบัติน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ ± 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีนัยสำคัญ (Hair, et al., 2019) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ ± 0.50 ขึ้นไป มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 และมีตัวบ่งชี้ในแต่ละตัวประกอบ จำนวน 3 ตัวขึ้นไป

ผลการศึกษา

ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ตัวประกอบ พบว่า ค่า Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) Measure of sampling adequacy มีค่า 0.905 มากกว่าเกณฑ์ 0.50 แสดงว่าข้อมูลมีความเพียงพอของตัวอย่างและความเหมาะสมของข้อมูลสามารถนำมาวิเคราะห์ตัวประกอบได้ สำหรับค่า Bartlett's Test of Sphericity ตรวจสอบเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ โดยใช้ χ^2 ทดสอบ พบว่า ค่า χ^2 มีนัยสำคัญ แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 20 ตัว ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ ($\chi^2 = 6583.355$, $df = 210$, $p\text{-value} = .000$) แสดงให้เห็นว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์มากพอที่จะจัดกลุ่มเป็นตัวประกอบได้

ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำนวนตัวประกอบย่อย และค่าความแปรปรวนของตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู ผลปรากฏแสดงดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนตัวประกอบ และค่าความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู

ตัวประกอบ	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Component	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance
1	7.317	36.584	36.584	4.413	22.066	22.066
2	3.114	15.569	52.153	3.778	18.891	40.957
3	2.516	12.578	64.732	3.168	15.842	56.799
4	1.479	7.393	72.125	3.065	15.325	72.125

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาที่ค่า Eigenvalues แสดงความแปรปรวนของตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ที่มีค่ามากกว่า 1 มีจำนวน 4 ตัวประกอบย่อย โดยที่ตัวประกอบย่อยที่ 1 – 4 มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 7.317, 3.114, 2.516 และ 1.479 ตามลำดับ ค่าความแปรปรวน เท่ากับ 22.066, 18.891, 15.842 และ 15.325 ตามลำดับ และมีค่าความแปรปรวนสะสมของตัวประกอบย่อยทั้ง 4 ตัว เท่ากับ 72.125 สามารถอธิบาย

ได้ว่า ตัวประกอบย่อยทั้ง 4 ตัว สามารถอธิบายตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู ได้ร้อยละ 72.125

ผลการวิเคราะห์ที่เพิ่มขึ้นจากค่าสั่งให้หมุนแกน เป็นค่าน้ำหนักตัวประกอบที่ได้จากการหมุนแกนแบบ Varimax พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวของตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 มีค่าน้ำหนักตัวประกอบมากเกินกว่า 0.50 ในตัวประกอบย่อยเพียงตัวประกอบย่อยตัวประกอบเดียวเท่านั้น ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มตัวประกอบย่อยของตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบมาก (0.50 ขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ) สามารถจัดตัวบ่งชี้แต่ละตัวอยู่ในตัวประกอบย่อยเพียง ตัวประกอบย่อยเดียวเท่านั้น ที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 และตั้งชื่อตัวประกอบย่อยให้สอดคล้องกับโครงสร้างของตัวประกอบ ซึ่งแสดงตัวประกอบย่อยแต่ละตัวของตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ชื่อ ตัวประกอบย่อย และค่าน้ำหนักตัวประกอบ รายละเอียดดังตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 1 จิตแสวงหาความรู้ ในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู

ตัวบ่งชี้	ตัวประกอบย่อยที่ 1 จิตแสวงหาความรู้ ตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรม ในศตวรรษที่ 21	ค่าน้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading)
CUR63	นักศึกษามีการอ่านหรือทบทวนความรู้ก่อนที่จะเรียน	0.822
CUR64	นักศึกษาศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน	0.817
CUR65	นักศึกษาพยายามเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้หรือการสร้างสื่อเทคโนโลยี หรือสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้ทันสมัย	0.840
CUR66	นักศึกษาเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ทางการศึกษา ให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21	0.852
CUR67	นักศึกษามีความมุ่งมั่นเอาใจใส่ที่จะรับรู้ความรู้ใหม่ ๆ	0.826

ตัวบ่งชี้	ตัวประกอบย่อยที่ 1 จิตแสวงหาความรู้ ตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรม ในศตวรรษที่ 21	ค่าน้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading)
CUR68	นักศึกษาแสวงหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย	0.783

ตารางที่ 2 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 1 จิตแสวงหาความรู้ ในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 6 ตัว มีค่าน้ำหนักตัวประกอบอยู่ระหว่าง 0.783 – 0.852 เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ทางการศึกษา ให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 (0.852) รองลงมา คือ นักศึกษาพยายามเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้หรือการสร้างสื่อเทคโนโลยี หรือสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้ทันสมัย (0.840) และนักศึกษามีความมุ่งมั่นเอาใจใส่ที่จะรับรู้ความรู้ใหม่ ๆ (0.826) จึงตั้งชื่อตัวประกอบย่อยที่ 1 นี้ว่า “จิตแสวงหาความรู้”

ตารางที่ 3 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 2 จิตพัฒนาทักษะอาชีพ ในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู

ตัวบ่งชี้	ตัวประกอบย่อยที่ 2 จิตพัฒนาทักษะอาชีพ ตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรม ในศตวรรษที่ 21	ค่าน้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading)
CUR73	นักศึกษามุ่งมั่นจะปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมี ประสิทธิภาพ	0.802
CUR78	นักศึกษามุ่งมั่นหาวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงานด้าน การสอนให้มีประสิทธิภาพ	0.864
CUR79	นักศึกษาเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อการ พัฒนาทางวิชาชีพ	0.841
CUR80	นักศึกษานำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงวิชาชีพ ของตน	0.848

ตัวบ่งชี้	ตัวประกอบย่อยที่ 2 จิตพัฒนาทักษะอาชีพ ตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรม ในศตวรรษที่ 21	ค่าน้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading)
CUR81	นักศึกษาเปิดรับแนวคิดและประสบการณ์ใหม่ๆ ใน การจัดการเรียนรู้	0.860

ตารางที่ 3 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 2 จิตพัฒนาทักษะอาชีพ ในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 6 ตัว มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ อยู่ระหว่าง 0.802 – 0.864 เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษามุ่งมั่นหาวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพ (0.864) รองลงมา คือ นักศึกษาเปิดรับแนวคิดและประสบการณ์ใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้ (0.860) และนักศึกษานำข้อเสนอนะต่าง ๆ มาปรับปรุงวิชาชีพของตน (0.848) จึงตั้งชื่อตัวประกอบย่อยที่ 2 นี้ว่า “จิตพัฒนาทักษะอาชีพ”

ตารางที่ 4 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 3 จิตพัฒนาวิชาชีพ ในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู

ตัวบ่งชี้	ตัวประกอบย่อยที่ 3 จิตพัฒนาวิชาชีพ ตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรม ในศตวรรษที่ 21	ค่าน้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading)
CUR69	นักศึกษามุ่งมั่นใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้การทำงานของตนประสบผลสำเร็จ	0.684
CUR70	นักศึกษาสามารถกำกับตนเองที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	0.773
CUR71	นักศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้	0.781
CUR72	นักศึกษาพยายามเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	0.794
CUR74	นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการหรือพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของตน	0.648

ตารางที่ 4 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 3 จิตพัฒนามหาวิทยาลัย ในตัวประกอบหลักด้าน จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัว มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ อยู่ระหว่าง 0.648 – 0.794 เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาพยายามเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (0.794) รองลงมา คือ นักศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ (0.781) และนักศึกษาสามารถกำกับตนเองที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (0.773) จึงตั้งชื่อตัวประกอบย่อยที่ 3 นี้ว่า “จิตพัฒนามหาวิทยาลัย”

ตารางที่ 5 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 4 จิตมุ่งมั่นพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู

ตัวบ่งชี้	ตัวประกอบย่อยที่ 4 จิตมุ่งมั่นพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21	ค่าน้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading)
CUR75	นักศึกษาสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์เนื้อหาวิชาเอก หรือศาสตร์การสอนที่ตนต้องการได้	0.838
CUR76	นักศึกษามีความอดทนที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่ยาก ๆ ได้	0.840
CUR77	นักศึกษาพัฒนาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	0.863
CUR82	นักศึกษาจะติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อปรับตัวให้ทันโลก ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลง	0.824

จากตารางที่ 5 ตัวบ่งชี้ และค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวประกอบย่อยที่ 4 จิตมุ่งมั่นพัฒนาทันต่อ การเปลี่ยนแปลง ในตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ อยู่ระหว่าง 0.824 – 0.863 เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาพัฒนาความรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (0.863) รองลงมา คือ นักศึกษามีความอดทนที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่ยาก ๆ ได้ (0.840) และนักศึกษาสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์เนื้อหาวิชาเอก หรือศาสตร์การสอนที่ตนต้องการได้ (0.838) จึงตั้งชื่อตัวประกอบย่อยที่ 4 นี้ว่า “จิตมุ่งมั่นพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลง”

อภิปรายและสรุปผล

ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 จากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างร่างตัวประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ด้านจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจ พบว่า จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ตัวประกอบย่อย 4 ตัว ได้แก่ จิตแสวงหาความรู้ จิตพัฒนาทักษะอาชีพ จิตพัฒนาวิชาชีพ และจิตมุ่งมั่นพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจิตใฝ่รู้ในด้านต่าง ๆ เป็นการแสวงหาความรู้ ค้นคว้าหาแนวทางใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และพัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งเป็นพื้นฐานที่ต้องการสำหรับการทำางานที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ และเป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (Grassmeyer, 2017) สอดคล้องกับ Gardner (2008) ที่เสนอว่าคนที่มีจิตแห่งจริยธรรมเป็นจิตที่ประกอบด้วยการประพฤติที่ถูกต้องเป็นที่นับถือ และรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อการทำงานที่ดี และงานประสบความสำเร็จ แต่ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจที่ได้แตกต่างกับผลการศึกษาของ Birenbaum, et al. (2023) พบว่า มิติของความใฝ่รู้ในช่วง ค.ศ. 2013 –2017 ประกอบด้วยมิติหลักสองมิติคือความใฝ่รู้ทางปัญญา และความใฝ่รู้ทางสังคม แต่เงื่อนไขเพื่อความสำเร็จในวิชาชีพต้องมีปัจจัยจูงใจเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมด้วย และกรอบแนวคิดความใฝ่รู้ขั้นสูง ของ Kashdan and colleagues ค.ศ. 2018 ประกอบด้วยห้ามิติ ได้แก่ การค้นพบที่สนุกสนาน (Joyous discovery) ความอ่อนไหวต่อการถูกกีดกัน (Deprivation sensitivity) ความใฝ่รู้ทางสังคม (Social curiosity) ความอดทนต่อความเครียด (Stress (uncertainty) tolerance) (ความไม่แน่นอน) และการแสวงหาความตื่นเต้น (Thrill-seeking) ในปี ค.ศ. 2023 Birenbaum, et al. ทำการ

สัมภาษณ์เพื่อสำรวจความแตกต่างความใฝ่รู้ห้ามติของผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงในหลากหลายสาขาวิชาชีพที่เน้นความใฝ่รู้ต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์จำแนก พบตัวแปรใฝ่รู้ 6 ประการที่มีการปรับจากเดิมและตัวแปรเพิ่มขึ้นต่อไปนี้ การสำรวจที่สนุกสนาน (Joyous exploration) ความอ่อนไหวต่อการถูก лишения (Deprivation sensitivity) ความใฝ่รู้ทางสังคม (Social curiosity) ความใฝ่รู้เชิงเห็นอกเห็นใจ (Empathic curiosity) ความอดทนต่อความไม่แน่นอน (Uncertainty tolerance) และการแสวงหาความตื่นเต้น (Thrill-seeking) ซึ่งจะเห็นได้ว่าจิตใฝ่รู้ของแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 จะเกี่ยวข้องกับจิตที่มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้ความรู้ ความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต

ตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ทั้งหมด 20 ตัว มีค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นบวก และค่าน้ำหนักตัวประกอบอยู่ระหว่าง 0.648 – 0.864 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวบ่งชี้มากกว่า 0.50 ทุกตัว แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวสามารถเป็นตัวบ่งชี้ของจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคูได้ ในทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์เกณฑ์ขั้นต่ำของน้ำหนักตัวประกอบที่ใช้ตัดสินใจยอมรับข้อคำถามหรือตัวแปรว่าเป็นของตัวประกอบหรือส่วนประกอบ ควรมีน้ำหนักตัวประกอบอยู่ที่ 0.50 (Merenda, 1997) โดย Hair, et al. (2019) กล่าวว่า ถ้าจำนวนตัวอย่างตั้งแต่ 350 หน่วยขึ้นไปค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.30 จึงมีนัยสำคัญ และในทางปฏิบัติน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ ± 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีนัยสำคัญ สำหรับวัดโครงสร้างของตัวประกอบ เช่นเดียวกับ Peterson (2000) ทำการวิเคราะห์เมตดาเอกซาร์โดยประจักษ์พบน้ำหนักตัวประกอบเฉลี่ย (สัมบูรณ์) คือ 0.32 แต่ถ้าใช้เกณฑ์น้ำหนักตัวประกอบน้อยกว่า 0.30 บางที่อาจไม่ได้รับการยอมรับ และมีค่าความแปรปรวนสะสมของตัวประกอบย่อยของตัวประกอบหลักด้านจิตใฝ่รู้ เท่ากับ 72.125 สามารถอธิบายได้ว่า ตัวประกอบย่อยทั้งหมดสามารถอธิบายตัวประกอบหลักจิตใฝ่รู้ของของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคู ได้ร้อยละ 72.125 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ในทางสังคมศาสตร์ ความแปรปรวนสะสมที่สามารถอธิบายตัวประกอบเกณฑ์พึงพอใจอยู่ที่ร้อยละ 60 (Hair, et al., 2019) อีกทั้ง Peterson (2000) ทำการวิเคราะห์เมตดาเอกซาร์โดยประจักษ์พบเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยของความแปรปรวนสะสมของตัวประกอบย่อยในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมอยู่ที่ร้อยละ 56.60

ตัวประกอบจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ตัวประกอบย่อย 4 ตัว ได้แก่ ตัวประกอบย่อยที่ 1 จิตแสวงหาความรู้ เป็นการรวมตัวของตัวบ่งชี้ 6 ตัว ตัวประกอบย่อยที่ 2 จิตพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นการรวมตัวของตัวบ่งชี้ 5 ตัว ตัวประกอบย่อยที่ 3

จิตพัฒนาวิชาชีพ เป็นการรวมตัวของตัวบ่งชี้ 5 ตัว และตัวประกอบย่อยที่ 4 จิตมุ่งมั่นพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นการรวมตัวของตัวบ่งชี้ 4 ตัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษาคครูต้องแสดงให้เห็นถึงการมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้ (The Concordia Teacher Education Council, Concordia University, 2005) ดังที่ Gardner (2008) เสนอว่า ความต้องการด้านการศึกษาในศตวรรษใหม่นี้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและการเรียนรู้แบบใหม่ ในฐานะครูผู้สอนมีความอ่อนไหวต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นพิเศษ โน้มนางของความรู้ที่ครูต้องมีและวิธีการส่งเสริมความรู้นั้นให้ดีที่สุด โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีมีพื้นฐานเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้มีเป้าหมายและความจำเป็นในการสอนแตกต่างจากในอดีต การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนำมาซึ่งพลังแห่งโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองเรียนรู้ และฝึกฝนเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนของเราสำหรับอนาคต (Kereluik, et al., 2013) ซึ่ง Grazer and Fishman (2016) กล่าวว่า จิตที่มีความใฝ่รู้เป็นสิ่งที่จุดประกายทำให้เกิดความสนใจ สร้างกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นเพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น การให้จิตใฝ่รู้เกิดประสิทธิภาพบุคคลนั้นต้องมีความสามารถกำกับตนเอง และมีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะหาองค์ความรู้เรื่องนั้นให้ได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ให้งบประมาณในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าว ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ วิชาการ สาขาวิชา อาจารย์ผู้สอนในกลุ่มวิชาชีพครู และขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถนำมาใช้เป็นแบบวัดจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคครู ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้บริหาร หรือผู้เกี่ยวข้องควรนำตัวบ่งชี้ที่ได้ทำการสำรวจสภาพการมีจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 กับนักศึกษา

2. จากข้อค้นพบของตัวประกอบย่อยของตัวบ่งชี้จิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 4 ตัวประกอบ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของตัวประกอบย่อย พบว่า ตัวประกอบย่อยจิตแสวงหาความรู้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตใฝ่รู้ได้มากที่สุด การนำตัวประกอบย่อยไปใช้อาจนำตัวประกอบย่อยจิตแสวงหาความรู้มาสร้างโปรแกรมพัฒนาการป่มเพาะจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ก่อน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการป่มเพาะจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ด้านจิตแสวงหาความรู้ของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. หาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. ทำวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงยืนยันจิตใฝ่รู้ของจิตแห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของโมเดลการวัด

เอกสารอ้างอิง

กัญญา เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย ระโล. (2564).

จิตวิญญาณคนครูในศตวรรษที่ 21. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**, 8(2), 389–409.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปณฺโญ, พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, พระครูโอภาสนนทกิตติ, สมศักดิ์ บุญปุ และพีรวัฒน์ ชัยสุข. (2562). จิตวิญญาณความเป็นครูมืออาชีพ.

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(1), 31–37.

ยุคลธร สังข์สอน. (2565). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการนิเทศแบบผสมผสาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสาร**

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 10(2), 41–59.

วิไลลักษณ์ ลังกา. (2563). กระบวนการป่มเพาะคุณลักษณะครูไทยในทศวรรษการ

เปลี่ยนแปลงการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาคณะ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์. **วารสารวิจัย**

และพัฒนาหลักสูตร, 10(1), 247–266.

- สุลาวัลย์ ยศธนู และเขมวดี ปรีดาลิขิต. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีวสถิติของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**, 11(2), 166–183.
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2561). **ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- อมรรัตน์ แก่นสาร. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู ของครูสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อริศรา แก้วสุข. (2563). **การวิเคราะห์องค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Aggee, K. (2020). **Why Curiosity is the Most Important Skill of the 21st Century and What You Can do to Harness the Power of Curiosity**. Retrieved May 17, 2022, from <https://medium.com/curious/why-curiosity-is-the-most-important-skill-of-the-21st-century-4409829437e>.
- Bailey, J. (2004). Ethics and the 21st Century University. **The Center for the Study of Ethics in Society**, 14(3), 1–16. from https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1066&context=ethics_papers.
- Birenbaum, M., Alhija, F. N. A., Shilton, H., Kimron, H., Shahor, N., & Rosanski, R. (2023). **Curious minds: Evidence from Interviews with Renowned Experts in Five Curiosity-Dominant Fields**. Retrieved April 15, 2022, from <https://shorturl.at/dopA6>.
- Chawla, N. A. (2021). **How Curiosity is the Meta skill to Thrive in the 21st Century?**. Retrieved May 5, 2022, from <https://nooranandchawla.com/how-curiosity-is-the-meta-skill-to-thrive-in-the-21st-century/>.

- Gardner, H. (2008). The Five Minds for the Future. *Schools*, 5(1/2), 17–24. from <https://doi.org/10.1086/591814>.
- Grassmeyer, J. K. (2017). **21st Century Skills: Examining the Influence of Epistemic Development, Mindset, and Extracurricular Participation on Curiosity, Adaptability, and Initiative**. (Doctoral dissertation). United States: Drake University.
- Grazer, B., & Fishman, C. (2016). **A Curious Mind: The Secret to a Bigger Life**. New York: Simon and Schuster. Retrieved April 15, 2022, from <https://www.amazon.com/Curious-Mind-Secret-Bigger-Life/dp/1476730776>.
- Gurtu, A. (2019). Professional ethics in teacher education. *An International Journal of Education Technology*, 9(2), 87–89.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., Black, W. C., & Anderson, R. E. (2019). **Multivariate data Analysis** (8th ed.). Cengage Learning EMEA. ISBN 9781473756540.
- Jansen, A. (2023). Rebuilding Readers' Relationships with Mathematics: A Review of the Psychology of Mathematics: A Journey of Personal Mathematical Empowerment for Educators and Curious Minds. *The Mathematics Educator*, 31(1), 129–136. from <https://shorturl.at/nwxE7>.
- Kereluik, K., Mishra, P., Fahnoe, C., & Terry, L. (2013). What Knowledge is of Most Worth: Teacher Knowledge for 21st Century Learning. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 29(4), 127–140. from <https://doi.org/10.1080/21532974.2013.10784716>.

- Lumbantobing, W. L. (2019). The Effect of Arcs Model on the Curiosity Character of 21st Century Elementary School. In **International Conference on Social Science and Character Educations (ICoSSCE 2018) and International Conference on Social Studies, Moral, and Character Education (ICSMC 2018)** (pp. 349–354). Atlantis Press. Retrieved April 7, 2021, from <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icossce-icsmc-18/125910023>.
- Merenda, P. F. (1997). A Guide to the Proper use of Factor Analysis in the Conduct and Reporting of Research: Pitfalls to Avoid. **Measurement and Evaluation in Counseling and Development**, **30**, 156–163. from <https://psycnet.apa.org/record/1997-41270-005>.
- Meyers, L.S., Gamst, G., & Guarino, A.J. (2006). **Applied Multivariate Research Design and Interpretation**. California: Sage.
- Ontario Collage of Teachers. (2022). **Ethical standards**. Retrieved February 9 2021, from <https://www.oct.ca/public/professional-standards/ethical-standards>.
- Peterson, B. A. (2000). A Meta-Analysis of Variance Accounted for and Factor Loadings in Exploratory Factor Analysis. **Marketing Letters**, **11**(3), 261–275. from <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1008191211004>.
- Pillai, M. (2018). **The Spirit of Curiosity & Teaching in the 21st Century: Teachers 2.0**. Retrieved April 7, 2022, from <https://www.marketexpress.in/2018/11/the-spirit-of-curiosity-teaching-in-the-21st-century-teachers-2-0.html>.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The Content Validity Index: Are You Sure You Know What's Being Reported? Critique and Recommendations. **Research in Nursing & Health**, **29**(5), 489–497. from <https://doi.org/10.1002/nur.20147>.
- Schwinn, D. A. (2016). **Educate to Transform: The Art of Developing Curious minds**. *Trans Am Clin Climatol Assoc.* 2016, 127, 259–271. PMID: 28066058; PMCID: PMC5216474.

- Sherpa, K. (2018). Importance of Professional Ethics for Teachers. **International Education & Research Journal**, 4(3), 16–18. from <https://kerd.ku.ac.ke/handle/123456789/836>.
- St. Olaf College. (2022). **Codes of Ethics for Education**. Retrieved January 7, 2023, from <http://wp.stolaf.edu/education/model-code-of-ethics-for-educations/>.
- The Concordia Teacher Education Council, Concordia UNIVERSITY. (2005). **Code of Ethics and Professional Conduct of Student-Teachers**. Retrieved April 5, 2022, from https://www.concordia.ca/content/dam/finearts/art-education/docs/Code_of_Ethics.pdf.
- Walden University. (2023). **Teaching Strategies: Sparking Curiosity in Learning**. Retrieved April 15, 2022, from <https://www.waldenu.edu/online-masters-programs/ms-in-education/resource/teaching-strategies-sparking-curiosity-in-learning>.

กลยุทธ์และรูปแบบกลยุทธ์การสร้างอารมณ์ขัน

ในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”

Strategies and Format of Strategies for Creating Humor in Facebook Page “Maew Auan”

ยุภาพร ขจีรัมย์^{1*} ดำรงค์ นันทพาสุก¹ และ อรทัย สุทธิ¹

Yupaporn Khajeeram^{1*}, Dumrong Nuntapasuk¹ and Orathai Sutthi¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44150

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, Mahasarakham 44150

*Corresponding author: 63010110064@msu.ac.th

Received: September 24, 2023; Revised: November 10, 2023; Accepted: November 16, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์และรูปแบบกลยุทธ์การสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 – 31 ธันวาคม 2565 จำนวนทั้งสิ้น 228 โพสต์ ผลการศึกษพบ กลยุทธ์การสร้างอารมณ์ขัน 15 ประเภท โดยเรียงลำดับที่พบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) กลยุทธ์การแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่ง 2) กลยุทธ์การหักมุม 3) กลยุทธ์การล้อเลียน 4) กลยุทธ์การยกย่องสัตว์ 5) กลยุทธ์การเล่นตลกร้าย 6) กลยุทธ์การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 7) กลยุทธ์การใช้เรื่องเกินจริง 8) กลยุทธ์การใช้อุปถัมภ์ 9) กลยุทธ์การเปรียบเทียบด้วยภาพ 10) กลยุทธ์การประชดประชัน 11) กลยุทธ์การชมและตำหนิตนเอง 12) กลยุทธ์การบ่งชี้โดยนัย 13) กลยุทธ์การเสียดสี 14) กลยุทธ์การผูกเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกันโดยตรงเข้าด้วยกัน และ 15) กลยุทธ์การทำให้เป็นเรื่องสัปดน ตามลำดับ ส่วนรูปแบบกลยุทธ์การสร้างอารมณ์ขัน พบ 3 รูปแบบ ได้แก่ กลยุทธ์แบบเดี่ยว กลยุทธ์แบบผสม 2 กลยุทธ์ และกลยุทธ์แบบผสม 3 กลยุทธ์

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสร้างอารมณ์ขัน รูปแบบกลยุทธ์การสร้างอารมณ์ขัน แมวอ้วน เฟซบุ๊ก

Abstract

This study aimed to investigate the strategies and format of strategies employed in creating humor on the Facebook page "Maew Auan." Data were collected from January 1, 2022, to December 31, 2022, encompassing a total of 228 posts. The research identified and ranked fifteen distinct humor creation strategies on the "Maew Auan." Facebook page, presenting them in descending order of prevalence. These strategies, ranked by frequency, include: 1) Strategies for presenting an alternative perspective on the truth, 2) Twisting, 3) Mockery, 4) Praising Animal humor, 5) Malicious pranks, 6) Utilization of rhetorical questions, 7) Exaggeration, 8) Metaphorical expressions, 9) Comparative humor through images, 10) Employment of irony, 11) Self-compliments and self-accusations, 12) Implication, 13) Satire, 14) Construction of illogical scenarios, and 15) Employment of indecent humor. As for the format of strategies for creating humor, there were 3 types: a single strategy, a combination of 2 strategies, and a combination of 3 strategies

Keywords: Strategies for Creating Humor, Format of Strategies for Creating Humor, Maew Auan, Facebook Page

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันมีเพจเพชฌัญญ์การ์ตูนเกี่ยวกับสัตว์ที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะแมว ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนไทยนิยมเลี้ยงและเป็นสัตว์ที่สามารถอยู่ร่วมกับมนุษย์ได้ตลอดเวลาทั้งในบ้านและนอกบ้าน จึงมีเพจเพชฌัญญ์การ์ตูนเกี่ยวกับแมวที่น่าสนใจมากมายและได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างอารมณ์ขันบนสื่อสังคมออนไลน์

เพจเพชฌัญญ์ “แมวอ้วน” เป็นเพจการ์ตูนเกี่ยวกับแมวที่น่าเสนอในรูปแบบภาพการ์ตูนและมีข้อความประกอบ โดยผู้ก่อตั้งเพจ คือ พรดูลิต พูลเขตวิทย์ นับตั้งแต่วันที่ก่อตั้งเพจเมื่อ (วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน วันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2566) มียอดผู้ติดตาม 340,000 คน ซึ่งที่มาของชื่อเพจเพชฌัญญ์ “แมวอ้วน” มาจากรูปร่างแมว

ชื่อทองหยอด เป็นแมวไทย ลีลัม รูปร่างอ้วนใหญ่ มีลักษณะนิสัยที่โดดเด่น คือ ซุกซน เอาแต่ใจแต่ใจดีชอบช่วยเหลือแมวตัวอื่น ผู้ก่อตั้งเพจจึงตั้งชื่อเพจตามรูปร่างของแมวตัวนี้และได้นำมาวาดเป็นตัวการ์ตูนหลัก ซึ่งตัวการ์ตูนหลัก 2 ตัว คือ แมวและคน โดยตัวการ์ตูนแมวชื่อทองเป็นแมวไทย ลีลัม รูปร่างอ้วน และมีลักษณะหน้าตาตามอารมณ์ที่ตัวการ์ตูนประสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ส่วนตัวการ์ตูนคน คือเจ้าของเพจ เป็นผู้ชายผมสั้นสีดำ คิ้วหนา ตาสีเหลือง สวมเสื้อสีขาว กางเกงขาสั้นสีน้ำเงิน อีกทั้งยังมีตัวการ์ตูนแมวตัวอื่น ๆ ซึ่งมีบทบาทเป็นตัวประกอบเรื่องราว ทั้งนี้เพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอารมณ์ขันผ่านภาพการ์ตูนและมีข้อความประกอบดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 การสร้างอารมณ์ขันผ่านภาษาการ์ตูนและข้อความประกอบ

ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 30 ธันวาคม 2565)

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผู้ชายที่เป็นเจ้าของแมวกำลังเตรียมอุปกรณ์ทางเดินที่เพื่อไปตั้งแคมป์ แมวถามเจ้าของว่าไปเที่ยวหรือ และพูดอย่างไม่พอใจว่า รู้ไหมว่าแมวต้องกินข้าวไปนานไม่ได้ จึงทำให้ผู้อ่านคิดว่าเจ้าของกำลังออกไปเที่ยวนอกบ้านหรือต่างจังหวัด แต่ตอนจบผิดความคาดหมายเพราะเจ้าของออกมาทางเดินที่ตั้งแคมป์กินหมูกระทะกับเพื่อนบ้านที่หน้าบ้านตนเองเพราะเป็นห่วงแมว จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน

ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันของภาพการ์ตูนและข้อความประกอบสื่อถึงเรื่องมนุษย์ให้ความสำคัญกับแมวเป็นอย่างมาก แมวเปรียบเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวที่สามารถสร้างความสุขให้มนุษย์ได้ ซึ่งผู้เขียนคาดเดา

ความคิดของแมวออกมาเป็นข้อความเพื่อสร้างอารมณ์ขัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธี และรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”

วัตถุประสงค์

1. ศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”
2. ศึกษารูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”

กรอบแนวคิด

ผู้ศึกษาได้นำกรอบแนวคิดของ พรพรรณ ฉายปรีชา (2564) และพุทธรชชาติ สุจริต (2545) มาปรับใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” ดังนี้

1. ประเภทกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน

- 1.1 กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์
- 1.2 กลวิธีการใช้อุปลักษณ์
- 1.3 กลวิธีการหักมุม
- 1.4 กลวิธีการทำให้เป็นเรื่องล้อปดน
- 1.5 กลวิธีการบังชี้โดยนัย
- 1.6 กลวิธีผูกเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกัน โดยตรงเข้าด้วยกัน
- 1.7 กลวิธีการล้อเลียน
- 1.8 กลวิธีการเสียดสี
- 1.9 กลวิธีการประชดประชัน

1.10 กลวิธีการชมและตำหนิตนเอง

1.11 กลวิธีการเล่นตลกร้าย

1.12 กลวิธีการใช้เรื่องเกินจริง

1.13 กลวิธีการเปรียบเปรยด้วยภาพ

1.14 กลวิธีการแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่ง

2. รูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน

2.1 กลวิธีแบบเดี่ยว

2.2 กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี

2.3 กลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี

ขอบเขต

ผู้วิจัยเลือกศึกษากลวิธีและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยจะศึกษาเฉพาะโพสต์ที่ปรากฏภาพการ์ตูนเกี่ยวกับแมวและมีข้อความประกอบในรูปภาพ จำนวน 228 โพสต์ ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงโพสต์ที่เป็นภาพถ่ายเกี่ยวกับแมว ภาพการเล่นมุขตลกและใช้ข้อความที่ซ้ำกัน และภาพโฆษณาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับแมว

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษา
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565 จำนวนทั้งสิ้น 228 โพสต์ โดยการบันทึกภาพและแคปชั่น
3. วิเคราะห์กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” ตามกรอบแนวคิดของพรพรรณ ฉายปรีชา (2564) และพุทธิชาติ สุขรอด (2545) ที่กำหนดไว้
4. วิเคราะห์รูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” ตามกรอบแนวคิดของพรพรรณ ฉายปรีชา (2564) และพุทธิชาติ สุขรอด (2545) ที่กำหนดไว้
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัยกลวิธีและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”

ผลการศึกษา

ผลการศึกษากลวิธีและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” จำนวน 228 โพสต์ พบการใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้น 15 ประเภทและรูปแบบกลวิธี 3 รูปแบบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประเภทและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในภาพการ์ตูนเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”

กลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน”		ความถี่	ร้อยละ (%)
ประเภทกลวิธี	กลวิธีการแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่ง	57	22.27
	กลวิธีการหักมุม	52	20.31
	กลวิธีการล้อเลียน	48	18.76
	กลวิธีการยกย่องสัตว์	26	10.16
	กลวิธีการเล่นตลกร้าย	13	5.08
	กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์	11	4.30
	กลวิธีการใช้เรื่องเกินจริง	10	3.91
	กลวิธีการใช้อุปสรรค	8	3.12
	กลวิธีการเปรียบเทียบด้วยภาพ	7	2.73
	กลวิธีการชมและตำหนิตนเอง	6	2.34
	กลวิธีการประชดประชัน	4	1.56
	กลวิธีการบ่งชี้โดยนัย	4	1.56
	กลวิธีการเสียดสี	4	1.56
	กลวิธีการผูกเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกันตรงเข้าด้วยกัน	3	1.17
	กลวิธีการทำให้เป็นเรื่องสัปดน	3	1.17
รวม		256	100
รูปแบบกลวิธี	กลวิธีแบบเดี่ยว	202	88.60
	กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี	24	10.52
	กลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี	2	0.88
รวม		228	100

จากตารางประเภทและรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้นในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” พบประเภทกลวิธีการสร้างอารมณ์ชั้น 15 ประเภท เรียงลำดับที่พบจากมากไปน้อย ดังนี้ กลวิธีการแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่งพบทั้งหมด 57 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 22.27 กลวิธีการหักมุม พบทั้งหมด 52 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 20.31 กลวิธีการล้อเลียน พบทั้งหมด

48 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 18.76 กลวิธีการยกย่องสัตว์ พบทั้งหมด 26 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 10.16 กลวิธีการเล่นตลกร้าย พบทั้งหมด 13 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 5.08 กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ พบทั้งหมด 11 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 4.30 กลวิธีการใช้เรื่องเกินจริง พบทั้งหมด 10 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 3.91 กลวิธีการใช้อุปโลกณ์ พบทั้งหมด 8 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 3.12 กลวิธีการเปรียบเทียบด้วยภาพ พบทั้งหมด 7 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 2.73 กลวิธีการชมและตำหนิตนเอง พบทั้งหมด 6 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 2.34 กลวิธีการประชดประชัน กลวิธีการบ่งชี้โดยนัยและกลวิธีการเสียดสี พบกลวิธีละ 4 โปสต์ โดยแต่ละกลวิธีคิดเป็นร้อยละ 1.56 กลวิธีการผูกเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกันโดยตรงเข้าด้วยกันและกลวิธีการทำให้เป็นเรื่องลับตน พบกลวิธีละ 3 โปสต์ โดยแต่ละกลวิธีคิดเป็นร้อยละ 1.17 ส่วนรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” พบ 3 รูปแบบ ได้แก่ กลวิธีแบบเดี่ยว พบ 202 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 88.60 กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี พบ 24 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 10.52 และกลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี พบ 2 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 0.88 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประเภทกลวิธี

กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันพบ 15 ประเภท สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามความถี่และร้อยละ ได้แก่ กลุ่มที่พบมากมีความถี่ 57-26 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 22.27-10.16 และกลุ่มที่พบน้อยมีความถี่ 13-3 โปสต์ คิดเป็นร้อยละ 5.08-1.17 ซึ่งจะนำเสนอตัวอย่างกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” ที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรกของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1.1 กลวิธีการแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่ง

กลวิธีการแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่ง คือ การแสดงให้เห็นความเป็นจริงอีกแง่มุมหนึ่งที่ไม่มีใครนึกถึง ไม่ทราบความเป็นจริง ถูกมองข้าม หรือซ่อนเร้นอยู่ออกมา (พุทธชาติ สุขรอด, 2545: 196) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 กลวิธีการแสดงความจริงในอีกร่างมูมหนึ่ง
 ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 10 มีนาคม 2565)

จากภาพที่ 2 เป็นการใช้อีกวิธีการแสดงความจริงในอีกร่างมูมหนึ่ง จากรูปภาพแมวโดนตัดขนที่ลำตัว จึงทำให้รูปร่างของแมวมอมไปจากเดิมเหลือขอบบริเวณใบหน้า เท้าและหางที่ไม่ตัด เพราะมนุษย์คิดว่า การตัดขนแมวช่วยระบายความร้อนให้กับแมว แต่ความจริงในอีกร่างมูมหนึ่ง ดนุพล เขียวสาคร (2548) กล่าวว่า การตัดขนไม่ช่วยระบายความร้อนให้กับแมวและแมวเป็นสัตว์ที่หวงขนเพราะขนเปรียบเหมือนเครื่องแต่งกายของแมว ถ้าตัดขนแมวจึงทำให้แมวไม่มั่นใจในตัวเอง ดังนั้นจากภาพการ์ตูนแมวทำสีหน้าไม่พอใจและหันหลังให้เจ้าของ เจ้าของจึงบอกว่า “แม่ขอโทษ ก็อากาศมันร้อน ทรงนี้แหละน่ารัก” จึงทำให้เกิดอารมณ์ขื่น

1.2 กลวิธีการหักมุม

กลวิธีการหักมุม หมายถึง การดำเนินเรื่องตามปกติที่ผู้อ่านสามารถคาดล่วงหน้าว่าเหตุการณ์จะดำเนินต่อไปเช่นไรและจบเช่นไร แต่กลวิธีนี้ผู้แต่งจบเปลี่ยนทิศทางของเรื่องให้จบลงอย่างพลิกความหมายของผู้อ่าน (พรพรรณ ฉายปรีชา, 2554: 93) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 3 กลวิธีการหักมุม
ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 19 พฤษภาคม 2565)

จากภาพที่ 3 เป็นการใช้กลวิธีการหักมุม จากข้อความ “รถจะติด ฝนจะตก น้ำจะท่วม เราก็ต้องลุยไปทำงานเมื่อแมว เพราะแมวมมีค่า” แล้วขึ้นบรรทัดใหม่ทำให้อ่านคิดว่าแมวมมีคุณค่าควรที่จะดูแลเอาใจใส่ บรรทัดสุดท้ายตอนจบเจ้าของกล่าวต่อว่า “ค่าอาหาร ค่ายา ค่าโน่น ค่านี่” ซึ่งไม่ได้หมายถึงมีคุณค่าอย่างที่ผู้อ่านคิด แต่เป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องหาเงินมาเพื่อดูแลแมวทำให้ตอนจบเกิดการหักมุมแบบผิดความคาดหมายจึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน

1.3 กลวิธีการล้อเลียน

กลวิธีการล้อเลียน หมายถึง วิธีการสร้างเรื่องโดยเลียนแบบลักษณะเด่นหรือองค์ประกอบสำคัญของเรื่องเดิมในขณะเดียวกันก็จะเปลี่ยนแปลงลงลักษณะด้านอื่น ๆ ให้แตกต่างและเกิดอารมณ์ขัน (พรพรรณ ฉายปรีชา, 2564: 98) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 4 กลวิธีการล้อเลียน
ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

จากภาพที่ 4 เป็นการใช้กลวิธีการล้อเลียนกระแสสังคม จากข้อความ “ของหลุดเพิ่งเสริแต่ของแหมวนะเสริมานานแล้ว” เป็นการกล่าวล้อเลียนเรื่องกัญชาของมนุษย์ในช่วงวันที่ 1-10 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 เนื่องจากรัฐบาลได้ออกกฎหมายอนุญาตให้กัญชาอย่างเสรี ซึ่งสังคมมีการพูดถึงเรื่องกัญชาเสรีกันอย่างกว้างขวาง เช่น ชาวปลดกัญชาพ้นจากยาเสพติดมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2565 ผู้คนปลูกได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเพียงจดแจ้งผ่านแอปพลิเคชัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) จึงนำกระแสสังคมในขณะนั้นมาล้อเลียนเป็นมุกตลกซึ่งสอดคล้องกับภาพ ที่แสดงถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกินกัญชา แล้วเกิดภาพหลอน จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน

1.4 กลวิธีการเล่นตลกร้าย

ตลกร้าย คือ การแสดงความเป็นจริงในลักษณะของตลกร้าย ซึ่งก็คือการแสดงความรู้สึกที่ผิดพลาดในการแสดงบทบาทของสถาบันต่าง ๆ และปัญหาสังคมที่ผู้คนรับรู้กันอยู่ แต่มักไม่มีการกล่าวถึงปัญหาหรือวิธีแก้ไขอย่างเปิดเผย (พุทธชาติ สุขรอด, 2545: 196) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 5 กลวิธีการเล่นตลกร้าย

ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2565)

จากภาพที่ 5 เป็นการใช้กลวิธีการเล่นตลกร้าย จากภาพเป็นการส่งแหมวขึ้นอวกาศเพื่อกลับสู่ดาวแมว ซึ่งเป็นการเล่นตลกร้ายกับความรู้สึกเสียใจของมนุษย์ที่สูญเสียแหมวอันเป็นที่รักไปโดยไม่มีวันกลับ ซึ่งคนที่เลี้ยงแหมวต้องประสบปัญหาเรื่องแหมวตายทุกคน แต่จากภาพกลับทำให้เกิดอารมณ์ขันกับข้อความที่แหมวบอกว่า “ถึงเวลาที่ต้องกลับดาวแมวแล้ว”

พร้อมโบกมืออำลาเจ้าของและขึ้นอวกาศไป ทำให้เจ้าของรู้สึกคลายความเศร้าลงเพราะเปรียบเทียบการตายของแมวคือการขึ้นสวรรค์กลับสู่ดาวแมวไปสู่ภพภูมิที่ดี

1.5 กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ คือ การใช้คำถามเพื่อเร้าอารมณ์ผู้อ่านหรือเพื่อสื่อความหมายและแง่คิดที่ต้องการ การตั้งคำถามนี้จึงมิได้หวังคำตอบ เพราะเป็นคำถามที่รู้คำตอบอยู่แล้ว เพียงแต่ถามเพื่อสื่ออารมณ์หรือความรู้สึก (พรพรรณ ฉายปรีชา, 2554: 91) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 6 กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 13 มกราคม 2565)

จากภาพที่ 6 เป็นการใช้กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ จากภาพจะเห็นว่าเจ้าของมองดูแมวที่ขึ้นไปบนเครื่องปรับอากาศแล้วตั้งคำถามว่า “โหนใครซนที่สุดในบ้าน” เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบอยู่แล้วว่าตัวโหนซนที่สุด แต่ถามเพื่อเร้าอารมณ์ให้ผู้อ่านรู้สึกตาม เนื่องจากแมววีเชียรมาคณขึ้นขึ้นไปบนเครื่องปรับอากาศในขณะที่แมวตัวอื่นอยู่ด้านล่าง แมวทุกตัวที่อยู่ด้านล่างขึ้นไปโหนวีเชียรมาคณเพื่อเป็นการขำให้ผู้อ่านเห็นชัดขึ้นว่าใครซนที่สุดในบ้าน จึงทำให้อ่านเกิดอารมณ์ขันตามมา

1.6 กลวิธีการใช้เรื่องเกินจริง

การใช้เรื่องเกินจริง คือ การกำหนดให้ตัวละครแสดงสถานการณ์ แสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่ไม่มีอยู่จริงในชีวิตหรือเป็นไปได้ในความเป็นจริง (พุทธชาติ สุขรอต, 2545: 196) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 7 กลวิธีการใช้เรื่องเกินจริง

ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 2 กันยายน 2565)

จากภาพที่ 7 เป็นการใช้กลวิธีการใช้เรื่องเกินจริง ผู้เขียนกำลังล้อว่าฝนตก เพราะแมว จากภาพแมวเป็นต้นเหตุทำให้ฝนตกเนื่องจากแมวนั่งอยู่บนก้อนเมฆ แมวมีปีก เปรียบเสมือนแมวเป็นเทวดาตามความเชื่อที่สามารถทำให้ฝนตกเวลาไหนก็ได้ โดยผลึกแก้วน้ำ ให้ล้มลง จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน เพราะเป็นเรื่องที่เกินจริง ซึ่งความเป็นจริงการที่ฝนตกเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

2. รูปแบบกลวิธี

2.1 กลวิธีแบบเดี่ยว

กลวิธีแบบเดี่ยวเป็นการสร้างอารมณ์ขัน 1 โพลสต์ ปรากฏกลวิธี 1 ประเภท ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 8 กลวิธีแบบเดี่ยว

ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 2 พฤษภาคม 2565)

จากภาพที่ 8 เป็นการใช้กลวิธีแบบเดี่ยว คือ กลวิธีการยกย่องสัตว์ จากข้อความแมวกำลังสั่งให้มนุษย์ที่เป็นเจ้าของตักมูลแมวเสร็จแล้วให้มานวดให้ตนเอง แสดงให้เห็นว่าแมวมีสถานะเหนือกว่ามนุษย์ โดยยกให้แมวเป็นเจ้าของและมนุษย์เป็นทาสได้ เพราะแมวสามารถสั่งมนุษย์ได้และมนุษย์ก็เชื่อฟัง จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน

2.2 กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี

กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี เป็นการสร้างอารมณ์ขันโดยการนำกลวิธีมารวมกัน 2 ประเภท ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 9 กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี

ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 15 มีนาคม 2565)

จากภาพที่ 9 เป็นการใช้กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการล้อเลียนและการหักมุม จากภาพเป็นการล้อเลียนพฤติกรรมการกินของแมว ที่เรื่องมากไม่ยอมกินอาหารเก่า เนื่องจากมันไม่ต้องการให้เจ้าของเทให้ใหม่ เจ้าของจึงเอาอาหารเก่าเทใส่กล่องแล้วเขย่า พอเขย่าเสร็จจึงเทให้แมวใหม่อีกครั้ง จึงใช้กลวิธีการหักมุมเพราะมันเป็นอาหารเดิมแต่เขย่าในกล่องแต่แมวกลับยอมกินอาหารเก่าจึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน

2.3 กลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี

กลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี เป็นการสร้างอารมณ์ขันโดยการนำกลวิธีมารวมกัน 3 ประเภท ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 10 กลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี

ที่มา: เพจแมวอ้วน (วันที่ 20 กรกฎาคม 2565)

จากภาพที่ 10 เป็นการใช้กลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการชมและคำหิตนเอง กลวิธีการล้อเลียนและกลวิธีการประชดประชัน จะเห็นได้ว่า จากภาพเจ้าของกำลังถ่ายรูปแมวโดยเปรียบภาพด้านบนกับภาพด้านล่าง ภาพด้านบนเป็นการถ่ายรูปมุมสูง และได้กล่าวชมว่า ถ่านมมสูงยังงี้ก็หล่อ แมวจึงชมตนเองว่า “หล่อสุดในซอยแล้ว” ชมเพื่อเป็นการเน้นย้ำว่าตัวเองหล่อตามที่เจ้าของบอก แต่ภาพด้านล่างเจ้าของถ่ายมุมเสยเพื่อล้อเลียนลักษณะรูปร่างของแมวทำให้แมวดูอ้วนและมีเหนียงออกมาเยอะ และจึงพูดประชดประชันว่า “ถ่านมมเสยยิ่งหล่อสุด ๆ” แต่ในความเป็นจริงไม่ได้หมายความว่าอย่างที่พูดเพราะทำให้รูปร่างอ้วนขึ้น จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน

อภิปรายและสรุปผล

ผลการศึกษาพบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” พบประเภทกลวิธีทั้งหมด 15 ประเภทกลวิธีที่พบมากที่สุด คือ กลวิธีการแสดงความจริงใจในอีกแง่มุมหนึ่ง เนื่องจากรูปภาพและข้อความในเพจ “แมวอ้วน” ส่วนใหญ่เป็นภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของแมว และนำเสนอการใช้ชีวิตประจำวันของคนเลี้ยงแมว วิธีการดูแลแมว ความรู้สึกที่มนุษย์มีต่อแมว พฤติกรรมของแมวจึงมีหลายแง่มุมที่บางคนอาจจะไม่ทราบหรือเข้าใจผิดเกี่ยวกับแมว เช่น ปัญหาด้านพฤติกรรมการเล่นของแมว ดนุพล เขียวสาคร (2548) กล่าวว่า ลูกแมวมีพฤติกรรมการเล่นเมื่ออายุ 4 สัปดาห์ เชื่อกันว่าเป็นการฝึกฝน พฤติกรรมทางสังคมและการจับสัตว์อื่นมาเป็นอาหาร อาจจะทำให้รบกวนเจ้าของ อีกทั้งแมวยังมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อเจ้าของ สอดคล้องกับแนวคิดของนฤมล มานีพพาน (2537) ที่กล่าวว่า แมวมีปัญหากการปัสสาวะไม่เป็นที่ แมวบางตัวอาจจะปัสสาวะบนที่นอนของเจ้าของเพื่อต้องการทำเครื่องหมายสร้างอาณาเขตของตนเอง แต่ปัญหาคือทำให้เกิดกลิ่นเหม็น การขีดข่วนของแมวทำให้ของใช้เฟอร์นิเจอร์เสียหาย ที่จริงแล้วแมวไม่ได้ต้องการทำลายเจ้าของแต่เป็นเพราะแมวต้องการลับขूंเล็บของมันให้แหลมคมพร้อมป้องกันตนเองเมื่อเกิดอันตราย และความก้าวร้าวของแมวเนื่องจากแมวบางตัวมีนิสัยหงุดหงิดง่าย หวงอาณาเขต เมื่อรู้สึกว่ามีแมวตัวอื่นมาบุกรุกเขตแดนของตนเองหรือทำให้โกรธ จะมีพฤติกรรมกรูไล่ การขู่ และการขู่โจมตีผู้บุกรุก ดังนั้นเวลาเจ้าของนำแมวตัวใหม่เข้าบ้านจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่แมวตัวเดิมจะมีพฤติกรรมไม่พอใจเพราะหวงอาณาเขต จึงนิยมนำความจริงใจในอีกแง่มุมหนึ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ของแมวมาทำให้เกิดอารมณ์ขัน และกลวิธีที่พบน้อยที่สุดจำนวนเท่ากัน มี 2 กลวิธี คือ กลวิธีการผูกเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับโดยตรงเข้าด้วยกันและกลวิธีการทำให้เป็นเรื่องสับสน เนื่องจากเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” นำเสนอการสร้างอารมณ์ขันจากพฤติกรรมของแมวและคนเลี้ยงแมว ซึ่งมีเนื้อหาที่น่ารักไม่เป็นเรื่องที่มีลักษณะหยาบโลน อีกทั้งกลวิธีการนำเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกันมาผูกเข้าด้วยกันเป็นกลวิธีที่ซับซ้อนเพราะต้องนำสองเรื่องที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันมาทำให้เป็นเรื่องเดียวกัน ผู้ส่งสารจึงไม่นิยมที่จะใช้กลวิธีนี้เพราะอาจจะทำให้ผู้รับสารตีความไม่ตรงตามจุดประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารออกไป

ส่วนรูปแบบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน พบทั้งหมด 3 รูปแบบ รูปแบบที่พบมากที่สุดคือกลวิธีแบบเดี่ยว เนื่องจากทำให้เข้าใจอารมณ์ขันได้ง่าย ตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน ร่องลงมา คือ กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธี เนื่องจากในภาพการ์ตูนมีเนื้อหาการสร้างอารมณ์ขันผสมกัน 2 กลวิธี ทำให้ผู้อ่านสามารถตีความได้ 2 แบบ จึงทำให้กลวิธีแบบผสม 2 กลวิธีมี

ความซับซ้อนในการเกิดอารมณ์ขันมากขึ้น และพบน้อยที่สุด คือ กลวิธีแบบผสม 3 กลวิธี เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียนได้ยาก

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธชาติ สุรรอด (2548) โดยงานวิจัยของพุทธชาติ สุรรอด (2548) เป็นการแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาสังคมและการเมืองผ่านตัวการ์ตูนสุนัข ส่วนงานวิจัยของผู้วิจัย เป็นการแสดงความจริงในอีกแง่มุมหนึ่งด้านพฤติกรรมทั้งหมดของแมว เช่น ด้านปัญหาของแมว ข้อดีของแมว การอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับแมว

ส่วนงานวิจัยของ พรพรรณ ฉายปริษา (2564) ซึ่งศึกษาเรื่อง กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันของเพจบุ๊กแฟนเพจ “หนึ่งฝั่งมุก” พบกลวิธีการล้อเลียนและการเสียดสีมากที่สุด โดยเนื้อหาที่นำมาล้อเลียนเสียดสีเกี่ยวกับการเมือง นักการเมือง การทำงานของรัฐบาล ในขณะที่เดียวกันงานของผู้วิจัยได้พบกลวิธีการล้อเลียนกระแสสังคม การล้อเลียนพฤติกรรมลักษณะรูปร่างของแมว การล้อเลียนเหตุการณ์วันสำคัญและล้อเลียนกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ โดยมีแมวเป็นตัวการ์ตูนที่ใช้ล้อเลียนในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งงานของผู้วิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของพรพรรณ ในหัวข้อการล้อเลียนกระแสสังคมเกี่ยวกับการเมือง เช่น ล้อเลียนเรื่องการปลดล็อกกัญชาเสรี ดังตัวอย่างกลวิธีการล้อเลียนข้างต้น การล้อเลียนพฤติกรรมแมวในขณะที่เศรษฐกิจแย่ ค่าครองชีพสูง เกิดสงคราม แต่แมวที่บ้านยังคงกินดีอยู่ดีอย่างสบายใจ และล้อเลียนมาตรการเว้นระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อป้องกันโรคระบาดโควิด-19 แมวจึงไม่ให้มนุษย์เข้าใกล้ จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน

ผู้วิจัยยังพบกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันของเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” เพิ่มเติม คือ การยกย่องสัตว์ ซึ่งมีเนื้อหาการยกย่องสัตว์ด้วยการตั้งวันสำคัญของแมวมาสร้างอารมณ์ขัน เช่น วันกอดแมวสากล วันยกย่องแมวด่าสากล วันยกย่องแมวล้มสากล และยกย่องแมวโดยการให้แมวเป็นผู้ออกคำสั่งและมนุษย์เป็นผู้ทำตามจึงทำให้แมวมีสถานะเหนือกว่ามนุษย์จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน การที่เจ้าของเพจใช้กลวิธีนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เจ้าของเพจต้องการส่งสารให้ผู้อ่านเล็งเห็นความสำคัญของแมว จึงจัดวันสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับแมวเพื่อยกย่องความน่ารักเอกลักษณ์ของแมวแต่ละสี เน้นย้ำพฤติกรรมที่มนุษย์ชอบปฏิบัติกับแมวคือการกอดเพื่อส่งต่อความรักความห่วงใยที่มีให้แมว และกลวิธีนี้ยังรณรงค์ไม่ให้นำมนุษย์ทอดทิ้งแมวให้กลายเป็นแมวจร ดังนั้นแมวทุกตัวควรได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเพจเฟซบุ๊ก “แมวอ้วน” ผู้สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาในงานเขียนหรือสื่อออนไลน์อื่น ๆ ที่มีความตลกขบขัน นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาเปรียบเทียบกับกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียง และสื่อออนไลน์เกี่ยวกับมนุษย์หรือสัตว์ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จิรศุภา ปล่องทอง. (2550). การศึกษาลักษณะภาษาสื่ออารมณ์ขันในมุขำขันของหนังสือการ์ตูนชายหัวเราะและมหาสนุก. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ตฤพล เขียวสาตุ. (2548). รู้เรื่องแมวเมืองไทย. กรุงเทพฯ: โกลทองมาสเตอร์พริ้นท์จำกัด.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). 9 มิ.ย. ปลดล็อก "กัญชา กัญชง" พ้นยาเสพติด เผยแนวทางการปลูก-การนำเข้า. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2396236>.
- นฤมล มานีพพาน. (2537). คู่มือการเลี้ยงแมวไทย. กรุงเทพฯ: เพชรกระรัต.
- พรดุสิต พูลเขตรวิทย์. (2555). ข้อมูลเพจเฟซบุ๊กแมวอ้วน. สืบค้น 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/maewauan>.
- พรพรรณ ฉายปรีชา. (2564). กลวิธีสร้างอารมณ์ขันของเพจแฟนเพจ “หนังฝั่งมุก”. (การค้นคว้าอิสระอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พุทธชาติ สุชรอด. (2545). การสื่อความหมาย การสร้างอารมณ์ขัน และสัมพันธ์บทในการ์ตูนระกากับราณี. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมารัณห์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย.วารสารมนุษยศาสตร์, 23(1), 154-178.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2536). อารมณ์ขันในสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ: เอ ที พี เพลส.

อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจ
ในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง:
บทบาทในการแทรกของความพึงพอใจของลูกค้า
The Influence of Service Convenience Affecting Toward
Intention to Visit Large Retail Business in Rayong
Province: The Mediating Role of Customer Satisfaction

กุลวรรธน สังกัภาพันธุ์^{1*} และ จิราภา พึ่งบางกรวย¹

Kullawat Sungpaphan^{1*} and Jirapa Phungbangkrui¹

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

¹ Faculty of Business Administration, Burapha University, Chonburi 20131

*Corresponding author: kuallawat@gmail.com

Received: October 20, 2023; Revised: December 2, 2023; Accepted: February 14, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจของลูกค้าที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง และ 3) เพื่อศึกษาบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกของความพึงพอใจของลูกค้าระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบประชากรที่ค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ทำการเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริโภคที่มีประสบการณ์เข้าใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยสมการการถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองระยอง เหตุผลที่เลือกไปใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองเนื่องจากมีบริการด้านอื่น ๆ ครบ วัตถุประสงค์ในการไปใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง คือ ซื้อสินค้าหรือบริการ โดยโซนที่นิยมไปใช้บริการ คือ โซนอาหารและเครื่องดื่ม สินค้าที่นิยมซื้อ คือ อาหารหรือเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง 501-1,000 บาท ความถี่ในการไปใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองในระยะเวลา 1 เดือน คือ 2 – 3 ครั้ง วันที่มาใช้บริการครั้งล่าสุด คือ วันอาทิตย์ ช่วงเวลาที่มาใช้บริการ คือ 15.01 น.-17.00 น. เวลาโดยเฉลี่ยที่ใช้ในการซื้อสินค้าหรือบริการ คือ 1 – 2 ชั่วโมง และการบริการในธุรกิจที่ทำให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกว่ามีความสะดวก คือ การมีร้านค้าที่หลากหลาย และการมีร้านอาหารที่หลากหลาย

ผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า และความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ อีกทั้งผลการศึกษาพบว่าการเป็นตัวแปรแทรกพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการ แต่มีบทบาทแค่เพียงบางส่วนเท่านั้น

คำสำคัญ: ความสะดวกในการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า ความตั้งใจในการใช้บริการ

Abstract

The objectives of this research 1) to study the influence of service convenience on customer satisfaction 2) to study the influence of customer satisfaction on intention to use services of large retail businesses in Rayong Province. and 3) to study its role as an intervening variable of customer satisfaction between dimensions in measuring service convenience and intention to use services of large retail businesses in Rayong Province. Calculate sample size without knowing the population. At a confidence value of 95 percent, samples were collected from consumers. There were 400 people who had experience in using large retail businesses in Rayong Province, using questionnaires as a tool to collect data. Statistics used in data analysis

include frequency, mean, and standard deviation. and test the hypotheses using a multiple regression equation.

The results of the study found that most of the respondents were male Age between 26–35 years, bachelor's degree level Working as a civil servant or state enterprise Average monthly income 20,001 – 25,000 baht, living in Mueang Rayong District. Reasons for choosing to use the services of a large retail business in Rayong Province Because there are complete other services The purpose of using the services of a large retail business in Rayong Province is to purchase products or services. The most popular zone to use the service is the food and beverage zone. The most popular products purchased are food or drinks. Average cost per visit is 501–1,000 baht. Frequency of using large retail businesses. In Rayong province in a period of 1 month, that is, 2 – 3 times. The last day of service was Sunday. Service hours are 3:01 p.m. – 5:00 p.m. The average time it takes to purchase a product or service is 1 – 2 hours, and services in a business that make customers feel convenient are Having a variety of shops and having a variety of restaurants.

The results of the study found that Service convenience has a positive effect on customer satisfaction. And customer satisfaction has a positive effect on intention to visit. Moreover, the results of the study of its role as an intervening variable found that Customer satisfaction plays a role as an intervening variable between dimensions in measuring convenience of service and intention to visit. But it only plays a partial role.

Keywords: Service convenience, Customer satisfaction, Intention to visit

บทนำ

ในปัจจุบันเศรษฐกิจมีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงสังคมมีการเปลี่ยนแปลงที่ควบคุมกันไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่มีส่วนช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เมื่อความสะดวกมากขึ้น ย่อมทำให้มนุษย์มีความต้องการที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน เมื่อเกิดความต้องการที่มากยิ่งขึ้นยิ่งทำให้เกิดการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมาด้วย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ จึงทำให้ธุรกิจมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัว และพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ธุรกิจ

สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคมีความต้องการความสะดวกในการซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการเหล่านั้น (Sintonsopon., 2010) ในปัจจุบันความสะดวกในการบริการมีความสำคัญที่มากยิ่งขึ้น (Berry et al., 2002; Xie et al., 2010) เนื่องมาจากมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี รวมทั้งรูปแบบทางประชากร จึงทำให้มีความต้องการที่มากยิ่งขึ้น (Brown & McEndly., 1992; Berry et al., 2002; Seiders et al., 2007) หากธุรกิจสามารถปรับตัวสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้นั้น การที่จะทำให้ลูกค้ามีความตั้งใจในการซื้อสินค้าหรือบริการแต่ละอย่างนั้นก็ไม่ใช่เรื่องที่ยากอีกต่อไป ซึ่งความสะดวกในการบริการ (Service Convenience) ถือได้ว่าเป็นคุณค่า และความพึงพอใจที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าและบริการที่มีความสะดวก รวดเร็ว และไม่มีความยุ่งยาก (Berry et al., 2002)

ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ประเภทศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า นั้นนับว่าเป็นร้านค้าปลีกในรูปแบบสมัยใหม่ (Modern Trade) ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบของธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทยนั้น มีอยู่หลากหลายประเภท โดยธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ประเภทศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า นั้นนับได้ว่าเป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากเป็นสถานที่รวมสิ่งต่างๆไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น ห้างสรรพสินค้า ร้านขายสินค้า โรงภาพยนตร์ สำนักงาน รวมไปถึงสถานที่สำหรับพักผ่อน ซึ่งนับเป็นการให้บริการแบบครบวงจร (One Stop Shopping) ทำให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้า รวมถึงใช้บริการได้อย่างครบถ้วนภายในคราวเดียว (Yimpong & Kittirpompohol, 2018) โดยในปัจจุบันการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเทคโนโลยี ส่งผลทำให้ความสะดวกในการบริการกลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจ เพื่อให้ตอบโจทย์ต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลง จึงทำให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ประเภทศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าในปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่มาใช้บริการได้อย่างครบวงจร

จังหวัดระยองนับได้ว่าเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย เนื่องจากเป็นจังหวัดแห่งอุตสาหกรรม จึงมีนิคมอุตสาหกรรมหลักจำนวนมาก ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดระยอง จึงทำให้เป็นจังหวัดที่มีสถิติรายได้ประชากรต่อหัวสูงที่สุดในประเทศ และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอยู่ในอันดับ 2 ของประเทศไทย โดยจังหวัดระยองมีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจแบ่งออกเป็น 3 ภาค คือ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม

และภาคบริการ ซึ่งในภาคของการบริการนั้นนับว่ามีความสำคัญเป็นอันดับ 3 อยู่ที่ร้อยละ 18.8 (สำนักงานคลังจังหวัดระยอง, 2564) โดยในส่วนของภาคการบริการที่มีความสำคัญอันดับต้น ๆ ของจังหวัดระยองหนึ่งในนั้น คือ ธุรกิจประเภทค้าปลีก

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจมีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ธุรกิจจึงต้องปรับตัวอยู่เสมอ เพื่อให้สินค้าหรือบริการของตนเองสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการให้ได้มากที่สุด จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าความสะดวกในการบริการ (Service Convenience) เกิดจากการลดเวลาและความพยายามในการจัดการบริการชนิดนั้น ๆ (Brown., 1990) และ Berry et al. (2002) ได้ให้คำจำกัดความของความสะดวกในการบริการไว้ว่า การที่ผู้ใช้บริการรับรู้ถึงเวลาและความพยายามในการซื้อหรือการใช้บริการ และ Farquhar and Rowley (2009) ได้ให้คำจำกัดความไว้อีกว่า ความสะดวกในการบริการ หมายถึง การตัดสินใจของลูกค้า โดยการใช้บริการมีความรู้สึกรู้ว่าผู้ใช้บริการเองมีความสามารถในการควบคุม การจัดการ การใช้งานของเวลา และความพยายามในการบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองในการใช้บริการ โดยในอดีตที่ผ่านมาเคยมีการทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรความสะดวกในการบริการในบริบทธุรกิจค้าปลีกมาแล้วบ้าง ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของธนภรณ์ ไพบูลย์ และ จิราภา พึ่งบางกรวย (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าพิวเจอร์พาร์ครังสิต: บทบาทการแทรกของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดปทุมธานี” โดยทำการศึกษาตัวแปรความสะดวกในการบริการในบริบทของธุรกิจค้าปลีกประเภทห้างสรรพสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่การศึกษาตัวแปรความสะดวกในการบริการที่ระบุการศึกษาในบริบทของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ นั้นยังไม่แพร่หลายมากนักในประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความสะดวกในการบริการของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า และศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจของลูกค้าที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง รวมไปถึงศึกษาบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกของความพึงพอใจของลูกค้าระหว่างมิติในการวัดความ ความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงประโยชน์ของความสะดวกในการบริการที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ซึ่งสามารถ

นำผลวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพความสะดวกในการบริการ เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อลูกค้าได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจของลูกค้าที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกของความพึงพอใจของลูกค้าระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง

ขอบเขต

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง: บทบาทในการแทรกของความพึงพอใจของลูกค้า โดยแบ่งขอบเขตด้านเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

1.1 ความสะดวกในการบริการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความสะดวกในการตัดสินใจ (Decision Convenience) , ความสะดวกในการเข้าถึง (Access Convenience) , ความสะดวกในการทำธุรกรรม (Transaction Convenience) , ผลประโยชน์ของความสะดวก (Benefit Convenience) และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง (Post-Benefit Convenience)

1.2 ความพึงพอใจของลูกค้า

1.3 ความตั้งใจในการใช้บริการ

2. ขอบเขตของบริษัทที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองประเภทห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้า

3. ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่มีประสบการณ์เข้าใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง

4. ขอบเขตด้านสถานที่

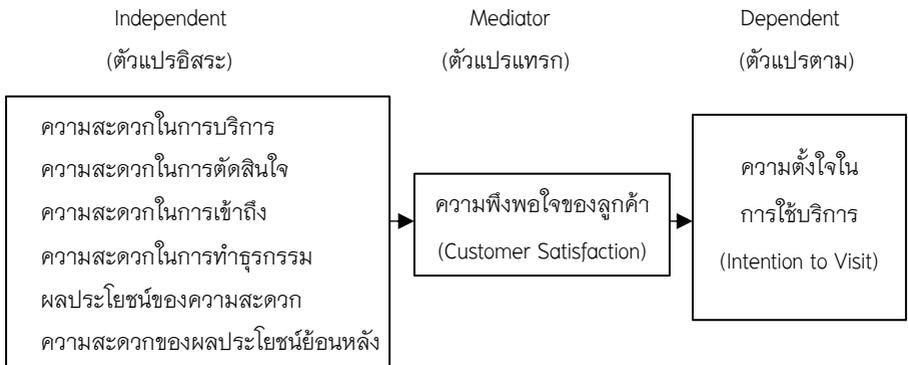
พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ อำเภอในจังหวัดระยองจำนวน 8 อำเภอดังต่อไปนี้

1. อำเภอเมืองระยอง	5. อำเภอบ้านค่าย
2. อำเภอบ้านฉาง	6. อำเภอปลวกแดง
3. อำเภอแกลง	7. อำเภอเขาชะเมา
4. อำเภอวังจันทร์	8. อำเภอนิคมพัฒนา

5. ขอบเขตระยะเวลา

การศึกษานี้ใช้เวลาในการศึกษาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2566 – ธันวาคม 2566

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐาน

1. ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า
2. ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ
3. ความพึงพอใจของลูกค้ามีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการ

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีความสะดวกในการบริการ (Service Convenience)

หัวใจสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาเรื่อง ความสะดวกในการบริการ (Service Convenience) ซึ่งความสะดวกในการบริการ คือ เวลาและความพยายามในความคิดของผู้บริโภคที่เกี่ยวกับการใช้บริการ (Berry et al., 2002) โดยความสะดวกในการบริการต้องพิจารณาในเรื่องของต้นทุนทางด้านเวลา และความพยายามของผู้ที่ใช้บริการเป็นหลัก กล่าวคือหากในขณะที่ผู้ใช้บริการใช้เวลาในการรอที่นาน ก็จะแสดงให้เห็นว่าเป็นการใช้บริการที่ไม่มีความสะดวก ซึ่งความสะดวกในการบริการประกอบด้วยความสะดวก 5 มิติ ได้แก่ ความสะดวกในการตัดสินใจ (Decision Convenience) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกว่าการกระทำหรือการไปใช้บริการแต่ละครั้งนั้นเป็นเรื่องที่ง่ายต่อการตัดสินใจ ความสะดวกในการเข้าถึง (Access Convenience) หมายถึง การที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้ามาใช้บริการในสถานที่หรือทางเดินนั้นๆ ได้ง่าย และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ความสะดวกในการทำธุรกรรม (Transaction Convenience) หมายถึง การที่ผู้ใช้บริการใช้เวลาและความพยายามในการทำธุรกรรมที่ง่าย และรวดเร็ว ผลประโยชน์ของความสะดวก (Benefit Convenience) หมายถึง การรับรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับเวลา และความพยายามที่ใช้ไปเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์หลักของบริการนั้น และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง (Post-Benefit Convenience) หมายถึง การที่ผู้ใช้บริการได้รับการดูแลอย่างทันทั่วทั้งในขณะที่เกิดปัญหาขณะใช้บริการหรือผู้ใช้บริการต้องการความช่วยเหลือหลังจากที่ได้รับบริการแล้ว

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ตัวแปรความสะดวกในการบริการทุกบริบทของงานวิจัยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แต่จะมีลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบริบท ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของธนภรณ์ ไพบูลย์ และ จิราภา พึ่งบางกรวย (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต: บทบาทการแทรกของกรรรับรู้อิทธิพลความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการทำธุรกรรม ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต และตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นตัวแปรแทรก ระหว่างความสะดวกในการบริการ และความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค

รังสิตแค่บางส่วนเท่านั้น และงานวิจัยของนุชาวดี สุขพงศ์ไทย และ จิรภา พิ้งบางกรวย (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา จังหวัดระยอง” ผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา จังหวัดระยอง โดยมี 3 มิติที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา จังหวัดระยอง ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึง ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง รวมไปถึงงานวิจัยของ Chang and Polonsky (2012) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่มีผลต่อความตั้งใจด้านพฤติกรรม: บทบาทความพึงพอใจของผู้บริโภคในการตั้งถิ่นฐานของชาวไต้หวัน” ผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการบริการทั้ง 5 มิติ นั้น มีเพียงแค่ 2 มิติเท่านั้นที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจด้านพฤติกรรม ได้แก่ ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง โดยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม และมีความพึงพอใจเป็นตัวกลางที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความสะดวกในการบริการ และความตั้งใจด้านพฤติกรรม

แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

ความพึงพอใจของลูกค้า หมายถึง การที่ผู้บริโภควิเคราะห์ว่าตนเองมีความรู้สึกประทับใจ หรือความรู้สึกยินดีในสินค้าหรือการบริการที่ผู้บริโภคได้รับมาจากประสบการณ์ในการใช้งาน (Cronin & Taylor., 1992; Kotler., 1994) ซึ่งเป็นความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีความสุขเมื่อบรรลุความสำเร็จตามต้องการที่ผู้บริโภคได้คาดหวังเอาไว้ว่าจะได้จากการใช้บริการหรือซื้อสินค้านั้น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจเป็นทัศนคติในทางบวก

ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention)

ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลคนหนึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ตั้งใจทำงานสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่เกิดขึ้นจริง ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมเป็นความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เกิดจากทัศนคติการรับรู้ และบรรทัดฐานของแต่ละบุคคล (Robinson & Etherington., 2006) ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมได้รับอิทธิพลมาจาก 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ทัศนคติต่อพฤติกรรม 2) การรับรู้ความสามารถในการควบคุม และ 3) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

โดยตัวแปรนี้เป็นตัวแปรตามของงานวิจัยทางการตลาดหลายงาน ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของธนภรณ์ ไพบูลย์ และ จิรภาฯ ที่บังกรวย (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต: บทบาทการแทรกของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดปทุมธานี” โดยมีตัวแปรอิสระ คือ มิติความสะดวกในการบริการ และตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต โดยมีตัวแปรแทรก คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต และงานวิจัยของธาดาธิเบศร์ ภูทอง (2562) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลขององค์ประกอบของการพาณิชย์แบบใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค” โดยมีตัวแปรอิสระ คือ การสนับสนุนด้านข้อมูล ความเชื่อมั่นในชุมชน ความไว้วางใจต่อชุมชน ความไว้วางใจต่อเพื่อนสมาชิก ความง่ายในการค้นหาข้อมูล และคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ และตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่า มี 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ได้แก่ ความง่ายในการค้นหาข้อมูล และคุณภาพการบริการ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีการนำตัวแปรอิสระหลากหลายตัวที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการ แต่ความสะดวกในการบริการที่นำมาเป็นตัวแปรอิสระในงานวิจัยนั้น มีผู้ให้ความสนใจที่จะศึกษาน้อย และไม่แพร่หลายมากนัก คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำความตั้งใจเชิงพฤติกรรมมาเป็นตัวแปรตามในงานวิจัยนี้ โดยความตั้งใจเชิงพฤติกรรมสำหรับงานวิจัยนี้ คือ ความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ซึ่งความตั้งใจนี้ได้รับอิทธิพลมาจากความสะดวกในการบริการ และความพึงพอใจของลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ที่ถูกนำเสนอโดย Ajzen (1985) โดยทฤษฎีนี้มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยมีการเพิ่มกรอบแนวคิดมาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Ajzen and Fishbein (1980) โดยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมมีองค์ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) ทศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (Attitude Toward The Behavior) 2) บรรทัด

ฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม (Subjective Norm) และ 3) การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Perceived Behavioral Control) โดยปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้มีอิทธิพลทำให้เกิดความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมของแต่ละสถานการณ์ และก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมแต่ละรูปแบบตามมา

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยสามารถสรุปสมมติฐานการวิจัยได้ 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า
2. ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ
3. ความพึงพอใจของลูกค้ามีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกซ้อนทางมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการ

วิธีการศึกษา

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์เข้าใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร คณะผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ด้วยสูตรขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) จากการเปิดตารางได้ขนาดเท่ากับ 385 คน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลแบบโควตา คณะผู้วิจัยจึงทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างไว้ 15 คน ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน คณะผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota) โดยทำการกำหนดโควตาจากสัดส่วนของประชากรในแต่ละอำเภอของจังหวัดระยองที่มีความเป็นไปได้ในการเข้ามาใช้บริการห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ที่ตั้ง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริโภคที่เคยมีประสบการณ์เข้าใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองในระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน โดยในพื้นที่จังหวัดระยองมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่อยู่ 2 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลระยอง (Central) และศูนย์การค้าแพชชั่น ซ็อบบี้нг เดสติเนชั่น (Passione) คณะผู้วิจัยจึงกำหนดโควตาในการเก็บข้อมูลด้วยการแบ่งสัดส่วนออกเป็นร้อยละ 50 เท่ากัน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้บริการศูนย์การค้าเซ็นทรัลระยอง (Central) จำนวน 200 คน โดยแบ่งออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง จำนวน 77 คน อำเภอบ้านฉาง จำนวน 20 คน อำเภอแกลง จำนวน 35 คน อำเภอวังจันทร์ จำนวน 7 คน อำเภอบ้านค่าย จำนวน

19 คน อำเภอปลวกแดง จำนวน 20 คน อำเภอเขาชะเมา จำนวน 7 คน และอำเภอนิคมพัฒนา จำนวน 15 คน

2. กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้บริการศูนย์การค้าแพชชั่น ซ็อบบิ่ง เคสดีเนชั่น (Passione) จำนวน 200 คน โดยแบ่งออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง จำนวน 77 คน อำเภอบ้านฉาง จำนวน 21 คน อำเภอแกลง จำนวน 35 คน อำเภอวังจันทร์ จำนวน 7 คน อำเภอบ้านค่าย จำนวน 18 คน อำเภอปลวกแดง จำนวน 21 คน อำเภอเขาชะเมา จำนวน 6 คน และอำเภอนิคมพัฒนา จำนวน 15 คน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การวิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Validity) โดยคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC) โดยต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งหลังจากที่ได้คำนวณหาค่าดัชนีแล้วพบว่า ค่าดัชนีรายชื่อของแบบสอบถามนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50–1.00

2. การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปทำการทดสอบ (Pretest) จำนวน 40 ชุดกับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย ซึ่งแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ดี ควรมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามากกว่า 0.7 จึงจะสามารถนำมาใช้เก็บข้อมูลได้ โดยเมื่อทำการวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยได้ค่าทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของความสะดวกในการตัดสินใจ ความสะดวกในการเข้าถึงความสะดวกในการทำธุรกรรม ผลประโยชน์ของความสะดวก ความสะดวกของผลประโยชน์ ย้อนหลัง ความพึงพอใจของลูกค้า และความตั้งใจในการใช้บริการ ได้เท่ากับ 0.72 0.71 0.81 0.76 0.88 0.84 และ 0.78 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ทำการเก็บรวบรวมจากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่มีประสบการณ์เข้าใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ในจังหวัดระยองในระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน จำนวน 400 คน

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) ทำการเก็บรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ หนังสือทางวิชาการ บทความวิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และห้องสมุดมหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD.)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย และในการวิเคราะห์ตัวแปรแทรก คณะผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางของ Baron and Kenny (1986)

ผลการศึกษา

ในการนำเสนอผลการวิจัยนั้น คณะผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมกรการเข้าใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ผลการศึกษาระดับการรับรู้ในความสะดวกในการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า และความตั้งใจในการใช้บริการ และ 3) ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสะดวกในการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า และความตั้งใจในการใช้บริการ

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมกรการเข้าใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมกรการเข้าใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26–35 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองระยอง เหตุผลที่เลือกไปใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง เนื่องจากมีบริการด้านอื่น ๆ ครบ วัตถุประสงค์ในการไปใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง คือ

ซื้อสินค้าหรือบริการ โดยโซนที่นิยมไปใช้บริการ คือ โซนอาหารและเครื่องดื่ม สินค้าที่นิยมซื้อ คือ อาหารหรือเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง 501-1,000 บาท ความถี่ในการไปใช้บริการ ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ในระยะเวลา 1 เดือน คือ 2 - 3 ครั้ง วันที่มาใช้บริการครั้งล่าสุด คือ วันอาทิตย์ ช่วงเวลาที่มาใช้บริการ คือ 15.01 น.-17.00 น. เวลาโดยเฉลี่ยที่ใช้ในการซื้อสินค้าหรือบริการ คือ 1 - 2 ชั่วโมง และการบริการในธุรกิจที่ทำให้ลูกค้าเกิดความรู้อยู่ที่มีความสะดวก คือ การมีร้านค้าที่หลากหลาย และการมีร้านอาหารที่หลากหลาย

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาระดับการรับรู้ในความสะดวกในการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า และความตั้งใจในการใช้บริการ

ผลการศึกษา ระดับการรับรู้ในความสะดวกในการบริการ ในภาพรวมมีระดับความสะดวกอยู่ในระดับ “มีความสะดวกมาก” เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้ถึงความสะดวกทุกปัจจัยอยู่ในระดับ “สะดวกมาก” ทุกปัจจัย โดยเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้ ความสะดวกในการตัดสินใจ (\bar{x} =4.04, SD.=0.47) อยู่ในระดับสะดวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความสะดวกในการทำธุรกรรม (\bar{x} =4.00, SD.=0.50) ผลประโยชน์ของความสะดวก (\bar{x} =3.97, SD.=0.40) ความสะดวกในการเข้าถึง (\bar{x} =3.91, SD.=0.52) และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง (\bar{x} =3.69, SD.=0.55) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ถึงความสะดวกในการบริการ

ความสะดวกในการบริการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ระดับการรับรู้ถึง ความสะดวก
ความสะดวกในการตัดสินใจ	4.04	0.47	สะดวกมาก
ความสะดวกในการเข้าถึง	3.91	0.52	สะดวกมาก
ความสะดวกในการทำธุรกรรม	4.00	0.50	สะดวกมาก
ผลประโยชน์ของความสะดวก	3.97	0.40	สะดวกมาก
ความสะดวกของผลประโยชน์ ย้อนหลัง	3.69	0.55	สะดวกมาก
ระดับการรับรู้ความสะดวกในการ บริการในภาพรวม	3.92	0.38	สะดวกมาก

ตารางที่ 2 ระดับการรับรู้ในปัจจัยความพึงพอใจของลูกค้า และปัจจัยความตั้งใจในการใช้บริการ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ระดับการรับรู้
ความพึงพอใจของลูกค้า	4.13	0.53	มาก
ความตั้งใจในการใช้บริการ	3.97	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของลูกค้า และระดับความตั้งใจในการใช้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสะดวกในการบริการ ความพึงพอใจของลูกค้า และความตั้งใจในการใช้บริการ

ก่อนที่จะทำการทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Assumption Testing) ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร (Linearity) 2) การแจกแจงแบบปกติของข้อมูล (Normality) และ 3) ความเป็นเอกพันธ์ของการกระจาย (Homoscedasticity) (Hair et al., 2010) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ข้อมูลทั้งหมดเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้ทำการวิเคราะห์ค่าผิดปกติ (Outliers) อีกด้วย โดยผลการวิเคราะห์พบว่ามีข้อมูลผิดปกติจำนวน 3 ตัว คณะผู้วิจัยจึงทำการตัดข้อมูลดังกล่าวออกไป นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) ของตัวแปรอีกด้วย โดยพิจารณาจากค่า Variance Inflation Factor (VIF.) โดยถ้าหากตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ จะต้องมามีค่า $VIF < 10$ (Hair et al., 2010) เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีค่า VIF. อยู่ระหว่าง 1.00–2.02 ซึ่งต่ำกว่า 10 จึงแสดงให้เห็นว่าตัวแปรในงานวิจัยชิ้นนี้ไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ตั้งสมมติฐานของงานวิจัยไว้ 3 สมมติฐาน โดยแสดงผลการทดสอบสมมติฐานเรียงลำดับได้ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่าความสะดวกในการตัดสินใจ ($\beta = 0.17$, $t = 2.72$, $p\text{-value} = 0.01$) ความสะดวกในการเข้าถึง ($\beta = 0.14$, $t = 2.09$, $p\text{-value} = 0.04$) และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง ($\beta = 0.25$, $t = 4.66$, $p\text{-value} = 0.00$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสะดวกในการบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า

ความสะดวกในการบริการ	β	t	p-value	VIF
(ค่าคงที่)	1.77	6.72	.00	
ความสะดวกในการตัดสินใจ	.17	2.72	.01 *	1.59
ความสะดวกในการเข้าถึง	.14	2.09	.04 *	2.02
ความสะดวกในการทำธุรกรรม	.03	0.46	.65	1.72
ผลประโยชน์ของความสะดวก	.03	0.32	.75	2.01
ความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง	.25	4.66	.00 *	1.52
$R^2 = 0.22$	Adjusted $R^2 = 0.21$		$F = 21.64$	

หมายเหตุ: ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของลูกค้า *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้า ($\beta = 0.53$, $t = 13.80$, $p\text{-value} = 0.01$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการ

ตัวแปร	β	t	p-value	VIF
(ค่าคงที่)	1.81	11.38	.00	
ความพึงพอใจของลูกค้า	.53	13.80	.00 *	1.00
$R^2 = 0.32$	Adjusted $R^2 = 0.32$		$F = 190.30$	

หมายเหตุ: ตัวแปรตาม ได้แก่ ความตั้งใจในการใช้บริการ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

สมมติฐานที่ 3 ความพึงพอใจของลูกค้ามีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกกระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการ

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 คณะผู้วิจัยทำการทดสอบโดยใช้แนวทางของ Baron and Kenny (1986) โดยนำเสนอการทดสอบแบ่งออกเป็น 3 สมการ โดยในสมการที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมของความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการดังในตารางที่ 5 สมการที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของลูกค้ากับความตั้งใจในการใช้บริการ ซึ่งสมการที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และอธิบายผลไว้แล้วดังสมมติฐานที่ 2 ตารางที่ 4 และสมการที่ 3 เป็นการทำการทดสอบโดยการนำตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความสะดวกในการบริการ และนำตัวแปรแทรก ได้แก่ ความพึงพอใจของลูกค้า มาทำการทดสอบ ด้วยการนำมาเป็นตัวแปรอิสระร่วม กล่าวคือนำความสะดวกในการบริการ และความพึงพอใจของลูกค้า มาเป็นตัวแปรอิสระทั้งคู่ โดยในสมการที่ 3 เป็นการแสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสอง ได้แก่ ภาพรวมของความสะดวกในการบริการ และความพึงพอใจของลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการ ดังตารางที่ 6 โดยหากพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้า มีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกกระหว่างความสะดวกในการบริการ และความตั้งใจในการใช้บริการอย่างสมบูรณ์ (Full Mediation) ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระในสมการที่ 3 ความสะดวกในการบริการต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อความตั้งใจในการใช้บริการ แต่หากพบว่าความสะดวกในการบริการ ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ แต่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ลดลง นั่นหมายความว่า มีบทบาทในการแทรกกระหว่างความสัมพันธ์แค่เพียงบางส่วนเท่านั้น (Partial Mediation)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการที่ 1

ตัวแปร	β	t	p-value	VIF
(ค่าคงที่)	.86	4.27	.00	
ความสะดวกในการบริการ	.79	15.51	.00*	1.00
$R^2 = 0.38$	Adjusted $R^2 = 0.38$		$F = 240.64$	

หมายเหตุ: ตัวแปรตาม ได้แก่ ความตั้งใจในการใช้บริการ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษสมการที่ 1 พบว่า ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ ($\beta = 0.74$, $t = 15.51$, $p\text{-value} = 0.00$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สมการที่ 3

ตัวแปร	β	t	p-value	VIF
(ค่าคงที่)	.34	1.74	.08	
ความสะดวกในการบริการ	.58	11.05	.00*	1.27
ความพึงพอใจของลูกค้า	.33	8.64	.00*	1.27
$R^2 = 0.48$	Adjusted $R^2 = 0.48$		$F = 180.14$	

หมายเหตุ: ตัวแปรตาม ได้แก่ ความตั้งใจในการใช้บริการ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษสมการที่ 3 พบว่า ความสะดวกในการบริการ ($\beta = 0.58$, $t = 11.05$, $p\text{-value} = 0.00$) และ ความพึงพอใจของลูกค้า ($\beta = 0.33$, $t = 8.64$, $p\text{-value} = 0.00$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01

ในการวิเคราะห์ตัวแปรแทรก คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวทางในการวิเคราะห์ตัวแปรแทรก (Mediating Role) ของ Baron and Kenny (1986) ซึ่งระบุแนวทางในการวิเคราะห์ไว้ว่า ถ้าหากตัวแปรแทรกตัวใด มีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกอย่างสมบูรณ์ ผลการวิเคราะห์ใน

สมการที่ 3 (แสดงในตารางที่ 6) จะพบว่าตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรหลักในการศึกษา ได้แก่ ความสะดวกในการบริการ จะต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตามเมื่อใช้เป็นตัวแปรในการทำนายคู่กันกับตัวแปรแทรก ซึ่งในงานวิจัยนี้ ตัวแปรแทรก ได้แก่ ความพึงพอใจของลูกค้า แต่จากผลของการศึกษาในสมการที่ 3 พบว่า ความสะดวกในการบริการยังคงมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจในการใช้บริการ แต่อิทธิพลของความสัมพันธ์มีค่าลดลงจาก 0.79 เป็น 0.58

จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) เป็นตัวแปรแทรก แต่เพียงบางส่วน (Partial Mediator) ระหว่างความสะดวกในการบริการ (Service Convenience) และความตั้งใจในการใช้บริการเท่านั้น โดยมีบทบาทในการแทรก (Mediate) แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น (Partial Mediation)

อภิปรายและสรุปผล

จากการการศึกษาอิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานทั้ง 3 ภายในการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า พบว่าความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ จึงสามารถอธิบายได้ว่า ยิ่งมีความสะดวกในการบริการมากเท่าไร จะยิ่งทำให้ผู้ที่มาใช้บริการมีความพึงพอใจมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง มีการพัฒนาความสะดวกในการบริการด้านต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น โดยทำการปรับปรุงรูปแบบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองให้เป็นมากกว่าการมาซื้อสินค้า โดยมีการพัฒนาปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ ภายใต้มุ่งเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มาใช้บริการได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องเดินทางมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการเพียงอย่างเดียว แต่ผู้บริโภคสามารถเดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจได้ ซึ่งเมื่อธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองมีความสะดวกในการบริการที่ครบวงจร จะทำให้ผู้มาใช้บริการรู้สึกพึงพอใจในการใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชชาติ สุขพงศ์ไทย์ และ จิราภา พึ่งบางกรวย (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา จังหวัดระยอง” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการบริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพอใจในการใช้บริการสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา จังหวัดระยอง โดยมี 3 มิติที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการใช้

บริการสนามบินนานาชาติอยู่ตะเภา จังหวัดระยอง ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึง ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง โดยมีผลการศึกษาเพียง 2 มิติ เท่านั้นที่มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะผู้วิจัย ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึง และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของชนภรณ์ ไพบูลย์ และ จิราภา พึ่งบางกรวย (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต: บทบาทการแทรกของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดปทุมธานี” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการทำธุรกรรม ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยมีผลการศึกษาเพียง 1 มิติ เท่านั้นที่มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะผู้วิจัย ได้แก่ ความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaura et al. (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพการบริการ ความสะดวกในการบริการ ราคาและความเป็นธรรม ความภักดีของลูกค้า และบทบาทตัวแปรแทรกของความพึงพอใจของลูกค้า” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการบริการทั้ง 5 มิติ ได้แก่ ความสะดวกในการตัดสินใจ ความสะดวกในการเข้าถึง ความสะดวกในการทำธุรกรรม ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า และความภักดีของลูกค้า โดยมีผลการศึกษา 3 มิติ ที่มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะผู้วิจัย ได้แก่ ความสะดวกในการตัดสินใจ ความสะดวกในการเข้าถึง และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง

คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าความสะดวกในการบริการทั้ง 5 มิติ ได้แก่ ความสะดวกในการตัดสินใจ ความสะดวกในการเข้าถึง ความสะดวกในการทำธุรกรรม ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง ในทุกบริบทของการวิจัยนั้นมี 1 มิติ ที่มีนัยสำคัญในทุกบริบทของการวิจัย ได้แก่ ความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง ซึ่งหมายความว่า การที่ผู้บริโภคที่ใช้บริการเกิดความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง เช่น การแสดงความคิดเห็นหรือติชมเกี่ยวกับการบริการได้ทันที การได้รับความช่วยเหลือหลังจากการได้รับบริการ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากที่มีอิทธิพลให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการ

สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้บริโภคนั้นเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจในการใช้บริการ ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพรรณ กลั่นกลิ่น ศตวรรษ สายบุญ และ ภากร กัทซลี (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความตั้งใจใช้บริการซ้ำของลูกค้าชาวไทยต่อศูนย์การค้า G จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจใช้บริการซ้ำ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรี บุญประเวช และ จิราภา พึ่งบางกรวย (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สนามบินข้ามภูมิภาค กรณีศึกษาสนามบินนานาชาติอยู่ตะเภา จังหวัดระยอง” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตัดสินใจใช้บริการสนามบินนานาชาติอยู่ตะเภา ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านกระบวนการ อีกทั้งการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับความตั้งใจใช้บริการยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนวิทย์ เอมเอก และ ปาริฉัตร ตู้อ่ำ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพบริการภาพลักษณ์องค์การ และความพึงพอใจของลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้โดยสารที่ใช้บริการรถไฟสายใต้” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภา มีแก้ว นรพล จินันท์เดช และ อัมพล ชูสนุก (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ และผลการปฏิบัติงานส่งมอบสินค้าต่อความพึงพอใจ ความไวเนื้อเชื่อใจ และความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่องของลูกค้าบริษัท ฟาร์ม่า อัลลิอันซ์ จำกัด” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่องของลูกค้าบริษัท ฟาร์ม่า อัลลิอันซ์ จำกัด

คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของลูกค้าในทุกบริบทของงานวิจัย มีอิทธิพลเชิงบวกที่ทำให้เกิดความตั้งใจในการใช้บริการ กล่าวคือเมื่อผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในขณะที่ใช้บริการ หรือหลังการใช้บริการก็ตาม จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจที่จะมาใช้บริการอีกครั้งถัดไปอนาคต

สมมติฐานที่ 3 ความพึงพอใจของลูกค้ามีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการ พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้า

มีบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้บริการของผู้บริโภคในสถานการณ์ใดก็ตาม การที่ผู้บริโภคมีความตั้งใจในการไปใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองนั้น ไม่จำเป็นว่าตนเองต้องรู้สึกพึงพอใจกับการบริการทั้งหมด ผู้บริโภคเพียงรู้สึกว่าเป็นขณะที่ตนเองใช้บริการมีความพึงพอใจแค่บางส่วนก็มีความเพียงพอที่จะทำให้เกิดความตั้งใจที่จะไปใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chang and Polonsky (2012) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่มีผลต่อความตั้งใจด้านพฤติกรรม: บทบาทความพึงพอใจของผู้บริโภคในการตั้งถิ่นฐานของชาวไต้หวัน” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการบริการทั้ง 5 มิตินั้น มีเพียงแค่ 2 มิติเท่านั้นที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจด้านพฤติกรรม ได้แก่ ผลประโยชน์ของความสะดวก และความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง โดยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม และมีความพึงพอใจเป็นตัวกลางที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความสะดวกในการบริการ และความตั้งใจด้านพฤติกรรม โดยมีผลการศึกษาคความสะดวกในการบริการเพียง 1 มิติ เท่านั้นที่มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะผู้วิจัย ได้แก่ ความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง อีกทั้งยังมีการศึกษาเกี่ยวกับความสะดวกในการบริการในลักษณะที่คล้ายกันแต่มีการนำตัวแปรแทรกมาใช้แตกต่างกัน เช่น งานวิจัยของธนาภรณ์ ไพบูลย์ และ จิราภา พึ่งบางกรวย (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต: บทบาทการแทรกของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดปทุมธานี” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสามารถแทรกความสัมพันธ์ระหว่าง ความสะดวกในการบริการ และความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต ได้เพียงบางส่วน (Partial Mediation)

คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การศึกษาในเรื่องบทบาทในการเป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการในทุกรอบของการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความพึงพอใจของลูกค้า หรือการควบคุมพฤติกรรมก็ตาม ตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างมิติในการวัดความสะดวกในการบริการกับความตั้งใจในการใช้บริการจะมีความสัมพันธ์กัน แต่มีบทบาทในการแทรกซ้อนความสัมพันธ์แค่เพียงบางส่วนเท่านั้น (Partial Mediation)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาอิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง: บทบาทในการแทรกของความพึงพอใจของลูกค้า ทำให้ทราบวาพฤติกรรม และความต้องการของผู้บริโภคที่มาใช้บริการว่าเป็นอย่างไร รวมถึงทำให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการได้มากยิ่งขึ้น และในส่วนของผู้ใช้บริการก็ได้รับการบริการของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองที่มีความสะดวกตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ควรมุ่งเน้นให้ผู้บริโภคที่มาใช้บริการเกิดความสะดวกในการตัดสินใจ (Decision Convenience) ในการมาใช้บริการมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้แก่ การสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคในเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง เช่น ควรมีการทำการตลาดผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางออฟไลน์หรือทางออนไลน์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง รวมไปถึงควรมีการจัดโปรโมชั่นทางการขายสินค้าหรือการบริการ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ และมีความตั้งใจที่จะสามารถตัดสินใจในการไปใช้บริการได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

2. ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ควรมุ่งเน้นให้ผู้บริโภคที่มาใช้บริการเกิดความสะดวกในการเข้าถึง (Access Convenience) ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง โดยความสะดวกด้านนี้จะมุ่งเน้นในเรื่องที่จอดรถ และที่ตั้งที่เข้าถึงง่าย ซึ่งธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองควรนำไปปรับใช้ เช่น ควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงที่จอดรถของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การติดตั้งสัญญาณไฟแสดงสถานะการจอดเหนือที่จอดรถเพื่อให้ผู้บริโภคที่มาใช้บริการสามารถที่จะสังเกตเห็นได้สะดวกขึ้น รวมถึงควรมีการจัดระเบียบสถานที่ให้สามารถเข้ามาใช้บริการได้ง่ายขึ้น เพื่อทำให้ผู้บริโภคที่มาใช้บริการนั้นเกิดความสะดวกในการมาใช้บริการมากยิ่งขึ้น

3. ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ควรมุ่งเน้นในส่วนความสะดวกของผลประโยชน์ย้อนหลัง (Post-Benefit Convenience) ซึ่งได้แก่ ควรมุ่งเน้นให้ลูกค้าสามารถขอความช่วยเหลือหรือขอคำแนะนำจากพนักงานได้ง่ายมากขึ้น และหากว่าผู้บริโภคที่มาใช้บริการได้พบเจอกับปัญหาไม่ว่าจะเป็นในขณะที่ใช้บริการ หรือหลังการใช้บริการ ผู้บริโภค

จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและการแก้ไขอย่างรวดเร็ว รวมถึงควรมีช่องทางในการรับฟังข้อเสนอแนะหรือข้อร้องเรียนจากผู้บริโภค เพื่อให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองสามารถทราบ และทำการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยในเบื้องต้นที่ทำการศึกษเกี่ยวกับคุณลักษณะของความสะดวกในการบริการ (Service Convenience Attributes) ในบริบทของศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจในการทำการศึกษามีความเข้าใจรวมถึงได้ทราบเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในความสะดวกด้านต่างๆ ที่ซ่อนอยู่ในบริบทของศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า เพื่อสามารถใช้เป็นแนวทางในการนำไปต่อยอดการศึกษาเพิ่มเติมให้ละเอียดยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาโดยการติดตามผลของความสะดวกในการบริการที่มีอิทธิพลทำให้เกิดความตั้งใจในการใช้บริการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยองอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความสะดวกในการบริการของผู้บริโภคนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการติดตามผลอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้สามารถทราบได้ว่ามีความสะดวกในการบริการในด้านไหนบ้างที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากผู้บริโภคมีความต้องการที่เปลี่ยนไปจากเดิม จะได้ศึกษาและนำมาปรับปรุงวิธีการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อให้ผลของการทำการศึกษาก่อเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาจากธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่อื่น เพื่อพิจารณาผลของการศึกษาแล้วนำมาเปรียบเทียบกับธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ว่ามีความเหมือนหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร หรืออาจทำการศึกษาศูนย์การค้าปลีกขนาดใหญ่ในจังหวัดอื่น ๆ โดยการเก็บข้อมูลให้กว้างมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการของผู้บริโภคได้อย่างครบถ้วน และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการวางแผนพัฒนาการบริการต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ธนภรณ์ ไพบูลย์ และ จิราภา ฟังบางกรวย. (2563). อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต: บทบาทการแทรกของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนไทยในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี*, 4(1), 97–114.

- ธาดาธิเบศร์ ภูทอง. (2562). อิทธิพลขององค์ประกอบของการพาณิชย์แบบใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 39(6)**, 55–69.
- นิวิทย์ เอมเอก และ ปาริฉัตร ตู่ดำ. (2561). คุณภาพบริการ ภาพลักษณ์องค์กร และความพึงพอใจของลูกค้าที่มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้โดยสารที่ใช้บริการรถไฟสายใต้. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)**, 11(3), 1592–1610.
- นุชาวดี สุขพงศ์ไทย และ จิราภา พึ่งบางกรวย. (2563). อิทธิพลของความสะดวกในการบริการที่มีผลต่อ ความพึงพอใจในการใช้บริการสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา จังหวัดระยอง. **วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา, 9(1)**, 71–85.
- ปิยพรรณ กลั่นกลิ่น, ศตวรรษ สายบุญ และ ภากร กัทซลี. (2565). อิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความตั้งใจใช้บริการซ้ำของลูกค้าชาวไทยต่อศูนย์การค้า G จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 14(4)**, 183–202.
- สำนักงานคลังจังหวัดระยอง. (2564). **ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจจังหวัดระยอง**. ระยอง: สำนักงานคลังจังหวัดระยอง.
- เสาวภา มีแก้ว, นรพล จินันท์เดช และ ชัมพล ชูสนุก. (2560). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ และผลการปฏิบัติงานส่งมอบสินค้าต่อความพึงพอใจ ความไวเนื้อเชื่อใจ และความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่องของลูกค้าบริษัท ฟาร์ม่า อัลลิอันซ์ จำกัด. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)**, 10(3), 2583–2600.
- สุนทรี บุญประเวช และ จิราภา พึ่งบางกรวย. (2564). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สนามบินข้ามภูมิภาค กรณีศึกษาสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา จังหวัดระยอง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). **Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice–Hall.

- Ajzen, I. (1985). From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior. In J. Kuhl & J. Beckman (Eds.), **Action-control: From Cognition to Behavior**. New York: Springer, 11–39.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The Moderator–Mediator Variable Distinction in Social Psychological Research: Conceptual, Strategic and Statistical Considerations. **Journal of Personality and Social Psychology**, 51(6), 1173–1182. form <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>.
- Berry, L.L., Seiders, K., & Grewel, D. (2002). Understanding Service Convenience. **Journal of Marketing**, 66(3), 1–17. form <http://dx.doi.org/10.1509/jmkg.66.3.1.18505>.
- Brown, L. G. (1990). Convenience in Services Marketing. **Journal of Services Marketing**, 4(1), 53–59. form <https://doi.org/10.1108/EUM0000000002505>.
- Brown, Lew G., & M. R. McEnally. (1992). Convenience: Definition, Structure, and Application. **Journal of Marketing Management**, 2(3), 47–57.
- Chang, E. & Polonsky, M. (2012). The Influence of Multiple Types of Service Convenience on Behavioral Intentions: The Mediating Role of Consumer Satisfaction in a Taiwanese Leisure Setting. **International Journal of Hospitality Management**, 31(1),107–118.
- Cronin Jr., J. J., & Taylor, S. (1992). Measuring Service Quality: A Reexamination and Extension. **The Journal of Marketing**, 56, 55–68. form <https://doi.org/10.2307/1252296>.
- Farquhar, J. D., & Rowley, J. (2009). Convenience: A Services Perspective. **Marketing Theory**, 9(4), 425–438. form <https://doi.org/10.1177/1470593109346894>.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis** (7th ed.). UpperSaddle River, New Jersey: Prentice Hall.

- Kaura, V., Durga Prasad, C.S. & Sharma, S. (2015). Service Quality, Service Convenience, Price and Fairness, Customer Loyalty, and the Mediating Role of Customer Satisfaction. **International Journal of Bank Marketing**, **33**(4), 404–422, form <https://doi.org/10.1108/IJBM-04-2014-0048>.
- Kotler, P. (1994). **Marketing Management Analysis, Planning, Implementation, and Control** (8th ed.). Englewood Cliffs: Prentice–Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, **30**(3), 607–610.
- Robinson & Etherington. (2006). **Customer Loyalty: A Guide for Time Travelers**. New York: Palgrave Macmillan, 6–8.
- Seiders, K., Voss, G. B., Godfrey, A. L., & Grewal, D. (2007). SERVCON: Development and Validation of a Multidimensional Service Convenience Scale. **Journal of the Academic Marketing Science**, **35**, 144–156, form <http://dx.doi.org/10.1007/s11747-006-0001-5>.
- Sintonsopon, C. (2010). **Factors Affecting the Customer’s Decision to use the Service A Case Study of 7 Eleven in Bangkok**. (Graduate School). Bangkok: Silpakorn University.
- Xie, L., Peng, J., & Shen, W. (2010). Customer’s Service Convenience and Customer’s Service Evaluation of the Bank’s Outlets, Proceeding Service System and Service Management (ICSSSM), **7th International Conference on Service System and Service Management** (1–6).
- Yimpong, S. & Kittiarpornphol, V. (2018). **Study Report: Retail, Wholesale and Trade Large Retail–Wholesale in Bangkok and Surrounding Provinces Year 2016**. Bangkok: Department of City Planning, Bangkok Metropolitan Administration.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหาร

ฟังก์ชันในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors Influencing Customer Brand Loyalty Towards

Functional Foods in Bangkok

วชิราภรณ์ วาณิชวิวัฒนาการ¹ จรัชวรณ จันท์รัตน์¹ และ สิริธิดา สงขวัญ^{1*}
Wachiraphorn Wanitwiwatthanakarn¹, Jaratchwahn Jantarat¹ and
Siritida Songkhwan^{1*}

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพมหานคร 10400

¹ Business School, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok 10400

* Corresponding author: siritida_son@utcc.ac.th

Received: October 20, 2023; Revised: December 2, 2023; Accepted: February 14, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภาพลักษณ์ตราสินค้า ความไว้วางใจในตราสินค้า และการรับรู้คุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคที่ซื้ออาหารฟังก์ชันเป็นประจำหรือซื้ออาหารฟังก์ชันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน โดยศึกษา ทำงาน หรืออาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านช่องทาง Google Forms วิเคราะห์ผลทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า ได้แก่ ด้านคุณค่า ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ ด้านคุณสมบัติ มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านคุณสมบัติ ที่ไม่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน 2) ปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า

ได้แก่ ด้านความสามารถของตราสินค้า ด้านความน่าเชื่อถือของตราสินค้า ด้านความเอื้อเฟื้อของตราสินค้า ด้านความมีชื่อเสียงของตราสินค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้า อาหารฟังก์ชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัจจัยการรับรู้คุณภาพมีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: อาหารฟังก์ชัน ความภักดีในตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า ความไว้วางใจในตราสินค้า การรับรู้คุณภาพ

Abstract

The purpose of this study is to investigate how customers' brand loyalty to functional food brands is influenced by brand image, brand trust, and brand quality. This study uses a Google Forms questionnaire to gather information from a sample group of 400 individuals who live, work, or study in Bangkok and either routinely buy functional food or do so at least once a month. The statistical results' frequency distribution, percentage values, average standard deviation and multiple regression analysis were analyzed.

The results of the study found that 1) Brand image factors include value, user personality, and benefits have a significant influence on brand loyalty of functional food customers at the 0.05 level, except for the brand image factor. Features that has no influence on brand loyalty of functional food customers. 2) Brand trust factors include brand competence, brand credibility, brand benevolence and brand reputation influence the brand loyalty of functional food customers at the 0.05 level, and 3) the perceived quality factor significantly influences the brand loyalty of functional food customers statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Functional food, Brand loyalty, Brand image, Brand trust, Perceived quality

บทนำ

จากกระแสการรักสุขภาพการให้ความสำคัญกับการมีสุขภาพที่ดี (Health and Wellness) ของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน และแนวคิดการป้องกันโรคดีกว่าการรักษาโรคจากค่าใช้จ่ายในการรักษาที่มีราคาสูง ทำให้ผู้บริโภคมองหาอาหารที่ช่วยเสริมสุขภาพเฉพาะด้าน

มากขึ้น โดยเฉพาะคุณค่าทางโภชนาการที่คาดหวังจะได้รับเพิ่มเติมจากการบริโภคอาหารปกติ ส่งผลดีต่อการเติบโตของตลาดอาหารฟังก์ชัน โดย Euromonitor (2018) และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2565) ประเมินว่ามูลค่าตลาดอาหารฟังก์ชันในไทยอยู่ที่ประมาณ 68,000 ล้านบาท และคาดว่าในปี 2564 จะเติบโตเฉลี่ยประมาณ ปีละ 4% และมีการพยากรณ์มูลค่าอีก 5 ปีข้างหน้า ในปี 2567 มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นจากเดิม 7.5% ซึ่งทำให้เห็นว่าแนวโน้มของตลาดอาหารฟังก์ชันในประเทศไทยยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยในฐานะประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการผลิตสินค้าเกษตรและการต่อยอดภูมิปัญญา อาหารฟังก์ชันเป็นหนึ่งในอาหารแห่งอนาคตซึ่งเป็น อุตสาหกรรมเป้าหมายในกลุ่ม S-Curve จึงกลายเป็นตัวแปรสำคัญของการยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารไปสู่ธุรกิจมูลค่าสูง นอกจากนี้ ผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงได้ว่าอาหารแต่ละประเภทมีส่วนประกอบของสารอาหารที่ส่งผลโดยตรงกับการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายอย่างไร ซึ่งสะท้อนว่า อาหารฟังก์ชัน อาจสามารถเข้าถึงผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพได้มากกว่า Basic Foods ทั้งนี้จากงานวิจัยของ Nielsen (2019) ได้สำรวจวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนไทยตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา พบว่าเลือกรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพมากกว่าการออกกำลังกาย โดยมุ่งเน้นรับประทานอาหารในเชิงป้องกันโรคเป็นหลัก ส่งผลให้ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดย Euromonitor (2018) ได้แบ่งตลาดของกลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพเป็น 4 ประเภท ได้แก่ อาหารฟังก์ชัน (Fortified/Functional Foods) เป็นอาหารที่อยู่ในรูปแบบของอาหารทั่วไป แต่มีการเพิ่มลดหรือปรับปรุงส่วนผสมจากสารอาหารและสารสกัดจากธรรมชาติ เพื่อให้สารเหล่านี้ มีประโยชน์ต่อผู้บริโภค อีกทั้งมีส่วนช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรค อาหารที่มีคุณประโยชน์โดยธรรมชาติ รวมถึงอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Naturally Foods) เป็นอาหารที่ผ่านกระบวนการแปรรูปน้อยที่สุด อาหารที่ปราศจากการปรุงแต่งหรือการเพิ่มสารอาหาร (Free Form) เป็นอาหารที่ปราศจากส่วนผสมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น สารกันบูด GMO สารให้ความหวาน ไขมันอิ่มตัว เป็นต้น และสุดท้ายอาหารออร์แกนิกหรืออาหารเกษตรอินทรีย์ (Organic Foods) เป็นอาหารที่ได้จากผลผลิตธรรมชาติ ไม่มีมีการปนเปื้อนของสารเคมีในกระบวนการผลิตและแปรรูป เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง สารเร่งการเติบโต รวมถึงไม่ผ่านการตัดต่อทางพันธุกรรม

อย่างไรก็ตามการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับตลาดที่เน้นปริมาณกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก (Mass Market) จึงมีแนวโน้มลดลง ไม่เว้นแม้แต่ธุรกิจอาหารที่คู่แข่งรายใหม่สามารถเข้ามาแข่งขันในตลาดได้ง่าย ธุรกิจอาหารจึงต้องมีการปรับตัวพัฒนากลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ภาพลักษณ์ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณภาพของตราสินค้า เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะอาหารฟังก์ชันซึ่งถือเป็นตลาดเฉพาะ (Niche Market) เพื่อตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้ที่ออกกำลังกายเป็นประจำ ผู้ที่ใส่ใจสุขภาพและความงาม เป็นต้น ทั้งนี้อาหารฟังก์ชันมีนิยามที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่โดยทั่วไปหมายถึงผลิตภัณฑ์อาหารที่ทำหน้าที่เฉพาะเจาะจงในการส่งเสริมสุขภาพในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมจากคุณประโยชน์ทางโภชนาการของอาหารทั่วไปที่สำคัญคือยังคงสภาพเป็นอาหาร ไม่ได้มีรูปแบบเป็นแคปซูลหรือเป็นผงเหมือนยาและไม่มีข้อจำกัด ในการบริโภค ยกตัวอย่างเช่น นมที่เพิ่มโปรตีนหรือแคลเซียม นมที่ปราศจากแลคโตส ซีเรียลเพิ่มไฟเบอร์ โยเกิร์ตหรือโยเกิร์ตเสริมวิตามิน น้ำเพิ่มคอลลาเจน เป็นต้น (งานวิจัยกรุงไทย, 2562)

จากการศึกษาที่ผ่านมาหากเป็นธุรกิจอาหาร พบว่าประเด็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้านำอาหาร เป็นปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจอาหารประสบความสำเร็จ โดยผู้บริโภคเกิดความภักดีและกลับมาซื้อซ้ำ ดังเช่นการศึกษาของ ธนวัฒน์ เขมวงค์ (2563) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความภักดีของผู้ใช้บริการ การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีเป็นเรื่องสำคัญของธุรกิจที่จะทำให้ผู้บริโภคเห็นถึงจุดเด่นและความแตกต่างของตราสินค้าสามารถจูงใจให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการใช้บริการซ้ำอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การเกิดเป็นความภักดีต่อตราสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของมนัสมนต์ กล้าแดง (2561) ที่ได้ทำการศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคร้านอาหารชาบูบุฟเฟต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ถือครองส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด 2 ร้าน โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้บริการ เนื่องจากภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีเป็นสิ่งที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญมากที่สุด หากผู้ใช้บริการสามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้บริการในด้านต่าง ๆ ได้เป็นที่น่าพึงพอใจ ย่อมทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความภักดีในตราสินค้า นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Bemarto et al. (2020) ซึ่งได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความไว้วางใจตราสินค้าที่มีต่อ

ความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าร้านกาแฟแฟรนไชส์ พบว่า ปัจจัยด้านความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความภักดีในตราสินค้าและมีความสำคัญต่อธุรกิจเนื่องจากช่วยเพิ่มยอดขายและนำไปสู่กำไรที่เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับกับ Waebuesar et al. (2022) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าและความภักดีต่อตราสินค้า : กรณีการสำรวจตราสินค้า Nestlé โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของลูกค้า คุณภาพที่ลูกค้ารับรู้เป็นปัจจัยที่ถูกนำมาพิจารณาความพึงพอใจของลูกค้า หากลูกค้ามีความพึงพอใจมากจะทำให้เกิดเป็นความภักดีต่อตราสินค้าที่เพิ่มขึ้น

จากเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพลักษณ์ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณภาพของตราสินค้าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความจงรักภักดีของผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบการขายอาหารฟังก์ชันจำเป็นต้องมีการปรับตัวและปรับปรุงการขายอาหารฟังก์ชันที่ดี เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ซึ่งได้แก่ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ความไว้วางใจในตราสินค้า และการรับรู้คุณภาพตราสินค้า โดยศึกษาในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผู้บริโภคนิยมอาหารฟังก์ชันจำนวนมาก รวมทั้งมีการเติบโตทางการค้าและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการอาหารฟังก์ชันใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์การค้าเนินธุรกิจ เพื่อให้การบริหารและการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค เพื่อเป็นโอกาสในการสร้างยอดขายที่นำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนท่ามกลางสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่เติบโตอย่างรวดเร็วและรุนแรงในปัจจุบัน และเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้สนใจ ศึกษา สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปต่อยอดในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับอาหารฟังก์ชัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงความไว้วางใจในตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาถึงการรับรู้คุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน

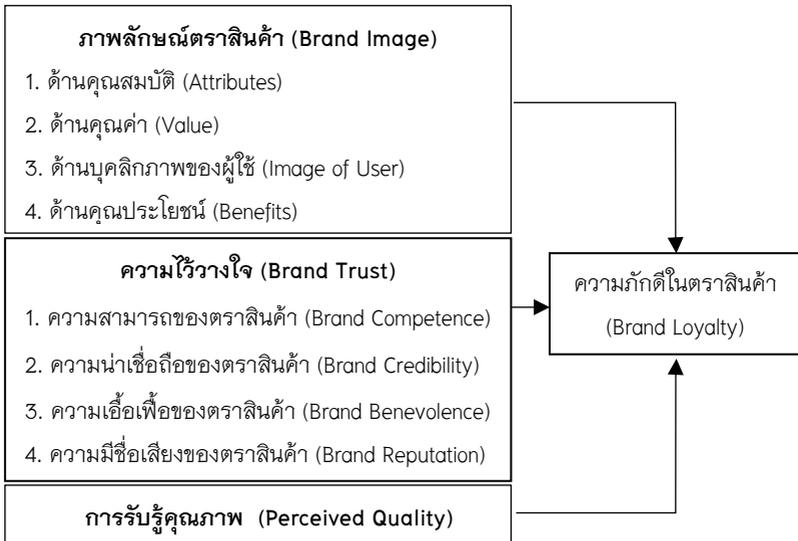
การวิจัยในครั้งนี้มีสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty)

สมมติฐานที่ 2 ความไว้วางใจในตราสินค้า (Brand Trust) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty)

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้คุณภาพ (Perceived Quality) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty)

กรอบแนวคิด

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการพัฒนากรอบแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตัวแปรต้น แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ตามการศึกษาของณัฐธามา เสรีวัฒนา (2563) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณสมบัติ (Attributes) ด้านคุณค่า (Value) ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ (Image of User) ด้านคุณประโยชน์ (Benefits)

ตัวแปรต้น แนวคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจ (Brand Trust) ตามการศึกษาของ Lassoued and Hobbs (2015) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถของตราสินค้า (Brand Competence) ความน่าเชื่อถือของตราสินค้า (Brand Credibility) ความเอื้อเฟื้อของตราสินค้า (Brand Benevolence) ความมีชื่อเสียงของตราสินค้า (Brand Reputation)

ตัวแปรต้น แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพสินค้า (Perceived Quality) ตามแนวคิดของ Aker (1991)

ตัวแปรตาม ความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) ตามแนวคิดของ Schiffman & Kanuk (1994) และ Oliver (1999) ที่ได้ศึกษาระดับความภักดีในตราสินค้า และ Odin, Odin, and Valette-Florence (2001) ที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของความภักดีในตราสินค้า

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ซื้ออาหารฟังก์ชันเป็นประจำหรือซื้ออาหารฟังก์ชันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน โดยศึกษา ทำงานหรืออาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้ออาหารฟังก์ชันเป็นประจำ หรือซื้ออาหารฟังก์ชันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างจะต้องซื้ออาหารฟังก์ชันเป็นประจำหรือซื้ออาหารฟังก์ชันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน โดยศึกษา ทำงานหรืออาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่จำกัดเพศและอายุ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจึงใช้สูตรการคำนวณของ Cochran (1977) จะทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 385 คน โดยกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% อย่างไรก็ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครบถ้วนและแม่นยำ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำ

การเก็บกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 400 คน และจะทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (Pilot study) เป็นจำนวน 30 คน เพื่อเช็คความเข้าใจในแบบสอบถามก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่ซื้ออาหารฟังก์ชันเป็นประจำ หรือซื้ออาหารฟังก์ชันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือกแบ่งออกเป็น 7 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง โดยจะทำการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างที่ซื้ออาหารฟังก์ชันเป็นประจำหรือซื้ออาหารฟังก์ชันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน โดยศึกษาทำงานหรืออาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ (Demography) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามใน ลักษณะตรวจสอบรายการ (Check-List) ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกได้เพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมทั่วไปเกี่ยวกับการซื้ออาหารฟังก์ชัน โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามที่ให้เลือกตอบ (Multiple Choices)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในลักษณะประเภทมาตราประมาณการค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความไว้วางใจในตราสินค้า (Brand Trust) โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในลักษณะประเภทมาตราประมาณการค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพ (Perceived Quality) โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในลักษณะประเภทมาตราประมาณการค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในลักษณะประเภทมาตราประมาณการค่า (Rating Scale)

โดยส่วนที่ 4, 5, 6 และ 7 จะใช้การแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ดังนี้

คะแนน 5 = เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 = เห็นด้วยมาก

คะแนน 3 = เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 = เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยระดับการยอมรับและความคิดเห็นในระดับต่าง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ทั้งนี้การตรวจสอบความตรงภายในเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของการใช้ภาษาของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง (Pilot study) เป็นจำนวน 30 คนโดยเครื่องมือดังกล่าวได้ดำเนินการตรวจสอบค่า IOC index (Item Objective Congruence Index) ซึ่งพบว่าค่า IOC อยู่ในระดับคะแนน 0.89 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.50 (Rovinelli & Hambleton, 1977) และได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบมีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 มากกว่าเกณฑ์ 0.7 ขึ้นไป สรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสมที่จะนำไปเก็บข้อมูล (Nunnally, 1978)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 400 คน ทำแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ (Online Questionnaire) ผ่านช่องทาง Google Forms กระจายแบบสอบถามทางช่องทางสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้แก่ กลุ่มใน Facebook ที่เกี่ยวกับอาหารและสุขภาพ เช่น คนรักสุขภาพและอาหารคลีน โลกของคนเฮลตี้ By Booky Healthyworld เฮลตี้สายซิว สุขภาพดีมีได้ทุกคน ปีนี้เราจะหุ่นดีไปด้วยกัน เมนูอาหารคลีน อาหารสุขภาพ By Feels Good เป็นต้น ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน

30 เมษายน ถึง 31 พฤษภาคม 2566 ทั้งนี้จะใช้คำถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่างก่อนเพื่อให้ตรงกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา คือ ผู้บริโภคที่ซื้ออาหารฟังก์ชันเป็นประจำ หรือซื้ออาหารฟังก์ชันอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน โดยศึกษา ทำงานหรืออาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูล แล้วจะนำข้อมูลมาทำการลงรหัส (Coding) โดยการใช้งโปรแกรมทางสถิติ(Statistical Package for the Social Science: SPSS) ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล สามารถแบ่งการคำนวณผลค่าสถิติออกได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นสถิติพื้นฐานที่ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอผ่านรูปแบบตารางการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ทางสถิติในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ศึกษา

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.5 มีอายุ 20–29 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.25 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 83.25 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.0 อาชีพพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 53.5 และรายได้ต่อเดือนเท่ากับ 20,001–40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.0 และข้อมูลพฤติกรรมทั่วไปเกี่ยวกับการซื้ออาหารฟังก์ชันของผู้ตอบแบบสอบถามจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้จ่ายเพื่อรับประทานอาหารฟังก์ชันในแต่ละมื้ออยู่ในช่วงราคา 101–200 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.5 ให้ความหมายของคำว่า “อาหารฟังก์ชัน” ในความคิด คือ น้ำผสมวิตามิน/คอลลาเจน คิดเป็นร้อยละ 34.75 มีความถี่ในการรับประทานอาหารฟังก์ชัน คือ 1–2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 65.5 เหตุผลในการรับประทานอาหารฟังก์ชัน คือ เพื่อสุขภาพร่างกายที่ดี คิดเป็นร้อยละ 35.68 เหตุผลที่ไม่ให้ความสำคัญกับอาหารฟังก์ชัน คือ ผลิตภัณฑ์มีราคาสูง คิดเป็นร้อยละ 44.25

2. การวิเคราะห์ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าอาหารฟังก์ชัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า: ด้านคุณสมบัติ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.85 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.782 มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า: ด้านคุณค่า โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.91 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.763 มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า: ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.85 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.683 มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า: ด้านคุณประโยชน์ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.01 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.705 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า

ตัวแปร	Mean	S.D.	การแปลผล
ภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านคุณสมบัติ	3.85	0.782	เห็นด้วยมาก
ภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านคุณค่า	3.91	0.763	เห็นด้วยมาก
ภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้	3.85	0.683	เห็นด้วยมาก
ภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านคุณประโยชน์	4.01	0.705	เห็นด้วยมาก

3. การวิเคราะห์ปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้าอาหารฟังก์ชัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า: ด้านความสามารถของตราสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.09 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.688 มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า: ด้านความน่าเชื่อถือของตราสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.99 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.649 มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า: ด้านความเชื่อเพื่อของตราสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.80 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.724 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า

ตัวแปร	Mean	S.D.	การแปลผล
ความไว้วางใจในตราสินค้า: ด้านความสามารถของตราสินค้า	4.09	0.688	เห็นด้วยมาก
ความไว้วางใจในตราสินค้า: ด้านความน่าเชื่อถือของตราสินค้า	3.99	0.649	เห็นด้วยมาก
ความไว้วางใจในตราสินค้า: ด้านความเอื้อเฟื้อของตราสินค้า	3.80	0.724	เห็นด้วยมาก
ความไว้วางใจในตราสินค้า: ด้านความมีชื่อเสียงของตราสินค้า	3.92	0.701	เห็นด้วยมาก

4. การวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้คุณภาพของตราสินค้าอาหารฟังก์ชัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยการรับรู้คุณภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.19 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.679 และการวิเคราะห์ปัจจัยความภักดีในตราสินค้าอาหารฟังก์ชัน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับปัจจัยความภักดีในตราสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.87 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.760 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า

ตัวแปร	Mean	S.D.	การแปลผล
การรับรู้คุณภาพ	4.19	0.679	เห็นด้วยมาก
ความภักดีในตราสินค้า	3.87	0.760	เห็นด้วยมาก

การวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาพลักษณ์ ความไว้วางใจในตราสินค้า และการรับรู้คุณภาพ ที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้า โดยผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณและค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในการวิเคราะห์ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	0.629	0.396	0.389	0.594

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าโดยรวม (R Square) มีค่าเท่ากับ 0.396 ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า สามารถอธิบายความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ได้ร้อยละ 39.60 ส่วนที่เหลือร้อยละ 60.40 เกิดจากตัวแปรอื่น ๆ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานสมการถดถอยของปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า

Model	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	91.224	4	22.806	64.631	0.000 ^a
1 Residual	139.381	395	0.353		
Total	230.604	399			

จากตารางที่ 5 พบว่าค่า Sig. ของสถิติ F-Test มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 จึงสรุปได้ว่า มีตัวแปรต้นอย่างน้อย 1 ตัวที่สามารถนำมาใช้ในการอธิบายความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันได้

ผลการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายได้ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน
ในเขตกรุงเทพมหานคร

Model	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.817	0.196		4.161	0.000
ด้านคุณสมบัติ (X ₁)	0.085	0.048	0.087	1.773	0.077
ด้านคุณค่า (X ₂)	0.234	0.056	0.235	4.184	0.000*
ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ (X ₃)	0.288	0.066	0.259	4.391	0.000*
ด้านคุณประโยชน์ (X ₄)	0.176	0.061	0.163	2.877	0.004*

R = 0.629, R Square = 0.396, (Adjusted R Square) = 0.389, SE = 0.594

*มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 สามารถอธิบายเป็นสมการเชิงเส้นตรงเพื่อใช้ทำนายความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ได้ดังนี้

$$Y = 0.817 + 0.234X_2 + 0.288X_3 + 0.176X_4$$

โดยที่ค่า Y คือ ความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน

X₂ คือ ด้านคุณค่า

X₃ คือ ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้

X₄ คือ ด้านคุณประโยชน์

โดยผลการทดสอบสมมติฐานเป็นดังนี้

ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านคุณสมบัติ ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.077 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านคุณค่า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า : ด้านคุณประโยชน์ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.004 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้าต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายได้ตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้าต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันในเขตกรุงเทพมหานคร

Model	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.085	0.168		0.507	0.000
ด้านความสามารถของตราสินค้า (X_1)	0.154	0.054	0.140	2.879	0.004*
ด้านความน่าเชื่อถือของตราสินค้า (X_2)	0.170	0.061	0.145	2.815	0.005*
ด้านความเชื่อเพื่อของตราสินค้า (X_3)	0.185	0.048	0.176	3.857	0.000*
ด้านความมีชื่อเสียงของตราสินค้า (X_4)	0.452	0.054	0.417	8.444	0.000*

R = 0.765, R Square = 0.585, (Adjusted R Square) = 0.580, SE = 0.492

*มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 สามารถอธิบายเป็นสมการเชิงเส้นตรงเพื่อใช้ทำนายความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ได้ดังนี้

$$Y = 0.085 + 0.154X_1 + 0.170X_2 + 0.185X_3 + 0.452X_4$$

โดยที่ค่า Y คือ ความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน

X1 คือ ด้านความสามารถของตราสินค้า

X2 คือ ด้านความน่าเชื่อถือของตราสินค้า

X3 คือ ด้านความเอื้อเฟื้อของตราสินค้า

X4 คือ ด้านความมีชื่อเสียงของตราสินค้า

โดยผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5-8 เป็นดังนี้

ปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า : ด้านความสามารถของตราสินค้า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.004 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า : ด้านความน่าเชื่อถือของตราสินค้า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.005 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า : ด้านความเอื้อเฟื้อของตราสินค้า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้า : ด้านความมีชื่อเสียงของตราสินค้า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานปัจจัยการรับรู้คุณภาพต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายได้ตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ปัจจัยการรับรู้คุณภาพต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชันในเขตกรุงเทพมหานคร

Model	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.760	0.178		4.276	0.000
การรับรู้คุณภาพ (X ₁)	0.743	0.042	0.665	17.743	0.000*

R = 0.665, R Square = 0.442, (Adjusted R Square) = 0.440, SE = 0.569

*มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 สามารถอธิบายเป็นสมการเชิงเส้นตรงเพื่อใช้ทำนายความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ได้ดังนี้

$$Y = 0.760 + 0.743X_1$$

โดยที่ค่า Y คือ ความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน

X₁ คือ การรับรู้คุณภาพ

ปัจจัยการรับรู้คุณภาพ อิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

อภิปรายและสรุปผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า

จากสมมติฐานที่ 1 ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) ผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านคุณสมบัติ ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hussain (2018) ที่ได้ศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าผ่านกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ค มิลค์แลนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านคุณสมบัติไม่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้า เนื่องจากในปัจจุบันการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจอาหารมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยคู่แข่งรายใหม่สามารถเข้ามาแข่งขันเพื่อแย่งส่วนแบ่งทางการตลาด รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกในการพิจารณามากขึ้น แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Cuong (2018) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของความพึงพอใจของลูกค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้าต่อความภักดีในตราสินค้าและความภักดีในตราสินค้า พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านคุณสมบัติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า ธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดี เพราะเป็นตัวกำหนดความพึงพอใจของลูกค้าและทำให้ลูกค้าเกิดความภักดีในตราสินค้า ในขณะที่ภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านคุณค่า ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ และด้านคุณสมบัติประโยชน์ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธนา เสรีวัฒนา (2563) ที่ได้ศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของผู้ใช้ และด้านคุณสมบัติที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ค มิลค์แลนด์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การสร้างคุณค่าในการให้บริการ ได้แก่ ความคุ้มค่าที่ได้รับเมื่อเทียบกับราคา ความประทับใจในการบริโภค หรือความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับอาหารประเภทเดียวกันจะมีผลต่อทัศนคติและช่วยเพิ่มความภักดีในตราสินค้า รวมถึงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับผู้บริโภคทุกเพศ ทุกวัย เป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของผู้บริโภค และการเลือกใช้ส่วนผสมที่ดี มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก รวมถึงการใส่ใจในความหลากหลายผลิตภัณฑ์ จะมีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าในระยะยาวได้

จากสมมติฐานที่ 2 ความไว้วางใจในตราสินค้า (Brand Trust) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) ผลการศึกษาพบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้า ด้านความสามารถของตราสินค้า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bemarto (2020) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ตราสินค้า ที่มีต่อความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าร้านกาแฟแฟรนไชส์ พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความภักดีในตราสินค้าและมีความสำคัญต่อธุรกิจ เนื่องจากช่วยเพิ่มยอดขายและนำไปสู่กำไรที่เพิ่มขึ้น ผลการศึกษา ด้านความน่าเชื่อถือของตราสินค้า พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hariyanto (2018) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์

ตราสินค้าผ่านความไว้วางใจในตราสินค้าและความพึงพอใจในตราสินค้า ต่อความภักดีในตราสินค้าของผู้บริโภคร้านอาหาร Carl's Jr Surabaya ซึ่งพบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้าเป็นปัจจัยหลักสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาว ผู้บริโภคที่มีความไว้วางใจในตราสินค้าจะเชื่อว่าตราสินค้าสามารถตอบสนองได้ตามความคาดหวังและเกิดเป็นความพึงพอใจของลูกค้าจนนำไปสู่เป็นความภักดีในตราสินค้า ในขณะที่ความไว้วางใจในตราสินค้าด้านความเชื่อเพื่อของตราสินค้า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโชติชญาณ์ พลดี (2564) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งพบว่า ความภักดีในตราสินค้า พิจารณาจาก สิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจในตราสินค้า คือ การใส่ใจในมาตรฐานการผลิตและความต้องการของผู้บริโภค และความไว้วางใจในตราสินค้า และผลการศึกษาด้านความมีชื่อเสียงของตราสินค้า มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญสม รัตมีโชติ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาความรักและความนับถือในตราสินค้าต่อการสร้างความภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านอาหารแพแบรินด์เนม พบว่า แรงผลักดันของความไว้วางใจในตราสินค้ามีผลในการสร้างความภักดีเมื่อผู้ใช้บริการเกิดความไว้วางใจในตราสินค้า จะทำให้เกิดการซื้อซ้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างความภักดีในตราสินค้า

จากสมมติฐานที่ 3 การรับรู้คุณภาพ (Perceived Quality) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้คุณภาพ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา คงจิตราภา (2560) ที่ได้ศึกษาการรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคาคุณภาพการบริการและความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช พบว่า การรับรู้คุณภาพของอาหารเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างคุณค่าในการรับรู้ของผู้บริโภค คุณภาพที่ผู้บริโภครับรู้จะส่งผลให้เกิดความภักดีในตราสินค้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ภาพลักษณ์ตราสินค้า ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้า ดังนั้นผู้ประกอบการควรสร้างการรับรู้คุณภาพให้ผู้บริโภคเห็นถึงความแตกต่างของตราสินค้าแต่ละตราอย่างสม่ำเสมอ โดยการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาด ด้วยการทำโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง

การสื่อสารแบบครบวงจรทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ เช่น การใช้ผู้ทรงอิทธิพล (KOL) ในการสร้างคอนเทนต์ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารฟังก์ชัน ผ่านช่องทาง Social Media คือ Facebook Instagram ซึ่งคุณภาพอาหารฟังก์ชันที่ถูกค้ารับรู้เป็นปัจจัยที่นำมาพิจารณาความพึงพอใจของลูกค้า จะทำให้เกิดเป็นความภักดีในตราสินค้า

2. การสร้างความไว้วางใจในตราสินค้าจะส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้า เพราะผู้ประกอบการต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้า ด้วยการทำโฆษณา โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพ ให้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ รวมถึง มีการรับฟังคำติชมหรือคำแนะนำของผู้บริโภค เพื่อนำไปพัฒนาข้อผิดพลาดและพัฒนาความพึงพอใจของผู้บริโภค รวมถึงการให้ความสำคัญกับความใส่ใจในความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นจึงควรมีออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติ รวมทั้งใส่ใจในมาตรฐานการผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลักดันให้ตราสินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานทั้งด้านคุณภาพและความปลอดภัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารฟังก์ชันที่มีคุณภาพ และลดความลับสนจากฉลากที่โฆษณาเกินจริง เพื่อสร้างความไว้วางใจในตราสินค้าของผู้บริโภค

3. การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้า ผู้ประกอบการอาหารฟังก์ชันต้องให้ลูกค้าเกิดการจดจำและยอมรับในตราสินค้า โดยสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดในขั้นตอนการพิจารณาก่อนการตัดสินใจซื้อ (Consideration) ด้วยการทำกิจกรรมทางการตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคที่ซื้ออาหารฟังก์ชันไปแล้วให้ช่วยกลับมา รีวิว ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคคนอื่น ๆ เกิดความเชื่อถือในตราสินค้า รวมถึงการทำให้ผู้บริโภคจดจำและยอมรับในตราสินค้า โดยผู้ประกอบการต้องสร้างบุคลิกภาพของตราสินค้าให้ชัดเจน ตอบโจทย์กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เพราะบุคลิกภาพของตราสินค้าเป็นสิ่งสะท้อนบุคลิกภาพของผู้บริโภคได้

ข้อจำกัดงานวิจัย

1. งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาคนที่ทำงานหรืออาศัยในเขตกรุงเทพมหานครจึงทำให้ทราบพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามแค่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

2. งานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้อธิบายได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากเมื่อระยะเวลาเปลี่ยนไป อาจมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับความภักดีในตราสินค้าของลูกค้าอาหารฟังก์ชัน ซึ่งอาจทำให้ผลที่ได้มีความคลาดเคลื่อน

ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยต่อไป

1. งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด
2. งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ควบคู่ไปกับการแจกแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนากลยุทธ์การทำกิจกรรมทางการตลาดอาหารฟังก์ชันมากขึ้น
3. งานวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้า เช่น ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) การรับรู้ตราสินค้า (Brand Awareness) คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) และกลยุทธ์ทางการตลาดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- งานวิจัยกรุงไทย. (2562). **3 ข้อควรรู้ก่อนเป็น Functional Food**. สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_427functional_food_paper_final.pdf.
- โชติชญาณ์ พลดี. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ**. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐณา เสรีวัฒนา. (2563). **ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดี และการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ค มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**. (ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดบัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ธนวัฒน์ เข็มม่วงดี. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจญี่ปุ่น). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- บุญสม รัศมีโชติและคณะ. (2565). ความรักและความนับถือในตราสินค้าต่อการสร้างความภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบรนด์เนม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 16(2), 89–100.
- มนัสมนต์ กล้าแดง. (2561). ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภค ร้านอาหารชาบูบุฟเฟต์ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา ร้านชาบูบุฟเฟต์ 2 ร้าน ที่ถือครองส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วรัญญา คงจิตราภา. (2560). การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2565). กระแสนิยมอาหารฟังก์ชันก้าวสำคัญผลิตภัณท์สุขภาพไทย. *วารสารเพื่อการเตือนภัยสินค้าเกษตรและอาหาร*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก https://www.opsmoac.go.th/songkhla-article_prov-files-442791791799.
- Aaker, D. A. (2009). *Managing brand equity*. New York, NY: Simon & Schuster Inc.
- Bernarto, I., et al. (2020). The Influence of Brand Awareness, Brand Image, and Brand Trust on Brand Loyalty. *Journal Management*, 24(3), 412–426.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Cuong, D. T. (2020). The Impact of Customer Satisfaction, Brand Image on Brand Love and Brand Loyalty. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(6), 3151–3159.

- Euromonitor (2018). **Fortified/Functional Packaged Food**. Retrieved March 15, 2566, from <https://www.euromonitor.com/fortified-functional-packaged-food>.
- Hariyanto, E. (2018). The Influence of Brand Experience Through Brand Trust and Brand Satisfaction Toward Brand Loyalty Consumer at Carl's Jr Surabaya. **Petra Business & Management Review**, 4(2), 19–29.
- Hussain, S. (2018). Brand Image and Customer Loyalty Through Sensory Marketing Strategies – A Study on International Fast Food Chain Restaurants. **International Journal of Management Studies**, 2(7), 32–39.
- Lassoued, R., & Hobbs, J. E. (2015). Consumer Confidence in Credence Attributes: The Role of Brand Trust. **Food Policy**, 52, 99–107.
- Nielsen Research Institute. (2019). Thai Clean Food Trend. **International Journal of Tourism & Hospitality in Asia Pacific**, 5(2), 20–37. Retrieved March 15, 2566, Form <https://www.thumbsup.in.th/2019/07/thai-clean-food-trends/>.
- Nunnally, J. C. (1978). An Overview of Psychological Measurement. Clinical Diagnosis of Mental Disorders: **A handbook**, 97–146.
- Odin, Y., Odin, N., and Valette–Florence, P. (2001). Conceptual and Operational Aspects of Brand Loyalty: An Empirical Investigation. **Journal of Business Research**, 53(2), 75–84.
- Oliver, R. L. (1999). Whence Consumer Lyalty?. **Journal of marketing**, 63, 33–44.
- Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K. (1977). On the use of Cntent Specialists in the Assessment of Criterion Referenced Test Item Validity, **Dutch Journal of Educational Research**, 2, 49–60.
- Schiffman, L. G. and Kanuk, L. L. (1994). **Consumer Behavior** (5th ed). New Jersey: Prentic–Hall.
- Waebuesar, A. E., et al. (2022). Customer Satisfaction and Brand Loyalty: A Survey of Nestlé. **International Journal of Tourism & Hospitality in Asia Pacific**, 5(2), 20–37.

การส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสาร
ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน
Enhancing English Speaking Skills for Daily Life
Communication of Undergraduate Students Adopting
Task-Based Language Learning Techniques

รังสรรค์ หล้าคำจา*

Rungsan Lakhamja^{1*}

¹ สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 60000

¹ Foreign Languages Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan
Rajabhat University, Nakhon Sawan 60000

*Corresponding author: rungsan.l@nsru.ac.th

Received: December 14, 2023; Revised: March 29, 2024; Accepted: April 1, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ
เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของนักศึกษาโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน และ
2) เพื่อศึกษาผลการใช้บทสนทนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันในการพัฒนา
ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง
แบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน
ภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน 2) แบบฝึกบทสนทนาโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้น

ภาระงาน และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้ คือ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติ ได้แก่ 1) หาค่าเฉลี่ย 2) หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการพูดภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน โดยใช้ค่าสถิติ t-test

ผลจากการวิจัย พบว่า

1. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานพบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีระดับคะแนนผ่านเกณฑ์ในระดับร้อยละ 70 เป็นจำนวน 28 คน ได้รับคะแนนระดับ B1 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 75 และมีนักศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25

3. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาของตัวภาษา และพันธกิจของภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ตามสถานการณ์ต่าง ๆ จากผลการศึกษานี้ก่อให้เกิดประโยชน์คุณูปการต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน อีกทั้งควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้นำไปประยุกต์ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต่อไปเพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน การพัฒนาบทฝึกบทสนทนา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

Abstract

The purposes of this research were 1) to promote and develop English speaking skills for daily life communication of undergraduate students using task-based language learning techniques and 2) to study the results of using English conversation for daily life communication in developing the English speaking ability of undergraduate students adopting task-based language learning techniques. The sample group in this research was 30 third-year students in an English major at the Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University, using purposive sampling. The tools used in the research were: 1) a fundamental English pre-test and post-test, 2) conversation practice adopting a task-based learning technique, and 3) an English-speaking behavior observation form for daily life communication. Data analysis and statistical values were collected and analyzed by statistical methods to analyze statistical values to find 1) the mean, 2) the standard deviation, and 3) to compare the achievement in English speaking by a task-oriented technique using a t-test to compare the achievement in English speaking.

The results of the research found that: 1) the ability to speak English for daily life communication adopting task-based activities of the third-year students majoring in English after implementation was significantly higher than before implementation at .05 and 2) The students' achievement in speaking English after the course of study had a passing score of not less than 70 percent of 28 persons, representing a percentage of 75 and some students did not meet the criteria of 2 people, as a percentage 25, and 3) the researcher analyzed the students' English-speaking competency by examining the language's content data, which was meant to facilitate ordinary conversation in various scenarios. This research reveals the benefits and contributions to the development of English language learning at the undergraduate level, especially in developing English speaking skills for daily life communication. Furthermore, the pedagogical implementation will enhance the effectiveness of English language learning. It is also important to foster an environment conducive to learning.

Keywords: Enhancing English Speaking Skills, English Speaking Abilities, Task-based Learning Techniques, Developing English Conversation Practice for Daily Communication

บทนำ

ภาษาอังกฤษนับได้ว่าเป็นภาษาสากลที่มีความสำคัญและมีบทบาทที่จำเป็นต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อในสำหรับการสื่อสารในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษโดยทั่วไปที่คนส่วนใหญ่ใช้ในการสื่อสารถูกแบ่งออกเป็น 4 ทักษะพื้นฐานสำคัญ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ซึ่งที่กล่าวมานั้นทั้ง 4 ทักษะในปัจจุบันนี้ถือได้ว่าทักษะการพูดเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญที่สุด เหตุเพราะผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึก ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ในปัจจุบันนั้น การจัดการเรียนการสอนในการฝึกทักษะการพูดยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร คนไทยโดยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เนื่องจาก ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกฝนให้ใช้ทักษะภาษาอังกฤษอย่างอัตโนมัติ (Automated Basic Skill) อีกทั้งยังเน้นแต่การสอนแบบไวยากรณ์และการแปล (Grammar-Translation Method) โดยความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางภาษา ใช้ไวยากรณ์เป็นตัวชี้วัดว่าผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้ภาษา เน้นการแปลเป็นสำคัญ ครูผู้สอนใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอน และที่สำคัญคือ ไม่เน้นทักษะการพูดและฟังซึ่งทำให้ไม่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อเกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต (รัชชมาศ ลักยกิจิตร, 2551)

การเรียนรู้ทางด้านภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษให้เกิดความชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการพูด ปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อย เริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษา แต่ไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้ ทำให้ขาดความเชื่อมั่น ห้อแท้และส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพการงานหรือการเรียนรู้อะดับสูง กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดให้มีหลักสูตรภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อมุ่งมั่นให้เยาวชนนำความรู้ในการใช้ภาษาอังกฤษไปพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้และประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์ฝึกให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเตรียมความพร้อมการพูดในสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ (Ellis; Johnson, 1944) ในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมุติพบว่า กิจกรรมบทบาทสมมุติมีส่วนทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน มีความเชื่อมั่นในตนเองและมั่นใจในการพูด และทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน มีความเชื่อมั่นใน

ตนเอง และมั่นใจในการพูด และทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น (สุกัญญา ศิลประสาท, 2544)

ในด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น ต่างก็มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตจริง นั่นก็หมายความว่า การพัฒนาทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษจึงเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่บุคคลจำเป็นต้องใช้ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก และมีความรวดเร็วฉับไว (เกรียงศักดิ์ สุวานะกอง และนิธิตา อติภัทรนันท์, 2560)

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเคยสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน และพอมมีประสบการณ์ การทำวิจัยทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้พบปัญหาและอุปสรรคว่า ผู้เรียนส่วนมากประสบกับ ปัญหาในการพูดสื่อความและการเรียบเรียงประโยคอีกทั้งขาดความเชื่อมั่นในการพูด ภาษาอังกฤษ จึงทำให้ผู้เรียนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนภาษาอังกฤษได้ตรงตามที่หลักสูตร กำหนด นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษคือ ผู้เรียนส่วนมากไม่ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกพูดภาษาอังกฤษเท่าที่ควร เนื่องจากจะต้องใช้เวลาในการฝึกมาก ประกอบกับผู้เรียนเองขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่ กล้าแสดงออกในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารด้านการพูด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภัทรภร บุญศรี (2562) ที่กล่าวถึงประสบการณ์สอนและปัญหาอุปสรรคว่าผู้เรียนส่วนมากประสบ ปัญหาในการพูดสื่อความอีกทั้งขาดความเชื่อมั่นในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ จึงเป็นเหตุให้ ผู้เรียนไม่บรรลุเป้าหมายและไม่สามารถประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ประกอบกับผู้เรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะการพูดมากเท่าที่ควรเพราะเนื่องจาก ขาดความเชื่อมั่น ไม่กล้าแสดงออก อีกทั้งใช้ระยะเวลาในการฝึกมาก

จากปัญหาที่เกิดขึ้นและผลจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการพูดเพื่อ การสื่อสารจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหการพูดภาษาอังกฤษ และพัฒนาทักษะ การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมการพูด เมื่อการสื่อสารมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการนำกิจกรรมการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในรูปของบทฝึกบทสนทนาภาษาอังกฤษมาทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ ภาษาแบบเน้นภาระงาน (Task-based Language Learning Techniques) เพื่อพัฒนาศักยภาพ ด้านสื่อสารในการพูดภาษาอังกฤษ และเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จริงในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ซึ่งการพัฒนาการทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค แบบเน้นภาระงาน จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ใน

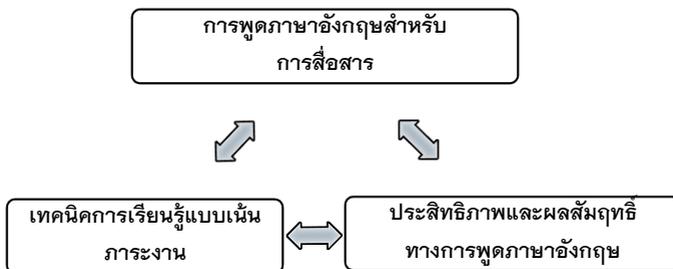
การส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษในบริบทของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ อีกทั้งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามบริบทของห้องเรียน ตลอดจนได้ใช้ภาษาในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการเน้นความหมายของการใช้ภาษามากกว่าตัวรูปแบบของภาษา และกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการศึกษาโดยเน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ โดยที่บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมซึ่งจะเป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้ผลิตภาษาเป้าหมายอย่างเกิดความชำนาญและมั่นใจในการใช้ภาษา (Hismanoglu, 2011)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของนักศึกษา โดยใช้เทคนิคแบบเน้นภาระงาน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทสนทนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันในการพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา โดยใช้เทคนิคแบบเน้นภาระงาน

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวคิดสำหรับการดำเนินการวิจัย ได้แก่ แนวคิดการสอนพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสาร รวมถึงเทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษดังที่ได้แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐาน

1. นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้กิจกรรมด้วยเทคนิคแบบเน้นภาระงาน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีคะแนนการพูดภาษาอังกฤษหลังการใช้กิจกรรมด้วยเทคนิคแบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมด้วยเทคนิคแบบเน้นภาระงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้กิจกรรมด้วยเทคนิคแบบเน้นภาระงาน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีผลสัมฤทธิ์ในการพูดภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

วิธีการศึกษา

รูปแบบวิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนสอนและหลังสอน โดยมีเลขที่รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ HE-RDI-NRRU.021/2565 จากหน่วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง รวม 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ห้อง 1 แขนงวิชาทักษะภาษาอังกฤษ ที่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 2313601 ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารทางธุรกิจ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มย่อยออกเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มแบบคละความสามารภ (เก่ง กลาง และอ่อน) จากแบบทดสอบก่อนเรียน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของเทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน การพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้ทำการเตรียมพร้อมในการเก็บข้อมูลการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรและขอบข่ายเนื้อหาการเรียนภาษาอังกฤษ

1.2 ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการพูดเพื่อการสื่อสารและเลือกแบบฝึกบทสนทนาเพื่อการสื่อสารที่เหมาะสมและสามารถนำมาดัดแปลงใช้ในชีวิตจริงได้

1.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบฝึกบทสนทนาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคการเน้นภาระงาน

1.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ภาระบวกรภาษา และการวัดประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อนำมาพิจารณา แก้ไข และปรับปรุง โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามคำแนะนำก่อนนำไปปรับใช้จริง

1.5 ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ ชี้แจงภาระบวกรการเรียนรู้ ตลอดจนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และทำการทดสอบความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษพื้นฐาน และการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

2. ขั้นการทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-based Language Learning) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นตอนนี้ดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นก่อนการปฏิบัติภาระงาน (Pre-task) ผู้วิจัยให้ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโอตัวอย่างจาก YouTube เพื่อเป็นการเพิ่มความสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญต่อ

การฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ สร้างแรงจูงใจในการใฝ่เรียน (Learning Motivation) กิจกรรมที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนให้ความรู้สอดแทรก และทบทวนความรู้เดิมที่ผู้เรียนได้เคยเรียนมาแล้ว เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน และผู้เรียนจะได้ทำความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันก่อนที่ผู้เรียนจะได้ผลิตชิ้นงานตามภาระงานในลำดับต่อไป

2.2 ขั้นระหว่างการปฏิบัติภาระงาน (Task-cycle) ผู้วิจัยได้ทำการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน โดยผู้วิจัยได้เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อ พร้อมกับสอดแทรกกับการนำเสนอตามขั้นตอน งานปฏิบัติ (Task) การวางแผนของงาน (Planning) การรายงาน (Report) ตามลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานต่อไปนี้

2.2.1 งานปฏิบัติ (Task) ผู้วิจัยให้ผู้เรียนได้จับกลุ่มจากการคละความสามารรถเพื่อร่วมกันถกอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่กลุ่มของตนได้รับผิดชอบ โดยมีผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ให้ความแนะนำ ตรวจสอบความเข้าใจให้ตรงกัน และความถูกต้องของงานที่แต่ละกลุ่มได้ผลิตออกมา ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายประจำสัปดาห์ในรูปแบบของงานกลุ่ม อีกทั้งทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้ผลิตผลงานที่จะต้องปฏิบัติ คือ คลิปวิดีโอ บทสนทนาที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกทั้งหมด 4 หัวข้อสถานการณ์ เรียงจากความง่ายไปหายากตามลำดับ

2.2.2 การวางแผน (Planning) ผู้วิจัยฝึกการพูดโดยให้นักศึกษาฝึกจากแบบฝึกการสนทนา เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มเพื่อตรวจสอบว่างานที่ได้ผลิตออกมามีความเข้าใจและถูกต้องตรงกัน พร้อมทั้งเขียนสรุปออกมาในรูปแบบของบทสนทนาประจำกลุ่ม พร้อมกับการนำเสนอของงานของกลุ่ม

2.2.3 การรายงาน (Report) ผู้เรียนนำเสนอภาระงานที่กลุ่มของตนได้รับมอบหมาย ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะ อีกทั้งพร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในชั้นเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะพร้อมทั้งงานที่นำเสนอ เพื่อเป็นการตรวจสอบในลำดับขั้นตอนของการวางแผน (Planning) ก่อนที่จะนำกลับมานำเสนออีกครั้ง ในรูปแบบของการแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing)

2.3 ขั้นหลังการปฏิบัติภาระงาน (Post-task) ในลำดับขั้นตอนนี้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไวยากรณ์และโครงสร้างของประโยคต่าง ๆ (Grammar and Structures) จากภาระงานที่ได้ลงมือปฏิบัติ อีกทั้งพร้อมทั้งร่วมสรุปและอภิปรายในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปเป็นรายบุคคล

3. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ทำการปรับแก้และพัฒนาผลงานให้มีรูปแบบทางภาษาที่ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลการเรียนรู้ในการใช้ภาษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการพูดสนทนาของนักศึกษา ก่อน และหลังการทดลองได้อย่างถูกต้อง

ภาพที่ 1 สัดส่วนของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

ที่มา: Willis, 1996: 38

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน (Fundamental English: Pre-test and Post-test) จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก
2. แบบฝึกบทสนทนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสื่อสาร มีทั้งหมด 4 บท ได้แก่ Unit 1 People, Unit 2 Work, Rest, and Play, Unit 3 Going Places และ Unit 4 Food โดยแต่ละบทใช้เวลาฝึก 50 นาที
3. แบบประเมินการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินที่ได้ปรับมาจากเกณฑ์ของ CEFR Rubric Scoring – Speaking Assessment โดยผู้วิจัยได้ทำการประเมินจากองค์ประกอบทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการออกเสียง/น้ำเสียง (Pronunciation /Intonation), ความคล่องแคล่ว (Fluency), คำศัพท์ (Vocabulary) และไวยากรณ์ (Grammar) และแบ่งช่วงระดับคะแนนออกเป็นดังนี้ คือ

4.01 – 5.00 หมายถึง มีความพัฒนาความสามารถมากที่สุด

3.01 – 4.00 หมายถึง มีความพัฒนาความสามารถมาก

2.01 – 3.00 หมายถึง มีความพัฒนาความสามารถปานกลาง

1.00 – 2.00 หมายถึง มีความพัฒนาความสามารถน้อย

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. การสร้างแบบฝึกบทสนทนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมการพูดเพื่อการสื่อสาร จาก “A Framework for Task-based Learning” ของ Willis, D. & Willis, J. “Doing Tasks-based teaching” ของสำนักพิมพ์ Oxford University Press ปี 2007 และจากหนังสือ “World English 1: Second Edition” ของสำนักพิมพ์ Cengage Learning ปี 2010
2. สร้างแบบฝึกบทสนทนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารรวมทั้งหมด 4 บท ฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ
3. นำบทสนทนาที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ คือ อาจารย์ประจำชาวไทยที่สอนวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และดูความเหมาะสมเพื่อนำมาแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุง
4. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
 - 4.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อการสื่อสาร

4.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินการพูดจากการสังเกตโดยใช้แบบประเมินที่รับมาจากเกณฑ์การประเมินของ CEFR Rubric Scoring – Speaking Assessment ประเมินจากองค์ประกอบทักษะทั้ง 4 ด้าน

การรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีวิธีการดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินวิธีวิจัย
2. ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอน/ผู้รับผิดชอบรายวิชาดำเนินการวัดความสามารถโดยการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 แล้วทำการบันทึกผลการทดสอบเพื่อใช้ในการแบ่งกลุ่มนักศึกษาแบบคละความสามารถ (เก่ง กลาง และอ่อน) และอีกทั้งนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูล
3. ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-based learning techniques) เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสาร และทำการสังเกตพฤติกรรมกรรมการร่วมปฏิบัติงานของนักศึกษาในแต่ละกิจกรรม
4. ผู้วิจัยทำการวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 แล้วดำเนินการบันทึกผลการทดสอบเพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล
5. ผู้วิจัยทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียน (Post-test) แล้วทำการบันทึกผลการทดสอบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลองโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) จากแบบฝึกบทสนทนาภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนและหลังการทดลองเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจากแบบฝึกบทสนทนาภาษาอังกฤษโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนของนักศึกษาจากแบบสังเกตพฤติกรรมด้านการพูดแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ของ Likert (1961)

4. วิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษาโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean)

5. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษามาอภิปรายผลโดยใช้ตารางบรรยายแบบพรรณนา และให้ข้อเสนอแนะการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานโดยการหาค่า t-test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประมวลผลสำเร็จรูปในการเปรียบเทียบผลการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทั้งก่อนและหลังการทดสอบโดยใช้กิจกรรมแบบฝึกบทสนทนาภาษาอังกฤษ

การวิเคราะห์ผล

รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติ 1) หาค่าเฉลี่ย 2) หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการพูดภาษาอังกฤษ ด้วยการสอนแบบเน้นภาระงานโดยใช้แบบทดสอบ t-test แบบ dependent sample เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษ

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังเรียน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหา และพันธกิจของภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ตามสถานการณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลการสร้างบทสนทนาของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา หลังเรียน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สรุปได้ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษ (Fundamental English: Pre-test and Post-test)

คนที่	ผลการทดสอบก่อนเรียน	ผลการทดสอบหลังเรียน
	(pre-test)	(post-test)
	(คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	(คะแนนเต็ม 30 คะแนน)
1	12	18
2	14	19
3	11	15
4	15	19
5	16	21
6	14	19
*7	*10	*14
*8	*12	*13
9	15	22
10	14	20
11	17	24
12	15	18
13	16	22
14	18	29
15	13	16
16	19	25
17	20	27
18	17	19

คนที่	ผลการทดสอบก่อนเรียน	ผลการทดสอบหลังเรียน
	(pre-test)	(post-test)
	(คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	(คะแนนเต็ม 30 คะแนน)
19	16	27
20	20	21
21	12	15
22	13	19
23	23	28
24	15	17
25	14	17
26	18	23
27	10	16
28	17	14
29	15	19
30	17	23
\bar{x}	15.10	19.83
S.D.	2.95	3.82
t-test	11.26**	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เทคนิคแบบเน้นภาระงาน จากแบบทดสอบชุดเดียวกับ จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านการประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จากผลการทดสอบพบว่าหลังเรียน การเรียนโดยใช้เทคนิคแบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ นักศึกษามี ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 19.83 ($\bar{x} = 3.82$) และค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 15.10 ($\bar{x} = 2.95$) แสดงให้เห็นว่า การเรียนโดยใช้เทคนิคแบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษช่วยพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้ก็เป็นเพราะว่าความคุ้นเคยของนักศึกษากับแบบทดสอบหลังจากการเรียนรู้ และการใช้

เทคนิคแบบเน้นภาระงานได้ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะและประสบการณ์สำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งสังเกตว่ามีนักศึกษาในบางรายได้คะแนนจากการทดสอบก่อนเข้าดำเนินการสอบก่อนเรียน และในตอนท้ายนักศึกษาได้คะแนนสูงขึ้นจากผลการสอบหลังเรียน ซึ่งผลเกิดจากการที่นักศึกษาได้สัมผัสกับองค์ประกอบของงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถทางภาษาโดยรวม นักศึกษารู้สึกมั่นใจที่จะใช้ภาษาสำหรับการสื่อสารในบริบทต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนได้กำหนดเป้าหมายไว้ให้ ทำให้การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีความหมายและเป็นธรรมชาติมากขึ้น

ตารางที่ 2 คะแนนการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

นักศึกษา กลุ่มที่	Skill components (องค์ประกอบทักษะที่ประเมิน)				ระดับคะแนน CEFR speaking assessment	
	การออกเสียง/ น้ำเสียง (Pronunciation/ Intonation)	Fluency (ความ คล่องแคล่ว)	Vocabulary (คำศัพท์)	Grammar (ไวยากรณ์)	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	3	4	4	3	A2	B1
2	4	3	4	3	A2	B1
3	4	3	3	4	A2	B1
4	2	2	3	2	A1	B1
5	3	4	4	3	A2	B1
6	4	4	3	4	A2	B1
7	3	4	4	3	A2	B1
8	3	2	3	2	A1	B1
9	4	4	3	4	A2	B1
10	4	3	4	4	A2	B1
S.D.	3.40	3.30	3.50	3.20	A2	B1
t-test		4.81**				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าคะแนนการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาทุกกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งเป็นกลุ่มย่อยโดยได้นำคะแนนการทดสอบก่อนเรียนมาจัดกลุ่มแบบละความสามารถเพื่อปฏิบัติงานด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีค่าเฉลี่ยคะแนนโดยแบ่งตามองค์ประกอบทักษะที่ประเมิน มีความพัฒนาความสามารถในระดับมาก ซึ่งเรียงตามลำดับองค์ประกอบทักษะที่ประเมิน คือ ด้านคำศัพท์ (Vocabulary) อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.50 รองลงมา คือ ด้านการออกเสียง (Pronunciation) อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.40 ด้านความคล่องแคล่ว (Fluency) อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.30 และด้านไวยากรณ์ (Grammar) อยู่ในระดับ 3.20 ตามลำดับ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนน CEFR speaking ก่อนเรียนโดยเฉลี่ยของนักศึกษาทุกกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเท่ากับ A2 ในขณะที่คะแนนการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนของนักศึกษาทุกกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนน CEFR speaking หลังเรียนเท่ากับ B1 ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน จากการวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสาร ผู้วิจัยได้เห็นพัฒนาการและความสามารถที่โดดเด่นของนักศึกษาซึ่งสามารถวิเคราะห์สรุปได้ว่า นักศึกษามีการพัฒนาในด้านกรออกเสียง หรือน้ำเสียงในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างชัดเจน ผนวกกับการพัฒนาในด้านความคล่องแคล่วในการพูดได้ดีมากขึ้นในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งมีความครอบคลุมของทักษะการพูดที่เกิดจากการวัดที่เน้นเฉพาะทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารของนักศึกษา และยังตั้งข้อสังเกตได้อีกว่า จากคะแนนก่อนเรียนของนักศึกษาบางกลุ่มซึ่งได้คะแนนก่อนเรียนในระดับ A1 แต่ส่วนใหญ่ักศึกษาเกือบจะทุกกลุ่มได้คะแนนในระดับ A2 ซึ่งนั่นจึงเป็นบทสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มขนาดเล็ก เพราะว่าผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารได้ดีมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการมีส่วนร่วมที่ดีของสมาชิกภายในกลุ่ม และการมีบทบาทของครูผู้สอนที่มีส่วนช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ อย่างเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งจากตารางที่ 2 พบว่าผลการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่มของนักศึกษาโดยใช้เทคนิคแบบเน้นภาระงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหา และพันธกิจของภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันตามสถานการณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลการสร้างบทสนทนาของนักศึกษา

นอกเหนือไปจากนั้น จากผลของคะแนนการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาทุกกลุ่มตัวอย่างที่ได้แสดงให้เห็นในตารางที่ 2 ไปแล้วนั้น ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างบทสนทนาของนักศึกษา ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจึงได้เนื้อหาของตัวภาษา และ

พันธกิจของภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (Language Functions for Daily Life Communication) ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดไว้ในตารางด้านล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 พันธกิจของภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (Language Functions for Daily Communication)

ตัวเนื้อหาของภาษา (Content)	พันธกิจของภาษา (Language Functions)
1. การใช้สำนวนภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ (Using language expressions in different situations)	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีการแนะนำตัวเอง (how to introduce oneself) - วิธีการแนะนำผู้อื่น (how to introduce others) - วิธีการทักทายในสถานการณ์ต่าง ๆ (how to greet in various situations) - วิธีการขอร้องและวิธีการตอบรับ (how to make and accept requests) - วิธีการเสนอตนให้ความช่วยเหลือ (how to offer help)
2. การใช้สำนวนภาษาในการอธิบายกิจวัตรประจำวัน (Describing your daily routine)	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีการให้คำแนะนำ (how to make suggestions) - วิธีการกล่าวขอบคุณ (how to express thanks) - วิธีการอธิบาย รวมถึงการถามคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของตัวเองเป็นอย่างไร (how to describe, ask questions, and answer about your daily routine like)
3. การใช้สำนวนภาษาในการสอบถามเกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (Inquiring about learning in daily English conversation)	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีการระบุปัญหาที่พบเจอ (how to explore problems) - วิธีการอธิบาย (how to explain problems)

ตัวเนื้อหาของภาษา (Content)	พันธกิจของภาษา (Language Functions)
	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีการถามคำถาม (how to ask related questions) - วิธีการอธิบายความรู้สึก (how to express feelings) - วิธีการอธิบายความจำเป็นและการให้คำแนะนำ (how to express necessity and give recommendations)

จากตารางที่ 3 ที่ได้กล่าวรายละเอียดของพันธกิจของภาษา (Language Functions) มาข้างต้น ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการใช้ภาษาโดยเฉพาะการสื่อสารในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางให้ผู้เรียนได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตัวภาษาของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามกำหนดของทิศทางในเนื้อหา และหัวข้อของพันธกิจของภาษาต่อไป

อภิปรายและสรุปผล

1. จากผลของการวิจัยในข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้เทคนิคการเรียนรู้อาษาแบบเน้นภาระงานอันเนื่องมาจาก

1.1 การใช้เทคนิคการเรียนรู้อาษาแบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารของนักศึกษาเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้ภาษาในการลงมือปฏิบัติภาระงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจริง อีกทั้งยังสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารกับภาระงานที่นักศึกษาค้นคว้า เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ นักศึกษาได้ฝึกภาษาอย่างมีความสุข ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาแบบลดความสามารถ และที่สำคัญนักศึกษาจะได้รับเอาความรู้ที่ได้รับในห้องเรียนไปใช้ในนอกห้องเรียนได้จริง เพราะนักศึกษาได้รับการฝึกปฏิบัติในการผลิตชิ้นงานโดยมุ่งเน้นในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นเป้าหมายหลัก (Goal-oriented activities) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาจากภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

จากครูผู้สอน กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงโดยที่นักศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายของภาระงานที่จะต้องปฏิบัติ จากผลของการวิจัยดังที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐรัตน์ แยมฉาย (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับหัวข้อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถ การพูดนำเสนอภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งการศึกษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดนำเสนอ ภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน และเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์และ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวนทั้งสิ้น 35 คนที่กำลังศึกษาในรายวิชาการ พัฒนาภาษาอังกฤษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มา จากการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษของ กลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญที่ค่าระดับ .05

1.2 การใช้เทคนิคการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูด ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารของนักศึกษาเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาที่มีความสามารถทาง ภาษาในระดับที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประเด็นที่นักศึกษาในระดับเก่ง กลาง และอ่อน ซึ่งจาก การสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาในระดับอ่อนทุกคน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการ สื่อสารสามารถพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มอ่อนได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจจะมีสาเหตุที่เกิดมาจากได้พัฒนาทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารเป็นอย่างมาก และเกิด จากการช่วยเหลือจากสมาชิกในกลุ่ม อีกทั้งนักศึกษาได้ตระหนักเห็นความสำคัญของ ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวันที่จะเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ใน อนาคตของตนเองได้ รวมไปถึงการนำทักษะทางภาษาที่ได้พัฒนาไปปรับใช้กับการเรียนการสอน ในรายวิชาต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ของมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์ และเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้วยอีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Millrood (2002) ที่ได้เสนอแนะมุมมองการจัดการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนที่ต่างกัน และจัดห้องเรียนแบบลดละความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งเพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนภาษาปรับ กิจกรรมการสอนภาษาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

ที่มีความหลากหลาย เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศของผู้เรียนภาษาและการจัดการเรียนของครูผู้สอนประสบความสำเร็จได้ทั้งสองฝ่าย และยังสอดคล้องกับแนวคิดของภัทรภร บุญศรี (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยผลการศึกษาได้ค้นพบว่าในภาพรวมนักศึกษาที่มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดีมาก และผลการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันเนื่องมาจากการที่นักศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับสมาชิกภายในกลุ่ม

2. จากผลของการวิจัยในข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญโดยมีระดับคะแนนผ่านเกณฑ์ในระดับร้อยละ 70 ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้เทคนิคการเรียนรู้อาษาแบบเน้นภาระงานดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่านักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนการเรียนรู้อาษาแบบเน้นภาระงานของ Willis (1996) โดยพบว่าในขั้นก่อนปฏิบัติงาน (Pre-task) นักศึกษาได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ที่จำเป็นจะต้องทำภาระงาน ซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้าของคำศัพท์ การแต่งประโยคในบทสนทนา การฝึกออกเสียงคำศัพท์และประโยค โดยมีครูผู้สอนคอยดูแลและแนะนำ อีกทั้งคอยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ส่วนในขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นระหว่างปฏิบัติงาน (During-task) ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่านักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติงานตามภาระงานที่ครูได้มอบหมายให้ อีกทั้งฝึกพูดบทสนทนากับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นการเตรียมนำเสนอผลงานของกลุ่มตนเอง และผู้วิจัยยังได้สังเกตเห็นว่าในช่วงสัปดาห์แรกสมาชิกในกลุ่มบางคนยังคงติดกับสคริป หรือบทสนทนาที่แต่งไว้จนทำให้ขาดความมั่นใจ แต่พอในสัปดาห์ต่อไป นักศึกษาเกิดความคุ้นชินกับภาระงานที่ครูได้มอบหมายให้ โดยสังเกตได้จากการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม เพราะทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่ที่ได้ลงมือปฏิบัติงานตามภาระงานที่ครูได้มอบหมายให้ และในขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นหลังปฏิบัติงาน (Post-task) ซึ่งนักศึกษาได้ออกมานำเสนอผลงานของตนเอง ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่านักศึกษามีความมั่นใจในงานนำเสนอของตนเอง อาจจะเป็นเพราะกลัวการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และอาจจะติดอาการเขินอายเพื่อนร่วมชั้นในช่วงสัปดาห์แรก ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงต้อง

เสริมแรงด้วยการมอบรางวัลสำหรับกลุ่มที่ทำการนำเสนอได้ดีที่สุด โดยมีรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปากกา ดินสอ หรือขนมให้นักศึกษาเป็นการตอบแทนหลังจากจบการแนะนำเสนอในแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นการเสริมแรงในด้านบวกให้กับนักศึกษาที่กล้าแสดงออก ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในทางบวกได้อีกทางหนึ่ง และจากการสังเกตในสัปดาห์ต่อไปนักศึกษาในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนองานที่ได้แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนจากการลงมือปฏิบัติของสมาชิกแต่ละคน นักศึกษาทุกคนมีความกล้าพูด กล้าแสดงออกได้ดีมากยิ่งขึ้นกว่าสัปดาห์แรก จากการอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้น ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของภัคกร อุบลน้อย และ พีรพัฒน์ ยางกลาง (2564) ได้จัดทำงานวิจัยในหัวข้อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าประจำท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าประจำท้องถิ่น และเพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าประจำท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับทางสถิติที่ .05 และมีทัศนคติในเชิงบวก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานนั้นมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

2.2 การเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจาก ผลของการปฏิบัติงานนักศึกษาได้มีโอกาสใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง ได้ฝึกพูดบทสนทนาตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งส่งผลต่อการส่งเสริมการปฏิบัติงาน จึงทำให้เกิดการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้เพิ่มสูงขึ้น และลักษณะของงานที่ได้ทำการฝึกปฏิบัติมีลักษณะภาระงาน หรือหัวข้อที่มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงในสถานการณ์จริงกับชีวิตประจำวันที่ประสบพบเจอ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ภาษาที่แท้จริง อีกทั้งครูได้ทำหน้าที่เป็นผู้เสริมแรงในทางบวกให้กับนักศึกษา จึงทำให้นักศึกษาเกิดความใฝ่รู้อย่างจะพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ ส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือกันของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม คนเก่งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้คนที่อ่อน ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้นล้วนแต่เป็นการพัฒนาทักษะทางภาษา และเป็นเป้าหมาย

ที่สำคัญของผู้เรียนที่จะเกิดการพัฒนาและความก้าวหน้าทางภาษาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของศิรินันท์ เอื้อนโธสงศ์ (2560) ได้ศึกษางานวิจัยในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยศิลปากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 25 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ผลการศึกษาได้ค้นพบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการใช้เทคนิคการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารของนักศึกษา ข้อจำกัดในการใช้เทคนิคดังกล่าว คือ ผู้สอนอาจจะต้องกำหนด และจำกัดระยะเวลาของการปฏิบัติงานของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบ และเน้นย้ำให้ผู้เรียนได้รับทราบทุกครั้ง เพราะการใช้เทคนิคการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงานถึงจะมีข้อดีและสามารถพัฒนาทักษะภาษาให้แก่ผู้เรียนได้จริงแล้ว แต่มีข้อจำกัดอยู่บางประการ อาทิเช่น การใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างต้องใช้เวลามาก ดังนั้น ผู้สอนต้องบริหารจัดการเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งอย่างเหมาะสม สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สามารถกล่าวได้ คือ การกำหนดให้ครู อาจารย์นำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนสอนโดยเน้นภาระงานอย่างชัดเจน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน นิสิต นักศึกษา เพิ่มมากขึ้นในระดับชั้นปีต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งในสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมของผลลัพธ์ตลอดจนสนับสนุนให้ครู อาจารย์ได้จัดกิจกรรมหรือประยุกต์ปรับใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานในหัวข้อหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในด้านอื่น ๆ ของการสื่อสารภาษาอังกฤษ และการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการพูด และสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป อาจจะสามารถต่อไปได้ คือ สำหรับท่านผู้สนใจจะศึกษาการใช้เทคนิคการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงาน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารของนักศึกษาควรศึกษาในทักษะอื่น ๆ

ที่แตกต่างจากทักษะการพูดเพื่อที่จะสามารถครอบคลุมการศึกษาทั้ง 4 ทักษะ อีกทั้งศึกษาหรือสังเกตความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิคการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นภาระงาน และอาจจะกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่นอกเหนือจากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพราะเนื่องจากการศึกษานี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่ม เพื่อได้ผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

เกรียงศักดิ์ สุานะกอง และนิติธา อติภัทธน์. (2560). การใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านไวยากรณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์**, 19(4), 52-53.

ณัฐรัตน์ แยมฉาย. (2559). **การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภัคกร อุบลน้อย และพีรพัฒน์ ยางกลาง. (2564). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นภาระงานเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าประจำท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 49(4), 1-13.

ภัทรกร บุญศรี. (2562). **การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ** (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

รัชชมาศ ลักยวิจิตร. (2551). อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของแนวทางการสอนภาษาอังกฤษ. **วารสารนักบริหาร**, 28(2), 90-95.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ศิรินันท์ เอี่ยมไธสงศ์. (2560). **การจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อเสริมสร้าง
ทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร**
(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุกัญญา ศิลประสาท. (2544). **การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ**. (การค้นคว้าอิสระ
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Ellis, M. & Johnson, C. (1994). **Teaching Business English**. Oxford: Oxford University
Press.
- Hismanoglu. (2011). Task-based language teaching: what every EFL teacher should do.
Procedia Social and Behavioral Sciences, 15(2011), 46–51.
- Johanssen, K. L. (2010). **World English 1**. Heinle: Cengage Learning.
- Likert, R.A. (1961). **New Patterns of Management**. New York: McGraw-Hill Book
Company Inc.
- Millrood, R. (2002). Teaching heterogeneous classes. **ELT Journal**, 56(2), 128–136.
- Willis, J. (1996). **A Framework for Task-Based Learning**. Edinburg: Longman.
- Willis, D. & Willis, J. (2007). **Doing Tasks-based teaching**. Oxford: Oxford University
Press.

ปัญหาและข้อเสนอแนะสำหรับการอ่านภาษาอังกฤษ
เชิงวิชาการ: เสียงสะท้อนจากนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

Problems and Suggestions to Improve English
Academic Reading Course: Voices from Humanities
and Social Sciences Students at Prince of Songkla
University, Pattani Campus

ธันย์ชนก พรหมบุตร^{1*}

Tanchanok Prombut^{1*}

¹ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
จังหวัดปัตตานี 94000

¹ English Language Programme, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of
Songkla University, Pattani 94000

* Corresponding author: tanchanok.p@psu.ac.th

Received: November 2, 2023; Revised: April 18, 2024; Accepted: April 23, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ 1) เพื่อศึกษาปัญหาที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ
เชิงวิชาการของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี และ 2) เพื่อสำรวจข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษามีต่อการ
การอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 คน เก็บข้อมูลจาก
2 แหล่งข้อมูล 1) แบบสอบถาม 78 คน และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก 25 คน การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงสถิติที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า นักศึกษาคาดหวังให้มีการเพิ่มการเรียนการสอนเนื้อหาภาษาอังกฤษมากขึ้น ($\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.78$) นักศึกษาไม่เข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ($\bar{x} = 3.49$, $SD = 0.81$) สมรรถนะในการสอนของอาจารย์มีผลกับความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา ($\bar{x} = 3.42$, $SD = 0.80$) และนักศึกษาส່วนใหญ่ไม่เข้าใจเนื้อหาภาษาอังกฤษที่อ่าน ($\bar{x} = 3.29$, $SD = 0.73$) นอกจากนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาส່วนใหญ่มองรับว่า ไม่ชอบและไม่มั่นใจในการเรียนภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและต้องการที่จะเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น รวมถึงแนะนำให้ผู้สอนเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมากกว่าการสอนบรรยายเพียงอย่างเดียว

งานวิจัยนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ตรงที่งานวิจัยนี้เน้นการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้เรียน และเนื่องจากภูมิหลังของประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ดังนั้น การสะท้อนปัญหาและความต้องการของผู้เรียนกลุ่มนี้จะทำให้ทราบถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของผู้เรียนได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: ปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษ ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย เสียงสะท้อนและคำแนะนำจากผู้เรียน การอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ

Abstract

This study aims to accomplish two main objectives: 1) to explore the English academic reading challenges encountered by students in the Faculty of Humanities and Social Sciences at Prince of Songkla University, Pattani campus, and 2) to provide insights from students to address and overcome these reading challenges. The study involved a total of 103 participants, comprising 78 respondents who completed questionnaires and 25 respondents who participated in interviews. Data analysis from questionnaires revealed significant findings: participants highlighted the importance of increased English content ($\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.78$), challenges in grammar comprehension ($\bar{x} = 3.49$, $SD = 0.81$), the critical role of effective

teaching methods in fostering motivation for learning ($\bar{x} = 3.42$, $SD = 0.80$), and difficulties in English comprehension ($\bar{x} = 3.29$, $SD = 0.73$). The data analysis from in-depth interviews with students indicates that most students admit to disliking and lacking confidence in learning English, a problem that has persisted since before entering university. However, students are aware of the importance of the English language and express a desire to learn it more. Additionally, they suggest that instructors focus on applying teaching techniques that emphasise a variety of learning activities. They requested greater integration of active learning techniques, rather than solely relying on lectures.

This research stands apart from others as it focuses on investigating the issues and requirements of learners. Moreover, given the predominantly border region population sample, numerous factors may influence learning outcomes. Thus, addressing the concerns and needs of this demographic will aid in pinpointing the causes and origins of challenges and serve as a roadmap for enhancing English academic reading proficiency both effectively and efficiently. By identifying factors impacting academic achievement, it offers insights for devising effective teaching and learning strategies, ultimately bolstering students' English academic reading abilities.

Keywords: English Reading Problem, Thai Learners of English, Learners' Voices and Suggestion, English Academic Reading

Introduction

English has evolved into the global lingua franca (Smokotin et al., 2014), facilitating cross-cultural communication and playing a central role in fields such as information technology, economics, trade, and international finance (Dewey & Jenkins, 2010). It is also essential for social and human development, medical practice, and education. Consequently, the significance of attaining proficiency in English cannot be overstated, particularly in today's era of rapid and convenient communication (Mauranen, 2015). In the realm of education, English offers significant advantages to students by granting access to up-to-date information, as many educational resources, including teaching materials, research articles, and scholarly journals,

are primarily available in English. Thus, the ability to comprehend English academic is vital for contemporary learners, enabling them to tap into information from various English-language sources (Knapp, 2015). Moreover, in higher education, the importance of English is continually increasing. It transcends local knowledge and aims to align with global trends, equipping students with the skills necessary to both acquire and contribute to the evolving body of knowledge in their respective fields (Sitthitikul, 2014). Therefore, English proficiency is paramount for both learners and the educational system (Peregoy & Boyle, 2000). Additionally, Carroll (1963), as cited in Sitthitikul (2014), proposed that student learning hinges on three key factors: (a) the attributes of the learner, (b) the amount of time devoted to learning and the objectives, and (c) the quality of instruction. Among these factors, the quality of instruction emerges as the most influential in shaping learning outcomes.

The Bachelor of Arts Programme in English at Prince of Songkla University Pattani Campus plays a pivotal role in providing English instruction to undergraduate students. Notably, the "English Academic Reading" course stands out as a mandatory core subject for students across various majors, excluding those specialising in English. This aspect, observed by the researcher who also served as the instructor, is inherently intriguing due to its direct impact on student learning outcomes. It is noteworthy that all students enrolled in the 'English Academic Reading' course were non-English majors, with the majority having a lower level of English proficiency.

Based on the researcher's four-semester teaching experience in this course, it became apparent that many students encountered challenges in their English academic reading skills. Only a limited percentage (16%) managed to achieve scores in the "Good" range. Moreover, academic performance data indicates that a significant proportion of students scored between 40 and 56 points. Specifically, in January 2019, 53 percent of students fell within this range, and in February 2020, a similar percentage (56%) achieved comparable scores. These findings underscore the need for targeted interventions and instructional strategies to enhance English academic reading proficiency among non-English major students at the university.

In instructing the English Academic Reading course, the researcher has witnessed a multitude of obstacles encountered by students, including struggles with comprehending

English articles, grasping lesson materials, addressing questions about readings, and limited proficiency in English grammar and vocabulary. Smith (2018) and Johnson et al. (2020) have underscored significant barriers faced by non-native English learners during the language acquisition journey, citing issues such as cultural differences, lack of exposure to authentic language use, and challenges in adapting to new linguistic structures. These investigations underscore the intricate nature of English language acquisition, influenced by socio-cultural aspects like language exposure and immersion (García, 2016), as well as individual learner characteristics such as motivation and prior language learning experiences (Gardner, 2001; Dörnyei, 2005). Moreover, instructional techniques and resources are pivotal in the efficacy of English language instruction, with studies by Ellis (2008) and Richards & Rodgers (2014) emphasising the importance of employing varied teaching methods and incorporating authentic materials to facilitate language learning.

Therefore, a holistic comprehension of these diverse factors is essential for formulating strategies to improve English language learning outcomes among non-native speakers. This includes creating a supportive learning environment that encourages language practice and fosters cultural understanding, as well as implementing tailored instructional approaches that address the specific needs and challenges of diverse learner groups.

Several studies delving into the challenges faced by Thai English learners have demonstrated that the effectiveness of English language acquisition is influenced by various factors (Srikrai et al., 2016; Thamajaree & Sa-ngiamwibool, 2014; Thongwichit, 2018). These findings underscore the multitude of obstacles encountered by Thai learners, ranging from differences in language structure and pronunciation to socio-economic factors affecting access to quality language education. It is also crucial to consider regional disparities within Thailand, such as the research conducted by Hayikaleng et al. (2016), which pinpointed a lack of motivation among Thai students in the Pattani province, situated in the southern part of Thailand, regarding the learning of English as a foreign language. This highlights the importance of localised approaches and targeted interventions to address specific challenges faced by learners in different regions.

Therefore, the researcher emphasises the significance of conducting research to delve into the issues and learning needs tied to the English Academic Reading course. The aim is to uncover the underlying causes of these challenges and grasp students' precise requirements within the realm of English academic reading. The insights gleaned from this research can subsequently be leveraged to improve and fine-tune the teaching and learning approaches utilised in English Academic Reading classes, ultimately bolstering students' proficiency in English reading. This proactive approach ensures that instructional strategies are tailored to address the specific difficulties encountered by students, leading to more effective learning outcomes in the long run.

Acknowledging the numerous research studies that have investigated English reading challenges among Thai students in various contexts (Akkakoson & Setobol, 2009; Anuyahong, 2018; Boonkongsaeen et al., 2016; Chomphuchart, 2007; Degang, 2010; Kasemsap & Lee, 2015; Liangpanit, 2018), this study stands out by addressing a critical issue: the barriers encountered by a specific demographic in academic English reading. The research focuses on students enrolled in the Academic English Reading course within the Faculty of Humanities and Social Sciences at Prince of Songkla University Pattani Campus. Its objectives are to explore the English academic reading challenges encountered by students in the Faculty of Humanities and Social Sciences at Prince of Songkla University, Pattani campus and to provide insights from students to address and overcome these reading challenges.

It is crucial to note that many students at Prince of Songkla University Pattani campus originate from Pondok schools, where religious studies hold primacy. This aspect is significant as it may indicate differing English academic backgrounds among participants compared to students at other universities. Moreover, due to various factors, including the unrest situation in the region, there was a scarcity of native English speakers willing to work under such circumstances. Consequently, students in the area have had fewer opportunities to immerse themselves in an authentic English language environment, which could potentially impact their English language proficiency and academic performance. These contextual nuances underscore the importance of exploring and addressing the specific challenges faced by students in this academic setting.

The researcher anticipates that this study will offer valuable insights into the challenges and learning requirements of this specific group, which constitutes the primary objective of the research. This knowledge stands to benefit not only the researcher but also all stakeholders engaged in tackling these educational hurdles. By gaining a deeper understanding of the unique difficulties faced by students in this demographic, educators, policymakers, and administrators can develop targeted interventions and educational strategies aimed at enhancing academic outcomes and fostering student success. Additionally, the findings of this study may contribute to the broader discourse on English language education in similar contexts, thereby potentially informing future research endeavours and policy decisions aimed at improving educational equity and inclusivity.

Objectives

1. Investigate the reading difficulties experienced by students from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus.
2. Present insights from students on ways to address and solve the reading challenges experienced by students from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

Scope of the study

The study focuses on students enrolled in the English Academic Reading course at Prince of Songkla University Pattani Campus, totaling 200 individuals. The study then outlined the following hypothesis: students experienced difficulties in reading English academic texts. Utilising a selective sampling technique, 103 students were chosen from this population, all of whom were enrolled in the researcher's class. Out of these, 78 students were selected for questionnaire responses, while 25 were chosen for interviews. These samples were specifically drawn from students who scored below the average points in their academic performance. To ensure impartiality, a research assistant supervised the data collection process, thereby reducing any potential conflicts of interest between the researcher and the students in

the classes. This thorough approach aimed to uphold the integrity and objectivity of the research findings by mitigating biases in the selection process.

Research Methodology

The study was built upon several core assumptions (Liangpanit, 2018; Hayikaleng et al., 2016; Chomchaiya & Dunworth, 2008; Aegpongaow, 2008), which encompassed various factors believed to have affected students' development of English language skills. These factors involved students' existing knowledge, their proficiency in understanding English, the impact of teachers, along with external elements like familial encouragement, motivation, requirement, and the unique interests of individual learners.

Methodology

To achieve the research objectives, a mixed-methods approach was utilised, combining structured questionnaires with in-depth interviews. This methodological strategy provides the advantage of potentially offering a more comprehensive and nuanced understanding of the phenomenon under investigation (Almalki, 2016). The primary goal of this methodological choice is to provide a thorough insight into the challenges encountered in English Academic Reading from the perspective of students. The research design and questions, both for questionnaires and interview were cross-checked by three specialists for research validity and reliability were resulting in an IOC range of 0.80–1.00. It is noteworthy that both the questionnaire and interview questions were formulated and collected in Thai to mitigate potential misunderstandings and language barriers. Subsequently, during data analysis, they were translated into English. In addition, this research has been underwent the process of research ethics and was granted the REC Number of psu.pn.2–011/64

Structured Questionnaires:

The primary method utilised for quantitative data collection was the administration of structured questionnaires, organised into four sections. Initially, these questions were formulated, presented and collected in the Thai language, before being translated into English for further analysis.

Basic information about participants, such as their age, homeland, field of study, and how long they have been studying English, was collected. Challenges in general English reading were investigated, covering comprehension issues, preferences for English, past negative experiences, vocabulary difficulties, and problems with sentence structure and grammar. Factors contributing to these difficulties, like participants' English proficiency before university and family influences on language learning, were examined. Teaching and learning aspects related to English Academic Reading were also assessed, including the relevance of content and how effectively instructors help students understand and enjoy reading in English.

In-Depth Interviews:

In addition to the structured questionnaires, a series of in-depth interviews were conducted with a selected group of twenty-five students. These interviews were constructed in Thai, aimed to gather qualitative insights into the students' perceptions, experiences, and recommendations regarding English Academic Reading. The objective was to delve deeper into the challenges and potential solutions from the participants' perspective.

To mitigate any potential pressure, an assistant researcher was assigned to conduct these interviews. Each session lasted approximately 5–10 minutes per participant. It's important to note that the interviews were conducted in the Thai language for effective communication. The selected participants were chosen selectively based on their performance in a pre-test.

Data collected through both structured questionnaires and in-depth interviews were analysed and interpreted, forming the basis for subsequent discussions and conclusions in this research.

Results

Structured Questionnaires' findings

Based on the results obtained from the questionnaires, it has been observed that students from the Faculty of Humanities and Social Sciences encounter reading difficulties, consistent with the research hypotheses. Table 1 displays the questionnaire items along with the corresponding agreement indicators: 1 – Strongly disagree, 2 – Disagree, 3 – Neither agree nor disagree, 4 – Agree, 5 – Strongly agree. The data is also presented in terms of the mean (\bar{x}) and standard deviation (SD).

Table1. Structured Questionnaires' findings

Problems with reading English in general		1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
1.	I usually do not understand the reading text.	3.8	2.6	62.8	25.6	5.1	3.29	0.73
2.	I don't like studying English.	9	21.8	41	19.2	9	2.99	1.08
3.	In the past, I have had a bad experience learning English.	6.4	3.08	38.5	16.7	7.7	2.89	1.03
4.	I don't understand the words, vocabulary when reading English academic.	1.3	11.5	47.4	34.6	5.1	3.26	0.75
5.	I don't understand English sentence structure or grammar.	2.6	6.4	34.6	50	6.4	3.49	0.81
							3.18	0.88
Personal Factors Affecting Reading English		1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
1.	I like reading in English	9	6.4	50	21.8	12.8	3.24	1.02

Personal Factors Affecting	1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
Reading English							
2. I like reading English from various media such as newspapers, the internet, etc.	6.4	39.7	33.3	19.2	1.3	2.72	0.89
3. I realise that reading English well is very beneficial to me.	1.3	11.5	20.5	33.3	33.3	3.89	1.04
4. I can apply my knowledge when reading English.	0	26.5	50	16.7	6.4	3.04	0.84
Personal Factors Affecting	1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
Reading English (cont'd)							
5. When I encounter problems reading English, I can use reading techniques to understand the reading material.	2.6	26.9	50	16.7	3.8	2.95	0.83
6. When I read English documents, I always use a translation application to translate for me.	0	2.6	26.9	43.6	26.9	3.92	0.80
7. I often get bored when reading content in English, whether it is the content of the English subject or the content of my main area of study.	2.6	25.6	37.2	26.9	7.7	3.07	0.93
8. I think studying English is difficult and boring.	3.8	32.1	4.1	16.7	6.4	2.89	0.96

Personal Factors Affecting		1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
Reading English (cont'd)								
9.	I think that my future career may not require as much English as it should.	3.8	7.7	19.2	43.6	3.8	2.20	1.05
10.	I think that knowing other languages such as Malay, or Arabic is more useful than English.	10.3	41	38.5	9	1.3	2.51	0.86
11.	I often spend my free time with various entertainment rather than spending time reading books.	0	2.6	14.1	47.4	35.9	4.16	0.77
							3.14	0.91
Environmental Factors Affecting		1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
Reading English								
1.	Before starting university, my prior English knowledge and skills were sufficient.	7.7	37.2	51.3	3.8	0	2.54	0.68
2.	I love reading books (any language)	3.8	33.3	53.8	7.7	1.3	2.68	0.73
3.	My family members have been encouraging me to read since I was young.	7.7	32.1	37.2	17.9	5.1	2.83	1.00
4.	My family members are strict and request that I read regularly.	7.7	52.6	29.5	6.4	3.8	2.47	0.89

Environmental Factors Affecting Reading English	1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
5. My family members provide support and encouragement for me to read English books.	6.4	39.7	35.9	15.4	2.6	2.72	0.87
6. My family members recognise the advantages of English and frequently encourage me to engage in listening, speaking, reading, and writing in English.	7.7	38.5	42.3	7.7	3.8	2.63	0.89
Environmental Factors Affecting Reading English (cont'd)	1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
7. My family members believed that using languages other than English (such as Malay and Arabic) was more advantageous and regularly supported and encouraged me to utilise those languages.	16.7	35.9	37.2	9	1.3	2.43	0.93
8. My family members are interested in my English learning, particularly my performance in English test scores.	12.8	41	34.6	7.7	3.8	2.49	0.96
						2.60	0.87

Teaching and learning factors affecting reading English		1	2	3	4	5	\bar{x}	SD
1.	In my opinion, there should be an increase in the number of English reading courses included in the curriculum.	0	5.1	43.6	37.2	14.1	3.62	0.78
2.	In my opinion, the English reading materials covered in the curriculum have practical applications.	0	5.1	19.2	42.3	33.3	4.05	0.83
3.	In my opinion, the teaching–learning activities in the English Academic reading course are not interesting.	1.3	39.7	46.2	1.5	1.3	2.72	0.74
4.	Currently, teachers employ effective teaching techniques that enable me to comprehend and foster a passion for reading in English.	2.6	6.4	42.3	43.6	5.1	3.42	0.80
							3.45	0.79

In–depth interview’s findings

In addition to the quantitative data gathered through the questionnaires, the in–depth interviews have provided valuable insights and perspectives that have enriched the study. The researcher conducted interviews with a total of twenty–five participants, addressing their challenges in studying English Academic Reading and soliciting their suggestions for enhancing teaching and learning in this field. To maintain confidentiality, the student’s names are not disclosed. A summary of a sample of the interview results is provided below:

One of the interviewees expressed their challenges in learning English, stating, *"Because I am from a rural area and had limited exposure to English, I lacked a strong foundation. When I entered university, I found it challenging because I had little prior knowledge about English. It was unfamiliar to me"* (Student A. from Narathiwat)

Another interviewee highlighted their concerns related to the instructor's teaching style, stating, *"Most of the problems I encounter are related to the instructor. Sometimes, the instructor teaches too quickly and moves on without checking if I understand. When I don't understand, I feel discouraged and lose motivation to study. My suggestion is for the teacher to teach more intentionally and incorporate activities during the class"* (Student B. from Pattani)

One interviewee shared his perspective, saying, *"Personally, I have a strong liking for English, but I struggle with grammar. When I have to study grammar, my enthusiasm diminishes because it is challenging. I believe that Thai education tends to place more emphasis on grammar than practical application. I genuinely wish that teachers would prioritise practical usage over grammar"* (Student C. from Pattani)

One of the participants expressed her enthusiasm for studying English but acknowledged their limited basic knowledge and vocabulary. They also mentioned their struggle with using unfamiliar English structures. Their suggestion was straightforward: *"I'd like the teacher to start with the basics. I'm willing to put in the effort."* (Student D. from Songkhla)

One participant (Student E) shared her educational background, stating, *"I graduated from a Pondok with a focus on religious studies, which didn't place much emphasis on general subjects. Some of the teachers who came to teach us were graduates from other faculties. However, when it comes to learning English, I feel that I couldn't progress as I should have. I lack basic knowledge, and even simple words are unfamiliar to me. I constantly rely on Google Translate. This deficiency in English has been with me since elementary school through high school. In this course, I find the vocabulary very challenging, and even with common words, I struggle with understanding complex ones. I don't even want to mention them; they are just too difficult for me."* On the other

hand, the participant expressed appreciation for her teacher, saying, "In terms of my feelings towards the teacher, I always tell my friends that I get along very well with the teacher. The teacher understands the students deeply. The teaching strategies are engaging, ensuring that the lessons are not boring, and the teacher genuinely cares about the students. For instance, the teacher noticed that some students were scoring poorly on exams and wanted to understand the reasons behind it." (Student E from Pattani)

Student F. from Yala offered several recommendations based on her experience. She suggested that before delving into content, it would be beneficial to assess students' English basics. Emphasising vocabulary enrichment is key to expanding students' word knowledge. She also advised incorporating regular reading-aloud practice and ensuring that students are encouraged to ask questions and engage in discussions after every class to enhance their understanding.

The student G. from Pattani offered thoughtful recommendations, emphasising the need for additional subjects related to English to accommodate a broader spectrum of students interested in learning the language. He stressed the importance of not limiting opportunities for students. To enhance the learning experience, he suggested incorporating activities into minor subjects to boost students' motivation. Additionally, the participant expressed a strong desire for the university to consider bringing in foreign teachers to provide students with valuable international teaching experiences.

Conclusion and Discussion

The study aimed to achieve two primary objectives: 1) to investigate the English academic reading challenges faced by students in the Faculty of Humanities and Social Sciences at Prince of Songkla University, Pattani campus, and 2) to gather insights from students to address and overcome these reading challenges. The study posited the following hypothesis: students face difficulties in English academic reading. In conclusion, the findings of the study underscored the significant challenges students encountered in their efforts to improve their English academic reading skills. Both the questionnaire and interview result consistently highlighted the various obstacles students faced in this endeavour. Notably,

a substantial proportion of students struggled with understanding English sentence structures ($\bar{x} = 3.49$, $SD = 0.81$), and a significant number had difficulty comprehending English reading materials ($\bar{x} = 3.29$, $SD = 0.73$). Additionally, most students expressed difficulties in vocabulary comprehension ($\bar{x} = 3.26$, $SD = 0.75$). These findings confirmed the prevalence of challenges in students' English academic reading endeavours, thus supporting the research hypothesis. Moreover, besides the challenges students face in studying English, they also provided suggestions regarding English academic studies. Most students acknowledged the benefits of proficient English reading ($\bar{x} = 3.89$, $SD = 1.04$). Additionally, they recommended an increase in the number of English reading courses included in the curriculum ($\bar{x} = 3.62$, $SD = 0.78$). The recommendations offered valuable insights from students enrolled in English Academic Reading courses, as detailed below.

1. Challenges in English Academic Reading

Based on the findings, the questionnaire unveiled that most participants encountered challenges in English reading. Table 1 illustrated various difficulties students faced.

Teaching and learning factors played significant roles in studying English academic reading, with a mean score of 3.45. Students suggested that English reading material should have practical applications (mean score of 4.05) and advocated for an increase in the number of English reading courses (mean score of 3.62). Additionally, students revealed that teachers currently employ effective teaching techniques that help them comprehend and foster a passion for reading in English, with a mean score of 3.42.

Specifically, the mean score for 'Problems with reading English in general' was 3.18, indicating a significant struggle. Additionally, students expressed issues with understanding English sentence structure or grammar, evidenced by a mean score of 3.49. Comprehending English reading texts was also notably challenging, with a mean score of 3.29. Furthermore, students found it difficult to understand words and vocabulary when reading English academic texts, as indicated by a mean score of 3.26.

The mean score for 'Personal Factors Affecting Reading English' was 3.14, suggesting personal factors played a role. Students often spent their free time engaging in various entertainment activities rather than reading books, as indicated by a mean score of

4.16. Moreover, they frequently relied on translation applications when reading English documents, as indicated by a mean score of 3.92. Additionally, they recognised the benefits of reading English well, as evidenced by a mean score of 3.89.

The mean score for 'Environmental Factors Affecting Reading English' was 2.60, indicating limited influence from family members or peers. Prior to university, students lacked sufficient English knowledge and skills, with a mean score of 2.54.

In summary, these challenges included difficulties in understanding English reading materials, a lack of enthusiasm for the subject, negative past experiences, complex English vocabulary, and struggles with English sentence structures. Although participants recognised the potential benefits of proficient English reading, they encountered obstacles in applying reading techniques, often resorting to Google Translate for help. Additionally, most participants highlighted the importance of incorporating more English reading courses into the curriculum. They also emphasised the significant impact of teachers' instructional methods on their motivation to learn English.

2. Insights from Students on Enhancing the English Academic Reading Course

According to the insights gathered from in-depth interviews with the participants, several suggestions were highlighted:

1. English Background: Many students revealed that they lacked a strong foundation in English and found English studies challenging. They expressed a lack of confidence, and some even admitted to being afraid of all English courses. The issues they faced ranged from difficulties with English grammar to vocabulary.

2. Teacher's Teaching Style: Several interviewees reflected on their instructors' teaching methods, noting that some teachers taught too quickly and moved on without checking if students understood the material. This approach left them feeling discouraged and demotivated to continue studying.

3. Student's Educational Background: Most students mentioned that their educational background differed from the mainstream. Many graduated from Pondok schools, which focused primarily on religious studies. Consequently, when it came to learning

English, they struggled to progress due to a lack of basic knowledge, making even simple words unfamiliar to them.

4. Pre and Post Evaluation: Some participants suggested that it would be beneficial to assess students' English proficiency before diving into the course content. They stressed the importance of vocabulary enrichment to expand students' word knowledge. Additionally, they recommended incorporating regular reading-aloud practice and encouraging students to ask questions and engage in discussions after each class to enhance their understanding.

5. Additional English-related Courses: Several students highlighted the need for additional subjects related to English to cater to a wider range of students interested in learning the language. Additionally, they expressed a strong desire for the university to consider bringing in foreign teachers to provide students with valuable international teaching experiences.

In summary, insights from the in-depth interviews revealed that many participants had, to some extent, the negative experiences with English study. These experiences, largely shaped by their teachers, led to a strong aversion towards the English language and related subjects. Additionally, most students admitted to struggling with basic aspects of English grammar, syntax, and vocabulary, which continued into their current academic pursuits. However, they proposed several solutions to address these challenges, including pre-tests to gauge proficiency levels and creative extracurricular activities to enhance learning effectiveness. Moreover, many students suggested incorporating regular reading aloud sessions and encouraging active participation in discussions to deepen understanding. Furthermore, participants stressed the importance of personalised feedback from teachers to address individual learning needs and improve overall English language proficiency.

Suggestion and Recommendations for Applying Research Findings

Based on the findings of this research, there is significant potential for educators teaching English academic subjects, especially to non-native English speakers, to benefit from the insights provided by students. The recommendations made by students, particularly the suggestion to incorporate reading aloud activities in the classroom, offer promising avenues for enhancing student engagement and learning outcomes. This recommendation

is consistent with previous research conducted by Ninsuwan (2015), which demonstrated the effectiveness of the reading aloud technique in English language teaching. Therefore, educators may consider adopting this approach to create more dynamic and interactive learning environments conducive to improving English language proficiency among students.

Recommendations for Future Research

Future research endeavours could delve into other dimensions of English language learning, such as English sentence structure, vocabulary acquisition, and sentence patterns. By investigating these areas, researchers can gain a more holistic understanding of the challenges encountered by students across different aspects of English language acquisition. This expanded scope of inquiry would contribute to the development of more targeted interventions and instructional strategies aimed at addressing students' diverse learning needs in English language education.

References

- Aegpongpaow, O. (2008). **A qualitative investigation of metacognitive strategies in Thai students' English academic reading.** (Unpublished master's thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Akkakoson, S., & Setobol, B. (2009). Thai EFL students' use of strategies in reading English texts. **The Journal of KMUTNB**, 19(3), 329–342.
- Almalki, S. (2016). Integrating Quantitative and Qualitative Data in Mixed Methods Research—Challenges and Benefits. **Journal of education and learning**, 5(3), 288–296.
- Anuyahong, B. (2012). A study of English reading strategies and reading motivation used by Thai–Nichi institute of technology students. **International Conference on Business and Industrial Research (ICBIR 2012) Thai–Nichi Institute of Technology** (171–176). Bangkok.

- Boonkongsan, N., Sujinpram, N., & Verapreyagoon, J. (2016). English reading strategies used by Thai students with different English exposures from different educational Institutions. **ABAC Journal**, **36**(1), 47–67.
- Chomchaiya, C., & Dunworth, K. (2008). Identification of learning barriers affecting English reading comprehension instruction, as perceived by ESL undergraduates in Thailand. **Proceedings of the EDU–COM International Conference** (96–104). Perth, Western Australia: Edith Cowan University.
- Chomphuchart, N. (2007). A cognitive–based study of Thai EFL graduate students' reading strategy use. **Journal of English Studies**, **3**, 50–84.
- Degang, M. (2010). **Motivation toward English language learning of the second year undergraduate Thai students majoring in Business English at an English–medium university**. (Unpublished MA thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Dewey, M., & Jenkins, J. (2010). English as a Lingua Franca in the Global Context: Interconnectedness, Variation and Change. In M. Saxena, & T. Omonivi (Eds.), **Contending with Globalization in World Englishes**. Multilingual Matters, 72–86.
- Hayikaleng, N., Nair, S. M., & Krishnasamy, H. N. (2016). Thai students' motivation on English reading comprehension. **International journal of education and research**, **4**(6), 477–486.
- Kasemsap, B., & Lee, H. Y. H. (2015). L2 reading in Thailand: Vocational college students' application of reading strategies to their reading of English texts. **The Reading Matrix: An International Online Journal**, **15**(2), 101–117.
- Knapp, K. (2015). English as an international lingua franca and the teaching of intercultural communication. **Journal of English as a Lingua Franca**, **4**(1), 173–189.
- Liangpanit, C. (2018). What are the need and problems of English reading for Thai graduate students. **Sripatum Chonburi Journal**, **14**(3), 26–37.

- Mauranen, A. (2015). English as a global Lingua Franca: Changing language in changing global academia. In **Exploring ELF in Japanese academic and business contexts** (29–46). Routledge.
- Ninsuwan, P. (2015). The effectiveness of teaching English by using reading aloud technique towards EFL beginners. **Procedia–Social and Behavioral Sciences**, **197**, 1835–1840.
- Peregoy, S. F., & Boyle, O. F. (2000). English learners reading English: What we know, what we need to know. **Theory into practice**, **39**(4), 237–247.
- Sitthitikul, P. (2010). Curriculum context analysis to support meaningful EFL reading in Thailand. **Journal of Studies in the English Language**, **5**.
- Smokotin, V. M., Alekseyenko, A. S., & Petrova, G. I. (2014). The phenomenon of linguistic globalization: English as the global lingua franca (EGLF). **Procedia–Social and Behavioral Sciences**, **154**, 509–513.
- Srikrai, P. S., Lin, D., Lakaisone, S., & Sirinthorn, S. (2016). English Language Difficulties of Non–Native English Postgraduate Students in an English for Academic Purposes at a Thai University. **Proceedings of CLaSIC** (301–315).
- Thamajaree, T., & Sa–ngiamwibool, A. (2014, May). An Investigation of Thai High School Students' English Language Learning Problems. In **International Conference on Education and Language (ICEL)**.
- Thongwichit, N. (2018). Reading in English: What Problems do Students Face in the South of Thailand?. **Humanities, Arts and Social Sciences Studies**, **18**(1), 75–89.

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น

ด้วยเทคนิคแชโดอิ่ง

Improving Listening and Speaking Skills through

Shadowing Technique

กิติกาญจน์ รัตน์พิทักษ์* และ อติมา แก้วสอาด¹

Kitikarn Ratanapitak^{1*} and Atima Kaewsa-ard¹

¹ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100

¹ School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, Chiangrai 57100

* Corresponding author: kitikarn.rat@mfu.ac.th

Received: January 6, 2024; Revised: April 19, 2024; Accepted: April 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาประสิทธิผลของเทคนิคแชโดอิ่งในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นสำหรับนักศึกษาชาวไทย โดยเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้นอกห้องเรียน การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 22 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการสนทนาภาษาญี่ปุ่น 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ประเภท คือ กิจกรรมแชโดอิ่ง การสนทนากลุ่ม แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เพื่อวัดผลการพัฒนาทักษะและความพึงพอใจของผู้เรียน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเทคนิคแชโดอิ่งมีประสิทธิผลอย่างมากในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น โดยผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นจากก่อนเรียนจาก 15.54 คะแนนเพิ่มเป็น 19.36 คะแนนจากคะแนนเต็ม 25 คะแนน แสดงถึงการพัฒนาทักษะที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มเผยให้เห็นถึงการเพิ่มความมั่นใจ การจำคำศัพท์และประโยค และการปรับปรุงการออกเสียง อย่างไรก็ตาม ยังมีความต้องการในการปรับปรุงด้านความเร็วในการรับสารและการโต้ตอบ การวิจัยนี้แนะนำว่าการปรับปรุงเทคนิคแชโดอิ่งให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เจาะจงและการนำเทคโนโลยีมา

ประยุกต์ใช้ จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการฝึกฝน ซึ่งสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นแรงจูงใจให้กับผู้เรียน

คำสำคัญ: ภาษาญี่ปุ่น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด เทคนิคแชโดอ์อิง

Abstract

This research aims to study the effectiveness of the shadowing technique in developing listening and speaking skills in the Japanese language among Thai students, with an emphasis on applying digital technology to enhance learning efficiency outside the classroom. The study involved a sample group of 22 students registered for a Japanese conversation course. Research tools included shadowing activities, focus group interview, and pre- and post-learning tests to measure skill development and student satisfaction. The results showed that the shadowing technique significantly improved listening and speaking skills in Japanese, with students' average scores increasing from 15.54 to 19.36 out of a total of 25 points, indicating statistically significant skill development. Qualitative analysis from focus group interview revealed increased confidence, vocabulary and phrase memorization, and pronunciation improvement. However, there is a need for improvement in the speed of information reception and interaction. This research suggests that tailoring the shadowing technique to the ability levels and needs of students, along with specific feedback and the application of technology, can enhance training efficiency, leading to effective learning and motivation for students.

Keywords: Japanese, Listening, Speaking, Shadowing Technique

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศกลายเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารและเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี จึงได้เน้นย้ำอย่างยิ่งถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2567)

ภาษาญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในภาษาที่มีบทบาทสำคัญในเวทีโลก โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในประเทศไทยมีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก ถึง 183,957 คนในปี 2021 เป็นอันดับที่ 5 ของโลก (Japan Foundation, 2023) สะท้อนให้เห็นความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาญี่ปุ่นในการก้าวสู่โอกาสต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม การขาดทักษะการฟังและการพูดที่ดีนับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นจากหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ยังคงประสบปัญหาในทักษะการฟังและการพูด แม้จะผ่านการสอบวัดระดับไปแล้ว ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว (Saito, 2022) ปัญหานี้ นับเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม การสร้างสัมพันธ์ทางธุรกิจ รวมถึงการเข้าถึงองค์ความรู้และโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ปัญหาด้านทักษะการฟังและการพูดยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย มีทัศนคติไม่ดีต่อการเรียนภาษา และประสิทธิภาพการเรียนตกต่ำ (Boonprakate, 2021) ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

เทคนิคแชดโดว์ (shadowing) เป็นวิธีการหนึ่งที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าช่วยพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี (Hamada, 2012) โดยเทคนิคนี้ให้ผู้เรียนฟังเสียงพูดของเจ้าของภาษาแล้วพยายามเลียนแบบทันทีด้วยน้ำเสียง ระดับเสียง และจังหวะเดียวกัน การฝึกแชดโดว์อย่างสม่ำเสมอจะช่วยพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนให้ดีขึ้น เนื่องจากต้องตั้งใจจดจ่ออย่างเต็มที่เพื่อจับเสียงและรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกการออกเสียงอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถพัฒนาการออกเสียงให้คล้ายเจ้าของภาษามากขึ้น ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษา และยังคงส่งผลให้จดจำ

คำศัพท์และสำนวนต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นอีกด้วย ด้วยข้อดีเหล่านี้ จึงทำให้เทคนิคแซโดอิ่งเป็นที่นิยมนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอย่างแพร่หลาย

ในอดีตที่ผ่านมา การฝึกเทคนิคแซโดอิ่งสำหรับการเรียนภาษามักจำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น โดยผู้เรียนจะฝึกพูดตามผู้สอนหรือสื่อการสอนที่จัดเตรียมไว้ วิธีการดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในแง่ของบริบทและสภาพแวดล้อมในการฝึกซ้ำ ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจมีโอกาสนในการฝึกฝนน้อยเกินไป เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ แต่ในปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้อย่างเต็มที่เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของเทคนิคแซโดอิ่งในการพัฒนาทักษะภาษาดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับเทคนิคแซโดอิ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นได้นอกห้องเรียน ผู้เรียนสามารถฝึกฝนได้ทุกที่ทุกเวลาตามความสะดวก ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพของการฝึกฝน และความต่อเนื่องในการพัฒนาทักษะ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ภาษา

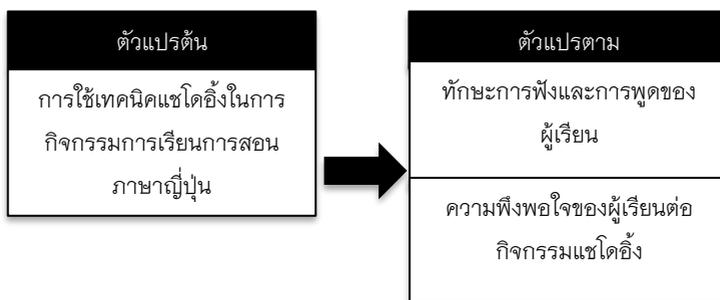
ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาประสิทธิภาพของเทคนิคแซโดอิ่งในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยผู้วิจัยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพผลของการใช้เทคนิคแซโดอิ่งในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมแซโดอิ่งเพื่อแก้ปัญหาการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของการใช้เทคนิคแชโดอิ่ง ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น โดยตัวแปรต้นคือการนำเทคนิคแชโดอิ่งมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนตัวแปรตามที่จะถูกวัดและวิเคราะห์ประกอบด้วยสองส่วนหลัก คือทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมแชโดอิ่งเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูด การวิจัยนี้จะวิเคราะห์ผลของการใช้เทคนิคแชโดอิ่งที่มีต่อตัวแปรตามทั้งสองด้าน เพื่อประเมินประสิทธิผลในการนำเทคนิคดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนชาวไทย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

เทคนิคแชโดอิ่ง (Shadowing)

เทคนิคแชโดอิ่ง เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการฝึกฝนทักษะการฟังและการพูดภาษาต่างประเทศ โดยผู้เรียนจะต้องฟังข้อความหรือบทสนทนาภาษาเป้าหมายอย่างตั้งใจ แล้วพยายามเลียนเสียง ท่วงทำนองเสียง รวมถึงทวนซ้ำข้อความที่ได้ยินทันทีหลังจากผู้พูดจบแต่ละประโยค การทำแชโดอิ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกจำแนกเสียง ระดับเสียงสูงต่ำ ลีลาการออกเสียง และท่วงทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของเจ้าของภาษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพูดภาษานั้น ๆ ให้ได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น (Hamada, 2012)

การฝึกแชโดอิ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลากหลายวิธี เช่น ฝึกจากสื่อต่าง ๆ อาทิ รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เพลง หรือบทสนทนาตัวอย่าง นอกจากนี้ยังสามารถฝึกร่วมกับเพื่อนหรือครูผู้สอนโดยสลับหน้าที่กันเป็นผู้พูดและผู้แชโดอิ่ง หรือบันทึกเสียงตนเองขณะแชโด

อึ้ง แล้วนำมาเปรียบเทียบกับแหล่งเสียงต้นฉบับ ในการฝึกแซโดอึ้ง ผู้เรียนควรเริ่มจากใช้ข้อความสั้น ๆ ก่อน แล้วค่อย ๆ เพิ่มระดับความยากโดยใช้บทสนทนาที่ยาวและซับซ้อนขึ้น การฝึกอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการฝึกแซโดอึ้งทั้ง 3 รูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. Silent Shadowing หรือการแซโดอึ้งเงียบ เป็นการฟังอย่างตั้งใจโดยไม่ออกเสียง เพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับระดับเสียง ท่วงทำนอง และรูปประโยคของภาษาเป้าหมายก่อนลงมือแซโดอึ้ง ซึ่งจะช่วยให้การแซโดอึ้งในขั้นตอนถัดไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. Mumbling หรือการแซโดอึ้งพึมพำ เป็นขั้นตอนต่อจากการฟังแบบเงียบ โดยผู้เรียนจะออกเสียงเบา ๆ พร้อมกับผู้พูดในบทสนทนา การทำเช่นนี้จะฝึกให้ผู้เรียนสามารถจับท่วงทำและลีลาการพูดได้อย่างถูกต้อง

3. Script Shadowing หรือการแซโดอึ้งพร้อมสคริปต์ เป็นการแซโดอึ้งโดยมีสคริปต์หรือบทอ่านประกอบไปด้วย จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการออกเสียง การเน้นพยางค์ และรูปประโยคได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การฝึกแซโดอึ้งด้วยวิธีเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยเพิ่มความสามารถในการฟังของผู้เรียนได้ โดยเฉพาะในด้านการจดจำคำศัพท์และความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ได้ยิน โดยงานวิจัยของ Hamada (2012) แสดงให้เห็นว่าการฝึกแซโดอึ้งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการฟัง โดยผู้เรียนที่ได้รับการฝึกฝนด้วยเทคนิคนี้จะมีพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญในด้านความสามารถในการจดจำคำศัพท์และความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยิน เนื่องจากการฝึกแซโดอึ้งช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการฟังอย่างใกล้ชิดกับเสียงของเจ้าของภาษา ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการรับรู้และประมวลผลข้อมูลทางภาษาได้ดีขึ้น นอกจากนี้ Hamada ยังชี้ให้เห็นว่าการฝึกแซโดอึ้งไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสามารถในการฟังเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความสามารถในการพูดด้วย ผู้เรียนที่ฝึกแซโดอึ้งมีความมั่นใจมากขึ้นในการใช้ภาษา และสามารถพูดตามเสียงของเจ้าของภาษาได้อย่างมีความชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น

นอกจากนี้ การใช้เทคนิคแซโดอึ้งร่วมกับการบันทึกการฟังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการปรับปรุงความสามารถในการพูดของผู้เรียน งานวิจัยของ Pradana et al. (2021) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่ได้รับการฝึกฝนด้วยวิธีนี้มีพัฒนาการในด้านความชัดเจนของการออกเสียง ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และความมั่นใจในการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญ การฝึกฝนนี้

ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการฟังและการพูดอย่างใกล้ชิดกับเสียงของเจ้าของภาษา ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการรับรู้และประมวลผลข้อมูลทางภาษาได้ดีขึ้น นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับการพัฒนาของพวกเขา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ Pradana et al. (2021) ยืนยันว่าการใช้เทคนิคแซโดอิงร่วมกับการบันทึกการฟังเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะการพูดของนักศึกษา และแนะนำให้นำวิธีการนี้ไปใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการเรียนรู้

การใช้เทคนิคแซโดอิงยังช่วยในการพัฒนาการออกเสียงภาษาของผู้เรียนอีกด้วย ผู้เรียนที่ได้รับการฝึกฝนด้วยวิธีนี้จะออกเสียงความชัดเจนและถูกต้องตามการออกเสียงและพูดเป็นธรรมชาติมากขึ้น งานวิจัยของ Sugiarto และ Prihantoro (2020) ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและการให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดกับเสียงของเจ้าของภาษาในการพัฒนาคุณภาพการออกเสียง นอกจากนี้การวิจัยยังแนะนำว่าการใช้เทคนิคแซโดอิงสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษและเสริมสร้างทักษะการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้กลุ่มประชากรแบบเจาะจง ซึ่งได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จำนวน 22 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการสนทนาภาษาญี่ปุ่น 1 ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มประชากรแบบเจาะจง เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยคือการศึกษาประสิทธิผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่กับนักศึกษาที่เรียนวิชาการสนทนาภาษาญี่ปุ่นระดับพื้นฐาน ดังนั้นการเลือกกลุ่มประชากรที่กำลังศึกษาวิชานี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากที่สุด และเนื่องจากวิชาการสนทนาภาษาญี่ปุ่น 1 เป็นวิชาเลือกจึงมีจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนจำกัด การสุ่มเลือกตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนน้อยจึงอาจทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงพอ ดังนั้นการใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดจะเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ มีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากกว่า นอกจากนี้ ลักษณะเฉพาะของประชากรกลุ่มนี้ คือ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 ที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับพื้นฐานเช่นเดียวกัน มีพื้นฐานความรู้ภาษาญี่ปุ่นและประสบการณ์การเรียนรู้ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงเหมาะสมกับการนำเทคนิคการสอน

แบบใหม่มาใช้ทดลองและวัดผลในระดับเดียวกัน ซึ่งจะสะท้อนความแม่นยำและน่าเชื่อถือของผลการวิจัยได้อย่างมีนัยสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ประเภท คือ กิจกรรมแซโดอิ่ง แบบสนทนากลุ่ม แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมแซโดอิ่งเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูด ในการฝึกกิจกรรมแซโดอิ่ง ผู้เรียนจะฝึกผ่านกิจกรรม Speak the Word ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีการรู้จำเสียงเพื่อประเมินและฝึกฝนการพูดคำหรือประโยคที่กำหนด ผู้เรียนจะต้องพูดคำหรือประโยคที่กำหนดผ่านไมโครโฟน และระบบจะวิเคราะห์ความถูกต้องของการออกเสียง ซึ่งผู้เรียนจะได้รับมอบหมายให้ฝึกกิจกรรมแซโดอิ่งผ่านกิจกรรม Speak the Word นอกเวลาเรียนผ่านระบบการจัดการเรียนรู้ (LMS) ของมหาวิทยาลัย ก่อนที่จะเจอผู้สอนในชั้นเรียน ซึ่งกิจกรรมแซโดอิ่งในชั้นเรียนจะดำเนินกิจกรรม 1 ครั้งต่อสัปดาห์ก่อนเข้าสู่เนื้อหาใหม่ โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที รวมระยะเวลาทั้งหมด 10 สัปดาห์ ผ่านกิจกรรมแซโดอิ่ง 3 รูปแบบ (Silent Shadowing, Mumbling และ Script Shadowing) จากนั้นจึงให้ผู้เรียนฝึกพูดเองจนคล่องและบันทึกเสียงส่งให้ผู้สอน และผู้สอนทำการตรวจสอบและให้ข้อมูลย้อนกลับทุกครั้ง

2. แบบสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยข้อคำถามที่ครอบคลุมหลายด้านของการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น รวมถึงความมั่นใจในทักษะการฟังและการพูด ความสามารถในการจดจำคำศัพท์และประโยค ความชัดเจนและความถูกต้องในการออกเสียง ความสามารถในการทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้ยิน ความรวดเร็วในการตอบสนอง และความพึงพอใจต่อกิจกรรมแซโดอิ่ง

3. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ถูกสร้างขึ้นตามแผนการสอนและประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 15 ข้อที่สะท้อนถึงเนื้อหาที่สอนในบทเรียน

ทั้งข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินค่า IOC ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่าค่าความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67 ถึง 1.00 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ค่าความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 เพื่อให้แน่ใจว่าทุกข้อคำถามมีความเกี่ยวข้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณนั้นเป็นการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแซ่โตอิ่งกับผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินคะแนนตามเกณฑ์ของ TFU Language Educator's Group ซึ่งประกอบด้วยความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ไวยากรณ์ คำศัพท์ และการออกเสียง

สำหรับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยนักวิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากการบันทึกและถอดคำบรรยายจากการสนทนาแล้ว ข้อมูลจะถูกจำแนกและจัดหมวดหมู่เพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้น โดยการจำแนกข้อมูลนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถระบุและวิเคราะห์แนวโน้ม ความเชื่อมโยง และประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นจากการสนทนา

ผลการศึกษา

ประสิทธิผลของการใช้เทคนิคแซ่โตอิ่งในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น

ตารางที่ 1 แสดงผลรวมคะแนน, ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการทดสอบกิจกรรมแซ่โตอิ่ง

คนที่	คะแนนสอบ	คะแนนสอบ	ผลต่าง	ร้อยละของ
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		ผลต่าง
1	15	15	0	0
2	16	20	4	25
3	16.5	22.5	6	36
4	14	21	7	50
5	14.5	18.5	4	28
6	18	19	1	6
7	12	18	6	50
8	16	21	5	31
9	20.5	23	2.5	12

คนที่	คะแนนสอบ	คะแนนสอบ	ผลต่าง	ร้อยละของ ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		
10	19	22	3	16
11	17	20	3	18
12	13	17	4	31
13	17.5	20	2.5	14
14	17.5	19	1.5	9
15	12.5	20.5	8	64
16	12	21	9	75
17	13.5	16.5	3	22
18	15	17.5	2.5	17
19	11	15	4	36
20	18	21.5	3.5	19
21	16	19	3	19
22	17.5	19	1.5	9
\bar{x}	15.54	19.36	3.82	26.64
S.D.	9.22	1.93	8.40	16.96

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนของผู้เรียนทั้ง 22 คน พบว่าทุกคนมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 15.54 คะแนน แต่หลังจากได้รับการฝึกแล้ว คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 19.36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน แสดงถึงการพัฒนาทักษะที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อพิจารณาผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.82 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 26.64 โดยมีผู้เรียนบางคนที่มีการพัฒนาสูงมาก เช่น ผู้เรียนคนที่ 16 มีคะแนนสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 9 คะแนน หรือร้อยละ 75 ซึ่งถือเป็นอันดับสูงสุด นับเป็นกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนของการใช้กิจกรรมแซนด์บ็อกซ์ต่อการพัฒนาทักษะภาษา นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของคะแนนในระดับที่หลากหลาย ตั้งแต่ร้อยละ 6 ถึง 75 ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในระดับของการพัฒนาที่แต่ละบุคคลสามารถบรรลุได้ผ่านกิจกรรมนี้

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนที่ 9.22 ลดลงเหลือ 1.93 ในการสอบหลังเรียน แสดงให้เห็นว่าช่องว่างระหว่างคะแนนของผู้เรียนแต่ละคนลดลง ส่งผลให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่ใกล้เคียงกันมากขึ้นหลังการฝึกซ้อม

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมแซโดอิ่งเพื่อแก้ปัญหาการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น

จากการวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมแซโดอิ่งในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นสำหรับนักศึกษาชาวไทย ผลที่ได้รับชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและผลกระทบที่เป็นบวกของกิจกรรมนี้ต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษา หนึ่งในผลลัพธ์หลักคือการเพิ่มพูนความมั่นใจในการใช้ภาษาญี่ปุ่น โดยผู้เรียนหลายคนได้แสดงความคิดเห็นว่า "ได้ฝึกพูดทำให้มั่นใจมากขึ้น" และ "กิจกรรมนี้ทำให้ได้ฝึกสำเนียง ฟังแล้วพูดตามทำให้มั่นใจที่จะพูดมากขึ้น" ซึ่งสะท้อนถึงความพึงพอใจที่มีต่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านการฟังและการพูด

นอกจากนี้ ผู้เรียนยังรายงานว่ากิจกรรมแซโดอิ่งช่วยในการพัฒนาความสามารถในการจำคำศัพท์และประโยค ผู้เรียนหลายคนแสดงความคิดเห็นว่า "การทำกิจกรรมทำให้ได้เรียนรู้เรื่องคำศัพท์เยอะมาก" และ "ช่วยในเรื่องทวนคำศัพท์ เพราะบางทีลืม แล้วมาเจออีกทีในการทำกิจกรรมทำให้จำได้มากขึ้น" การฝึกฝนนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ได้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้พวกเขาสามารถใช้คำศัพท์เหล่านั้นในประโยคได้อย่างถูกต้อง

การพัฒนาการออกเสียงและสำเนียงภาษาญี่ปุ่นก็เป็นอีกหนึ่งผลลัพธ์ที่สำคัญ ผู้เรียนหลายคนแสดงความคิดเห็นว่า "ได้สำเนียง วิธีออกเสียง" และ "ช่วยได้มาก เพราะได้ฟังเจ้าของภาษาแล้วฝึกพูดเอง" การได้ยินและฝึกตามเสียงของเจ้าของภาษาช่วยให้พวกเขาปรับปรุงการออกเสียงของตนเองได้

อย่างไรก็ตาม ในด้านความรวดเร็วในการรับสารและการโต้ตอบ ผู้เรียนบางคนยังรู้สึกว่ามีความติดขัด โดยมีความคิดเห็นที่ว่า "สามารถตอบได้เร็วขึ้น แต่ไม่มั่นใจว่าที่พูดออกไปถูกต้องตามไวยากรณ์มั้ย" ซึ่งชี้ให้เห็นว่ายังมีความต้องการในการฝึกฝนเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความมั่นใจและความสามารถในการโต้ตอบ

ในด้านความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมโดยรวมเป็นบวก ผู้เรียนรู้สึกว่าการฝึกซ้อมสนุกและมีประโยชน์ พวกเขาชื่นชมโอกาสในการฝึกฝนการพูดและการฟังในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง และแสดงความต้องการให้มีกิจกรรมแบบนี้มากขึ้นในอนาคต

โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่มชี้ให้เห็นว่าเทคนิคแซโดอิงมีประสิทธิภาพอย่างมากในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเพิ่มความมั่นใจ การจำคำศัพท์และประโยค และการออกเสียง แม้ว่าจะมีความต้องการในการปรับปรุงด้านความรวดเร็วในการโต้ตอบ แต่ความพึงพอใจโดยรวมและความตื่นตัวที่มีต่อกิจกรรมนี้ยังคงสูงอยู่

อภิปรายและสรุปผล

ตามเกณฑ์การให้คะแนนของ TFU Language Educator's Group การใช้เทคนิคแซโดอิงในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่น สามารถพัฒนาทักษะที่เน้นชัดแบ่งออกเป็นสามด้านหลัก ๆ ได้แก่ ความถูกต้องของการตอบคำถาม ความคล่องแคล่ว และการออกเสียง

ในด้านความถูกต้องของการตอบคำถาม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสามารถในการเข้าใจและตอบคำถามได้ถูกต้องมากขึ้นหลังจากการใช้เทคนิคแซโดอิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hamada (2012) ที่ระบุว่า การฝึกฝนแซโดอิงสามารถช่วยเพิ่มความสามารถในการจดจำและใช้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากเทคนิคแซโดอิงช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการฟังอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ซึ่งทำให้พวกเขาสามารถจับใจความและรายละเอียดของสิ่งที่ได้ยินได้ดีขึ้น การฝึกฝนนี้ช่วยเพิ่มความสามารถในการแยกแยะเสียงและความหมายของคำศัพท์ ทำให้ผู้เรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็นมากขึ้น

ในด้านความคล่องแคล่ว พบว่าผู้เรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างคล่องแคล่วและรวดเร็วขึ้น การเพิ่มความคล่องแคล่วนี้เป็นผลมาจากการฝึกฝนที่ต่อเนื่องซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถประมวลผลและผลิตภาษาได้เร็วขึ้น ซึ่งตรงกับผลของ Prodana et al. (2021) ซึ่งพบว่าการฝึกแซโดอิงช่วยให้ผู้เรียนมีการตอบสนองที่รวดเร็วต่อสิ่งที่ได้ยิน การฝึกฝนนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจับความและตอบกลับได้เร็วขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้พวกเขาสามารถปรับปรุงความสามารถในการคิดและสร้างคำตอบได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการสื่อสาร

ในด้านการออกเสียง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ามีการปรับปรุงการออกเสียงอย่างมีนัยสำคัญ นักศึกษาสามารถออกเสียงคำศัพท์และประโยคได้ชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น Sugiarto และ Prihantoro (2020) อธิบายว่าเทคนิคแซโดอิงทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการออกเสียงคำศัพท์และประโยคภาษาญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง การฝึกฝนนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเลียนแบบเสียงและสำเนียงของเจ้าของภาษา ซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถปรับปรุงการออกเสียงให้ชัดเจนและถูกต้อง

มากขึ้น การฝึกฝนแบบนี้ยังช่วยเพิ่มความมั่นใจในการพูดและช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลวิจัยการใช้เทคนิคแซโดอิ่งในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงข้อดีในหลายด้านของการใช้เทคนิคนี้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดในด้านการพัฒนาความเร็วของการรับสารและการโต้ตอบในสถานการณ์การสื่อสารต่าง ๆ ข้อค้นพบสำคัญคือผู้เรียนมีความจำเป็นต้องเพิ่มความมั่นใจและความสามารถในการประมวลผลข้อมูลภาษาอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการฝึกแซโดอิ่งตามรูปแบบเดิมอาจยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมความคล่องแคล่วในการตอบสนองได้อย่างทันท่วงทีในสถานการณ์การสื่อสารจริง ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการคิดและโต้ตอบได้อย่างรวดเร็วตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ การปรับเทคนิคการฝึกแซโดอิ่งให้สอดคล้องกับระดับความสามารถและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนนับเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพของกระบวนการฝึกฝน การให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างเฉพาะเจาะจงจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบุจุดบกพร่องและวางแผนพัฒนาทักษะการสื่อสารของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ Shiota (2012) และ Jeong (2018) ที่ได้แนะนำแนวทางในการปรับปรุงเทคนิคแซโดอิ่ง โดยให้เน้นการฝึกฝนความสามารถในการประมวลผลข้อมูลภาษาและการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการตอบสนองและการโต้ตอบ ทั้งนี้ การปรับปรุงวิธีการฝึกฝนด้วยวิธีการดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการฟังและการพูดได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยที่ต้องการนำเทคนิคแซโดอิ่งไปใช้ หรือทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรปรับปรุงเทคนิคแซโดอิ่งที่เพิ่มการฝึกฝนความสามารถในการพัฒนาความเร็วของการรับสารและการโต้ตอบในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วในการสื่อสาร โดยการฝึกควรจำลองสถานการณ์การสื่อสารจริงที่มีการเปลี่ยนแปลงบริบทอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการฟังและการพูดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ออกแบบกิจกรรมการฝึกแซโดอิ่งให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

โดยอาจมีการจัดกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถในการฟังและการพูด เพื่อให้การฝึกฝนมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การให้ข้อมูลย้อนกลับที่ละเอียดและเจาะจงเป็นรายบุคคล ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถระบุจุดที่ต้องปรับปรุงได้อย่างชัดเจน และวางแผนในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกแอดไดอิง เช่น แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์มาประยุกต์ใช้ทั้งในการฝึกฝนและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความน่าสนใจ และแรงจูงใจในกระบวนการฝึกฝน

5. การศึกษาและติดตามผลระยะยาวของการใช้เทคนิคแอดไดอิงที่ได้รับการปรับปรุงแล้วเพิ่มเติม เพื่อประเมินประสิทธิผลในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาในระยะยาว รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการฝึกฝน

6. การสำรวจและศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น แรงจูงใจ ความกังวล ในการใช้ภาษา นิสัยภาพ และปัจจัยด้านพื้นฐานของผู้เรียน ที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพของการฝึกแอดไดอิง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการฝึกอย่างเหมาะสม

โดยสรุปแล้ว การปรับปรุงเทคนิคแอดไดอิงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างเฉพาะเจาะจง การเพิ่มการฝึกฝนความคล่องแคล่วในการประมวลผลและตอบสนององภาษา การให้ข้อมูลย้อนกลับเฉพาะบุคคลอย่างละเอียด รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ล้วนเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการเพิ่มประสิทธิภาพของเทคนิคแอดไดอิงในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ทำให้โครงการวิจัยนี้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัยของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการวิจัย รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และขอขอบคุณนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). (ร่าง) **ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ.2560–2579)**. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.). จาก <https://www.nrct.go.th>.
- Boonprakate, C. (2021). Effects of using authentic materials on Japanese listening ability of third year Japanese major students, **Nimitmai Review**, 4(1), 73–82.
- Hamada, Y. (2012). An effective way to improve listening skills through shadowing. **The Language Teacher**, 36(1), 3–10.
- Japan Foundation. (2021) **Survey on Japanese–Language Education Abroad 2021**. Retrieved March, 31, 2023, Form https://www.jpf.go.jp/j/project/japanese/survey/result/dl/survey2018/Report_summarytables_e.pdf.
- Jeong, K. (2018). Developing EFL learners' communicative competence through multimedia-assisted language learning. **Journal of theoretical and applied information technology**, 96(5), 1367–1376.
- Shiota, K. (2012). The effectiveness of shadowing on students' psychology in language learning. **Accents Asia**, 5(1), 71–83.
- Pradana, A. B. A., Wijayanto, S., Fadilah, U.N. (2021). Wake up call messages: Shadowing technique with listening logs to improve students oral performance. **Proceedings of the 2nd Borobudur International Symposium on Humanities and Social Sciences, BIS–HSS 2020**. European Union Digital Library. Form <http://dx.doi.org/10.4108/eai.18–11–2020.2311766>.
- Saito, Y. (2022). Problems and issues in learning Japanese language among Thai and Chinese university students: A mixed method micro research. **Osaka Keidai Ronshu**, 73(2), 43–61.
- Sugiarto, R., Prihantoro, Edy, S. (2020). The impact of shadowing technique on tertiary students' English pronunciation. **Journal of Linguistics and Language Teaching**, 6(1), 114–125.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

Trends of Humanities and Social Sciences Research เป็นวารสารวิชาการจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยพะเยา กำหนดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (เดือนมกราคม – มิถุนายน) และ (เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม) ผู้พิมพ์สามารถส่งเรื่องมาลงพิมพ์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกหรือสังกัดมหาวิทยาลัยพะเยาเท่านั้น ผลงานที่ได้รับการพิจารณาลงพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งข้อคิดเห็นทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

นอกจากนี้สำหรับกรวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เจ้าของบทความต้องสามารถแสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมในการวิจัยได้รับทราบข้อมูลและตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจ หรือต้องทำการขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาลงพิมพ์ในวารสารใด ๆ บทความอาจถูกตัดแปลง แก้ไขเนื้อหา รูปแบบ และสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ หากผู้พิมพ์มีข้อสงสัยในการจัดเตรียมต้นฉบับสามารถตรวจสอบระเบียบการตีพิมพ์ล่าสุดของวารสาร สามารถส่งเข้ามาได้ที่ระบบ Thajjo (Trends of Humanities and Social Sciences Research)

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ แต่สิ่งที่จะต้องมียกเว้นคือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ให้หลีกเลี่ยง การเขียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น ศัพท์ทางวิชาการที่ไม่มีคำแปลหรือคำที่ใช้แล้ว ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เขียนปนภาษาไทยให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะสำหรับต้นฉบับภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. ขนาดของต้นฉบับ ใช้กระดาษขนาด A4 **ตัวหนังสือแบบ TH Niramit AS** และพิมพ์โดยเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านละ 1 นิ้ว โดยมีระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบ single space เพื่อสะดวกในการอ่านและการแก้ไข

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา
- ชื่อผู้พิมพ์ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ
- หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา
- หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา
- บทคัดย่อและเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ
- เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นที่อยู่ของผู้พิมพ์ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. ตัวปกติ

4. การส่งต้นฉบับ ผู้เสนอบทความจะต้องส่งต้นฉบับแบบพิมพ์ ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์แบบ “.doc” (MS Word) มาที่กองบรรณาธิการ Trends of Humanities and Social Sciences Research ในระบบ Thaijo (Trends of Humanities and Social Sciences Research)

5. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

6. รูปแบบการเขียนต้นฉบับ แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. ประเภทบทความวิจัย (Research article) บทความนำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบมีทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยสามารถก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ

2. ประเภทบทความวิชาการ (Academic article) ที่ทันสมัย หรือจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยใหม่ ๆ ที่ผู้อื่นได้ทำไว้มาก่อน

3. บทความปริทัศน์ (review article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่สามารถก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ

7. ใส่เลขหน้า กำกับทุกหน้าตรงกลางด้านบนของกระดาษ A4

การเรียงลำดับหัวข้อในบทความผลงานวิจัย

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรจะสั้น กระชับและสื่อเป้าหมายหลักของงานวิจัย ไม่ใช้คำยอความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร (ประมาณ 2 บรรทัด) ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ต้นฉบับภาษาไทยให้พิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยภาษาอังกฤษ ให้สื่อความหมายเหมือนกัน

2. ชื่อผู้พิมพ์ [Author(s)] และที่อยู่ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และระบุหน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัดและ E-mail address ของผู้พิมพ์ เพื่อกองบรรณาธิการและผู้ที่สนใจสามารถติดต่อได้ หากมีผู้พิมพ์มากกว่า 5 คนให้เรียงลำดับตามความสำคัญ

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นและมีเนื้อหาครบถ้วนตามเรื่องเต็ม ความยาวไม่เกิน 250 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4. **คำสำคัญ (Keywords)** ให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา ไม่ควรเกิน 5 คำ

5. **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนเริ่มต้นของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา เหตุผล และวัตถุประสงค์ที่นำไปสู่การวิจัยนี้ควรให้ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากการตรวจเอกสารประกอบ

6. **วัตถุประสงค์ (Objective)** เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการศึกษาวิจัยในประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้ ประเด็นที่กำหนดจะต้องมีความชัดเจน, ต้องไม่มีความซ้ำซ้อนกันในประเด็นย่อย และจัดลำดับความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น

7. **กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)** การวิจัยซึ่งประกอบด้วยตัวแปร และการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยจะต้องมีกรอบพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ศึกษา นำมาประมวลเป็นกรอบในการกำหนดตัวแปร และรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในลักษณะของกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาเป็นแบบจำลองในการวิจัยต่อไป

8. **สมมุติฐาน (ถ้ามี) (Research hypothesis)** แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์และแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเปรียบเทียบของงานวิจัยในอดีต หรือเปรียบเทียบผลงานวิจัยในประเด็นที่คล้ายคลึงกันในอดีต โดยมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้

9. **วิธีการศึกษา (Methodology)** วิธีการค้นหาคำตอบจะเป็นกระบวนการ ใช้ค้นหาคำตอบ เป็นแบบแผนของการวิจัย เช่น เครื่องมือการศึกษา / วิจัย,วิธีการวิเคราะห์, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือในการศึกษา, วิธีการดำเนินการวิจัย, วิธีการวิเคราะห์ผลการศึกษา เป็นต้น

10. **ผลการศึกษา (Results)** รายงานผลที่ค้นพบ ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความถ้าผลไม่ซับซ้อนและมีตัวเลขไม่มากควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขหรือตัวแปรมากควรใช้ตารางหรือแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ

11. **อภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusion)** แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์และแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเปรียบเทียบของงานวิจัยในอดีต หรือเปรียบเทียบผลงานวิจัยในประเด็นที่คล้ายคลึงกันในอดีต โดยมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้

12. ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ (Tables, Figures and Diagrams) ตรวจสอบความถูกต้องของที่มา และลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา และควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นแทรกไว้ในเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้น ๆ ที่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน กรณีที่เป็นตารางคำอธิบายอยู่ด้านบนถ้าเป็นรูปภาพ แผนภูมิคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

13. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) (ถ้ามี) ระบุสั้น ๆ ว่างานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุน และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือผู้ใดบ้าง

14. ข้อเสนอแนะ (Suggestion) (ถ้ามี) เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานจากผลงานวิจัยนั้น ๆ และความเป็นไปในแต่ละทฤษฎี และแนวปฏิบัติ

15. เอกสารอ้างอิง (References) ระบุรายการเอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงให้ครบถ้วนโดยใช้อ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) คือ ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงลำดับตามแบบพจนานุกรม โดยมีเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนภาษาต่างประเทศ

1. รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงหนังสือ

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ (ครั้งที่พิมพ์).\สถานที่เมืองพิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ.\ ใน ชื่อบรรณานุกรม (บรรณานุกรม).\ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์.\ หน้า\ เลขหน้าที่อ้าง)สถานที่เมืองพิมพ์: สำนักพิมพ์.

เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

กิตานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

2. รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ.\(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต).\ ชื่อจังหวัด:\ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ.\ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต).\ ชื่อจังหวัด:\ ชื่อมหาวิทยาลัย. สืบค้นวันที่ เดือน ปี,\ จาก (ระบุ URL)

เครื่องหมาย \ หมายถึงวันวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

ณัฐมา เสรีวัฒนา. (2563). ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้า ที่มีอิทธิพลต่อความภักดี และการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ค มิลค์ แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาโทธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดบัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

3. การอ้างอิงในวารสาร

ภาษาไทย	ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ.\ชื่อวารสาร,\ ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าที่, เลขหน้า.
---------	--

เครื่องหมาย \ หมายถึงวันวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

สุดาพร ตีบपालะ และ ศานิตย์ ศรีคุณ. (2565). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับการฝึกเชิงพุทธิปัญญาเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 10(1), 61-85.

4. รายงานจากการประชุมทางวิชาการ

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ.\ใน ชื่อ บทความวิชาการ, **ชื่อหนังสือประชุมทางวิชาการ** (เลขหน้า).\ สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2563). การจัดการการสื่อสารหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราโพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ต่อการจัดการวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา. ใน เสมอ ถาน้อย (บ.ก.), **การประชุมวิชาการระดับชาติ พะเยาวิจัย 9** (2233-2244). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

5. การอ้างจากหนังสือพิมพ์ฉบับพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง.\(ปีพิมพ์,วัน เดือน).\ชื่อหัวข้อข่าว.**ชื่อหนังสือพิมพ์**,เลขหน้า.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

พรณี รุ่งรัตน์. (2564, 3 มกราคม). โควิดทำหยุดยาวปีใหม่ 64 สุดเหงา คนเดินทางต่ำกว่าที่คาด 40.18%. **ไทยรัฐออนไลน์**.

6. การอ้างจากรายงานการวิจัย

ภาษาไทย

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).**ชื่อเรื่อง** (รายงานการวิจัย).\ สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำหรับนักวิทยบริการ **มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560** (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

7. การอ้างอิงจากข้อมูลเว็บไซต์

ภาษาไทย	ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อเรื่อง.\ สืบค้น วันที่/เดือน/ปี,\ จาก http://www.xxxxxxxxxx .
---------	---

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

ไทยรัฐออนไลน์. (2565). 9 มิ.ย. ปลดล็อก "กัญชา กัญชง" พันยาเสพติด เผยแนวทาง

การปลูก-การนำเข้า. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2566, จาก

<https://www.thairath.co.th/news/society/2396236>.

ใบสมัครเป็นสมาชิก Trends of Humanities and Social Sciences Research

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อ-นามสกุล.....
หน่วยงาน..... สถานที่ทำงาน.....
ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....แขวง / ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ข้าพเจ้าขอสมัครเป็นสมาชิก Trends of Humanities and Social Sciences Research ดังนี้

☐	สมัครเป็นสมาชิกหนึ่งปี	ค่าสมาชิก 200 บาท
☐	สมัครเป็นสมาชิกห้าปีติดต่อกัน	ค่าสมาชิก 800 บาท

ลงนาม.....ผู้สมัครสมาชิก
(.....)
วันที่.....

ท่านสามารถส่งจ่ายธนาคณ์หรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ในนาม
นางสาวรัชฎาภรณ์ แก้วสืบ Trends of Humanities and Social Sciences Research

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา
19 หมู่ 2 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000
โทร 054-466-666 ต่อ 1047

Membership Application Form
Trends of Humanities and Social Sciences Research

Date.....

Name (Last).....(First).....

Mailing Address.....

Sub-district..... district.....Province (City state).....Country.....

E-mail.....

Telephone No.....

Fax No.....

**I would to subscribe a membership of Trends of Humanities and Social
Sciences Research For:**

☐	One – Year membership	200 Bath
☐	Five – Year membership	800 Bath

.....

(.....)

Date.....

Please send your personal check or money order to the following address:
Miss Rachadaporn Kaewsueb, Trends of Humanities and Social Sciences Research
Division of Research University of Phayao, Phayao 56000
Tel 054-466-666 Ext 1048

Division of Research Administration, University of Phayao
Muang Phayao District, Phayao Province 56000
Tel: 0 5446-6666 Ext 1047
E-mail: hu.journal.up@gmail.com